

Algemeen Ambtsbericht Syrië

juni 2021

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding	5
1	Politieke en veiligheidssituatie
1.1	Politieke en bestuurlijke ontwikkelingen
1.1.1	Regeringsgebied
1.1.2	Gebieden niet onder regeringscontrole
1.1.3	Covid-19
1.2	Gewapende actoren
1.2.1	Regeringsstrijdkrachten
1.2.2	Veiligheidsdiensten in gebieden onder controle van de Syrische regering.....
1.2.3	Veiligheidsdiensten in gebieden onder controle van andere actoren
1.2.4	IS
1.3	Veiligheidssituatie
1.3.1	Noordwesten (Tartous, Latakia, Idlib, Aleppo)
1.3.2	Noordoosten (Raqqah, Hasaka, Deir ez-Zor)
1.3.3	Centraal (Hama, Homs, Damascus, Rif Dimasq)
1.3.4	Zuidwesten (Quneitra, Daraa, Sweida)
1.3.5	Verzoeningsovereenkomsten
1.3.6	Burgerslachtoffers.....
1.3.7	Bewegingsvrijheid
1.4	Militaire dienst.....
1.4.1	Wet- en regelgeving met betrekking tot militaire dienstplicht
1.4.2	Reservisten
1.4.3	Duur van en ontslag uit militaire dienst
1.4.4	Dienstplichtigen afkomstig uit voorheen oppositiegebied en illegaal uit Syrië vertrokken dienstplichtigen
1.4.5	Uitstel en vrijstellingen
1.4.6	Afkoop
1.4.7	Ontduiking dienstplicht en desertie
1.4.8	SDF
1.5	Rekrutering minderjarigen.....
2	Identiteit, nationaliteit en documenten
2.1	Identificatieplicht en identificerende documenten.....
2.2	Documenten
2.2.1	Paspoort
2.2.2	Identiteitskaarten
2.2.3	Burgerlijke stand
2.2.4	Documentfraude
2.3	Nationaliteit
3	Mensenrechten
3.1	Inleiding
3.2	Rechtsgang
3.3	Naleving en schending
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting
3.3.2	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

3.3.3	Arrestaties, bewaring en detenties.....	69
3.3.4	Verdwijningen en ontvoeringen	73
3.3.5	Mishandeling en foltering	77
3.3.6	Buitengerechtelijke executies en moorden	79
3.3.7	Doodstraf	81
3.4	Positie van specifieke groepen	82
3.4.1	Algemeen	82
3.4.2	Leden van oppositiepartijen/ politieke activisten	83
3.4.3	Journalisten en mensenrechtenactivisten.....	84
3.4.4	Gezondheidswerkers en leden van de burgerbescherming	86
3.4.5	Palestijnen in Syrië	87
3.4.6	(Staatloze) Koerden	88
3.4.7	Dienstplichtigen, dienstweigeraars en deserteurs.....	89
3.4.8	LHBT.....	89
3.4.9	Vrouwen.....	91
3.4.10	(Alleenstaande) minderjarigen	93
4	Vluchtelingen en binnenlands ontheemden	96
4.1	Binnenlands ontheemden	96
4.2	Vluchtelingen	97
4.3	Terugkeer	97
4.3.1	Standpunt UNHCR.....	104
5	Bijlagen	106
5.1	Geraadpleegde bronnen	106
5.2	Kaart van Syrië	112

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de in de door het ministerie van Justitie en Veiligheid opgestelde *Terms of Reference* (ToR) gestelde vragen en genoemde aandachtspunten. De ToR voor het onderhavige ambtsbericht is vastgesteld op 14 december 2020. Een geanonimiseerde versie van deze ToR is tezamen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid. In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Syrië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die afkomstig zijn uit dit land en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Syrische asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht van mei 2020 en vult op sommige punten het thematisch ambtsbericht van december 2019 over documenten in Syrië aan.¹ De verslagperiode beslaat de periode juni 2020 tot en met april 2021. Relevante ontwikkelingen van belang voor de beantwoording van de gestelde TOR-vragen worden op hoofdlijnen meegenomen tot aan de publicatiedatum.

Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode en biedt geen beleidsaanbevelingen. Het ambtsbericht pretendeert niet volledig te zijn wat betreft afzonderlijke veiligheidsincidenten en mensenrechtenschendingen; de specifiek genoemde incidenten zijn aangehaald ter onderbouwing van een meer algemeen beeld. De situatie in Syrië met betrekking tot de in het ambtsbericht behandelde onderwerpen kan echter verschillen van plaats tot plaats en verandert erg snel. Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer gebruik gemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en (indien van toepassing) relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst. Een deel van de gebruikte vertrouwelijke informatie is ingewonnen door middel van interviews en correspondentie met bronnen die aangaven vertrouwelijk te willen blijven. Daarnaast is gebruik gemaakt van vertrouwelijke informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging(en) van Nederland. De op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning en aanvulling van passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De vertrouwelijke bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Er bestaat geen uniforme transliteratie van het Arabische naar het Latijnse schrift. Termen en begrippen in het Arabisch worden op verschillende wijzen gespeld in het Latijnse schrift. In dit ambtsbericht is gekozen voor de meest gangbare spellingsvarianten. Alternatieve spellingsvarianten zijn opgenomen in de voetnoten.

Hoofdstuk één behandelt politieke ontwikkelingen en de veiligheidssituatie gedurende de verslagperiode. In het tweede hoofdstuk komen documenten aan bod. Het derde hoofdstuk betreft de mensenrechtensituatie en gaat in op risicogroepen.

¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, algemeen ambtsbericht Syrië, 15 mei 2020, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2020/05/15/algemeen-ambtsbericht-syrie-van-mei-2020>; ministerie van Buitenlandse Zaken, thematisch ambtsbericht Syrië documenten, 6 december 2019, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2019/12/06/thematisch-ambtsbericht-over-documenten-in-syrie>

Het vierde hoofdstuk gaat over terugkeer van ontheemden en vluchtelingen. Het vijfde hoofdstuk bevat bijlagen.

1 Politieke en veiligheidssituatie

Het conflict in Syrië duurt inmiddels meer dan tien jaar. Het startte in maart 2011 als een vreedzaam protest tegen de Syrische regering, gevolgd door repressie door en gewapend verzet tegen de regering. Gaandeweg het conflict mengden buitenlandse mogendheden zich indirect of rechtstreeks in het conflict. Voor meer informatie over de achtergronden en het verloop van het conflict wordt verwezen naar het op 20 januari 2021 verschenen rapport van de *Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*. Het rapport analyseert ontwikkelingen sinds de start van het conflict in maart 2011 tot 24 december 2020.²

1.1 Politieke en bestuurlijke ontwikkelingen

De speciale vertegenwoordiger van de Verenigde Naties rapporteerde op 20 januari 2021 aan de Veiligheidsraad dat er de voorgaande tien maanden geen noemenswaardige politieke ontwikkelingen hadden plaatsgehad die daadwerkelijk veranderingen en perspectieven boden aan Syrische burgers. Er is, behalve rondom de grondwet, geen sprake van politiek overleg tussen Syriërs over een politieke oplossing van het conflict.³

Grondwettelijk comité

Na de derde bijeenkomst eind augustus 2020, vond begin december 2020 de vierde bijeenkomst plaats van de werkgroep van het grondwettelijk comité. Doel van het comité bestaande uit leden van de oppositie, de regering en het maatschappelijk middenveld is het opstellen van een voorstel voor een nieuwe grondwet. Uitkomst van de vierde bijeenkomst was onder meer een datum en een agendavoorsel voor een vijfde bijeenkomst, namelijk op 25 januari 2021 met als doel de grondbeginselen van de nieuwe grondwet te bediscussiëren.⁴ Na afloop meldde de speciale gezant van de Verenigde Naties (VN) voor Syrië, Geir Pedersen, dat er geen vooruitgang was geboekt.⁵

1.1.1 Regeringsgebied

Het grondgebied in handen van de regering bleef in deze verslagperiode ongeveer gelijk aan de situatie van mei 2020; het einde van de vorige verslagperiode. De Syrische regering controleerde het grondgebied van het land met uitzondering van het noordwesten en noordoosten; al was de controle in de praktijk betrekkelijk in

² UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/54, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/ReportoftheCommissionofInquirySyria.aspx>.

³ UN special envoy for Syria, Geir O. Pedersen, *Briefing to Security Council*, 20 januari 2021, https://specialenvoysyria.unmissions.org/sites/default/files/2021-01-20_secco_un_special_envoy_for_syria_mr._geir_o._pedersen_briefing_as_delivered_.pdf.

De speciale vertegenwoordiger gaf onder meer aan dat acht van de tien mensen in Syrië onder de armoedegrens leven en dat het World Food Programme schat dat 9.3 miljoen inwoners geen voedselzekerheid kennen. De trend is eerder negatief door de gevolgen van tien jaar conflict, de wereldwijde economische gevolgen van de pandemie, de gevolgen voor Syrië van de crisis in Libanon en binnenlandse factoren als de oorlogseconomie, corruptie en wanbestuur alsmede externe factoren; TV-kanaal Arte maakte een visuele samenvatting van tien jaar conflict in Syrië waarin het de achtergronden en de ontwikkeling van het conflict samenvatte.

<https://www.arte.tv/en/videos/091146-030-A/syria-a-decade-of-war/>.

⁴ UNSG, *Note to Correspondents: Transcript of Media Briefing by Mr. Geir O. Pedersen, UN Special Envoy for Syria, Upon Conclusion of the Fourth Convening of the Small Body of the Constitutional Committee*, 4 december 2020; Enab Baladi, *Four rounds of Syria's Constitutional Committee stand still on a narrow common ground*, 10 december 2020, <https://english.enabbaladi.net/archives/2020/12/four-rounds-of-syrias-constitutional-committee-stand-still-on-a-narrow-common-ground/#ixzz6gcIoGTy>.

⁵ Vertrouwelijke bron, 2 februari 2021; voor meer informatie over de achtergrond, doelstelling, samenstelling en resultaten, zie: MEI, *Syria's constitutional committee: the detail in the devil*, 6 januari 2021, <https://www.mei.edu/publications/syrias-constitutional-committee-detail>; Unnews, *'We can't continue like this': UN envoy's grim assessment of Syria peace process*, 29 januari 2021, <https://news.un.org/en/story/2021/01/1083412>.

sommige gebieden zoals in de provincies Daraa en Deir ez-Zor.⁶ Zie verder paragraaf 1.3.

In mei 2020 berichtten verschillende bronnen dat de oligarch Rami Makhlof bij president Bashar al-Assad in ongenade was gevallen. Er was sprake van een openlijk conflict. Makhlof gaf hier ook zelf ruchtbaarheid aan via zijn Facebookpagina. Hij beschuldigde de president dat deze opdracht had gegeven aan veiligheidsdiensten tot de arrestatie van zijn medewerkers en inbeslagname van bezittingen. Makhlof is een direct familielid van de president en net als hij een alawiet⁷. De familie Makhlof was sinds het begin van de zestiger jaren een van de belangrijkste steunpilaren van de al-Assad-dynastie en van de Syrische overheid.⁸ De ngo *Pro Justice* publiceerde in 2020 een overzicht van Syrische zakenlui die actief steun verlenen aan de regering van president al-Assad, zoals het financieren van regeringsgetrouwe milities.⁹ Een aantal van deze zakenlieden staan op sanctielijsten, waaronder die gehanteerd door de EU.¹⁰

Parlementsverkiezingen

Op 19 juli 2020 vonden parlementsverkiezingen plaats in het door de regering gecontroleerde deel van Syrië. Het *National Progressive Front* (NPF) waar de *Baath*-partij¹¹ de leidende partij in is behaalde in totaal 183 zetels van de 250 zetels. De resterende 67 zetels waren voor onafhankelijke dit wil zeggen niet-partijgebonden kandidaten. Ook deze laatste groep bestond uit personen die loyaal waren aan de regering. Van het totaal van 250 zetels in het parlement werden 167 zetels ingenomen door parlementariërs van de *Baath*-partij van president al-Assad en 16 door bondgenoten uit andere partijen zoals de *Syrian Socialist Nationalist Party* (SSNP¹²). Volgens gegevens van het Syrische ministerie van Justitie bracht drieëndertig procent van de kiesgerechtigden een stem uit op in totaal 1.656 kandidaten onder wie 200 vrouwen.¹³ Verschillende onafhankelijke

⁶ Vertrouwelijke bron, 23 april 2021.

⁷ Van Dam, Nikolaos, *Destroying a nation. The civil war in Syria*, 2017, p. 19-23. Alawieten vormen een religieuze minderheid in Syrië. Het alawisme wordt vaak beschouwd als een tak van de sjiiitische islam.

⁸ Vertrouwelijke bron, 22 mei 2020; The Guardian, *Syria's richest man inflames rare public dispute with Assad*, 3 mei 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/may/03/syria-richest-man-inflames-rare-public-dispute-bashar-al-assad-rami-makhlof>; BBC, Rami Makhlof: *The rift at the heart of Syria's ruling family*, 19 mei 2020, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-52705469>. Makhlof vergaarde onder meer zijn fortuin in de olie en de bouw en met name in de telecommunicatie. Ook financierde hij milities loyaal aan de Syrisch regering. Zie ook: Clingendael, *CRU Policy Brief: The Syrian Desert Hawks flying no more*, februari 2020, https://www.clingendael.org/sites/default/files/2020-02/Policy_brief_Desert_Hawks_February_2020.pdf. Ook enkele andere Assad-getrouwe zakenlieden financierden aan de autoriteiten gelieerde milities. Dit artikel gaat in op de achtergrond van de *Desert Hawks* (Suqur al-Sahra). Deze militie werd in het leven geroepen door de broers Mohamad, Ayman en Ibrahim Jaber, zakenlieden met goede contacten (waaronder door huwelijk) met de familie Assad. Deze zakenlui maken deel uit van een cliëntelistisch netwerk dat diensten verleent aan en opbrengsten uit die activiteiten afdraagt aan het bewind maar er ook fors aan verdient. De Desert Hawks militie werd ontbonden, mogelijk wegens het schaamteloos en grof gedrag van haar leden.

⁹ Pro Justice, *Funding war crimes. Syrian businessmen who kept Assad going*, 2020, https://pro-justice.org/wp-content/uploads/2020/08/Businessmen-en-ebook-1_9069.pdf

¹⁰ European Council, *Syria: EU adds eight businessmen and two entities to sanctions list*, 17 februari 2020, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/02/17/syria-eu-adds-eight-businessmen-and-two-entities-to-sanctions-list/>.

¹¹ De *Baath*-partij is een van de pilaren waarop het bewind van president al-Assad steunt. De partij heeft een Arabisch-socialistische ideologie en is binnen het Syrische parlement en in de regeringscoalitie van het *National Progressive Front* de verreweg grootste politieke partij. Voor meer informatie zie: Carnegie Endowment, *The Banality of Authoritarian Control: Syria's Ba'ath Party Marches On*, 19 februari 2021, <https://carnegieendowment.org/sada/83906>.

¹² Clingendael, *Eagles riding the storm of war: CRU Policy Brief The role of the Syrian Social Nationalist Party*, januari 2019, p.2 en 3, https://www.clingendael.org/sites/default/files/2019-01/PB_Eagles_riding_the_storm_of_war.pdf. De SSNP streeft naar een 'Groot-Syrië' dat zou moeten bestaan uit Syrië, Irak, Israël/Palestina en Koeweit en delen van Turkije, Iran, het schiereiland Sinai en Cyprus. De SSNP heeft een eigen partijmilitie genaamd *Eagles of the Whirlwind*, oftewel 'Adelaars van de Wervelwind'. Deze militie vecht mee aan regeringszijde.

¹³ MEI@75, *Syria's 2020 parliamentary elections: The worst joke yet*, 24 juli 2020, <https://www.mei.edu/publications/syrias-2020-parliamentary-elections-worst-joke-yet>; The Atlantic Council, *The Syrian parliamentary elections were a mockery*, 31 juli 2020, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-syrian-parliamentary-elections-were-a-mockery/>; European University Institute, *Syrian People's Council elections 2020: the regime's social base contracts*, 30 oktober 2020, p.5, https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/68819/RSCAS_2020_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Dit rapport bevat een analyse van de achtergronden van de kandidaten voor de zetels in het Syrische parlement.

onderzoeksinstituten gaven aan dat de verkiezing systematisch was gemanipuleerd.¹⁴ Leiders van de naar het buitenland gevluchte politieke oppositie gaven aan de verkiezing als een farce te beschouwen; een verkiezing die geënceneerd en gecontroleerd werd door aan de regering van al-Assad getrouwe personen.¹⁵

Presidentsverkiezingen

De regering kondigde presidentsverkiezingen aan in door haar gecontroleerde gebieden. Deze zouden eerst in april 2020 plaatsvinden maar werden vervolgens meermaals uitgesteld wegens de Covid-19 pandemie tot voorjaar 2021.¹⁶ Enkel Syriërs die onafgebroken tien jaar in Syrië woonachtig zijn en de steun hebben van vijftig parlementariërs, mochten zich kandidaat stellen.¹⁷

De presidentsverkiezingen vonden plaats op 26 mei 2021. Op 27 mei 2021 werd president Bashar al-Assad uitgeroepen tot winnaar van de presidentsverkiezingen met ongeveer 95,1 procent van de stemmen. Volgens het hoofd van het parlement Hammouda Sabbagh was de opkomst ongeveer 78 procent, met meer dan 14 miljoen Syriërs die deelnamen. De twee andere kandidaten, Mahmoud Ahmed Marei¹⁸ en Abdallah Saloum Abdallah, kregen respectievelijk 3,3 procent en 1,5 procent van de stemmen.¹⁹

Vertegenwoordigers van de Syrische oppositie in het buitenland wezen het houden van presidentsverkiezingen af en noemden deze een farce.²⁰ In een gezamenlijk verklaring wezen de ministers van Buitenlandse Zaken van Frankrijk, Duitsland, Italië, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika op 25 mei 2021 het houden van deze verkiezingen af omdat deze noch vrij noch eerlijk zouden zijn. Ze veroordeelden het besluit van de regering van president al-Assad om verkiezingen te houden buiten het kader beschreven in Resolutie 2254 van de VN-Veiligheidsraad.²¹ Na afloop van de verkiezingen verwierp de EU, in naam van Hoge

¹⁴ MEI@75, *Syria's 2020 parliamentary elections: The worst joke yet*, 24 juli 2020.

¹⁵ DW, *Syria: Assad's party wins expected majority in parliamentary polls*, 21 juli 2020, <https://www.dw.com/en/syria-assads-party-wins-expected-majority-in-parliamentary-polls/a-54259180>.

¹⁶ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.3, <https://undocs.org/A/HRC/45/31>; Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020, <https://syriadirect.org/news/syria%e2%80%99s-2020-in-a-nutshell-and-what-to-expect-for-2021/>

¹⁷ The Guardian, *Syria sets May date for presidential election opposition says is farce*, 18 april 2021, <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/18/syria-sets-may-date-for-presidential-election-opposition-says-is-farce>; NOS, *Syrië kondigt presidentsverkiezingen aan voor 26 mei*, 18 april 2021, <https://nos.nl/artikel/2377210-syrie-kondigt-presidentsverkiezingen-aan-voor-26-mei.html>.

¹⁸ Mena, *Syria's election is a party for Assad but opposition head says he has a shot*, 26 mei 2021, <https://www.thenationalnews.com/mena/syria-s-election-is-a-party-for-assad-but-opposition-head-says-he-has-a-shot-1.1230112>; MEO, *Two more obscure figures to appear on Syrian presidential ballots*, 3 mei 2021, <https://middle-east-online.com/en/two-more-obscure-figures-appear-syrian-presidential-ballots>. Marei is het hoofd van een kleine door de Syrische regering goedgekeurde oppositiepartij.

¹⁹ The Syrian Observer, *Bashar al-Assad wins 4th term*, 28 mei 2021, <https://syrianobserver.com/news/66382/bashar-al-assad-wins-4th-term.html>

²⁰ BBC, *Syria holds presidential election dismissed as farce by opposition*, 26 mei 2021, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-57252600>; In november 2020 kondigde de *Nationale Coalitie van de Syrische Oppositie en de Revolutionaire Krachten*, ook wel bekend als de *Syrian Opposition Coalition* (SOC), de vorming aan van een Hoge Verkiezingscommissie. Dit werd door sommige personen binnen de oppositie geïnterpreteerd als een stap op weg naar deelname aan de erkenning van de komende presidentsverkiezingen. Aangezien dit niet de intentie van de SOC was, en als reactie op de ontstane commotie, trok de coalitie vervolgens het besluit in. Zie: Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020; COAR, *Syrian opposition signals willingness to stand in elections. What does it mean?*, 30 november 2020, <https://coar-global.org/2020/11/30/syrian-opposition-signals-willingness-to-stand-in-elections-what-does-it-mean/>; Voor achtergrondinformatie over de National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces, zie <https://carnegie-mec.org/syriaincrisis/?fa=50628>. Het betreft een coalitie van Syrische oppositiegroepen die in november 2012 werd gevormd in Doha (Qatar). De coalitie heeft een eigen website: <https://en.etilaf.org/>.

²¹ US Department of State, *Joint Statement by the Secretary of State of the United States of America, the Foreign Secretary of the United Kingdom, and the Foreign Ministers of France, Germany, and Italy*, 25 mei 2021, <https://syrianobserver.com/resources/66328/joint-statement-by-the-us-the-uk-france-germany-and-italy-on-syrian-elections.html>.

Vertegenwoordiger Borrell, de verkiezingen als een illegitiem proces dat een duurzame politieke oplossing in de weg staat.²²

Humanitaire situatie

Eind 2020 was de extreme armoede tot tachtig procent van de bevolking gestegen. Basisproducten als brood en bakolie waren schaars. De regering verdubbelde de prijs van gesubsidieerd brood.²³ Mark Lowcock, de ondersecretaris-generaal en noodhulpcoördinator van de VN, meldde op 25 februari 2021 dat 12.4 miljoen Syriërs geen regelmatige toegang hadden tot voldoende veilig en voedzaam voedsel. In 2020 was deze groep mensen met 4.5 miljoen mensen toegenomen ten opzichte van 2019.²⁴

De VN gaven aan dat ongeveer 11.7 miljoen mensen in 2020 humanitaire hulp nodig hadden. De verlening van humanitaire hulp in het noordwesten en noordoosten van Syrië werd in 2020 ingewikkelder, aangezien de VN-veiligheidsraad slechts akkoord ging met grensoverschrijdende hulpverlening via één overgang in plaats van de eerdere vier grensovergangen.²⁵ UNOCHA meldde eind maart 2021 dat het aantal hulpbehoevende mensen in geheel Syrië was gestegen tot 13.4 miljoen personen. Zie ook hoofdstuk 4. Bab al-Hawa (provincie Idlib) was de enige grensovergang die in de verslagperiode open was voor de VN om hulp te bieden aan de burgerbevolking in niet door de regering gecontroleerde gebieden in Syrië. Via deze overgang gaan elke maand rond de duizend vrachtwagens met hulpgoederen van de VN de grens over, geautoriseerd onder de Veiligheidsraadsconclusie 2.533²⁶. Op 21 maart 2021 vond een raketaanval plaats op de weg naar deze grensovergang. Hierbij werden vierentwintig vrachtwagens vernietigd of beschadigd. Ook een opslagplaats voor hulpgoederen ging in vlammen op. Meer dan vijfenzeventig procent van de vier miljoen mensen in Noordwest-Syrië is afhankelijk van hulp voor basisbehoeften. De VN zijn de belangrijkste hulpverlener. De VN-noodhulpcoördinator benadrukte dat het al een jaar niet lukte om toestemming te krijgen om de noodlijdende bevolking in Noordwest-Syrië vanuit het regeringsgebied hulp te verlenen. Wel lukte het –zij het onvoldoende– om hulp te bieden aan de bevolking in Noordoost-Syrië vanuit regeringsgebied. In dat gebied hebben ongeveer 1.8 miljoen mensen hulp nodig.²⁷

Economische crisis

In deze verslagperiode verergerde de economische crisis in Syrië. De economische teruggang als gevolg van tien jaar oorlog werd verergerd door de gevolgen van de Covid-19 pandemie. De VN gaven in dit verband aan dat deze situatie in de praktijk betekende dat het merendeel van de gezinnen in heel Syrië te maken had met sterk afgenomen werkgelegenheidskansen, torenhoge prijzen en tekorten aan basisgoederen en -diensten en een wijdverbreide verslechtering van mogelijkheden

²² EEAS, *Syria: Statement by the High Representative Josep Borrell on the presidential elections*, 27 mei 2021, Syria: Statement by the High Representative Josep Borrell on the presidential elections - European External Action Service (europa.eu).

²³ Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020; De SOC ontstond uit het samengaan van verschillende oppositiegroepen en de Syrian National Council in november 2012. De *Syrian National Council of the opposition in exile* was opgericht in augustus 2011. Voor meer informatie zie: Nikolaos van Dam, *Destroying a nation*, the civil war in Syria, 2017, p. 144- 149.

²⁴ UNOCHA, *Briefing to the Security Council on the humanitarian situation in Syria*, 25 februari 2021, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/under-secretary-general-humanitarian-affairs-and-emergency-relief-112>.

²⁵ Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020; Voor meer informatie over de door de VN gecoördineerde noodhulpoperatie zie: <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic/syria-cross-border-humanitarian-fund> en <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/whole-of-syria/document/2020-syria-humanitarian-response-plan>

²⁶ UNSC, *Resolution 2533 (2020)*, 13 juli 2020, <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2533>.

²⁷ UNOCHA, *Briefing to the Security Council on the humanitarian situation in Syria*, 29 maart 2021, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/under-secretary-general-humanitarian-affairs-and-emergency-relief-113>

voor huishoudens om in hun bestaan te voorzien.²⁸ In regeringsgebieden is sprake van een tekort aan graan. Het belangrijkste graangebied van Syrië is het noordoosten van het land. De *Syrian Democratic Forces (SDF)* controleert dit gebied. Voor meer informatie over de SDF, zie paragraaf 1.1.2. Verder heeft het Syrische pond een duikvlucht genomen en door de bankencrisis in Libanon is een financiële ader van het Syrische bewind afgeknepen.²⁹ Tegelijkertijd worden importen van bepaalde producten aanzienlijk bemoeilijkt door de aan de Syrische overheid opgelegde internationale sancties.³⁰

De valutacrisis, verergerd door de wereldwijde pandemie, leidde tot een snelle stijging van voedselprijzen, voedselonzeekerheid en toenemende armoede. In reactie daarop nam de Syrische overheid maatregelen om valutaspeculatie tegen te gaan en sloot het wisselkantoren. Ondanks deze maatregelen verloor het Syrische pond (SYP) verdere waarde.³¹ De officiële wisselkoers ten opzichte van de US-dollar steeg van 704 SYP naar 1.256, terwijl op de zwarte markt eind 2020 rond de 2.750 SYP werd betaald voor 1 dollar.³² Op 22 maart 2021 kondigde de Syrische overheid aan de officiële koers te verhogen naar iets meer dan 2.500 SYP voor 1 dollar.³³ Medio april 2021 werd op de zwarte markt in Syrië 3.100 SYP betaald nadat deze koers in maart boven de 4.000 was gestegen.³⁴ Op basis van het budgetvoorstel voor 2021 van de Syrische overheid, concludeerden onderzoekers in een publicatie in *Atlantic Council* dat de regering drie keer minder per burger zal spenderen vergeleken met 2010. Dit ondanks het gegeven dat eind 2020 slechts ongeveer de helft van het oorspronkelijke aantal inwoners van Syrië woonachtig was in gebieden onder controle van de Syrische overheid.³⁵ In regeringsgebied leidde de economische crisis tot rijen urenlang wachtende kopers bij bakkerijen en benzinestations. Het tekort aan elektriciteit -veelal maar een paar uur per dag was stroom beschikbaar- had ook negatieve gevolgen voor de productie door het bedrijfsleven en leidde tot een verdere toename van de werkloosheid. Als gevolg van de economische crisis namen de prijzen voor de meeste dagelijkse boodschappen enorm toe.³⁶ Het UNDP, de VN-ontwikkelingsorganisatie, schatte dat eind 2020 meer dan tachtig procent van de bevolking in Syrië onder de armoedegrens leefde en meer dan vijftig procent van de beroepsbevolking werkloos was geraakt.³⁷ Terwijl de waarde van het pond in 2020

²⁸ UNOCHA & WHO: *Syrian Arab Republic COVID 19: Humanitarian update* 22, 23 december 2020. OCHA gaf aan: Hoewel COVID-19 deze economische ontberingen niet primair veroorzaakte, leidde de reeds bestaande en onderliggende kwetsbaarheid van de Syrische economie - naast meerdere schokken in de afgelopen 12 maanden - ertoe dat COVID-19-gerelateerde factoren een onevenredig negatief sociaaleconomisch effect hadden; Ministerie van Buitenlandse Zaken, De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Kamerbrief *Betreft Uitkomst internationale donorconferentie voor Syrië en regio en reactie petitie Save the Children over psychosociale steun voor kinderen in Syrië*, 4 september 2020.

²⁹ Vertrouwelijke bron, 22 mei 2020.

³⁰ Syria Direct, *From bombing bakeries to building them: Bread instrumentalized by the Assad regime*, 8 december 2020, <https://syriadirect.org/news/from-bombing-bakeries-to-building-them-bread-instrumentalized-by-the-assad-regime/>; SDF is in het Nederlands Syrische Democratische Strijdkrachten, in het Arabisch قوات سوريا الديمقراطية oftewel in Latijns schrift *Quwwāt Sūriyā al-Dīmuqrāṭīya* (QSD, قسد) en in het Koerdisch Hêzên Sûriya Demokratîk (HSD).

³¹ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.3; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020.

³² Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020.

³³ UNOCHA, *Syrian Arab Republic: Covid-19, humanitarian update*, 5 april 2021,

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Syria_COVID-19_Humanitarian%20Update_No%2025_5%20April_FINAL.pdf

³⁴ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; The Independent, *Syrian leader sacks Central Bank chief amid currency crash*, 13 april 2021, <https://www.independent.co.uk/news/syrian-leader-sacks-central-bank-chief-amid-currency-crash-bashar-assad-beirut-united-nations-lebanon-b1830694.html>

³⁵ Atlantic Council, *2021 budget reveals the depth of Syria's economic woes*, 1 december 2020, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/2021-budget-reveals-the-depth-of-syrias-economic-woes/>. De Atlantic Council geeft aan een onpartijdige organisatie te zijn van experts en onderzoekers op het vlak van internationale relaties die het leiderschap van de VS in de wereld stimuleert in samenwerking met bondgenoten om oplossingen te vinden voor mondiale problemen. <https://www.atlanticcouncil.org/support-the-council/>.

³⁶ Aljazeera, *Syria sanctions inflict suffering as al-Assad regime marches on*, 16 januari 2021,

<https://www.aljazeera.com/news/2021/1/16/is-syrias-sanctions-hurting-the-population-more-than-the-regime>

³⁷ ICRC, *Syria: Economic crisis compounds conflict misery as millions face deeper poverty, hunger*, 28 juni 2020, <https://www.icrcnewsroom.org/story/en/1920/syria-economic-crisis-compounds-conflict-misery-as-millions-face-deeper-poverty-hunger>. De internationaal gehanteerde armoedegrens is USD 1.90 per dag; Het gaat hierbij om de koste geschatte waarde van de benodigde goederen nodig om te voorzien in het levensonderhoud van een volwassen

verder daalde, stegen de prijzen van voedsel en andere essentiële artikelen met meer dan tweehonderd procent. En daarmee was de koopkracht substantieel afgenomen. De gemiddelde huishoudelijke uitgaven waren begin 2021 naar schatting twintig procent hoger dan het gemiddelde inkomen. Meer dan zeventig procent van de Syriërs zei, aldus de VN, het afgelopen jaar nieuwe schulden te hebben gemaakt. Velen verkochten daarom bezittingen, waaronder vee. Ouders aten minder zodat ze hun kinderen konden voeden. Ook stuurden ouders in toegenomen mate kinderen naar werk in plaats van naar school.³⁸ Een van de bronnen, woonachtig in een wijk voor beter gesitueerden in Damascus, gaf als voorbeeld aan dat deze nu de hele dag kleine kinderen, jongeren en hele families vuilniscontainers ziet doorzoeken op zoek naar voor hen bruikbaar afval. Deze situatie had zich niet eerder voorgedaan gedurende de oorlog en daarvoor.³⁹ Uit een peiling van *Al-Iqtisadi* bleek dat 67,6% van de Syrische huishoudens om in hun basisbehoeften te voorzien afhankelijk was van geldovermakingen die voornamelijk uit Europese en Arabische landen werden gestuurd. Vijf procent van de gezinnen was afhankelijk van humanitaire hulp en 27,4% had meerdere banen om rond te komen.⁴⁰

Corruptie is omvangrijk in Syrië. Op de zogeheten *Corruption Perception Index* over 2020 van de internationale ngo *Transparency International* staat Syrië op plaats 178; de voorlaatste plaats.⁴¹

Sancties / Caesar Act

Op 17 december 2019 nam het Congres van de Verenigde Staten van Amerika (VS) de zogeheten *Caesar Syria Civilian Protection Act 2019 (the Caesar Act)* aan. Deze trad in werking op 17 juni 2020. Vanaf dat moment startte een nieuw Amerikaans sanctieregime. De sancties richten zich onder meer op de elektrotechnische sector, de bouw en de energiesector. De sectoren zouden nauw verbonden zijn met de Syrische autoriteiten. De wet biedt de mogelijkheid om sancties op te leggen aan bedrijven, individuen en overheidsinstanties die de Syrische overheid steunen bij de oorlogsvoering en andere zaken.⁴²

1.1.2 *Gebieden niet onder regeringscontrole.*

Noordwesten

persoon per dag, Meer informatie over de gehanteerde definitie: zie

<https://www.investopedia.com/terms/i/international-poverty-line.asp#:~:text=The%20World%20Bank%20sets%20the,is%20where%20it%20currently%20stands;> UNDP, *Our focus: socioeconomic recovery, 2021*, geraadpleegd 21 januari 2021, <https://www.sy.undp.org/content/syria/en/home/sustainable-development/in-depth.html>; UNDP, *International community pledges US\$5.5 billion for the Syria crisis response in 2020, in Syria and neighbouring countries*, 1 juli 2020, https://www.undp.org/content/undp/en/home/news-centre/news/2020/International_Community_pledges_55BN_for_Syria_Crisis_Response_2020.html. In dit artikel wordt gesteld dat negentig procent van de bevolking onder armoedegrens leeft; Vertrouwelijke bron, 18 januari 2021. Deze bron refereert aan vijfentachtig procent van de bevolking dat onder de armoedegrens leeft.

³⁸ UNOCHA, *Briefing to the Security Council on the humanitarian situation in Syria*, 25 februari 2021.

³⁹ Vertrouwelijke bron, 18 januari 2021; NRC, *Iedere dag is slechter dan die ervoor*, 13 maart 2021, <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/03/12/tien-jaar-oorlog-in-syrie-iedere-dag-is-slechter-dan-die-ervoor-a4035330>; Financial Times, *Economic crisis begins to crack the bedrock of Assad's Alawi support*, 13 april 2021, <https://www.ft.com/content/794a8db4-0c9e-4495-bae1-433d66b2cf41>

⁴⁰ Syrian Law Journal, *Legal briefing January 2021*, 13 januari 2020, <http://www.syria.law/>; *Al-Iqtisadi* is een Syrische website met financieel nieuws.

⁴¹ Transparency International, *Corruption Perceptions Index 2020*, geraadpleegd 1 februari 2020, <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/syr>. Het betreft het door experts en zakenlieden waargenomen niveau van corruptie. Zie pagina 24 voor de gehanteerde methodologie.

⁴² Vertrouwelijke bron, 22 mei 2020; Brookings, Steven Heydeman, *The Caesar Act and a pathway out of the conflict in Syria*, 19 juni 2020, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/06/19/the-caesar-act-and-a-pathway-out-of-conflict-in-syria/>; US Department of State, Press statement secretary of state Michael Pompeo, *Syria Caesar Act designation*, 17 juni 2020, <https://www.state.gov/syria-caesar-act-designations/>. De naam van de wet verwijst naar de fotograaf –bekend als Caesar– die het fotografisch bewijs uit Syrië smokkelde dat de regering van al-Assad duizenden Syriërs martelde en executeerde in haar detentiecentra.

De provincie Idlib herbergt ongeveer vier miljoen burgers, waarvan velen meermaals ontheemd zijn geraakt. Veel mannen van de gewapende oppositie uit voorheen door de oppositie gecontroleerde gebieden bevinden zich eveneens in Idlib. Idlib wordt gecontroleerd door de islamistische groep *Hayat Tahrir al-Sham* (HTS).⁴³ HTS, voorheen bekend als *al-Nusra*, heeft banden met *al-Qaida* en wordt door de VN beschouwd als een terroristische organisatie en staat op de door de Veiligheidsraad goedgekeurde VN-sanctielijst.⁴⁴ De *International Crisis Group* geeft aan dat HTS, onder leiding van Mohammed al-Jolani, gebroken zou hebben met transnationale jihadistische netwerken en dat het de politieke dialoog zoekt. HTS trad op tegen transnationale jihadisten, in het bijzonder *Hurras al-Din*⁴⁵ (HaD oftewel '*Guardians of Religion*'), die zich niet wilden neerleggen bij het in maart 2020 door Rusland en Turkije overeengekomen staakt-het-vuren in de Idlib-regio. Zij wilden zich evenmin neerleggen bij de aanwezigheid van Turkse troepen gestationeerd in het door HTS-gecontroleerde gebied. HaD is eveneens een aan al-Qaida gelieerde gewapende factie. Ook stelt het door HTS gecontroleerde bestuur, de *Salvation Government*, zich relatief gematigd op. Meisjes en vrouwen kunnen onderwijs volgen tot en met universitair niveau. Het bestuur hanteert niet de meest restrictieve interpretatie van de sharia, de islamitische wetgeving.⁴⁶

Noordoosten

De bevolking van de provincie Raqqā bestaat vooral uit Arabieren, waarbij het stamverband veelal belangrijk is. Daarnaast zijn er kleine minderheden van met name Koerden en Assyriërs.⁴⁷ De provincie Hasaka kent een gemengd Koerdisch-Arabische bevolking met religieuze en etnische minderheden als Assyriërs, Armenen en jezidi's. De provincie Deir ez-Zor is vrijwel geheel Arabisch en kenmerkt zich door stamgebaseerde netwerken.⁴⁸ Het door Koerden, in casu de SDF/YPG, gedomineerde Autonome Bestuur van Noord- en Oost-Syrië (AANES) is de facto autonome regering in het noordoosten van Syrië. AANES controleerde gedurende de verslagperiode grote delen van genoemde provincies. De regio verkreeg zijn de facto autonomie in 2012 in de context van de Syrische burgeroorlog. Het AANES beheert bijna vijftientwintig procent van het Syrische grondgebied.⁴⁹ De *Syrian Democratic Council* (SDC) is een vertegenwoordiging van politieke partijen en organisaties die wordt gedomineerd door de *Partiya Yekîtiya Demokrat* (PYD), oftewel de *Democratic Union Party*. De SDC is de politieke leiding van het AANES.⁵⁰ Noordoost-Syrië wordt voornamelijk gecontroleerd door de *Syrian Democratic Forces* (SDF), een multi-etnische alliantie onder leiding van de Koerdische *Yekîneyên Parastina Gel* (YPG) oftewel Volksbeschermingseenheden of *People's Protection Units*. Onder de *asayish*, ook bekend als de *Internal Security Forces* (ISF) van het AANES in Noordoost-Syrië, vallen verschillende diensten waaronder de politie.⁵¹ Zie ook paragraaf 1.2.3. De

⁴³ Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020; De Nederlandse vertaling van Hayat Tahrir al-Sham is Organisatie voor de bevrijding van de Levant.

⁴⁴ UNSC, *Security Council ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee Amends One Entry on Its Sanctions List*, 5 juni 2018, <https://www.un.org/press/en/2018/sc13365.doc.htm>

⁴⁵ Counter Extremism Project, *Hurras al-Din*, geraadpleegd 29 maart 2021, <https://www.counterextremism.com/threat/hurras-al-din>

⁴⁶ ICG, *In Syria's Idlib, Washington's Chance to Reimagine Counter-terrorism*, 3 februari 2021, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/syrias-idlib-washingtons-chance-reimagine-counter-terrorism>; De Nederlandse vertaling van Hurras al-Din is bewakers van het geloof.

⁴⁷ Mei@75, *Count: Mapping Raqqā's Tribal Topology*, 24 maart 2021, <https://www.mei.edu/publications/kin-who-count-mapping-raqqas-tribal-topology>

⁴⁸ Al Monitor, *Arabs in Syrian Kurdish-controlled region on edge following assassinations*, 30 december 2020, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/12/syria-sdf-deirzor-arabs-opposition.html#ixzz6jtpH4uIZ>

⁴⁹ BBC Monitoring, Bron: Firat News Agency, *Syrian Kurdish authority slams Russian silence on Turkish attacks*, 19 januari 2021; Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020; AANES staat voor: *Autonomous Administration of North and East Syria*.

⁵⁰ Syrian Democratic Council, *Fact sheet*, geraadpleegd 12 april 2021, <https://www.syriandemocraticcouncil.us/fact-sheet/>.

⁵¹ ICCT, *New Kid on the Block: prosecution of ISIS fighters by the Autonomous Administration of North and East Syria*, 16 maart 2021, <https://icct.nl/publication/prosecution-of-isis-fighters-by-autonomous-administration-of-north-east-syria/>.

Turkse regering ziet de YPG en haar politieke tak de PYD als een verlengstuk van de *Partîya Karkerên Kurdistanê*, de Koerdische Arbeiderspartij (PKK). De PKK is een Turks-Koerdische militante organisatie die op de terreurlijst⁵² van de EU en de VS staat. In 2020 bleef Turkije voet aan de grond houden in de gebieden tussen Tel Abyad en Ras al-Ain; gebieden die het in 2019 bezette gedurende haar militaire operatie *Peace Spring*.⁵³ De Turkse invloed in dit gebied maar ook in het Noordwesten (*Euphrates Shield Zone* en Afrin) is niet alleen vergroot door militaire aanwezigheid. Turkije heeft gebruikmakend van lokale intermediairs, waaronder de gewapende oppositie/*Syrian National Army* (SNA)⁵⁴, ook invloed op het lokale bestuur. Turkije heeft tevens invloed op de lokale economie onder meer door investeringen, door de inzet van de Turkse lira als betaalmiddel en door (handels)verkeer tussen Turkije met gebieden in Syrië onder haar controle.⁵⁵

De Koerden in Syrië zijn politiek verdeeld. Het AANES wordt gedomineerd door Koerdische groeperingen met banden met de PYD. De Koerdische oppositie in het noorden van Syrië is georganiseerd in de *Kurdish National Council*, in het Koerdisch *Encûmena Nîştimanî ya Kurdî li Sûriyê* (ENKS)⁵⁶, en heeft banden met de door Turkije ondersteunde oppositie verenigd in de *Nationale Coalitie van de Syrische Oppositie en de Revolutionaire Krachten*.⁵⁷ Koerdische media maakten in januari 2021 melding van een aanslag op een kantoor van de ENKS in Kobane (Ain al-Arab) in Noordwest-Syrië. Een maand eerder hadden aanslagen plaats op ENKS-kantoren in Qamishli en Amuda in Noordoost-Syrië. In beide gevallen was, voor zover bekend, alleen sprake van materiële schade.⁵⁸

Het AANES stond in 2020 honderden Syrische vrouwen en kinderen uit het al-Hol-kamp toe om terug te keren naar hun geboorteplaats. Sommige buitenlandse overheden repatriëerden uit hun landen afkomstige vrouwen en kinderen van wie velen naar Syrië waren gereisd om zich aan te sluiten bij de zelfbenoemde Islamitische Staat (IS). In het kamp, met in totaal meer dan zestigduizend inwoners, verblijven onder zware omstandigheden bijna veertigduizend buitenlandse en Syrische kinderen; meer dan dertigduizend van hen zijn jonger dan twaalf jaar oud. Zie ook paragraaf 1.2.5.⁵⁹

⁵² ICG, *Turkey's PKK conflict, a visual explainer*, geraadpleegd 24 april 2021, <https://www.crisisgroup.org/content/turkeys-pkk-conflict-visual-explainer>

⁵³ Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020; Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Syrië, mei 2020.

⁵⁴ The Jamestown foundation, *The Syrian National Army and the Future of Turkey's Frontier Land Force*, 12 maart 2021, <https://jamestown.org/program/the-syrian-national-army-and-the-future-of-turkeys-frontier-land-force/>. Het SNA bestaat uit gewapende oppositiegroepen, waaronder Ahrar al-Sham, die samenwerken met en steun krijgen van Turkije. Die groepen gingen in oktober 2019 op in het SNA. Een belangrijk bestanddeel vormt het voormalige *Free Syrian Army* (FSA) oftewel het Vrije Syrische Leger, dat al nauw samenwerkte met Turkije bij militaire operaties in Syrië. In het SNA zijn vooral Arabieren actief afkomstig uit geheel Syrië. Turkmeense strijders vormen ook een belangrijk bestanddeel van het SNA.

⁵⁵ New Arab, *How should Turkey's military presence be assessed?*, 16 februari 2021, <https://english.alaraby.co.uk/analysis/how-should-turkeys-military-presence-syria-be-assessed>; Clingendael, *Turkey in Northwestern Syria*, juni 2019, https://www.clingendael.org/sites/default/files/2019-06/PB_Turkey_in_Northwestern_Syria_June_2019.pdf

⁵⁶ National Council for revolution and opposition forces, kortgezegd de Syrian Opposition Coalition (SOC) onder leiding van Nasr al-Hari. <https://en.etilaf.org/soc-components/kurdish-national-council>

⁵⁷ Dam, Nikolaos van, *Destroying a nation*, the civil war in Syria, 2017, p. 144- 149.

⁵⁸ BBC monitoring, *Syrian Kurdish opposition office attacked in Kobane*, Bron: Kurdistan 24 TV, 19 januari 2021 gepubliceerd op 21 januari 2021; Rudaw, *ENKS Kobane office attacked by unknown gunmen*, 19 januari 2021, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/19012021>.

⁵⁹ Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020; UNOCHA, *Briefing to the Security Council on the humanitarian situation in Syria*, 29 maart 2021; Kurdistan24, *New security operation begins in al-Hol after wave of assassinations*, 27 maart 2021, <https://www.kurdistan24.net/en/story/24161-New-security-operation-begins-in-al-Hol-after-wave-of-assassinations>; CARE, *"The camps are people's last resort" Jolien Veldwijk, writes about the devastating situation facing Syrians in the Northeast*, 4 mei 2021, <https://www.care-international.org/news/stories-blogs/the-camps-are-peoples-last-resort-jolien-veldwijk-writes-about-the-devastating-situation-facing-syrians-in-the-northeast>. Jolien Veldwijk, Nederlandse en landendirecteur Syrië voor CARE, bezocht recent een aantal kampen waaronder het beruchte Al Hol in Noordoost-Syrië.

1.1.3

Covid-19

De Syrische overheid meldde begin april 2021 dat 19.404 Covid-besmettingen bevestigd waren. Als gevolg hiervan overleden 1.313 personen. 69 gezondheidsmedewerkers testten positief, waaronder dertig die als gevolg van de ziekte overleden. OCHA benadrukte dat hoewel de officiële cijfers laag waren, het aannemelijk was dat het werkelijk aantal besmettingen veel hoger lag. Het AANES rapporteerde op 4 april 2021, voor de gebieden onder haar controle, dat er tenminste 10.509 geregistreerde besmettingen waren, met 450 doden als gevolg.⁶⁰ Ter voorkoming van verspreiding van het Covid-19 virus legden autoriteiten in de diverse delen van Syrië maatregelen op, waaronder gehele of gedeeltelijke lockdowns. Voor actuele informatie voor het personenverkeer en de hulpverlening wordt verwezen naar de humanitaire rapporten van de OCHA.⁶¹

1.2

Gewapende actoren

Naast het regeringsleger, pro-regeringsmilities -waaronder buitenlandse zoals de Hezbollah⁶² uit Libanon- en gewapende oppositiegroepen was in de verslagperiode een aantal (buitenlandse) actoren op Syrische bodem militair actief.

* De VS en de door haar geleide internationale coalitie⁶³ in het noorden en noordoosten. De VS is ook militair aanwezig in het zuidoosten in de regio al-Tanf in Syrië;

* Turkije in het noordwesten en noordoosten;

* Israël;

* Iran;

* Rusland.⁶⁴

Rusland, Iran en de Libanese Hezbollah steunen de regering van president al-Assad.⁶⁵ Zij opereren in en vanuit het gebied in handen van de Syrische regering. Rusland heeft militaire bases voor haar marine en luchtmacht in Syrië. De Russische luchtmacht is betrokken bij aanvallen op de gewapende oppositie in het Noordwesten alsook bij aanvallen op IS in het woestijngebied van Centraal-Syrië. Tevens voeren Russische militairen als onderdeel van afspraken met Turkije patrouilles uit in delen van het Noordwesten en Noordoosten van Syrië.⁶⁶ Veiligheidsdiensten vormen in de gebieden onder controle van de regering een cruciaal instrument om elke potentiële bron van oppositie aan te pakken. De vele afdelingen van de veiligheidsdiensten opereren zelfstandig zonder duidelijke afbakening van bevoegdheden. Zie ook paragraaf 1.2.3. Aan de regering verbonden militias, zoals de *National Defense Forces* (NDF, zie ook paragraaf 1.5) voerden soortgelijke activiteiten uit zonder duidelijk gedefinieerde bevoegdheden. De regering behield in de verslagperiode de feitelijke controle over de politie, de veiligheidsdiensten en het leger. De Syrische overheid had, aldus het *US Department of State*, evenwel beperkte invloed op de activiteiten van buitenlandse

⁶⁰ UNOCHA, *Syrian Arab Republic: Covid-19, humanitarian update*, 5 april 2021; BBC monitoring (bericht HAWAR news agency), *Covid 19 Responses: Syrian Kurdish authority locks down, warns of 'catastrophe'*, 12 april 2021.

⁶¹ <https://www.unocha.org/syria>.

⁶² De spellingsvariant 'Hizbollah' komt ook voor.

⁶³ Kamerbrief ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie, Aanvullende artikel 100-inzet in de strijd tegen ISIS, 28 september 2020,

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z17320&did=2020D37475; HRW, *World report 2021, Syria events of 2020*, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/syria>.

⁶⁴ The Guardian, *Lawsuit targets Russian mercenary company over role in Syria*, 15 maart 2021, <https://www.theguardian.com/world/2021/mar/15/lawsuit-seeks-justice-for-suspected-russian-killing-of-syrian-detainee>. Russische huurlingen zouden ook militair actief zijn in Syrië. Deze personen werken voor de *Wagnergroup*, een Russische private onderneming met nauwe banden met de Russische overheid.

⁶⁵ EASO, *Syria actors*, Country of Origin Information Report, december 2019, <https://easo.europa.eu/sites/default/files/publications/easo-coi-report-syria-actors.pdf>; SN4HR, *Working methodology*, geraadpleegd 18 januari 2021, p.8-10.

⁶⁶ VOA, *Russia expands military facilities in Syria*, 12 mei 2021, <https://www.voanews.com/middle-east/russia-expands-military-facilities-syria>

militaire of paramilitaire organisaties actief in Syrië waaronder de Russische strijdkrachten, de aan Iran gelieerde Hezbollah en het *Islamic Revolutionary Guard Corps* (IRGC, *Sepâh-e Pasdârân-e Enqâlâb-e Eslâmi*) oftewel de Iraanse islamitische revolutionaire garde.⁶⁷

Gedurende de verslagperiode bleef Israël luchtaanvallen uitvoeren op een groot aantal doelen in Syrië, waaronder Iraanse en door Iran ondersteunde gewapende actoren.⁶⁸ Israël gaf zelf aan in 2020 meer dan vijfhonderd aanvallen te hebben uitgevoerd op doelen in Syrië naast clandestiene missies.⁶⁹

Twee Syrische mensenrechtenorganisaties publiceerden in mei 2021 een gezamenlijk rapport over de betrokkenheid van de Turkse, Syrische en Russische autoriteiten bij het werven van huurlingen in Syrië voor deelname aan gewapende conflicten in Libië en Azerbeidzjan (Nagorno-Karabach). Een deel van die werving vond plaats binnen de onderhavige verslagperiode van het ambtsbericht.⁷⁰

1.2.1 *Regeringsstrijdkrachten*

Onder de regeringsstrijdkrachten worden gerekend het leger (*Syrian Arab Army*), de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de lokale pro-regeringsmilities. Sommige bronnen, zoals het *Central Intelligence Agency* (CIA) van de VS, rekenen ook de buitenlandse sjitische milities hiertoe. Voor algemene informatie over de Syrische strijdkrachten en de verschillende onderdelen er van, zie bijvoorbeeld het CIA World Factbook.⁷¹

1.2.2

Veiligheidsdiensten in gebieden onder controle van de Syrische regering

Zoals vermeld in het algemeen ambtsbericht van mei 2020 kent Syrië een groot aantal veiligheidsdiensten met een aanzienlijke overlap aan verantwoordelijkheden en hiërarchieën. De belangrijkste zijn de Militaire veiligheidsdienst, de Inlichtingendienst van de Luchtmacht, de Politieke veiligheidsdienst, de Algemene inlichtingendienst of het Directoraat van Algemene Inlichtingen (ook wel staatsveiligheidsdienst genoemd), het *National Security Bureau* (voorheen bekend als National Security) oftewel het Bureau voor Nationale Veiligheid, de politie en de Algemene Leiding van de Strijdkrachten (*General Command of the Armed Forces*). Het Bureau voor Nationale Veiligheid, de politie en de Algemene Leiding van de Strijdkrachten zijn geen officiële veiligheidsdiensten. Ze ondersteunen vaak de werkzaamheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.⁷² De veiligheidsdiensten vallen onder het Bureau voor Nationale Veiligheid, opgericht in 2009 dat rechtstreeks valt onder president al-Assad.⁷³ Dit bureau staat sinds 2012 onder leiding van Ali Mamlouk, een langjarige vertrouweling van de president en afkomstig

⁶⁷ US Department of State, 2020 Country reports on human rights practices Syria, 30 maart 2021, p.2. <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>

⁶⁸ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.3.

⁶⁹ The Jerusalem Post, *Rise in Israeli strikes in Syria has led to decrease of Iranian activity*, 10 december 2020, <https://www.jpost.com/middle-east/rise-in-israeli-strikes-in-syria-has-led-to-decrease-of-iranian-activity-651716>

⁷⁰ Syrians for Truth and Justice (STJ) & Syria Justice and Accountability Centre (SJAC), *Mercenarism in Syria: predatory recruitment and the enrichment of criminal militias*, mei 2021, p.9, <https://syriaaccountability.org/library/mercenary-in-syria-predatory-recruitment-and-the-enrichment-of-criminal-militias-enrichment-militias/>. Het onderzoek geeft aan dat Turkije huurlingen rekruteerde met gebruikmaking van de netwerken van de gewapende oppositie/ SNA en dat het private Russische bedrijf Wagner Group betrokken was bij het werven van huurlingen in Syrië afkomstig uit de Syrische regeringsstrijdkrachten.

⁷¹ CIA, *World fact book*, geraadpleegd 19 maart 2021, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/#military-and-security>.

⁷² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020, p. 22.

⁷³ Vertrouwelijke bron, p. 6 en 7, 25 januari 2021 alsmede 23 maart 2021; Middle East Eye, *Syria war: Why did Assad restructure the military-security apparatus?*, 17 juli 2019, <https://www.middleeasteye.net/opinion/why-did-assad-restructure-syrias-military-security-apparatus>; Le Point, *Le général Ali Mamlouk devient chef de l'appareil sécuritaire syrien*, 24 juli 2012, https://www.lepoint.fr/monde/le-general-ali-mamlouk-devient-chef-de-l-appareil-securitaire-syrien-24-07-2012-1488709_24.php.

uit de soennitische gemeenschap. De meeste veiligheidsdiensten worden aangestuurd door alawieten.⁷⁴

De veiligheidsdiensten hebben de facto controle over alle aspecten van het leven in het deel van Syrië dat onder controle staat van de Syrische regering. De goedkeuring van de veiligheidsdiensten is vereist voor elke vorm van economische, politieke, culturele of sociale activiteit of werk. De Militaire veiligheidsdienst, de Inlichtingendienst van de Luchtmacht, de Politieke veiligheidsdienst, het Directoraat van Algemene Inlichtingen hebben hun hoofdkantoor in de stad Damascus en hebben kantoren in alle Syrische provincies (met uitzondering van de provincies die vrijwel geheel buiten de controle van de strijdkrachten van de Syrische regering zijn gevallen, zoals de provincies Idlib en Raqqa).⁷⁵

Er zijn afdelingen van veiligheidsdiensten belast met het toezicht op vluchtelingen, activisten en dissidenten verblijvend in het buitenland, zoals afdeling 236 van de militaire veiligheidsdienst en 279 van de algemene inlichtingendienst of staatsveiligheidsdienst. Personen verbonden aan deze diensten worden hiervoor ingezet.⁷⁶ Een andere bron geeft aan dat elke ambassade en elk consulaat beschouwd kan worden als een inlichtingendienst. Ambassade medewerkers vragen Syriërs wat ze doen in landen als Jordanië of elders. Deze afdelingen van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten verzamelen informatie in het buitenland. Er is geen bewijs dat inlichtingen- en veiligheidsdiensten werknemers als asielzoeker naar het buitenland sturen om informatie te verzamelen. De Syrische overheid kan echter mensen rekruteren om informatie te verzamelen over wie er in het buitenland in de oppositie zit.⁷⁷ Ook andere bronnen geven aan dat Syrische diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland Syriërs in de gaten houden en mogelijk onder druk zetten.⁷⁸

Militaire veiligheidsdienst

De militaire veiligheidsdienst valt in administratieve zin onder het ministerie van Defensie, maar valt voor haar taken en werkzaamheden onder het Nationaal Veiligheidsbureau. Hoewel deze veiligheidsdienst, wat betreft zijn naam, zich uitsluitend zou moeten richten op de strijdkrachten, diens personeel en veiligheidstaken, is de bevoegdheid in werkelijkheid onbegrensd. In de praktijk houdt deze dienst, net als de andere inlichtingen- en veiligheidsdiensten, zich ook met civiele zaken bezig waaronder economische, politieke en culturele aangelegenheden. Onder de militaire veiligheidsdienst valt een groot aantal afdelingen.⁷⁹

⁷⁴ Middle East Eye, *Syria war: Why did Assad restructure the military-security apparatus?*, 17 juli 2019; Le Point, *Le général Ali Mamlouk devient chef de l'appareil sécuritaire syrien*, 24 juli 2012; BBC news, *Bashar al-Assad's inner circle*, 30 juli 2012, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-13216195>.

⁷⁵ Vertrouwelijke bron, p. 6 en 7, 25 januari 2021 alsmede 23 maart 2021.

⁷⁶ Vertrouwelijke bron, p. 9, 25 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 5 februari 2021.

⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2021.

⁷⁸ SJAC, *Shadows of surveillance. Government documents confirm Syrian embassies monitored Syrians abroad*, 24 september 2020, <https://syriaaccountability.org/updates/2020/09/24/the-shadows-of-surveillance-government-documents-confirm-syrian-embassies-monitored-syrians-abroad/>; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2021. Deze bron refereert ook aan druk die Syriërs ervaren als ze in het buitenland hun paspoort willen vernieuwen. Soms, aldus de bron, leggen de autoriteiten een vragenlijst aan hen voor met vragen over politieke kwesties en over hun familieleden.

⁷⁹ Vertrouwelijke bron, p.7, 25 januari 2021. De belangrijkste zijn: Palestine Branch (Branch 235); Region Branch (Branch 227); Military Investigation Branch (Branch 248); Raid and Incursion Company (Branch 215); Patrols Branch (Branch 216); Front Intelligence Branch (Branch 220); Administrative Branch (Branch 291); Officers Affairs Branch (Branch 293); Forces Security Branch (Branch 294); Technical Branch (Branch 211) met als taken het monitoren van het internet en communicatietoepassingen, de activiteiten daarop te volgen en om zo nodig websites te blokkeren of blokkades op te heffen; Communications Branch (Branch 225), die gaat over interne en externe communicatie via de telefoon, de mobiele telefoon of de fax; Wireless Branch (Branch 237), die als taak heeft het scannen van radiogolven, het volgen van draadloze communicatie, het af luisteren en storen van alsmede het inbreken in deze gesprekken; Aleppo Governorate Branch (Branch 290), Idlib Governorate Branch (Branch 271), Hama Governorate Branch (Branch 219) - Homs Governorate Branch (Branch 261) - Daraa Governorate Branch (Branch 245) - Hasaka

De politieke veiligheidsdienst

De politieke veiligheidsdienst is administratief onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken, maar is, zoals alle veiligheidsdiensten verbonden met het Bureau voor Nationale Veiligheid. De politieke veiligheidsdienst heeft als taak toezicht te houden op maatschappelijke activiteiten en mogelijke onrust. Het heeft een *Central Investigation Branch* in Damascus, en er zijn vestigingen in alle provincies die onder controle staan van de Syrische regering. Er is ook een centrale aansturing van die provinciale afdelingen vanuit Damascus, naast een aantal centrale afdelingen, waaronder een voor buitenlanders.⁸⁰

De algemene inlichtingendienst

De algemene inlichtingendienst (ook wel staatsveiligheidsdienst genoemd) is een 'onafhankelijke' dienst die verbonden is aan het kantoor van de president en het Bureau voor Nationale Veiligheid. Deze dienst, opgericht door wetsbesluit nr. 14 van 15 januari 1969, bestaat uit verschillende afdelingen, die ook op provinciaal niveau actief zijn, waarvan de belangrijkste zijn: de interne afdeling 251, de externe afdeling 279, de afdeling 295 betrokken bij invallen, afdelingen voor informatie en spionage en de onderzoeksafdeling 285.⁸¹

De luchtmacht inlichtingendienst

Deze dienst valt onder het ministerie van Defensie maar is net als de andere veiligheidsdiensten verbonden met Bureau voor Nationale Veiligheid. Haar taken zijn gericht op alles wat met luchtvaart en civiele en militaire piloten te maken heeft. Deze dienst is vooral geconcentreerd in Damascus. Op alle militaire en civiele luchthavens in Syrië zijn medewerkers gestationeerd. Deze dienst is, volgens verschillende bronnen, berucht wat betreft arrestaties en martelingen.⁸²

1.2.3

Veiligheidsdiensten in gebieden onder controle van andere actoren

In het door de *Syrian Democratic Forces* (SDF) gecontroleerde gebied zijn binnenlandse veiligheidsstrijdkrachten (*asayish*) actief, die formeel onder het AANES vallen. Onder de *asayish* vallen verschillende diensten met diverse taken zoals verkeer regelen, terrorisme bestrijden, bestrijden van de georganiseerde criminaliteit en het bemensen van controleposten.⁸³ De *asayish* zijn verantwoordelijk

Governorate Branch (Branch 222) - Deir Ez-Zour Governorate Branch (Branch 243) - Badiya Branch (Branch 221).; EASO, Country of Origin Information Report, *Syria Actors*, december 2019, p. 28-32, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2019_12_EASO_COI_Report_Syria_Actors.pdf

⁸⁰ Vertrouwelijke bron, p.7, 25 januari 2021. Deze vestigingen in de provincies zijn weer onder verdeeld, waaronder afdelingen voor toezicht op studenten, religieuze instanties en partijen, de politie evenals een afdeling voor toezicht op patrouilles en speciale taken, een afdeling voor toezicht op arbeiders en bedrijven, een afdeling voor het bewaken van de economische veiligheid van het land, en ook een afdeling voor het bewaken van alles met betrekking tot activiteiten van Arabieren en buitenlanders, evenals een afdeling voor het bewaken van hotels, uitgaansgelegenheden, restaurants, werknemers en de afdeling die gaat over het verlenen van commerciële zakelijke licenties, die voor alle winkeliers zijn vereist om hun bedrijf uit te voeren.

⁸¹ Vertrouwelijke bron, p.8, 25 januari 2021; VDC: witness report: report on Khateeb branch-state security, augustus 2013, <https://www.vdc-sy.info/index.php/en/reports/khatibbranch>. Afdeling 251 staat bekend in Damascus onder de naam Khateeb-afdeling, genoemd naar de wijk waarin het ligt. Dit artikel bevat ook een overzicht met nummers van andere afdelingen die onder de algemene inlichtingendienst vallen; SN4HR, Syrian security branches and persons in charge, geen datum, p.9, https://sn4hr.org/public_html/wp-content/pdf/english/Syrian_security_branches_and_Persons_in_charge_en.pdf. Het SN4HR geeft in een ongedateerd overzicht van inlichtingen- en veiligheidsdiensten aan dat de afdeling 251 politieke organisaties monitort, politieke activiteiten volgt als ook tekenen van gewapende oppositie (met name van islamitische stromingen) in de gaten houdt.

⁸² Vertrouwelijke bron, p.8, 25 januari 2021; SCM & European Center for Constitutional and Human Rights, *Syria's Air Force Intelligence – Right hand to the al-Assad family*, augustus 2019, https://www.ecchr.eu/fileadmin/Hintergrundberichte/Background_Syria_Torture_AirForceIntelligence_ECCHR_20190807.pdf; ST&J, "In the presence of death", juni 2019, <https://stj-sy.org/wp-content/uploads/2019/08/%E2%80%9CIn-the-Presence-of-Death%E2%80%9D.pdf>.

⁸³ Omran, *Military and security services structures of the autonomous administration in Syria*, januari 2018, p. 37-42, <https://omranstudies.org/publications/reports/military-and-security-structures-of-the-autonomous-administration-in-syria.html>. *Asayish* is het Koerdische woord voor veiligheid; North Press Agency, *Syria's AANES Asayish arrests dozens of drug dealers*, 23 februari 2021, <https://npasyria.com/en/55002/>. Bestrijding van drugscriminaliteit behoort

voor de meeste arrestaties, martelingen en gedwongen verdwijningen in de door Koerden gecontroleerde gebieden in het noordoosten van Syrië.⁸⁴

Er bestaat geen daadwerkelijke veiligheidsdienst in de gebieden die onder controle staan van de gewapende oppositie en de *Syrian National Army* (SNA), hoewel er veiligheidscomités zijn opgericht in verschillende gebieden, zoals de stad Afrin, waarbij elke militaire factie zijn eigen veiligheidsmensen heeft. Deze personen zijn meestal betrokken bij de ontvoeringen, arrestaties, gedwongen verdwijningen en het overbrengen van gedetineerden naar detentiecentra in Turkije.⁸⁵

Hayat Tahrir al Sham (HTS) heeft zijn eigen veiligheidseenheid. Deze eenheid is verantwoordelijk voor de meeste arrestaties, martelingen en executies die door HTS zijn uitgevoerd.⁸⁶

1.2.4

IS⁸⁷

Na het verlies van haar kalifaat in maart 2019 schakelde IS in Irak en Syrië om naar een ondergrondse guerrillastrijd. Het hogere leiderschap van IS – zoals kalief Abu Ibrahim al-Qureishi en zijn directe adviseurs – bevindt zich grotendeels in Syrië, waarvandaan het de strijd in beide landen (Irak en Syrië) centraal aanstuurt. Bij haar ondergrondse strijd ontvangt IS steun en sympathie uit delen van de gemarginaliseerde soennitische bevolkingsgroep in beide landen. Door middel van aanslagen tegen de overheid, veiligheidstroepen en andere bevolkingsgroepen zorgt IS voor instabiliteit, probeert zij sektarische spanningen aan te wakkeren en tracht zij zich zo te profileren als de voorvechter voor haar (soennitische) achterban. De woestijnregio van Oost-Syrië biedt een veilige uitwijkmogelijkheid voor ISIS-strijders, wanneer de druk in Irak op hun netwerken te hoog wordt. De grens tussen Irak en Syrië is poreus en smokkel van mensen en goederen vindt aanhoudend plaats. De Syrische autoriteiten richten hun aandacht voornamelijk op herovering van de gebieden rondom Idlib in het noordwesten van Syrië, waardoor IS in Oost-Syrië overwegend ongemoeid wordt gelaten. Met name ten westen van de Eufraat, waar de Syrische regering formeel de dienst uitmaakt, heeft IS meer bewegingsvrijheid.⁸⁸

ook tot het takenpakket van de asayish.

⁸⁴ Vertrouwelijke bron, p.9, 25 januari 2021.

⁸⁵ Vertrouwelijke bron, p.9, 25 januari 2021; HRW, *Illegal transfers of detainees to Turkey*, 3 februari 2021, <https://www.hrw.org/news/2021/02/03/illegal-transfers-syrians-turkey>. Volgens HRW zou het tenminste gaan om een zestigtal personen, zowel Arabieren als Koerden, die tussen oktober en december 2019 in Ras al-Ain (noordoosten) waren opgepakt nadat Turkije het gebied had bezet. Een aantal van hen zijn veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf door Turkse rechtbanken op beschuldiging van banden met PYD/YPG; UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p.15, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/Detention-report.aspx>.

⁸⁶ Vertrouwelijke bron, p.9, 25 januari 2021. Volgens de bron bestaat deze eenheid voornamelijk uit niet-Syrische medewerkers en leiders; SOHR, *HTS security campaign | Six non-Syrian jihadists arrested near Iskenderun border*, 29 augustus 2020, <https://www.syriahr.com/en/181814/>; SOHR, *Security campaign | HTS security services arrest several people participated in yesterday's fight in Idlib city*, 12 juli 2020, <https://www.syriahr.com/en/174455/>; BBC monitoring, based on HTS telegram message, *Jihadist -linked security body 'raids' IS-cell in northern Syria*, 20 maart 2021.

⁸⁷ Andere benamingen: ISIS, ISIL, Daesh

⁸⁸ Brief van de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie aan de Eerste Kamer, *Internationaal terrorisme*, 28 september 2020, https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20200928/brief_van_de_ministers_van_document3/f=/vlchae4zvlzp_opge_maaht.pdf. Nederland maakt deel uit van de internationale Coalitie tegen ISIS onder leiding van de Verenigde Staten. Deze coalitie bestaat uit 82 landen en internationale organisaties die uiteenlopende (militaire en niet-militaire) bijdragen leveren aan de strijd. Van deze landen maken er ongeveer 30 deel uit van de militaire Coalitie; US Lead Inspector General (Lead IG), *Operation Inherent Resolve, October 1, 2020-December 31, 2020*, 9 februari 2021, <https://media.defense.gov/2021/Feb/09/2002578750/-1/-1/1/LEAD%20INSPECTOR%20GENERAL%20FOR%20OPERATION%20INHERENT%20RESOLVE.PDF>. Het rapport bevat informatie over activiteiten in het laatste kwartaal van 2020 van IS in Syrië en acties van de door de VS geleide Internationale Coalitie tegen IS in Syrië.

1.3

Veiligheidssituatie

De onafhankelijke onderzoekscommissie van de Verenigde Naties (UNCOI) gaf aan dat regeringsstrijdkrachten sinds de start van het conflict in 2011 op willekeurige wijze door burgers bewoonde gebieden bombardeerden alsook doelbewust ziekenhuizen en medische faciliteiten en duidelijke burgerdoelen beschoten waaronder markten, bakkerijen, scholen en woonwijken. Ook religieuze plaatsen werden hierbij geraakt. Gewapende groepen, waaronder IS, HTS en de Koerdische YPG pleegden willekeurige aanvallen als gevolg waarvan talloze burgerslachtoffers vielen. De luchtaanvallen door de VS-geleide internationale coalitie leidden eveneens tot burgerslachtoffers en vernietiging op grote schaal van infrastructuur waardoor hele stedelijke gebieden onbewoonbaar werden.⁸⁹ Onderstaand volgt de ontwikkeling van de veiligheidssituatie sinds medio 2020, uitgesplitst naar de verschillende regio's van Syrië.

Terwijl het SN4HR meldde dat meer dan 227.180 burgers waren gedood gedurende het conflict sinds 2011 tot en met december 2020 en honderdduizend burgers waren vermist, gaven andere organisaties andere aantallen. Het *Violations Documentation Center*, een Syrische mensenrechtenorganisatie, registreerde sinds 2011 tot en met januari 2021 227.099 conflictgerelateerde doden, waarvan 136.299 burgers. Het *Syrian Observatory for Human Rights* (SOHR) schatte dat gedurende het conflict meer dan 600.000 doden vielen. Ruim 495.000 van de doden werden door deze organisatie gedocumenteerd onder wie ruim 150.000 burgers.⁹⁰ Andere organisaties gaven aan dat meer dan vijfhonderdvijftigduizend Syriërs, zowel soldaten/gewapende opposanten als burgers, gedurende het conflict waren omgekomen. Mogelijk kan een deel van het verschil worden verklaard door het grote aantal vermiste personen; velen van hen bleven vermist.⁹¹ Voor burgerslachtoffers in de onderhavige verslagperiode, zie paragraaf 1.3.5.

In dit verband is het van belang dat zelfstandige en onafhankelijke waarneming door journalisten en onderzoekers in door de regering gecontroleerde gebieden, maar overigens veelal ook in gebieden gecontroleerd door oppositiegroepen, moeilijk tot zo goed als onmogelijk is. Ook de UNCOI heeft geen toestemming gekregen om in regeringsgebied onderzoek te doen naar de veiligheidssituatie en mensenrechtenschendingen.⁹² Veel rapporterende organisaties geven aan een netwerk van lokale informanten te hebben in Syrië zelf. De gewapende incidenten vermeld in deze paragraaf en sub-paragrafen mogen geenszins als uitputtend worden beschouwd.

⁸⁹ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/54, 21 januari 2021, p.6 -8, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/ReportoftheCommissionofInquirySyria.aspx>. De commissie stelt dat dergelijke willekeurige aanvallen als schendingen van internationaal humanitair recht en/of als oorlogsmisdaden beschouwd kunnen worden.

⁹⁰ SOHR, *Total death toll | Over 606,000 people killed across Syria since the beginning of the "Syrian Revolution", including 495,000 documented by SOHR*, 1 juni 2021, <https://www.syriahr.com/en/217360/>; Nu.nl, *Syrisch conflict zou afgelopen tien jaar half miljoen levens hebben gekost*, 2 juni 2021, <https://www.nu.nl/buitenland/6137050/syrisch-conflict-zou-afgelopen-tien-jaar-half-miljoen-levens-hebben-geekost.html>

⁹¹ Government of Canada, *Joint statement of Canada and the Kingdom of the Netherlands regarding their cooperation in holding Syria to account*, 12 maart 2021, <https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2021/03/joint-statement-of-canada-and-the-kingdom-of-the-netherlands-regarding-their-cooperation-in-holding-syria-to-account.html>; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.4; Syrian Center for Media and freedom of expression/ Violations Documentation Center, *Monthly statistical report on casualties in Syria*, januari 2021, https://scm.bz/wp-content/plugins/pdfs-viewer-shortcode/pdfs/web/viewer.php?file=https%3A%2F%2Fscm.bz%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F03%2FMonthly_Stat_Rep_JAN2021_EN.pdf&download=true&print=true&openfile=false.

⁹² Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (UNCOI), voor informatie over haar mandaat en werkwijze zie: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/AboutCoI.aspx>

Tweede helft 2020

Er waren, voor zover bekend, in de verslagperiode geen berichten over grootschalige en/of veelvuldige veiligheidsincidenten in de door de regering gecontroleerde grote steden en bevolkingscentra Damascus, Aleppo, Homs en Hama. Er waren in de verslagperiode ook geen berichten dat in deze centra burgerslachtoffers, op enkele incidenten na, vielen als gevolg van beschietingen en gewapende confrontaties. Dat gold eveneens voor de kuststeden Latakia en Tartous en door de SDF gecontroleerde steden Hasaka en Qamishli. Wel bleef in de provincie Idlib, in delen van de provincies Hama, Homs, Aleppo, Raqqa, Latakia, Hasaka en Deir ez-Zor alsmede in het zuidwesten in vooral de provincie Daraa sprake van gewapende confrontaties tussen verschillende bij het conflict betrokken partijen.⁹³ Met name de mensenrechtenorganisatie SOHR rapporteerde ook een aantal veiligheidsincidenten gedurende de verslagperiode in de provincie Rif Dimasq, deels in steden gelegen in de nabijheid van de hoofdstad Damascus, zoals aanslagen en beschietingen van controleposten van Syrische strijdkrachten.⁹⁴ Zie ook paragraaf 3.2.6.

De speciale vertegenwoordiger van de VN voor Syrië meldde op 20 januari 2021 dat de Syrische bevolking de afgelopen tien maanden met minder grootschalig geweld werd geconfronteerd dan in de eerdere fases van het conflict. De frontlinies wijzigden nauwelijks.⁹⁵ Een andere, niet-gouvernementele bron, gaf aan dat er - sedert de vorige verslagperiode eindigend in april 2020 - geen wezenlijke verandering was in de verdeling van de gebieden onder controle van de verschillende bij het gewapende conflict betrokken partijen.⁹⁶

De speciale vertegenwoordiger van de VN benadrukte dat er sprake was van relatieve rust en dat de situatie fragiel was. Het fragiele karakter van de veiligheidssituatie bleek uit de escalatie van gevechten rond Ain Issa (noordoosten; zie paragraaf 1.3.2), het toegenomen aantal luchtaanvallen toegeschreven aan Israël, beschietingen in en rond Idlib alsook de luchtaanvallen (zie paragraaf 1.3.1), de voortdurende IS-aanvallen in Oost- en Centraal-Syrië en de onrust in het zuidwesten van het land. De relatieve rust liet onverlet dat sprake bleef van gedode burgers als gevolg van vuurgevechten en bomaanslagen. Zie paragraaf 1.3.5. Ook waren er andere gevaren, aldus de speciale vertegenwoordiger van de VN voor Syrië, waaraan burgers bloot stonden zoals instabiliteit, willekeurige arrestaties, ontvoeringen, criminaliteit en activiteiten door groepen die door de VN als terreurorganisatie worden beschouwd.⁹⁷ Zie ook hoofdstuk 3.

⁹³ Ter onderbouwing van dit beeld kunnen rapporten van ACLED, Etana, COAR, ISW en het Carter Center geraadpleegd worden. Deze organisaties rapporteren wekelijks, twee wekelijks of maandelijks over de veiligheidssituatie in Syrië. Ook een geraadpleegde vertrouwelijke bron geeft geen ander beeld. Veiligheidsincidenten als gevolg van beschietingen en aanslagen door gewapende opposanten in de verslagperiode en op of binnen de steden Damascus, Aleppo, Homs en Hama waren, voor zover bekend, incidenteel. Het Syrische overheidsbureau SANA maakte melding van een raketbeschieting op 21 maart 2021 door de gewapende oppositie op de stad Aleppo. Hierbij kwamen twee burgers om en raakten anderen gewond. Sana, *two civilians martyred, others injured in missile shells on Aleppo neighborhoods*, 21 maart 2021, <http://sana.sy/en/?p=227047>; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021. Deze bron meldde dat op 21 maart granaten werden afgevuurd op de wijken al-Fardous en al-Saliheen waarbij een persoon werd gedood en tien inwoners gewond raakten. Deze wijken liggen in het oostelijk deel van de door de regering gecontroleerde stad Aleppo.

⁹⁴ SOHR, <https://www.syriahr.com/en/category/local-news/reef-dimashq/>.

⁹⁵ UN special envoy for Syria, Geir O. Pedersen, *Briefing to Security Council*, 20 januari 2021, https://specialenvoysyria.unmissions.org/sites/default/files/2021-01-20_secco_un_special_envoy_for_syria_mr._geir_o._pedersen_briefing_as_delivered_.pdf; ICG, *After ten years of war, conflict still paralyses Syria*, 15 maart 2021, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/after-ten-years-war-conflict-still-paralyses-syria>. Ook de International Crisis Group benadrukt het fragiele karakter van de relatieve rust aan het gevechtsfront.

⁹⁶ Vertrouwelijke bron, p. 1, 25 januari 2021.

⁹⁷ UNSC, *UN special envoy for Syria, Geir O. Pedersen, Briefing to Security Council*, 20 januari 2021, p.1, punt3, https://specialenvoysyria.unmissions.org/sites/default/files/2021-01-20_secco_un_special_envoy_for_syria_mr._geir_o._pedersen_briefing_as_delivered_.pdf; UNSC, *UN special envoy for Syria, Geir O. Pedersen, Briefing to Security Council*, 28 April 2021, p.1. punt 2, https://specialenvoysyria.unmissions.org/sites/default/files/2021-04-28_secco_un_special_envoy_for_syria_mr._geir_o._pedersen_briefing_as_delivered_.pdf. Uit de toespraken van

De hoeveelheid aan militaire operaties nam in 2020 sterk af in vergelijking met voorgaande jaren. Volgens een vertrouwelijke bron hadden de Covid-19-pandemie, samen met de staakt-het-vuren-overeenkomst in de Idlib-regio die op 6 maart 2020 van kracht werd, een aanzienlijke invloed op de omvang en frequentie van militaire operaties. De meeste operaties beperkten zich tot grondaanvallen, zonder dat deze tot wezenlijke veranderingen leidden op de grond. De gebieden met de meeste in het oog springende militaire confrontaties in 2020 waren:

- Al-Kbaina en de omliggende heuvels in de provincie Latakia en Sahl al-Ghab in de provincie Hama, en de zuidelijke en oostelijke randen van het gebied Jabal al- Zaweya in de provincie Idlib, waar met tussenpozen botsingen plaats hadden tussen facties van de gewapende oppositie en de regeringsstrijdkrachten samen met af en toe grondbombardementen door beide partijen, terwijl sommige militaire kampen van HTS in het gebied van al-Kbaina verschillende keren werden aangevallen door Russische gevechtsvliegtuigen.
- Het noordelijke deel van de provincie Aleppo. Daar vonden sporadische gewapende botsingen plaats tussen de SDF en eenheden van het SNA.
- In het district Ain Issa in het noorden van de provincie Raqqa. Daar was verschillende keren sprake van schermutselingen tussen het SNA en de SDF.⁹⁸

Ook de internationale ngo, het *Armed Conflict Location & Event Data Project* (ACLED), analyseert ontwikkelingen in de veiligheidssituatie in Syrië en legt deze visueel vast. ACLED gaf als belangrijkste ontwikkelingen in het tweede en derde kwartaal van 2020 aan:

- Het standhouden van de afspraken tussen Rusland en Turkije over een staakt het vuren in Noordwest-Syrië. Wel bleef er sprake van aanvallen door Syrische regeringsstrijdkrachten op doelen in door de gewapende oppositie gecontroleerde gebieden. Er was echter geen sprake meer van wezenlijke verschuivingen in de gebieden onder controle van de verschillende gewapende partijen.
- In een aantal subdistricten van de provincie Aleppo was sprake van een afname van het aantal gewapende incidenten doordat deze vaster in handen van de Syrische regering waren gekomen. Het betrof districten in de nabijheid van de stad Aleppo.
- Het aantal aanslagen door strijders van IS op Syrische strijdkrachten en Iraanse pro-regeringsmilities in de woestijn van de provincies Homs en Hama nam toe.⁹⁹

Voor het vierde kwartaal noemt ACLED als belangrijkste ontwikkelingen in de veiligheidssituatie:

Pederson kan worden opgemaakt dat de term 'instability' vooral refereert aan de slechte veiligheidssituatie in delen van Syrië en aan de grote economische problemen; ICG, *After ten years of war, conflict still paralyzes Syria*, 15 maart 2021, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/after-ten-years-war-conflict-still-paralyses-syria>. Ook de International Crisis Group benadrukt het fragiele karakter van de relatieve rust aan het gevechtsfront; Voor de VN-lijst met namen van terroristen en terreurorganisaties zie: UNSC, *United Nations Security Council consolidated list*, geraadpleegd 26 april 2021, onder B staan namen van organisaties, <https://scsanctions.un.org/fop/fop?xml=htdocs/resources/xml/en/consolidated.xml&xslt=htdocs/resources/xsl/en/consolidated.xsl>

⁹⁸ Vertrouwelijke bron, p. 3, 25 januari 2021. De bron registreerde een afname van 85% in de hoeveelheid aan militaire operaties in 2020.

⁹⁹ ACLED, *the state of Syria Q 2 2020 –Q 3 2020*, geraadpleegd 5 maart 2021, <https://acleddata.com/2020/10/12/state-of-syria-q2-2020-q3-2020/>. Hier zijn ook kaarten te vinden waar de verschuivingen in militaire posities visueel zijn vastgelegd tussen rapportageperiodes (per kwartaal) en verschuivingen tot op districtsniveau door middel van kleurverschillen worden aangegeven.

- Een toename van activiteiten in de driehoek die het grensgebied vormt van de provincies Raqqa, Aleppo en Hama. De Russische luchtmacht ondernam aanvallen ter ondersteuning van Syrische regeringsstrijdkrachten om IS-aanvallen af te slaan. IS-strijders en ongeïdentificeerde groepen vielen in woestijngebieden posities en konvooien aan van de regeringsstrijdkrachten en van Iraanse pro-regeringsmilities.¹⁰⁰
- In andere delen van noordelijk Syrië was sprake van een toename van aanslagen met geïmproviseerde bommen en aanslagen met autobommen in gebieden in handen van door Turkije gesteunde gewapende opposanten¹⁰¹. Er was sprake van een aanzienlijk aantal slachtoffers onder burgers en gewapende opposanten.
- In de provincie Daraa en in een sub-district van de provincie Quneitra vonden veel aanslagen plaats met geïmproviseerde bommen op regeringsstrijdkrachten en werd een aantal leden van Syrische veiligheidsstrijdkrachten vermoord.¹⁰²

Eerste maanden 2021

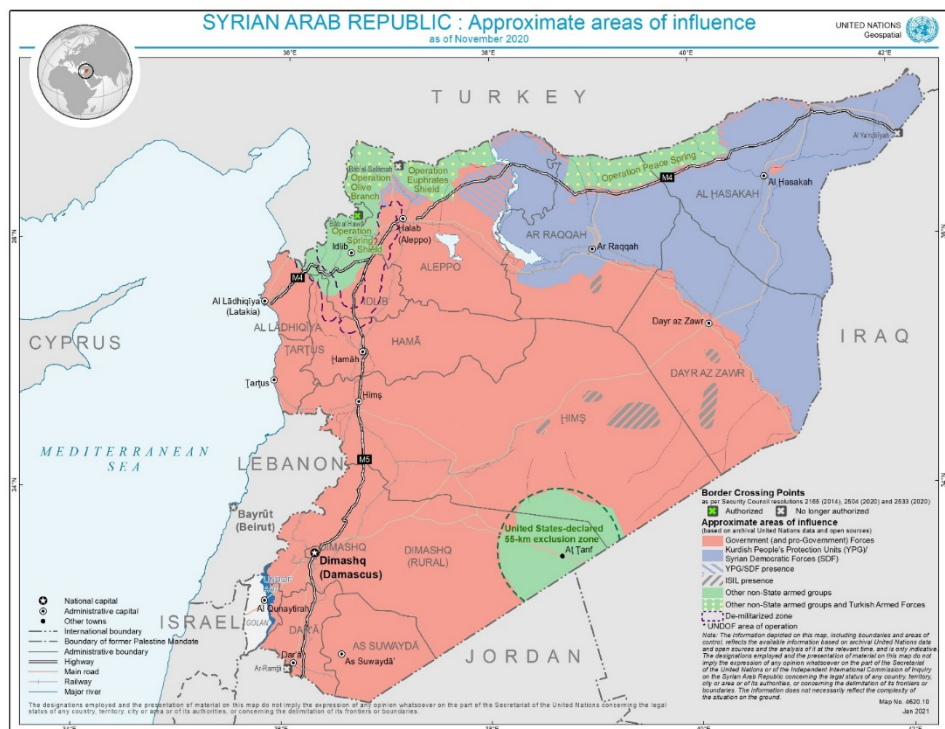
De onafhankelijke onderzoekscommissie van de Verenigde Naties voor Syrië (UNCOI) gaf in een overzicht over de ontwikkeling van het conflict, dat de Syrische overheid en aan haar verbonden militieën met de steun van Iraanse en Russische strijdkrachten een belangrijk deel van het land hadden heroverd. Grote stukken van het grondgebied bleven begin 2021 echter buiten de controle van de Syrische regering. Deze gebieden waren in handen van verschillende coalities van gewapende opposanten ondersteund door respectievelijk Turkije of de Verenigde Staten. De UNCOI betitelde Syrië als een kruisvat waarin vijf buitenlandse strijdkrachten actief waren: Rusland, VS, Turkije, Iran en Israël. Zie in dit verband de onderstaande kaart van de UNCOI.¹⁰³

¹⁰⁰ In aanvulling op de informatie van ACLED de volgende vertrouwelijk verstrekte informatie door experts. Deze betreft ook activiteiten van IS in de provincie Deir ez-Zor. Vertrouwelijke bron, 10 februari 2021. De veiligheidssituatie in het gebied in handen van de regering is aanzienlijk verslechterd: daar waar IS voorheen voornamelijk konvooien aanviel, worden nu ook specifieke individuen (die samenwerken met het regime) aangevallen/vermoord. De standaardreactie is dan ook om na een aanval/aanslag van IS een gebied binnen te vallen, luchtbombardementen (waarvan er 280 werden uitgevoerd in regeringsgebied in 2020, een verdubbeling ten opzichte van 2019) uit te voeren en een aantal mensen op te pakken om vervolgens weer terug te trekken uit het gebied. Aanslagen op individuen die steun geven, of verbonden zijn, aan AANES, de SDF alsmede de Syrische autoriteiten zijn aan de orde van de dag in de provincie Deir ez-Zor. Het plaatsje Al-Busayrah (provincie Deir ez-Zor) is overdag onder controle SDF, maar 's nachts is IS er de baas en int het ook belastingen. De bevolking is doodsbang.

¹⁰¹ Enkele berichten over bomaanslagen in het vierde kwartaal van 2020 in dit deel van Syrië. Hierbij werden tientallen mensen gedood en raakten velen gewond: AA, *14 dead, 50 hurt in northern Syria bomb blast*, 6 oktober 2020, <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/14-dead-50-hurt-in-northern-syria-bomb-blast/1997530>; AOAV, *Car bomb kills 19 civilians in northern Syria*, 14 oktober 2020, <https://aoav.org.uk/2020/car-bomb-kills-19-civilians-in-northern-syria/>; UN news, *UN officials denounce bombings in northern Syria*, 22 november 2020, <https://news.un.org/en/story/2020/11/1078482>; Gardaworld, *Syria: explosion at a security checkpoint in Ras al Ain leaves several people dead*, 10 december 2020, <https://www.garda.com/crisis24/news-alerts/413306/syria-explosion-at-a-security-checkpoint-in-ras-al-ain-leaves-several-people-dead-dec-10>.

¹⁰² ACLED, *the state of Syria Q 3 2020 - Q 4 2020*, geraadpleegd 5 maart 2021, <https://acleddata.com/2021/02/22/the-state-of-syria-q3-2020-q4-2020/>

¹⁰³ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/54, p.6, 21 januari 2021.

Bron UNCOI¹⁰⁴

In de eerste maanden van 2021 bleef sprake van merendeels kleinschalige gewapende incidenten alsmede van luchtaanvallen op posities van gewapende groepen in het noordwesten (met name provincies Idlib en Aleppo) en het noordoosten (provincies Hasaka, Raqqa en Deir ez-Zor). Hiervan was ook sprake in delen van de provincies Hama en Homs in het centrale deel van Syrië. In de zuidelijke provincies Daraa en Sweida vonden eveneens geregeld kleinschalige gewapende incidenten plaats zoals beschietingen, gerichte moordaanslagen en ontvoeringen.¹⁰⁵ Onderstaand volgt een overzicht van de militaire situatie en ontwikkelingen in delen van Syrië voor de beoordeling van de veiligheidssituatie.

1.3.1

Noordwesten (Tartous, Latakia¹⁰⁶, Idlib, Aleppo)

De provincie Tartous staat in de verslagperiode onder controle van de regeringsstrijdkrachten. De provincie Latakia staat grotendeels onder controle van de strijdkrachten van de Syrische regering. Delen van het al Turkman- en het al Akrad-gebergte aan de Syrisch-Turkse grens aan de noordoostelijke rand van de provincie vormen een uitzondering. Deze gebieden staan in de verslagperiode onder controle van de gewapende oppositiegroepen Hayat Tahrir al-Sham (HTS) en de *Turkistan Islamic Party* (TIP).¹⁰⁷

¹⁰⁴ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/54, p.31, 21 januari 2021.

¹⁰⁵ Ter onderbouwing van dit beeld kunnen rapporten van ACLED, Etana, COAR, ISW en het Carter Center geraadpleegd worden. Deze organisaties rapporteren wekelijks, twee wekelijks of maandelijks over de veiligheidssituatie in Syrië. Ook een geraadpleegde vertrouwelijke bron geeft geen ander beeld.

¹⁰⁶ Een ander gangbare schrijfwijze is Al-Ladhiqiya.

¹⁰⁷ Vertrouwelijke bron, p.1, 25 januari 2021; The Jamestown foundation, *The Turkistan Islamic Party in Double-Exile: Geographic and Organizational Divisions in Uighur Jihadism*, 7 september 2018, <https://jamestown.org/program/the-turkistan-islamic-party-in-double-exile-geographic-and-organizational-divisions-in-uighur-jihadism/>. De TIP is een organisatie van Oeigoerse jihadistten.

De provincie Idlib staat onder controle van verschillende gewapende groepen, te weten:

- De strijdkrachten van de Syrische regering: de Syrische regering controleert het hele zuidelijke en oostelijke grensgebied van de provincie Idlib, waaronder de steden Khan Sheikhoun, Maaret al Numan en Saraqeb, gelegen langs de 'M5', een hoofdwegverbinding.
- Gewapende oppositiegroepen en HTS: deze groepen delen de controle over het Jabal al-Zaweya-gebied en Ariha, tot aan de westelijke rand van de provincie Aleppo, Afrin en de Syrisch-Turkse grens in het noorden. Ook delen deze groepen de controle in het gebied rond Jisr al-Shughour en de nabij gelegen steden die zich uitstrekken tot de al Akrad- en al Turkmanbergen in het westen. In dit gebied in de westelijke randgebieden van de provincie Idlib zijn ook gewapende facties actief zoals de HaD en de TIP. Turkse militaire eenheden bevinden zich in tientallen militaire locaties in de grensgebieden van de provincie Idlib.¹⁰⁸ Zie ook de kaart van Noordwest-Syrië op pagina 26.

De provincie Aleppo wordt gecontroleerd door verschillende gewapende groepen, te weten:

- De Syrische regeringsstrijdkrachten: deze controleren de stad Aleppo, het zuiden van de provincie Aleppo en het gebied al-Rashideen in het westen van de provincie, alsook de gebieden Anadan, Nubul en al-Zahraa in het noorden van de provincie Aleppo, alsook het oostelijke deel van de provincie tot aan de grens met de provincie Raqqa, met uitzondering van Manbij en Ain al Arab (Kobani).
- Eenheden van het SNA: deze controleren de stad Afrin en haar voorsteden in het westen van de provincie Aleppo, alsook het gebied dat zich uitstrekt vanaf Afrin in het Izaz-gebied in het westen, langs de Syrisch-Turkse grens, het gebied van al-Shahbaa ten zuiden en tot Jarablus en al-Bab in de provincie Aleppo.
- Gewapende oppositiegroepen en HTS: deze controleren de steden Atarib en Daret Izza en omringende gebieden in het westelijke deel van de provincie Aleppo.
- De SDF: deze controleren het gebied van al-Shahbaa in het noorden van de provincie Aleppo, Manbij en Ain al Arab (Kobani) in het oosten van de provincie Aleppo.¹⁰⁹

De provincie Idlib en omringende gebieden bleven het epicentrum van gewapende confrontaties tussen pro-overheidsstrijdkrachten en gewapende oppositiegroepen. Onder de omringende gebieden vielen het platteland van de provincie Latakia, het noordwesten van de provincie Hama en het westelijk deel van de provincie Aleppo. Het staakt-het-vuren van 6 maart 2020¹¹⁰, dat door toedoen van Turkije en Rusland tot stand kwam, hield grotendeels stand, al bleef sprake van sporadische gevechten. Die gevechten intensiverden in de maand juli 2020, waaronder rond de Ghab-vlakte en Jabal al-Zawiya op het platteland van het zuidelijk deel van de provincie Idlib.¹¹¹ De Syrische regering en haar bondgenoten bleven, ook na het staakt-het-vuren beschietingen uitvoeren op door de oppositie gecontroleerd gebied in de

¹⁰⁸ Vertrouwelijke bron, p. 1, 25 januari 2021; The Carter Center, *Syria Mapping Project, Syria Weekly Conflict Summary 14 December 2020- 3 January 2021*, 7 januari 2021, <https://storymaps.arcgis.com/stories/044f1d49e818491f9e213f2b1e30d53b>. In het noordwesten bevinden zich sedert 2016 meer dan vijftig Turkse militaire en observatieposten. De site geeft een overzicht van de ligging van die posten. Turkije verplaatste een aantal observatieposten die in regeringsgebied kwamen te liggen nadat deze delen van het land door de Syrische overheid heroverd waren.

¹⁰⁹ Vertrouwelijke bron, p. 1, 25 januari 2021.

¹¹⁰ Ministerie van Buitenlandse zaken, *Algemeen Ambtsbericht Syrië*, mei 2020; HRW, *World report 2021, Syria Events of 2020*. Het staakt-het-vuren kwam tot stand na een offensief sinds 2019 van de Syrische regering ondersteund door Rusland. Dit offensief leidde tot vele doden en gewonden en tot minstens een miljoen nieuwe ontheemden. Meer dan vijftig procent van de gezondheidsinfrastructuur was vernield, honderdduizenden mensen hadden geen onderdak meer in de context van een wereldwijde gezondheidsepidemie die sociaal afstand houden vereiste.

¹¹¹ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.2.

provincie Idlib. Hierbij werd ook civiele infrastructuur beschoten waaronder scholen, ziekenhuizen en gebedsplaatsen zonder rekening te houden met burgers.¹¹² De Syrische regering en Rusland beschuldigden met name de meest dominante gewapende groep, HTS, van schendingen van het staakt-het-vuren. Burgers en gewapende opstandelingen stelden dat de Syrische strijdkrachten en Rusland aanvallen verrichtten. Bij een Russische luchtaanval in oktober 2020 op *Faylaq al-Sham*, een door Turkije ondersteunde gewapende groepering werden naar verluidt zeker vijftig strijders gedood en raakten tientallen anderen gewond.¹¹³ Langs de frontlinie bleef in 2021 sprake van beschietingen tussen strijdkrachten gelieerd aan de Syrische regering en gewapende opstandelingen.¹¹⁴ Eind februari 2021 voerden Russische gevechtstluchtvaartuigen luchtaanvallen uit op gebieden in de regio Jabal Al-Zawiya in Idlib en op gewapende opposanten bij de frontlinie in de provincie Latakia.¹¹⁵ OCHA meldde eind februari 2021 dat de vijandelijkheden vooral plaatshadden in de gebieden nabij de snelwegen M4 en M5 in de provincie Idlib, waar ongeveer 400.000 mensen wonen. Burgers liepen risico's door de dagelijkse beschietingen, sporadische luchtaanvallen en onderlinge gevechten tussen gewapende oppositiegroepen. Ook liepen burgers het risico op ontploffingen van mijnen, geïmproviseerde bommen en/of andere niet ontplofte explosieven in woonwijken en openbare ruimtes.¹¹⁶ HTS probeerde haar macht te consolideren in Idlib en voerde aanvallen uit op gewapende groepen die zich onttrokken aan haar invloed. Het ging hierbij met name om HaD; een gewapende groep verbonden aan al-Qaida. Dergelijke aanvallen vonden onder meer in februari 2021 plaats. Ook arresteerde HTS op verschillende locaties in de provincie Idlib strijders en leiders van HaD.¹¹⁷

Onderstaande kaart geeft een beeld van de gecompliceerde militaire situatie in Noordwest-Syrië, in het bijzonder de provincie Idlib, zoals deze eind februari 2021 was. Deze situatie is sedertdien niet wezenlijk gewijzigd.

¹¹² ACIHL, *Religion and the law in Syria*, 11 maart 2021, p.14; SN4HR, *Tenth annual report: the most notable human rights violations in Syria in 2020*, p. 63-65, 26 januari 2021, https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/Tenth_Annual_Report_The_Most_Notable_Human_Rights_Violations_in_Syria_in_2020_en.pdf

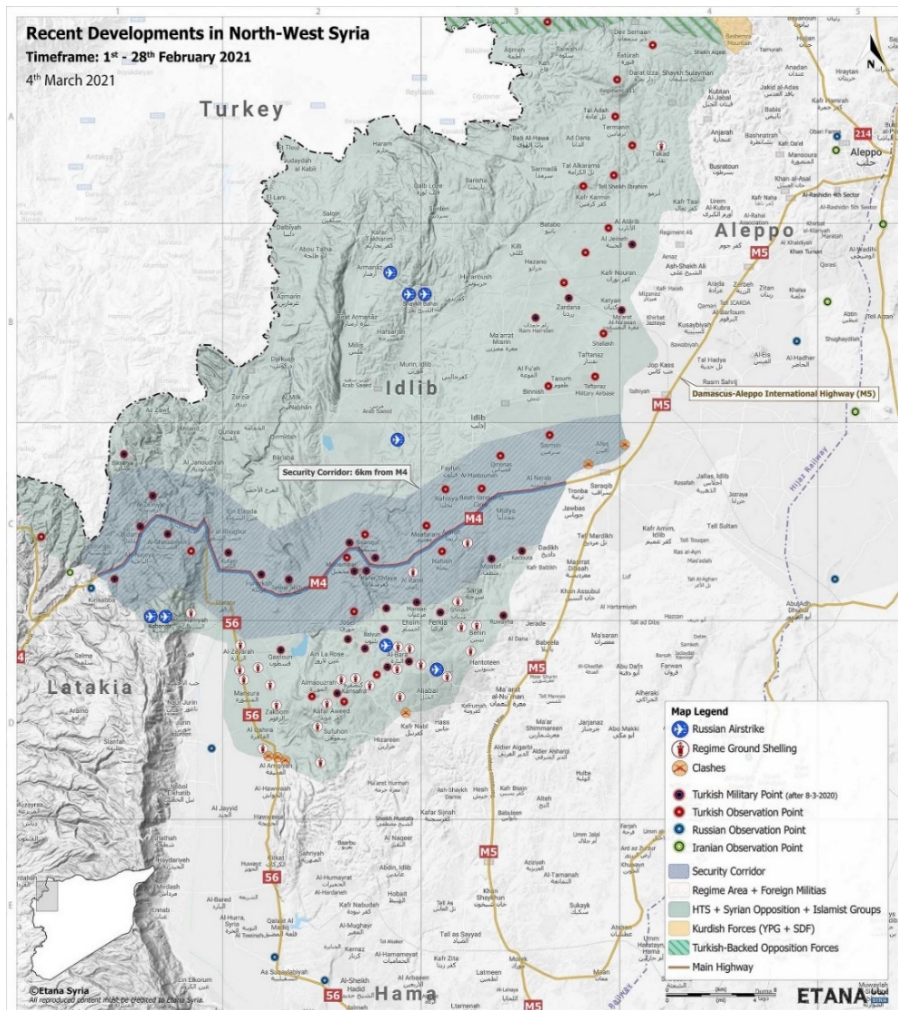
¹¹³ Al-Araby al-Jadeed, *Idleb Comes Under Focus After Turkish Troop Movements*, 4 december 2020, in The Syrian Observer, <https://syrianobserver.com/EN/features/62310/idlel-comes-under-focus-after-turkish-troop-movements.html>; BBC, *Syria war: 'Russian air strikes kill dozens' in Idlib*, 26 oktober 2020, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-54693472>.

¹¹⁴ ACLED, *Regional overview: Middle East 9-15 January 2021*, geraadpleegd 5 maart 2021, <https://acleddata.com/2021/01/21/regional-overview-middle-east9-15-january-2021/>

¹¹⁵ ACLED, *Regional overview: Middle East 20-26 February 2021*, geraadpleegd 5 maart 2021, <https://acleddata.com/2021/03/04/regional-overviewmiddle-east20-26-february-2021/>

¹¹⁶ OCHA, *Recent Developments in Northwest Syria - Situation Report No. 25 - As of 26 February 2021*, 2 maart 2021, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/recent-developments-northwest-syria-situation-report-no-25-26-february>

¹¹⁷ The Carter Center, *Syria weekly conflict summary 22-28 February 2021*, 3 maart 2021, <https://storymaps.arcgis.com/stories/083b289ce3b6412e8942c9981cc5947f>

Bron: Etana¹¹⁸

De UNCOI ontving in juni 2020 berichten over gevechten in de regio Al-Bab (provincie Aleppo) tussen door Turkije gesteunde groepen en de SDF.¹¹⁹ Medio februari 2021 ontplofte een geïmproviseerde bom, vastgemaakt aan het busje van een lokale hulporganisatie, in de stad Al-Bab (provincie Aleppo). Bij de ontploffing kwam een persoon om en raakten vier andere personen gewond. In de stad Afrin ontplofte een geïmproviseerde bom waarbij een burger gewond raakte. Elders op het platteland van Aleppo bombardeerden Turkse troepen tal van gebieden die in handen waren van de SDF, waaronder in de districten Azaz, Afrin en Manbij. In de provincie Idlib voerden Russische gevechtsvliegtuigen luchtaanvallen uit op Hafasraja en bij de centrale gevangenis in de stad Idlib. Er werden geen slachtoffers gemeld.¹²⁰ De *Jerusalem Post* berichtte dat begin februari 2021 de Turkse luchtmacht en -onder de paraplu van de SNA opererende- gewapende Syrische oppositiegroepen dorpen bestookten in de regio Tal Rifaat ten noorden van de stad

¹¹⁸ Etana, *Syria Military Brief – North-West Syria -4 March 2021*, geraadpleegd 18 maart 2021, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-north-west-syria-4-march-2021/>. Etana is een onafhankelijke Syrische niet gouvernementele organisatie. Voor de achtergrond van deze organisatie, zie de Etana- website.

¹¹⁹ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.2 en 3.

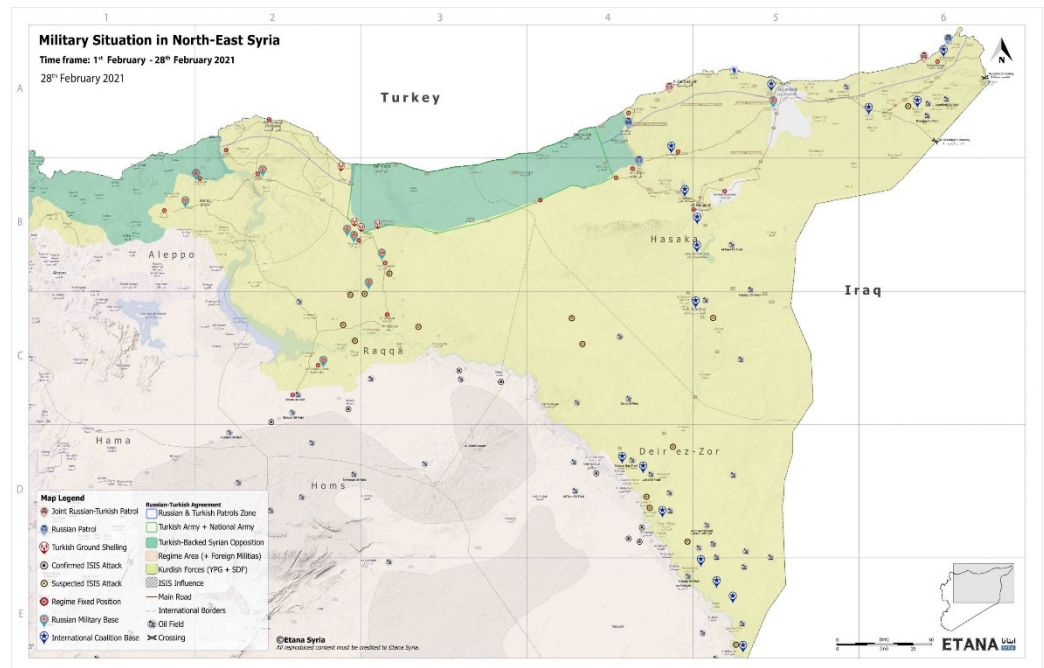
¹²⁰ ACLED, *Regional overview: Middle East 13-19 February 2021*, geraadpleegd 5 maart 2021, <https://acleddata.com/2021/02/24/regional-overview-middle-east13-19-february-2021/>

Aleppo. In dit gebied verblijven veel ontheemden onder wie Koerden en jezidi's die, in januari 2018 ten tijde van een Turks offensief, Afrin waren ontvlucht.¹²¹

1.3.2

Noordoosten (Raqqa, Hasaka, Deir ez-Zor¹²²)

Onderstaande kaart geeft een beeld van de militaire situatie in Noordoost-Syrië eind februari 2021. Die situatie is sindsdien niet wezenlijk veranderd.

Bron: Etana¹²³

De provincie Hasaka staat onder controle van de SDF, behalve enkele veiligheidszones in het stadscentrum van de steden Hasaka en Qamishli die onder controle staan van de Syrische regering alsmede de luchthaven bij Qamishli. Het gebied van Ras al-Ain tot Tal Tamer, staat onder controle van de strijdkrachten van het SNA.¹²⁴

De provincie Raqqa wordt deels gecontroleerd door de SDF en ten zuiden van de stad Raqqa en de rivier de Eufraat deels door de Syrische regering. In dit grotendeels woestijndeel van de provincie is ook sprake van toenemende aanwezigheid van IS. Het noorden van de provincie rond Tal Abyad is in handen van de Syrische gewapende oppositie /SNA ondersteund door Turkije.¹²⁵

¹²¹ The Jerusalem Post, *Displaced Syrians near Afrin say Turkish airstrikes terrorize civilians*, 12 februari 2021, <https://www.jpost.com/middle-east/displaced-syrians-near-afrin-say-turkish-airstrikes-terrorize-civilians-658791>

¹²² Een andere gangbare schrijfwijze voor deze provincienamen is: Ar Raqqah, Al Hasakah en Dayr Az Zor.

¹²³ Etana, *Syria Military Brief: North-East Syria – 28 February*, geraadpleegd 18 maart 2021, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-north-east-syria-28-february/>.

¹²⁴ Vertrouwelijke bron, p. 1, 25 januari 2021; vertrouwelijke bron, 24 maart 2021. De bron geeft de volgende nadere gegevens: behalve enkele veiligheidszones in het stadscentrum van Hasaka naast een deel van de stad al-Qamishli (inclusief de veiligheidszone in de wijken al Wasti en Tayy, en de al-Quwatli-straat) staat ook de luchthaven van al-Qamishli onder de controle van de regering.

¹²⁵ De Volkskrant, *Rust is in Raqqa een relatief begrip*, 13 maart 2021.

<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rust-is-in-raqqa-een-relatief-begrip~b5e727b8/>; Vertrouwelijke bron, 24 maart 2021. De bron specificeert de situatie als volgt: de provincie Raqqa staat onder controle van de SDF met uitzondering van de districten Madan en al Sabkha in het oosten en enkele dorpen in het district al-Tabaqa (ook bekend als al-Thawra) in het westen. Deze gebieden worden gecontroleerd door de strijdkrachten van de Syrische regering. Het gebied rond Tal Abyad en de dorpen en steden in het noorden van de provincie Raqqa worden gecontroleerd door de strijdkrachten van het Syrische Nationale Leger (SNA); Mei@75, *Count: Mapping Raqqa's Tribal Topology*, 24 maart 2021, <https://www.mei.edu/publications/kin-who-count-mapping-raqqas-tribal-topology>

In de provincie Deir ez-Zor controleren de regeringsstrijdkrachten in theorie het hele gebied ten zuiden van de rivier de Eufraat. Dat gebied omvat het stadscentrum van Deir ez-Zor en verschillende kleine dorpen ten noorden van de rivier de Eufraat direct ten oosten van de stad. De rest van het gebied ten noorden van de rivier de Eufraat, dat zich uitstrekt tot de Iraakse grens in het oosten en de grenzen van de provincie Hasaka in het noorden, staat onder controle van de SDF. Binnen verschillende gebieden die gecontroleerd worden door de SDF zijn ook legereenheden van de VS gestationeerd.¹²⁶

De UNCOI meldde in juni 2020 gevechten tussen groepen die deel uitmaken van het SNA in Ras al-Ain (Hasaka) en van aanvallen op het platteland van de provincie Deir ez-Zor door IS op eenheden van het Syrische regeringsleger.¹²⁷ Medio februari 2021 vonden in Oost-Syrië botsingen plaats tussen de SDF en regeringsstrijdkrachten nabij de rivierovergangen tussen SDF- en door de regering gecontroleerde gebieden in de provincie Deir ez-Zor.¹²⁸ Israëliëse gevechtsvliegtuigen voerden op 13 januari 2021 een reeks luchtaanvallen uit die gericht waren op de posities van de troepen van het Syrische leger, de IRGC, de Libanese Hezbollah¹²⁹ en de Afghaanse *Fatemiyoun*-brigade¹³⁰ in de provincie Deir ez-Zor. De aanvallen op de stad Deir-e-Zor en haar buitenwijken, evenals in de nabijheid van Mayadin en Abu Kamal, resulteerden in de dood van ten minste 57 leden van de bovengenoemde groepen. De IRGC ontkende evenwel dat er bij de aanvallen slachtoffers waren gevallen (Al-Monitor, 14 januari 2021).¹³¹ Eind februari 2021 bombardeerden de VS, als onderdeel van de *Global Coalition*, posities van de door Iran gesteunde Iraakse *Popular Mobilization Forces*¹³² (PMF), van de Imam Ali Brigades¹³³ en de Iraakse *Kataib Hezbollah*¹³⁴ gestationeerd bij Abu Kamal aan de grens met Irak. Het zou een antwoord zijn op een raketbeschieting van personeel van de VS en de Global Coalition bij de stad in Erbil in het Koerdische deel van Irak.¹³⁵

Kleine gewapende eenheden of cellen aangesloten bij IS controleren enkele afzonderlijke gebieden in de Syrische Badiya (woestijngebied) nabij de Iraakse grens gelegen binnen de administratieve grenzen van provincies Raqqa, Deir ez-Zor, Homs en Hama.¹³⁶

¹²⁶ Vertrouwelijke bron, p. 1, 25 januari 2021.

¹²⁷ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.2 en 3.

¹²⁸ ACLED, *Regional overview: Middle East 13-19 February 2021*, geraadpleegd 5 maart 2021

¹²⁹ Hezbollah betekent Partij van God en is een door Iran ondersteunde sjiiitische militie. Voor meer informatie zie: Congressional Research Service, *Lebanese Hezbollah*, geraadpleegd 29 maart 2021, <https://fas.org/srg/crs/mideast/IF10703.pdf>.

¹³⁰ Het betreft een door Iran gesteunde sjiiitische militie bestaande uit vooral Afghanen. Voor meer informatie, zie: The Jamestown foundation, *The Shia Fatemiyoun Brigade: Iran's Prospective Proxy Militia in Afghanistan*, 26 maart 2021, <https://jamestown.org/program/the-shia-fatemiyoun-brigade-irans-prospective-proxy-militia-in-afghanistan/>.

¹³¹ ACLED, *Regional overview: Middle East 9-15 January 2021*, geraadpleegd 5 maart 2021, <https://acleddata.com/2021/01/21/regional-overview-middle-east9-15-january-2021/>; The Guardian, *Deadliest Israeli airstrikes on Syria in years kill 57, say observers*, 13 januari 2021, <https://www.theguardian.com/world/2021/jan/13/deadliest-israeli-air-strikes-on-syria-in-years-kill-57-say-observers>; Al Monitor, *Iran's Quds Force denies deaths in Israeli airstrikes in Syria*, 14 januari 2021, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2021/01/iran-syria-irgc-israel-strikes.html#ixzz6oFadDiPY>.

¹³² De PMF is een overkoepelende organisatie van Iraakse sjiiitische milities. Voor meer informatie zie bijvoorbeeld: VOA, *Who Are Iran-backed Militants Struck by US in Syria?* 26 februari 2021, <https://www.voanews.com/extremism-watch/who-are-iran-backed-militants-struck-us-syria>.

¹³³ Combatting terrorism center, *Iran's Expanding Militia Army in Iraq: The New Special Groups*, augustus 2019, <https://ctc.usma.edu/irans-expanding-militia-army-iraq-new-special-groups/>

¹³⁴ Counter Extremism Project, *Kata'ib Hezbollah*, geraadpleegd 29 maart 2021, <https://www.counterextremism.com/threat/kata%E2%80%99ib-hezbollah>.

¹³⁵ ACLED, *Regional overview: Middle East 20-26 February 2021*, geraadpleegd 5 maart 2021; The Independent, *US bombs facilities in Syria used by Iran-backed militia*, 26 februari 2021, <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/us-bombs-facilities-in-syria-used-by-iran-backed-militia-us-administration-joe-biden-airstrike-lloyd-austin-b1807790.html>; Counter Extremism Project, *Kata'ib Sayyid al Shuhada*, geraadpleegd 29 maart 2021, <https://www.counterextremism.com/threat/kata%E2%80%99ib-sayyid-al-shuhada>; Counter Extremism Project, *Kata'ib Hezbollah*, geraadpleegd 29 maart 2021, <https://www.counterextremism.com/threat/kata%E2%80%99ib-hezbollah>.

¹³⁶ Vertrouwelijke bron, p.1, 25 januari 2021.

De veiligheidssituatie in Noordoost-Syrië bleef complex in de verslagperiode aangezien de VS, Rusland en Turkije alsook de SDF en het Syrische regeringsleger aanwezig zijn en in elkaars nabijheid patrouilleren.¹³⁷ Langs de Turks-Syrische grens vonden in de verslagperiode gezamenlijke militaire patrouilles van Russische en Turkse militairen plaats. Er bleef geregeld sprake van schermutselingen tussen enerzijds de SDF en anderzijds het SNA en Turkse militaire eenheden.¹³⁸ De strategisch gelegen regio, vlakbij de hoofdverbindingsweg in het noorden (M4), rond Ain Isa (provincie Raqqā) bleef geconfronteerd worden met gewapende confrontaties tussen door Turkije gesteunde groepen en de SDF. Ook was eind november en begin december 2020 sprake van beschietingen door Turkije en door het SNA van posities van de SDF rond deze stad. Uit angst voor verdere escalatie ontvluchtten honderden families de regio.¹³⁹ De beschietingen door Syrische opposanten op posities van de SDF duurden voort in de eerste maanden van 2021. Op 21 maart 2021 werd ook melding gemaakt van een Turkse luchtaanval op posities van de SDF bij Ain Issa.¹⁴⁰

Rusland bemenst observatieposten, als onderdeel van afspraken met Turkije, in de provincie Hasaka langs de grens met Turkije. Het betreft posten die het samen met het Syrische regeringsleger bemenst. Eind december 2020 stationeerde Rusland ook militairen bij Ain Issa.¹⁴¹ De afgelopen jaren was, aldus onderzoeksbureau Center for Operational Analysis and Research (COAR), sporadisch sprake van gewapende confrontaties tussen Syrische regeringsstrijdkrachten en de SDF en van over en weer detineren van personen.¹⁴² Ook eind april 2021 was sprake van gewapende schermutselingen in een wijk in de buurt van het vliegveld van Qamishli tussen leden van de pro-regeringsgezinde NDF-militie en de SDF. Bij deze gevechten kwamen verschillende strijders om en raakte een aantal personen, onder wie burgers, gewond.¹⁴³

De veiligheidssituatie in het ontheemdenkamp bij al-Hol bleef slecht. In de eerste twee maanden van 2021 kwamen meer dan dertig personen, waaronder hulpverleners, om het leven. De meesten werden doelgericht neergeschoten, anderen waren slachtoffer in een schotenwisseling, werden neergestoken bij een aanval of kwamen om door ongelukken (zoals branden) die voorkomen hadden kunnen worden.¹⁴⁴ De SDF en de asayish begonnen in maart 2021 een veiligheidsoperatie in het kamp tegen IS waarbij tientallen personen werden gearresteerd.¹⁴⁵

¹³⁷ Syria Direct, *Syria 2020 in a nutshell and what to expect for 2021*, 28 december 2020.

¹³⁸ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.2.

¹³⁹ COAR, *Syria update 7 December 2020*, <https://coar-global.org/2020/12/07/turkey-pressures-ein-issa-as-the-sdf-pivots-toward-politics/>

¹⁴⁰ BBC monitoring, *Turkish jet 'strikes northern Syria' in ongoing clashes with SDF*, 21 maart 2021.

¹⁴¹ BBC monitoring, *Samenvatting Ria Novosti, Russia reinforces observation posts in Syria on border with Turkey*, 18 januari 2021.

¹⁴² COAR, *Syria update 18 January 2021, Qamishli Clashes: GoS and SDF Seek Pressure Points*, <https://coar-global.org/2021/01/18/quamishli-clashes-gos-and-sdf-look-pressure-points/>. Rond 10 januari 2021 was sprake van nieuwe spanningen. De Koerdische geheime dienst, asayish, had enkele tientallen leden van regeringsstrijdkrachten gegijzeld en grendelde de regeringswijken af in Qamishli. Naar verluidt zouden de SDF op die manier een gevangenenruil willen afdwingen. Er ontstonden ook spanningen in Hasaka en het regeringsleger grendelde als represaille een door Koerdische strijdkrachten de sinds 2013 gecontroleerde wijk Ash-Sheikh Maqsoud in de stad Aleppo af. Rusland zou betrokken zijn bij onderhandelingen tussen beide partijen.

¹⁴³ BBC monitoring, *Clashes ongoing in Syria's north-eastern city of Qamishli*, 25 april 2021.

¹⁴⁴ MSF, *MSF denounces unsafe environment in al-Hol camp in wake of staff killing*, 2 maart 2021, <https://www.msf.org/msf-denounces-unsafe-environment-al-hol-camp-syria>

¹⁴⁵ Al Jazeera, *Syrian Kurds arrest several in anti-ISIL operation at al-Hol camp*, 28 maart 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/28/syria-kurds-arrest-9-at-al-hol-camp-for-isil-families>; Kurdistan24, *New security operation begins in al-Hol after wave of assassinations*, 27 maart 2021, <https://www.kurdistan24.net/en/story/24161-New-security-operation-begins-in-al-Hol-after-wave-of-assassinations>.

1.3.3

Centraal (Hama, Homs, Damascus, Rif Dimasq)

De provincies Damascus en Rif Dimasq (ruraal Damascus met de voorsteden van Damascus) staan in de verslagperiode onder controle van de regeringsstrijdkrachten.¹⁴⁶ De hoofdstad Damascus en de gelijknamige provincie kende in de verslagperiode geen grootschalige en/of veelvuldige veiligheidsincidenten. Zie ook paragraaf 1.3. Wel was sprake van luchtaanvallen door Israël op posities van het Syrische leger en van door Iran gesteunde bondgenoten.¹⁴⁷ In de provincie Rif Dimasq vonden in de verslagperiode kleinschalige veiligheidsincidenten plaats rond voormalige oppositiegebieden zoals aanvallen op controleposten van het regeringsleger en moorden. Ook vonden er grootschalige acties en controles plaats waarbij jonge mannen werden opgepakt in verband met militaire dienst.¹⁴⁸ Zie ook paragraaf 3.2.6. De Syrische strijdkrachten controleren de provincie Homs met uitzondering van het gebied bij al-Tanf- aan de Syrisch-Iraaks-Jordaanse grens. In dit gebied, dat bekend staat als de '55 km zone' op de grens van de provincies Homs en Rif Dimasq, ligt een militaire basis van de VS en het ontheemdenkamp al Rukban. Ook zijn er Syrische gewapende groepen aanwezig die zijn aangesloten bij de facties van de gewapende oppositie. De provincie Hama staat onder controle van de strijdkrachten van de Syrische regering, met uitzondering van het gebied dat grenst aan de provincie Idlib in het Sahl al-Ghab gebied (ongeveer 6 km breed). Dit gebied strekt zich uit vanaf de provinciegrens bij de dorpen al-Ankawi en al-Qahera in het zuiden tot in het uiterste noorden van de provincie. Dit gebied staat onder controle van facties van de gewapende oppositie en HTS.¹⁴⁹

Medio april 2020 slaagde de Syrische regering erin om olieraffinaderijen in de provincie Homs te heroveren op IS. IS bleef in staat om aanvallen uit te voeren op posities van het Syrische regeringsleger in de woestijnregio Badiya al-Sham en rond

¹⁴⁶ Vertrouwelijke bron, p.1, 25 januari 2021; Danish Immigration Service, *SYRIA: Security and socio-economic situation in the governorates of Damascus and Rural Damascus*, Oktober 2020, p.11, <https://www.ecoi.net/en/document/2038473.html>; Danish Immigration Service & Danish Refugee Council, *Security situation in Damascus Province and issues regarding return to Syria*, februari 2019, p.11, <https://www.ecoi.net/en/document/2003890.html>. Bronnen geraadpleegd bij de opstelling van dit landenrapport

wezen nadrukkelijk de beleidsconclusies af van de Deense overheid om de tijdelijke bescherming van asielzoekers afkomstig uit Damascus op te heffen. Human Rights Watch, *Denmark: flawed country of origin reports lead to flawed refugee policies*, 19 april 2021, <https://www.hrw.org/news/2021/04/19/denmark-flawed-country-origin-reports-lead-flawed-refugee-policies>; Ook de DRC mede-opsteller van het rapport van februari 2019 nam nadrukkelijk afstand van de door de Deense regering getrokken beleidsconclusies en -maatregelen. The Guardian, *Denmark strips Syrian refugees of residency permits and says it is safe to go home*, 14 april 2021, <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/14/denmark-revokes-syrian-refugee-permits-under-new-policy>.

¹⁴⁷ Voor veiligheidsincidenten in en rond Damascus, zie ook SOHR-website, <https://www.syriahr.com/en/category/local-news/damascus/>. Deze website maakte melding van Israëlische raketaanvallen op doelen in en om Damascus op 30 december 2020, 6 januari 2021, 15 februari 2021, 28 februari 2021, 16 maart 2021, 8 april 2021, 22 april 2021 en 8 juni 2021. Bij deze aanvallen kwamen, aldus de berichtgeving en voor zover bekend, alleen militairen om.

¹⁴⁸ SOHR, <https://www.syriahr.com/en/category/local-news/reef-dimashq/>. Zie voor 2021 onderstaande berichtgeving door SOHR over veiligheidsincidenten in de provincie Rif Dimasq: 13 mei arrestaties Oostelijke Ghouta; <https://www.syriahr.com/en/216129/>; 11 mei twee broers gedood door leger <https://www.syriahr.com/en/216008/>; 8 mei onlusten in Kanaker <https://www.syriahr.com/en/215755/>; 29 april aangescherpte controles ontdaikers dienstplicht in Qalamoun regio, <https://www.syriahr.com/en/215030/>; 29 maart, beschieting controlepost Syrische regering <https://www.syriahr.com/en/211971/>; 25 maart onbekenden gooien granaat naar controle post regering in Kanaker <https://www.syriahr.com/en/211629/>; 18 maart bewegingsvrijheid burgers oostelijke Ghouta al drie jaar ernstig ingeperkt <https://www.syriahr.com/en/209763/>; 23 februari militair staatsveiligheidsdienst vermoord in Oostelijk Ghouta, <https://www.syriahr.com/en/206355/>; 20 februari 57 jonge mannen opgepakt voor militaire dienst in voorsteden Damascus / Oostelijke Ghouta <https://www.syriahr.com/en/205906/>; 15 februari Luchtmachtinlichtingendienst arresteert twee vrouwen en man in Douma <https://www.syriahr.com/en/205179/>; 9 februari man gedood toen hij niet stopte bij controlepost bij al-Hama <https://www.syriahr.com/en/204380/>; 6 februari schietpartij bij controlepost bij Kanaker <https://www.syriahr.com/en/203924/>; 6 februari Leger schiet twee jongemannen neer bij Kanaker <https://www.syriahr.com/en/203977/>; 4 februari meer dan 300 jonge mannen gearresteerd in paar dagen tijd <https://www.syriahr.com/en/203613/>; 29 januari Beschietingen door onbekenden van checkpoints regeringsstrijdkrachten in al-Haramoun <https://www.syriahr.com/en/202700/>; 25 januari meerdere burgers gearresteerd waaronder voormalige gewapende opposanten <https://www.syriahr.com/en/202037/>; 17 januari protesten en arrestaties in Zakayah <https://www.syriahr.com/en/200900/>; 8 januari onbekenden doden lid van National Defense militie in al-Kiswa <https://www.syriahr.com/en/199483/>.

¹⁴⁹ Vertrouwelijke bron, p.1, 25 januari 2021.

Resafa.¹⁵⁰ Medio februari 2021 vonden in het woestijngebied van Homs gevechten plaats tussen IS en regeringsstrijdkrachten en pro-regeringsmilities. Aan regeringszijde vielen ten minste tien doden.¹⁵¹

1.3.4 Zuidwesten (Quneitra, Daraa, Sweida¹⁵²)

De provincies Quneitra, Daraa en Sweida staan in de verslagperiode formeel onder controle van de regeringsstrijdkrachten. Voor de provincie Daraa geldt dat het grootste deel van het oostelijke platteland onder controle staat van een door Rusland gesteund deel van de Syrische strijdkrachten: de Achtste Brigade van het Vijfde Legerkorps. De Syrische regering kon in de verslagperiode over dit gebied niet de volledige controle uitoefenen en was, aldus Syria Report, niet in staat om die gebieden binnen te komen om bewoners op te pakken, vast te houden of om eigendommen in beslag te nemen. Syrische burgers die veroordeeld waren door de contra-terrorisme rechtbank liepen echter het risico gearresteerd te worden indien ze de gebieden in de provincie Daraa verlieten die onder het gezag van de Achtste Brigade stonden.¹⁵³ Een diepergaande analyse van de complexe veiligheidssituatie in de provincie Daraa is te vinden in een onderzoeksrapport van COAR van november 2020.¹⁵⁴

Hoewel de provincie Sweida onder controle stond van de strijdkrachten van de Syrische autoriteiten, hadden de zogeheten *Men of Dignity*, een invloedrijke politiek-religieuze beweging geleid door sjeiks uit de druzen-bevolkingsgroep van deze provincie veel invloed. Onder deze beweging viel ook een aantal gewapende groepen gericht op zelfverdediging van de druzen-gemeenschap. Deze beweging poogt neutraal te blijven in het voortgaande conflict in Syrië en zet zich onder meer in om jongeren uit de provincie Sweida buiten de militaire dienst te houden.¹⁵⁵

¹⁵⁰ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.3.

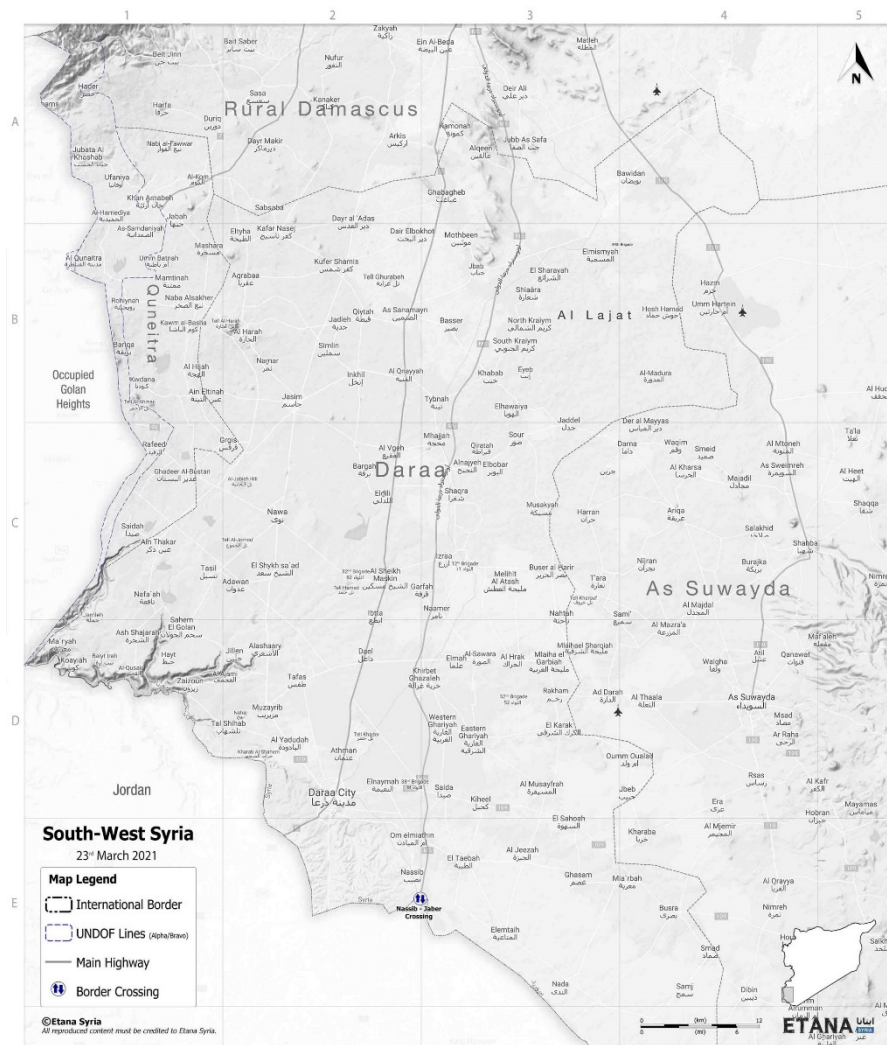
¹⁵¹ ACLED, *Regional overview: Middle East 13-19 February 2021*, geraadpleegd 5 maart 2021; Newlines Institute, *ISIS in Syria: 2020 review*, 10 februari 2021, <https://newlinesinstitute.org/isis/isis-in-syria-2020-in-review/>

¹⁵² Een andere gangbare schrijfwijze voor deze provincienamen is: Al Qunaytirah, Dera, As Suwayda.

¹⁵³ Syria Report, *Medical Workers in Former Opposition Field Hospitals Targeted by Real Estate Seizures*, 24 maart 2021, <https://www.syria-report.com/medical-workers-former-opposition-field-hospitals-targeted-real-estate-seizures>.

¹⁵⁴ COAR, *Community assessment Dar'a*, november 2020, p.9-17, <https://coar-global.org/nexus-programme-profiles/>.

¹⁵⁵ Vertrouwelijke bron, p.1, 25 januari 2021; Voor meer informatie over de (achtergronden van de complexe) politieke en veiligheidssituatie in de provincie Sweida alsook over de 'Men of Dignity' zie bijvoorbeeld: European University Institute, *The Druze of Sweida: the return of the regime hinges on regional and local conflicts*, 28 augustus 2019, p. 7 en 8, https://medirections.com/images/dox/Sweida_En_MED_2019_12.pdf; European University Institute, Mazen Ezzi, *Sweida Protests: the start of a new Syrian revolution*, 16 juni 2020, <https://blogs.eui.eu/medirections/sweida-protests-start-new-syrian-revolution/>; en Navanti, *How did al-Suwayda province avoid the Syrian civil war?*, 21 mei 2018, <https://www.navantigroup.com/news-1/2018/5/21/how-did-al-suwayda-province-avoid-the-syrian-civil-war>; London School of Economics and Political science (LSE), *Sweida: conflict dynamics and the role of civil society*, 6 januari 2020, p. 19-21, http://eprints.lse.ac.uk/103144/7/Sweida_Conflict_Dynamics_English_21_Jan_2020_.pdf.

Bron: Etana¹⁵⁶

De veiligheidssituatie in het zuiden bleef precair. Zie ook het vorige algemene ambtsbericht.¹⁵⁷

In de provincie Daraa bleef in de verslagperiode sprake van onrust en onveiligheid. Dit bleek onder meer uit gewapende schermutselingen, gerichte aanslagen en de dood van negen politieagenten in Muzayrib in de provincie Daraa in de maanden mei en juni 2020. In reactie op die incidenten stuurde het *Syrian Arab Army* (SAA) extra troepen naar de regio.¹⁵⁸ De maatregelen die werden opgelegd naar aanleiding van de zogeheten verzoeningsakkoorden uit 2018, brachten geen rust in de regio. De mensenrechtenorganisatie *Syrians for Truth & Justice* (ST&J) onderzocht meer dan 370 veiligheidsincidenten die in de periode 1 april tot en met eind december 2020 plaats hadden in de provincie Daraa. De meeste doelen waren voormalige leiders en

¹⁵⁶ Etana, *Syria Military brief South Syria*, 23 maart 2021, <https://etanasyrria.org/syria-military-brief-south-syria-23-march-2020/>.

¹⁵⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020.

¹⁵⁸ UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.3.; Aljazeera, *Nine policemen abducted and killed in south Syria*, 4 mei 2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/5/4/nine-policemen-abducted-and-killed-in-south-syria>.

strijders van de gewapende oppositie. Hierbij kwamen tenminste 202 personen om het leven, waarvan 102 leden van de voormalige gewapende oppositie, 78 personen die deel uitmaakten van de regeringsstrijdkrachten en 23 militairen van het door Rusland gevormde vijfde legerkorps. In dit laatste legerkorps werden voormalige oppositiestrijders opgenomen die zich bij de Syrische overheid hadden aangesloten.¹⁵⁹ Sinds oktober 2020 werden, aldus het onderzoeksbureau COAR, ongeveer vijfenzeventig moorden gepleegd in Daraa, voornamelijk gericht tegen voormalige oppositieleiden. In de eerste week van januari 2021 vonden tien moorden plaats. Slachtoffer van deze moordaanslagen waren militairen van het regeringsleger, waaronder leden van de militaire veiligheidsdienst.¹⁶⁰ In de provincie Daraa vonden in februari 2021 meer dan dertig moorden en pogingen tot aanslagen plaats, voornamelijk gericht op voormalige leden van de oppositie, veiligheidsfunctionarissen en militaire officieren die gelieerd waren aan de regering.¹⁶¹ Voormalige strijders van de gewapende oppositie, georganiseerd in het *Central Committee of Daraa*, onderhandelden in februari 2021 met Rusland en de Syrische veiligheidsautoriteiten over patrouilles door Rusland en de Syrische strijdkrachten in de provincie en over de vrijlating van door de regering gedetineerde personen.¹⁶² Ook werd net als in 2020 onderhandeld over het herstel van algehele controle door de Syrische regering over steden waar de gewapende oppositie aanwezig was. Nadat de Syrische regering in 2020 haar controle over de stad al-Sanamayn had hersteld, werd begin 2021 tussen Rusland en de Syrische autoriteiten enerzijds en het Centrale Verzoeningscomité van Daraa anderzijds onderhandeld over de overgave van de stad Tafas. Naar verluidt zou hierbij zijn gedreigd met luchtbombardementen door de Russische strijdkrachten. In het kader van dergelijke overeenkomsten kregen gewapende opposanten de mogelijkheid te vertrekken naar het door de oppositie gecontroleerde deel van Noordwest-Syrië.¹⁶³

Volgens de mensenrechtenorganisatie *Martyrs Documentation Office* in Daraa doodden de Syrische strijdkrachten tussen begin 2019 en eind 2020 483 personen waarvan 111 voormalige oppositiestrijders die eerder schikkingen als onderdeel van '*reconciliation agreements*' oftewel verzoeningsovereenkomsten hadden getroffen met de Syrische regering onder Russisch toezicht. Regeringsstrijdkrachten arresteerden in die periode 1.142 burgers waaronder 30 vrouwen, 9 kinderen en ongeveer 500 voormalige strijders die schikkingen hadden getroffen met de regering. Zie ook paragraaf 3.2.4. De moorden werden gepleegd door beschietingen, geïmproviseerde bommen onder auto's en buitengerechtelijke executies na ontvoeringen. Ook documenteerde de mensenrechtenorganisatie vierendertig pogingen tot ontvoeringen.¹⁶⁴ In de provincie Quneitra, gelegen tegen de door Israël bezette Golanhoogvlakte, bleef eveneens sprake van een gespannen situatie. Israël

¹⁵⁹ ST&J, *Southern Syria: A New Wave of Violence Strikes Daraa*, 17 februari 2021 <https://stj-sy.org/en/southern-syria-a-new-wave-of-violence-strikes-daraa/>.

¹⁶⁰ COAR, *Syria update 11 January 2021*, 2. Government forces thwart assassination attempt against minister of Agriculture, <https://coar-global.org/2021/01/11/emboldened-self-administration-bids-for-greater-power/>

¹⁶¹ COAR, *In Depth Analysis, New Civil Status Law Raises Concerns Over Identity Cards and HLP Rights*, 8 maart 2021, p.8, <https://coar-global.org/new-civil-status-law-raises-concerns-over-identity-cards-and-hlp-rights/>; Etana, *Attacks & Assassinations in South-West Syria: Jan 2021*, geraadpleegd 18 maart 2021, <https://etanasysria.org/attacks-assassinations-in-south-west-syria-jan-2021/>; Etana, *Syria Military Brief: South Syria – 16 February 2021*, geraadpleegd 18 maart 2021, <https://etanasysria.org/syria-military-brief-south-syria-16-february-2021/>. Etana stelt dat een deel van de aanslagen op voormalige strijders van de gewapende oppositie het werk zou zijn van IS. De Syrische regering gaf aan haar controle over bepaalde gebieden in de provincie Daraa te willen herstellen in verband met de aanwezigheid van IS in die gebieden.

¹⁶² The Carter Center, *Syria weekly conflict summary 22-28 February 2021*, 3 maart 2021, https://www.cartercenter.org/peace/conflict_resolution/syria-conflict-resolution.html#reports

¹⁶³ Syrian Association for Citizens Dignity (SACD), *Daraa reveals the grim reality of Russian vision of safe environment*, 22 februari 2021, <https://syacd.org/daraa-reveals-the-grim-reality-of-russian-vision-of-safe-environment/>.

¹⁶⁴ SACD, *Daraa reveals the grim reality of Russian vision of safe environment*, 22 februari 2021; Daraa Martyrs Documentation Office, <http://daraamartyrs.org/> verstrekt statistieken en informatie in het Arabisch over mensenrechtenschendingen in de provincie Daraa.

voerde aanvallen uit op militaire posities van Syrische regeringsstrijdkrachten en bondgenoten, waaronder op die van de Libanese Hezbollah.¹⁶⁵ Zie ook paragraaf 1.2.6. Ook was sprake van gewapende confrontaties met gewapende opposanten. Begin mei 2021 voerden opposanten een aanval uit bij het plaatsje Um Batna, waarbij enkele militairen van de Syrische strijdkrachten omkwamen en anderen gewond raakten. Bemiddelingspogingen, door onder meer Russische militairen, tussen de Syrische autoriteiten en lokale vertegenwoordigers leidden er toe dat 150 Syriërs uit dit gebied op 20 mei 2021 onder begeleiding van de Russische militaire politie naar het gebied van de gewapende oppositie/SNA in al-Bab werden overgebracht.¹⁶⁶

1.3.5

Verzoeningsovereenkomsten

Reconciliation agreements of verzoeningsovereenkomsten zijn schikkingsprocedures die worden opgelegd aan personen, zowel mannen als vrouwen, verblijvend in voormalige door de oppositie gecontroleerde gebieden die heroverd zijn door de Syrische regering gedurende militaire operaties. Deze verzoeningsovereenkomsten zijn de facto overgave-overeenkomsten. In die gebieden dwong de regering leden van de gewapende oppositie en bepaalde groepen burgers te vertrekken uit het gebied of het verzoeningsproces te doorlopen als voorwaarde om te mogen blijven.¹⁶⁷ In dat laatste geval wordt de persoon gevraagd zich te melden bij de veiligheidsdienst of bij het veiligheidscomité in het gebied. De persoon wordt vervolgens vastgehouden, ondervraagd en gedwongen om een verklaring te tekenen waarin hij of zij belooft de veiligheidsdienst te informeren over eventuele oppositie-activiteiten in het gebied waar hij verblijft. Mannen die voor ontduiking van militaire dienst worden gezocht, worden naar militaire eenheden overgebracht nadat dit is vastgesteld. Personen die vrijgelaten worden, krijgen een bewijs van schikking. In veel gevallen en meestal korte tijd nadat ze hun status hebben geregeld, worden deze mensen opnieuw gearresteerd, gemarteld en verdwijnen onder dwang.¹⁶⁸ Veiligheidscomités bestaan uit officieren van veiligheidsdiensten en het leger, evenals uit invloedrijke burgers met banden met de Syrische strijdkrachten, geestelijken en hoogwaardigheidsbekleders uit de regio. Deze comités zijn opgericht in gebieden waar 'verzoeningsakkoorden' en schikkingen hebben plaatsgehad.¹⁶⁹ Schikkingsprocedures vinden ook plaats bij personen afkomstig uit gebieden die niet onder controle staan van de Syrische autoriteiten en willen terugkeren naar door de regering heroverde gebieden alsmede bij personen die voorafgaand aan hun terugkeer uit het buitenland naar Syrië aangeven bij de Syrische overheid 'hun situatie te willen regelen'. UNHCR geeft aan dat de criteria op basis waarvan een veiligheidsgoedkeuring wordt verstrekt of afgewezen niet bekend zijn en evenmin in hoeveel gevallen een goedkeuring of afwijzing heeft plaatsgehad.¹⁷⁰ Een bron geeft aan dat bij die schikkingsprocedures gevraagd wordt naar persoonsgegevens, informatie over betrokkenheid bij de opstand tegen de regering en wat de aard van die betrokkenheid was, in hoeverre betrokkene zonder toestemming Syrië heeft

¹⁶⁵ The Times of Israel, *Israel said to carry out airstrikes in Syria for second straight night*, 6 May 2021, <https://www.timesofisrael.com/israel-said-to-carry-out-airstrikes-in-syria-for-second-straight-night/>.

¹⁶⁶ SOHR, *Second visit in a few days | Russian delegation visits Um Batna town*, 4 mei 2021, <https://www.syriahr.com/en/215434/>; COAR, *Whole of Syria Update*, 10 mei 2021, <https://coar-global.org/2021/05/10/no-peace-for-the-dammed-alarming-water-scarcity-in-northeast-syria/>; Asharq Al-Awsat, *'Settlement agreement' displaces 150 Syrians to Al-Bab in the north*, 21 mei 2021, <https://english.aawsat.com/home/article/2984616/%E2%80%98settlement-agreement%E2%80%99-displaces-150-syrians-al-bab-north>.

¹⁶⁷ UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic Update VI*, maart 2021, p.104.

¹⁶⁸ Vertrouwelijke bron, p.6, 25 januari 2021; Global Voices, *Settlement pacts in Syria's Daraa: a hunt for dissidents*, 26 januari 2021, <https://globalvoices.org/2021/01/26/settlement-pacts-in-syrias-daraa-a-hunt-for-dissidents/#>.

¹⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 24 maart 2021.

¹⁷⁰ UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic Update VI*, maart 2021, p.107.

verlaten en zo ja dan wordt specifiek gevraagd naar Israël, Jordanië en Libanon alsmede of betrokkene familieleden heeft die gewapend, gedeserteerd of gedood zijn.¹⁷¹ Een veiligheidsclearance van de Syrische autoriteiten biedt geen garantie dat men alsnog niet wordt gearresteerd.¹⁷² *Amnesty International* gaf aan dat in de verslagperiode in de provincies Daraa en Rif Dimasq de Syrische strijdkrachten doorgingen met het willekeurig detineren van voormalige humanitaire hulpverleners, artsen, voormalige leden van de burgerbescherming, politieke activisten en leiders van lokale gemeenschappen ook al hadden deze een schikkingsprocedure en een veiligheidsonderzoek doorlopen.¹⁷³ Zie ook paragraaf 4.3 over arrestaties na terugkeer.

1.3.6 *Burgerslachtoffers*

2020

De ngo *Syrian Network for Human Rights* (SN4HR) documenteerde in 2020 de dood van 1.734 burgers waarvan 326 kinderen en 169 vrouwen als gevolg van conflictgerelateerd geweld. Vergeleken met 2019 was sprake van een substantiële daling in het aantal omgekomen burgers als gevolg van het gewapende conflict. In 2019 documenteerde SN4HR de dood van 3.364 burgers.¹⁷⁴

947 burgerdoden in 2020 konden niet worden toegeschreven aan een van de partijen betrokken bij het gewapende conflict. De meeste van die 947 burgerdoden waren het gevolg van landmijnen, beschietingen en bomaanslagen. De overige 787 burgerdoden in 2020 werden toegeschreven aan partijen betrokken bij het gewapende conflict in Syrië: regeringsstrijdkrachten (432), Russische strijdkrachten (211), SDF/ YPG (63), IS (21), HTS (26), gewapende oppositie/SNA (27) en de door de VS-geleide internationale coalitie (7).¹⁷⁵ Onder de burgerslachtoffers bevonden zich vijf mediamedewerkers en dertien personen behorend tot medisch personeel. Vier van de mediamedewerkers kwamen om door geweld van regerings- en Russische strijdkrachten. Eén kwam om bij een beschieting door een niet vastgestelde partij. Van het medisch personeel kwamen zeven personen om door geweld van de Syrische en Russische strijdkrachten, een door HTS en de andere vijf kwamen om door geweld van de kant van niet vastgestelde partijen zoals bomexplosies, moordaanslagen en beschietingen.¹⁷⁶

De mensenrechtenorganisatie *Syrian Observatory for Human Rights* (SOHR), meldde eveneens een sterke daling van het aantal slachtoffers van de gewapende strijd over het jaar 2020. Het aantal burgerslachtoffers dat de SOHR registreerde was 1.528, waaronder 231 minderjarigen. Het totaal aantal personen, dit wil zeggen burgers en combattanten (dit wil zeggen zowel geregelde als ongeregelde troepen gewapende personen), dat omkwam in 2020 als gevolg van het conflict was 6.817.¹⁷⁷

¹⁷¹ Vertrouwelijke bron, p.7, 8 februari 2021.

¹⁷² UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic Update VI*, maart 2021, p.114, voetnoten 545 tot en met 548. UNHCR refereert hierbij aan onderzoek van SN4HR, SOHR en EIP dat vooral terugkeer uit buurlanden, in het bijzonder Libanon, betreft.

¹⁷³ Amnesty International, Report 2020/2021, *The state of the world's human rights, Syria*, p. 347, <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1032022021ENGLISH.PDF>.

¹⁷⁴ SN4HR, *3,364 Civilians Documented Killed in Syria in 2019*, 1 januari 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/01/01/54591/>

¹⁷⁵ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2020*, 4 januari 2021, p. 12 https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/The_Most_Notable_Human_Rights_Violations_in_Syria_in_December_and_for_All_of_2020_en.pdf. Voor meer informatie over de onderzoeksmethoden en technieken van SN4HR zie: SN4HR, *Working methodology*, ongedateerd, geraadpleegd 18 januari 2021, p.8-10, https://sn4hr.org/public_html/wp-content/pdf/english/SNHR_Methodology_en.pdf. SN4HR definieert regeringsstrijdkrachten als het leger, veiligheidsstrijdkrachten, gelieerde strijdkrachten, lokale en buitenlandse milities (meestal Iraanse of door Iran gesteunde gewapende groepen met een sjiietische politieke/ ideologische oriëntatie).

¹⁷⁶ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2020*, 4 januari 2021, p.17.

¹⁷⁷ SOHR, *Lowest yearly death toll ever | 6,817 people killed across Syria in 2020, of whom 22.4% are civilians*, 31

2021

SOHR meldde dat gedurende de maand januari 2021 145 burgers omkwamen, onder wie 37 kinderen op een totaal van 547 mensen (burgers en combattanten) die als gevolg van oorlogsgeweld omkwamen. De overige omgekomen personen betroffen combattanten van de verschillende bij het conflict betrokken partijen.¹⁷⁸ Over de maand februari meldde SOHR de dood van 139 burgers, van wie 21 minderjarigen, op een totaal van 476 personen omgekomen door oorlogsgeweld.¹⁷⁹ Voor maart 2021 gaf de SOHR aan dat er 391 doden waren gevallen onder wie 166 burgers (29 kinderen en 21 vrouwen).¹⁸⁰

Het SN4HR documenteerde de dood van 532 burgers over de eerste vier maanden van 2021. SN4HR neemt in deze gegevens ook het aantal doden als gevolg van martelingen mee. Zie voor meer informatie, paragraaf 3.2.5.

Burgerslachtoffers 2021

	Januari	Februari	Maart	April	Totaal
Regeringsstrijdkrachten	17	19	28	18	82
Rusland			6	1	7
SDF/PYD	1	6	4	11	22
HTS	3	1		2	6
Gewapende oppositie/SNA		1	1	2	4
IS		1	2		3
Verantwoordelijke partij niet geïdentificeerd */ overig**	92	110	136	70	408
Totaal	113	138	177	104	532
Waarvan kinderen	36	23	30	7	

*Het gaat hierbij om beschietingen, landmijnen, bomaanslagen en moordaanslagen.

**Dood door optreden van grenswachten/ strijdkrachten van buurlanden: in januari 7 (Turkse grenswachten en strijdkrachten), in februari 5 (vier door Turkse grenswachten; een door Libanese strijdkrachten), in maart 2 (door Turkse grenswachten), in april 3 (twee Turkse grenswachten, een door Jordaanse grenswachten).

Bron SN4HR¹⁸¹

december 2020, <https://www.syriahr.com/en/198310/>

¹⁷⁸ SOHR, *Monthly death toll | 547 people killed across Syria in January 2021*, 1 februari 2021, <https://www.syriahr.com/en/203150/>.

¹⁷⁹ SOHR, *Monthly death toll | 476 people killed across Syria in February 2021*, 1 maart 2021, <https://www.syriahr.com/en/207061/>.

¹⁸⁰ SOHR, *Monthly death toll | More than 390 people killed across Syria in March 2021*, 1 april 2021, <https://www.syriahr.com/en/212180/>.

¹⁸¹ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in February 2021*, 4 maart 2021, p.15, https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/The_Most_Notable_Human_Rights_Violations_in_Syria_in_February_2021_en.pdf;

SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in March 2021*, 5 april 2021, p.16, https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/The_Most_Notable_Human_Rights_Violations_in_Syria_in_March_2021_en.pdf; SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in April 2021*, 5 mei 2021, p.13, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/syria>.

SOHR registreerde dat alleen al in de eerste twee maanden van 2021 in heel Syrië vijftien burgers, onder wie tweeëntwintig kinderen, omkwamen door achtergebleven niet eerder ontplofte munitie.¹⁸²

1.3.7 *Bewegingsvrijheid*

Binnenlands reizen

Het was niet mogelijk om voor de verslagperiode een adequaat beeld te schetsen welke binnenlandse overgangen wanneer, waar, voor wie en voor wat tussen oppositiegebieden en regeringsgebied en tussen oppositiegebieden onderling in het noordwesten en noordoosten open waren.

Binnenlands reizen kan voor burgers gevaren met zich meebrengen. In het bijzonder geldt dit bij reizen vanuit oppositiegebieden naar het door de Syrische regering gecontroleerde deel van het land. In dat geval krijgt de reiziger te maken met controleposten van veiligheidsdiensten, het leger en andere gewapende pro-regeringsgroepen.¹⁸³ Voor meer informatie over checkpoints in en rondom Damascus, zie het EASO-rapport van april 2021 over de sociaaleconomische situatie in de stad Damascus.¹⁸⁴

De *Syrian Interim Government* (SIG), actief in delen van Syrië onder controle van Turkije, sloot in maart 2020 wegens de Covid-19 pandemie de overgangen naar gebieden in handen van het regeringsleger.¹⁸⁵ Tussen Turkije, het door haar gecontroleerde deel van Noord-Syrië en het regeringsgebied bleef sprake van smokkel van goederen en mensen gefaciliteerd door aan Turkije gelieerde facties en andere personen. Burgers uit regeringsgebied, waaronder ontduikers van de dienstplicht, maakten ook gebruik van deze route om naar Turkije en verder te reizen.¹⁸⁶

Tussen regeringsgebied en gebied bestuurd door het AANES vond in de verslagperiode personen- en goederenverkeer plaats. Het *North Press* agentschap beschrijft de obstakels voor reizigers die uit en via Manbij (SDF-gebied) naar Aleppo (regeringsgebied) willen gaan, zoals geld betalen bij elke controlepost van de regering en weigeringen door de Syrische autoriteiten om sommige mensen verder te laten reizen.¹⁸⁷

Buitenlands reizen

Grensoverschrijdend verkeer bleef eind 2020 geconfronteerd worden met belemmeringen omdat Syrië en de buurlanden wegens de Covid-19 pandemie beperkingen oplegden. De meeste landgrenzen naar Syrië bleven gesloten, met enkele beperkte uitzonderingen (van Jordanië, Turkije en Libanon) waaronder voor commerciële zendingen en hulpzendingen. De internationale luchthaven van Damascus was eind 2020 open voor commerciële passagiersvluchten en de

¹⁸² SOHR, *Old ordnance explosions in 2021 | 65 civilians, mostly women and children, killed throughout Syria*, 8 maart 2021, <https://www.syriahr.com/en/207954/>.

¹⁸³ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2021; North Press Agency, *Government forces prevent people from entering Syria's interior*, 27 januari 2021, <https://npasyria.com/en/53652/>; Al Monitor, *Syrians suffer as crossings remain closed, and smuggling operations become pricey*, 11 december 2020, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/12/syria-regime-opposition-areas-closed-crossing-smuggling.html#ixzz6ghljka6>.

¹⁸⁴ EASO, *Syria socio-economic situation: Damascus city*, april 2021, p.27-30, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI%20Report_Syria_Socio-economic_situation_Damascus_city.pdf.

¹⁸⁵ De SIG is ingesteld door de National Coalition for Syrian Revolutionary and Opposition Forces en waarvan de Syrian National Army (SNA) de militaire tak is.

¹⁸⁶ Al Monitor, *Syrians suffer as crossings remain closed, and smuggling operations become pricey*, 11 december 2020.

¹⁸⁷ North Press Agency, *Government forces prevent people from entering Syria's interior*, 27 januari 2021.

luchthavens van Aleppo, Latakia en Qamishli hervatten op 21 december 2020 hun werkzaamheden, inclusief internationale vluchten. De havens van Tartous en Latakia bleven operationeel, met voorzorgsmaatregelen wegens de pandemie. Informatie over grensoverschrijdend verkeer alsmede binnenlands verkeer, waaronder belemmeringen, is te vinden in de wekelijkse updates van UNOCHA.¹⁸⁸

Minderjarigen

Een minderjarige, dit wil zeggen een jongere onder de achttien jaar, kan op verzoek van een van zijn ouders vanaf de dag van zijn geboorte een reisdocument (paspoort) krijgen, maar kan niet met de ene ouder reizen zonder toestemming van de andere ouder.¹⁸⁹ Indien één ouder met het minderjarige kind het land uitreist, dient de andere ouder daartoe een toestemmingsverklaring te geven. Deze verklaring is ook nodig indien het kind reist met diens wettelijke vertegenwoordiger (de wali, meestal de vader¹⁹⁰). In dat geval dient de moeder toestemming te geven dat het kind met de wettelijke vertegenwoordiger reist. De verklaring dient getekend en gestempeld te zijn door de mukhtar¹⁹¹ of een notaris.¹⁹² Indien de andere ouder geen toestemming wenst te geven, maar het is in het belang van het kind om wel het land uit te reizen, is een verklaring van de shariarechtbank nodig.¹⁹³ Om alleen te kunnen reizen heeft een minderjarige een schriftelijke toestemming nodig van diens wettelijke vertegenwoordiger, die getekend en officieel gestempeld is door de mukhtar of een notaris.¹⁹⁴ Een andere bron geeft evenwel aan dat alle minderjarigen die alleen reizen, toestemming nodig hebben van een shariarechtbank. De rechtbank heeft de plicht zich ervan te vergewissen dat beide ouders of de aangewezen voogd de reis goedkeuren.¹⁹⁵ Zie ook paragraaf 2.2.1.

Reizen van en naar Libanon

Vóór het conflict in Syrië werd de aanwezigheid van Syriërs in Libanon geregeld door een bilaterale overeenkomst over sociaaleconomische samenwerking tussen Libanon en Syrië, die in 1993 werd geratificeerd. De bilaterale overeenkomst schafte de in- en uitreisvereisten en beperkingen af voor Libanezen die Syrië binnenkomen en Syriërs die naar Libanon reizen. De overeenkomst verleende ook aan onderdanen van elk van beide landen het recht om het andere land binnen te komen, er te verblijven en te werken. Het overleggen van paspoorten als reisdocumenten was niet verplicht; burgers van beide landen konden met hun identiteitskaart Syrië of Libanon binnenkomen en verlaten.¹⁹⁶

¹⁸⁸ OCHA & WHO: *Syrian Arab Republic COVID 19: Humanitarian update* 22, 23 december 2020. Reizigers die via de officiële grensovergangen vanuit Libanon Syrië inreizen dienen een negatieve PCR-verklaring bij zich te hebben. Indien betrokkene niet in bezit is van een (recente) PCR-verklaring, dan wordt hij of zij in quarantaine geplaatst; Syrian Law Journal, *Legal briefing January 2021*, 13 januari 2020, <http://www.syria.law/>. Dit overzicht maakt melding dat in januari 2021 een eerste vlucht sinds 2011 vanuit het internationale vliegveld in Beiroet plaatsvond naar Aleppo; Voor informatie over het internationale vliegveld in Damascus en verbindingen zie ook: EASO, *Syria socio-economic situation: Damascus city*, april 2021, p.23-24, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI%20Report_Syria_Socio-economic_situation_Damascus_city.pdf; vertrouwelijke bron, 2 mei 2021. Jordanië opende eind april na negen maanden sluiting de Nassib-grenspost met Syrië. Maximaal 150 personen in bezit van een negatieve PCF-test worden dagelijks tot Jordanië toegelaten.

¹⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.3

¹⁹⁰ De vader is juridisch voogd oftewel wettelijke vertegenwoordiger (*wali*). Bij afwezigheid van de vader (in het geval van overlijden of bij verdwijning) kan een grootvader of een mannelijk familielid aan de vaders kant (bijvoorbeeld een broer) deze rol vervullen.

¹⁹¹ Een mukhtar is een door de Syrische overheid benoemde burgemeester van een dorp of woonwijk.

¹⁹² Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.3.

¹⁹³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p.48; UNHCR & Syrian Arab Republic, *Civil documentation and registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018, p. 13, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/69169>; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p. 3. Deze bron geeft aan dat indien een minderjarige naar het buitenland reist, een toestemmingsverklaring of een familieboekje nodig is om de relatie met de volwassen begeleider te bewijzen.

¹⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.3.

¹⁹⁵ Vertrouwelijke bron, p.1, 15 februari 2021. In het geval van overlijden van een ouder, is toestemming van een eerste graadsfamilielid (meestal de oom) nodig.

¹⁹⁶ Vertrouwelijke bron, p.5, 29 januari 2021.

Bij hun vertrek kregen Syriërs aan de grens met Libanon van de Syrische autoriteiten een afgestempelde voucher, bekend als *Exit Voucher* (waarmee Syriërs hun land kunnen verlaten en Libanon binnen kunnen komen) ook wel bekend als een *Return Coupon* of terugkeer coupon. Bij terugkeer naar Syrië dient dit voucher of deze coupon weer ingeleverd te worden. De terugkeercoupon is afgestempeld door de Syrische grensbeambten. Daarmee wordt aangetoond dat de reiziger formeel de grens is overgestoken en niet op illegale wijze, en welke de data van vertrek uit Syrië en binnenkomst in Libanon zijn.¹⁹⁷

Bij binnenkomst in Libanon moet de Syrische reiziger de afgestempelde terugkeercoupon overleggen aan een medewerker van het Libanese *General Security Office* (GSO) van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Op basis hiervan kan een Syriër gedurende een periode van zes maanden in Libanon verblijven. Deze periode kan met nog eens zes maanden verlengd worden bij elk regionaal kantoor van het GSO. Bij binnenkomst in Libanon krijgt een reiziger uit Syrië van het GSO ook een afgestempelde coupon, die bekend staat als *Entry Coupon*, waarop de datum van binnenkomst in Libanon staat vermeld. De Syrische staatsburger moet beide coupons bij zich houden, aangezien ze deel uitmaken van de GSO-vereisten voor het aanvragen en verlengen van legale verblijfsvergunningen.¹⁹⁸

Het opengrenzenbeleid bleef drie jaar van kracht na het begin van het conflict in Syrië. In die periode vond een enorme toestroom van Syrische vluchtelingen plaats die dagelijks Libanon binnenkwam. Als gevolg hiervan besloot de Libanese ministerraad in oktober 2014 restricties op te leggen aan de binnenkomst en het verblijf van Syriërs in Libanon. Het GSO stelde in december 2014 een reeks nieuwe toelatingseisen voor Syriërs vast en stelde ook nieuwe regels op voor degenen die al in Libanon waren, waarbij de bestaande procedures voor het aanvragen en verlengen van hun verblijfsvergunning werden gewijzigd. Volgens de GSO-vereisten kunnen Syrische staatsburgers Libanon binnenkomen onder een paar reisdoelen - waar onder toerisme, onderwijs, visumafspraken, eigendom en huur- elk met eigen vereisten en te overleggen documentatie. Deze nieuwe toelatingseisen gingen op 5 januari 2015 in.¹⁹⁹ Voor Palestijnse vluchtelingen uit Syrië gelden, in vergelijking met Syriërs, meer in het algemeen strengere regels voor verblijf in Libanon. Zie ook het thematisch ambtsbericht Palestijnen in Libanon van januari 2021.²⁰⁰

1.4

Militaire dienst

Onder verwijzing naar het algemeen ambtsbericht van mei 2020, volgt onderstaand aanvullende informatie over de vervulling van militaire dienst in Syrië alsmede daarmee samenhangende gebeurtenissen in de onderhavige verslagperiode. Zowel het regeringsleger als de SDF leggen militaire dienstplicht op aan burgers in gebieden die onder hun controle staan. Andere gewapende partijen, zoals de gewapende oppositiefacties/het SNA en HTS leggen geen dienstplicht op aan burgers in gebieden die in hun handen zijn.²⁰¹ Voor informatie over dienstplicht in door de SDF gecontroleerde gebieden, zie paragraaf 1.4.8. Voor informatie over

¹⁹⁷ Vertrouwelijke bron, p.5, 29 januari 2021. De letterlijke vertaling van Return Coupon is العودتقسيمية ; Syria Needs Analysis Project, *Legal status of individuals fleeing Syria*, juni 2013, p. 4, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/legal_status_of_individuals_fleeing_syria.pdf

¹⁹⁸ Vertrouwelijke bron, p.5, 29 januari 2021; Syria Needs Analysis Project, *Legal status of individuals fleeing Syria*, juni 2013, p. 4.

¹⁹⁹ Vertrouwelijke bron, p.5, 29 januari 2021; voor meer informatie over deze beleidswijzigingen zie: Global Cooperation Research, *From inaction to restrictions: changes in Lebanon's policy responses to Syria mass refugee movement*, 2017, <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/214712/1/gcrp-19.pdf>

²⁰⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Palestijnen in Libanon*, januari 2021, 2 februari 2021, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2021/01/31/thematisch-ambtsbericht-palestijnen-in-libanon-januari-2021>.

²⁰¹ Vertrouwelijke bron, p.4, 25 januari 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020, p.23.

rekrutering van minderjarigen, zie paragraaf 1.5 over. Voor aanvullende informatie over militaire dienst in Syrië, met onder meer informatie over ontduiking van de dienstplicht en desertie, wordt verwezen naar het EASO-rapport over militaire dienstplicht van april 2021 alsook naar het rapport van UNHCR van maart 2021 over internationale protectie-overwegingen inzake personen die Syrië ontvlucht zijn.²⁰²

Samenstelling strijdkrachten

De Syrische strijdkrachten (*Syrian Armed Forces*) bestaan bij wet uit het Syrische leger (*Syrian Arab Army*), de *Syrian Arab Air Force* (luchtmacht), de *Syrian Navy* (marine) en *Syrian Air Defense Force* (luchtafweer) alsmede de veiligheidsdiensten, de reservisten en volksstrijdkrachten (*National Defense Forces*; regeringsgezinde milities en hulptroepen).²⁰³

Naast dienstplichtige militairen kent Syrië beroepsmilitairen. Volgens sommige berichten is binnen het Syrische leger een klein aantal vrouwen op vrijwillige basis als militair actief.²⁰⁴ Een bron geeft aan dat het aantal vrouwen dat als beroepsmilitair binnen de SAA werkzaam is, inclusief in gevechtsposities, gedurende het conflict is toegenomen tot 8.500.²⁰⁵

Sommige bronnen geven aan dat relatief veel alawieten als dienstplichtigen, reservisten of vrijwilligers dienen. Andere bronnen wijzen er op dat de Syrische regering relatief veel soldaten rekruteert uit gebieden die onder verzoeningsovereenkomsten (paragraaf 3.2.4) vallen of afkomstig zijn uit bepaalde soennitische clans in het noorden en oosten.²⁰⁶

1.4.1

Wet- en regelgeving met betrekking tot militaire dienstplicht

Het Syrische wetgevend decreet nummer 30 uit 2007, formeel de *Flag Service Law* genoemd oftewel de Wet op de Militaire Dienstplicht regelt de verplichte en reserve militaire dienst. Deze werd op 16 mei 2007 uitgevaardigd door president Bashar al-Assad.²⁰⁷ De Wet op de Militaire Dienstplicht werd herhaaldelijk gewijzigd, voor het laatst in november 2020.²⁰⁸

Mannelijke nakomelingen van Palestijnse vluchtelingen die in Syrië aankwamen tussen 1948 en 1956 en als zodanig geregistreerd staan bij de *General*

²⁰² EASO, country of origin information report, *Syria military service*, april 2021, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI_Report_Military_Service.pdf; UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p.116-130.

²⁰³ CIA, *The world fact book military and security forces Syria*, geraadpleegd 4 juni 2021, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/military-and-security-forces/>; UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p. 116. UNHCR refereert in voetnoot 554 aan artikel 10 van de *Military Service Law* (Legislative Decree 18 van 2003). UNHCR geeft aan dat verplichte militaire dienst ook vervuld kan worden bij departementen en agentschappen van het ministerie van Binnenlandse Zaken, onder meer de politie en veiligheids-/inlichtingendiensten.

²⁰⁴ CIA, *World fact book*, geraadpleegd 19 maart 2021, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/#military-and-security>; France 24, *Assad's female fighters: Progress or propaganda?*, 2 april 2015, <https://www.france24.com/en/20150402-syria-women-soldiers-assad-army-propaganda>; The Independent, *Syrian army creates new women's unit to fight Isis*, 2 februari 2017, <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/syrian-army-creates-womens-unit-fighting-isis-islamic-state-bashar-al-assad-regime-terror-group-a7558896.html>.

²⁰⁵ Tawazun, *Index of Arab civil-military relations*, geraadpleegd 30 maart 2021, <http://tawazun.net/english/about.php>. Tawazun geeft aan een onafhankelijk onderzoeksplatform te zijn voor defensie-aangelegenheden.

²⁰⁶ Arab Reform Initiative, *No homeland, no future: Alawite youth as the backbone of the Assad regime*, 4 augustus 2020, <https://www.arab-reform.net/publication/no-homeland-no-future-alawite-youth-as-the-backbone-of-the-assad-regime/>; New York Review, Elisabeth Tsurkov, *Between regime and rebels: a survey of Syria's Alawite sect*, 22 juli 2019, <https://www.nybooks.com/daily/2019/07/22/between-regime-and-rebels-a-survey-of-syrias-alawite-sect/>; EASO, country of origin information report, *Syria military service*, april 2021, p.15, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI_Report_Military_Service.pdf. Dit rapport behandelt ook de uitzonderingspositie van de druzen wat betreft de vervulling van de militaire dienstplicht; zie p.17 en 18.

²⁰⁷ TIMEP, *Brief conscription law*, 22 augustus 2019, <https://timep.org/reports-briefings/timep-brief-conscription-law/>

²⁰⁸ Asharq Al-Awsat, *Syria amends military service law to ease economic woes*, 10 november 2020, <https://english.aaawsat.com/home/article/2617056/syria-amends-military-service-law-ease-economic-woes>

Administration for Palestinian Arab Refugees (GAPAR) zijn eveneens dienstplichtig.²⁰⁹

Syrische mannen tussen de 18 en 42 jaar onder wie personen in de dienstplichtige leeftijd verblijvend in het buitenland zijn verplicht om te dienen. De wettelijke termijn voor de dienstplicht is 18 tot 21 maanden, afhankelijk van het opleidingsniveau van de persoon. Na de dienstplicht vervuld te hebben, wordt de betreffende persoon automatisch door de Syrische overheid als reservist beschouwd en kan opgeroepen worden om als zodanig te dienen in de strijdkrachten.²¹⁰ In de praktijk dienen vele dienstplichtigen langer dan deze periode als gevolg van het gewapende conflict.²¹¹

Syrië kent geen wet- of regelgeving voor vervangende dienstplicht.²¹²

Verlofregelingen

Dezerzijds is geen informatie bekend over verlofregelingen. Het EASO meldt dat leidinggevendenden toestemming moeten verlenen voor verlof. Het toestemming verlenen gaat veelal gepaard met het betalen van steekpenningen.²¹³

(Militaire) trainingen

Voor de start van het conflict in 2011 werd aan universiteiten een paramilitaire cursus van een dag of tien gegeven, die studenten geacht werden af te ronden om te kunnen afstuderen. De training was voornamelijk theoretisch met onderwerpen als het belang van de Baath-partij. Voor studenten die deze training hadden afgerond, werd –althans voor 2011- de militaire dienstplicht met zes maanden ingekort.²¹⁴

De militaire trainingen die de Syrische regering opzette voor een aantal pro-regeringsmilities, zoals de NDF, worden door de overheid niet beschouwd als deel van de militaire dienst. Personen die dergelijke trainingen hebben gevolgd, worden evenmin als beroepsmilitairen gezien.²¹⁵

Het voortijdig stoppen met deelname aan dergelijke trainingen /cursussen wordt door de Syrische overheid niet als desertie beschouwd.²¹⁶ Zie ook paragraaf 1.4.2.

1.4.2

Reservisten

Onder reservisten worden burgers verstaan die hun militaire dienst hebben vervuld, maar door de Syrische strijdkrachten opnieuw worden opgeroepen voor militaire dienst. Ze staan bekend als reserve-rekruten of reserveofficieren, die gewoonlijk dezelfde taken uitvoeren die zijn toegewezen aan de officieren en rekruten die hun verplichte dienst vervullen.²¹⁷ Volgens de Wet op de Militaire Dienst worden personen die hun verplichte militaire dienst hebben vervuld en de maximumleeftijd niet hebben overschreden als reservisten beschouwd. Reservisten kunnen

²⁰⁹ UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p. 116 en voetnoot 557.

²¹⁰ TIMEP, *Brief conscription law*, 22 augustus 2019; UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p.116-117.

²¹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020, p.23.

²¹² UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p.130. UNHCR wijst in dit verband om het belang van bescherming voor personen die om gewetensbezwaren de dienstplicht of de reservediens ontdoken hebben.

²¹³ EASO, country of origin information report, *Syria military service*, april 2021, p. 16.

²¹⁴ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021; Tawazun, *Index of Arab civil-military relations*,

geraadpleegd 30 maart 2021, <http://tawazun.net/english/about.php>. Die training werd, aldus deze bron, ook aan middelbare scholen gegeven. Deze bron bevat ook informatie over de relatie tussen de regerende Baath-partij en het militaire apparaat; vertrouwelijke bron, 5 februari 2021.

²¹⁵ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021; VOA, Sirwan Kajo, *Who are Syria's National Defense Forces*, 26 augustus 2020, <https://www.voanews.com/extremism-watch/who-are-syrias-national-defense-forces>.

²¹⁶ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021.

²¹⁷ Vertrouwelijke bron, 24 maart 2021.

opgeroepen worden voor het volgen van militaire trainingen en voor actieve dienst in het geval van oorlogs-of noodsituaties.²¹⁸

De Syrische overheid en strijdkrachten legden de reserve-dienstplicht op aan honderdduizenden mannen van wie de leeftijd varieert tussen de vijftientwintig en tweeënveertig jaar, terwijl in sommige gevallen de reserve-dienstplicht mensen van boven de tweeënveertig jaar treft.²¹⁹ Reservisten konden ook na hun tweeënveertigste leeftijdsjaar nog opgeroepen worden voor militaire dienst. De leeftijd tot wanneer deze personen in militaire dienst bleven, was mede afhankelijk van hun rang.²²⁰ Of reservisten ouder dan tweeënveertig jaar nog ingezet worden bij gevechtshandelingen is dezerzijds niet bekend.

De Syrische overheid riep in de verslagperiode nog steeds reservisten op. Mannen geboren in 1983 of later moeten zeven jaar als reservist dienen. Mannen geboren in 1982 moeten twee jaar dienen. Een administratief bevel van 8 februari 2019 sloot personen geboren in 1981 of eerder officieel uit van het vervullen van dienstplicht als reservist. Volgens de bron spelen geen specifieke overwegingen zoals leeftijd, eerdere militaire rang of woonplaats mee bij de besluitvorming door de Syrische overheid wie er moet worden opgeroepen; alle in aanmerking komende personen worden in overweging genomen.²²¹

Op 18 november 2020 vaardigde de Syrische regering twee nieuwe administratieve bevelen uit waarbij het in dienst houden en het terug in dienst roepen van reserveofficieren, onderofficieren en andere reservisten met ingang van 1 februari 2021 werd beëindigd. Het betreft personen die twee of meer jaar als reservist hebben gediend, alsook degenen die in 1982 zijn geboren en de reservedienst van twee jaar of meer hebben volbracht.²²² Degenen die voldeden aan de criteria in de tekst van het decreet werden gedemobiliseerd. Ondertussen werden duizenden andere burgers opgeroepen voor reserve militaire dienst.²²³ Onderzoeksbureau COAR meldde dat enkele tienduizenden recent afgezwaaide militairen, als onderdeel van een demobilisatieprogramma en na een toelatingsexamen, een baan bij de overheid kregen.²²⁴

²¹⁸ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021; TIMEP, *Conscription law*, 22 augustus 2019, <https://timep.org/wp-content/uploads/2019/08/ConscriptionLawSyria-8-21-19SUP.pdf>. De Arabische versie van de wet is te vinden onder: <http://parliament.gov.sy/arabic/index.php?node=201&nid=4921&>. De wet specificeert vier categorieën reservisten en de context waarin deze voor bepaalde taken kunnen worden opgeroepen. Artikel 16 noemt als categorieën: eerstelijns reserve; tweedelijns reserve; derdelijns reserve en algemene reserve. In artikel 17 tot en met 20 wordt een nadere toelichting gegeven. De eerste tot en met derdelijns reserve zijn opeenvolgend en duren elk vijf jaar tot het moment dat men niet meer de dienstplichtige leeftijd heeft. Men kan opgeroepen worden voor het volgen van militaire trainingen en voor oorlogs-en noodsituaties.

²¹⁹ Vertrouwelijke bron, p. 4, 25 januari 2021; EASO, *country of origin information report*, Syria military service, april 2021, p.13, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI_Report_Military_Service.pdf. Dienstplichtige reservisten met specialistische kennis en vaardigheden worden soms langer in dienst gehouden dan tweeënveertig jaar wegens hun specialistische kennis. Het betreft bijvoorbeeld artsen, tankbestuurders, luchtmacht personeel, artilleriespecialisten en onderhoudsmonteurs voor defensiematerieel.

²²⁰ TIMEP, *Brief conscription law*, 22 augustus 2019; UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p.116-117. Voetnoot 558, UNHCR geeft aan dat de dienstplicht in 2011 met een amendement (wetgevend decreet nummer 35/2011 van maart 2011) op de Wet op de Militaire Dienstplicht de duur naar achttien maanden wordt teruggebracht, met uitzondering voor personen die de vijfde klas niet hebben afgerond. De dienstplicht voor deze personen is eenentwintig maanden. Voetnoot 560 gaat in op de maximumleeftijd van opgeroepen reservisten. UNHCR meldt dat reservisten nog opgeroepen kunnen worden tot een leeftijd tussen de 48 jaar en 62 jaar, afhankelijk van hun rang; Immigration and Refugee Board of Canada, *Responses to Information Requests*, 12 februari 2015, <https://www.justice.gov/sites/default/files/pages/attachments/2016/02/02/syr104921.e.pdf>. Een Syrische bron gaf aan dat de maximum leeftijd vijftig jaar zou betreffen.

²²¹ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021.

²²² Vertrouwelijke bron, p. 4, 25 januari 2021; SANA, *President al-Assad issues legislative decree No. 31 for 2020 that amends some articles of the military service law*, 8 november 2020, <https://sana.sy/en/?p=209180>; Syrian Law Journal, *Legislative Decree 31/2020*, geraadpleegd 22 januari 2021, <http://www.syria.law/index.php/recent-legislation/>; Danish Immigration Service, Syria: military service, mei 2020, p. 16 en 17, <https://www.justice.gov/eoir/page/file/1309026/download>.

²²³ Vertrouwelijke bron, 24 maart 2021.

²²⁴ COAR, *Syria update, state steps up as soldiers enter public service in droves*, 15 februari 2021, p. 2 en 3.

1.4.3 *Duur van en ontslag uit militaire dienst*

Vóór 2011 varieerde de duur van de verplichte militaire dienst van anderhalf tot tweeënhalf jaar. Militairen werden gedemobiliseerd door een besluit van de militaire administratie van het Syrische leger. Personen die aan de reserves waren toegewezen, werden niet opgeroepen. Sinds 2011 dienen de meeste reservisten en militairen voor onbepaalde tijd.²²⁵

Het *Tahrir Institute for Middle East Policy* (TIMEP), een onderzoeksinstituut, meldde dat de Syrische regering de afgelopen jaren gedurende de oorlog een aantal dienstplichtigen in het leger hield ook na dat deze hun dienstplichttermijn hadden voltooid. Zowel in 2017 als in 2019 verschenen er op sociale media oproepen in de trant van "We willen ontslagen worden". Er werd hierbij opgeroepen tot het ontslaan uit militaire dienst van dienstplichtigen die langer dan de vereiste periode hadden gediend.²²⁶

Nadat de Syrische regering grote delen van het grondgebied heroverd had op gewapende opposanten, demobiliseerde de legerleiding groepen dienstplichtigen en reservisten die langdurig in dienst waren. In december 2018 gaf de legerleiding de administratieve opdracht om dienstplichtige officieren te demobiliseren die vijf additionele jaren in het leger hadden moeten blijven bovenop de oorspronkelijke achttien maanden dienstplicht. Ook werden reserveofficieren die in 2013 waren aangetreden en die vijf jaar als reservist hadden gediend gedemobiliseerd.²²⁷ Volgens een bron was er één ronde van dienstplichtigen waarbij deze militairen uit militaire dienst werden ontslagen na een termijn van negen jaar.²²⁸ Het onderzoeksbureau COAR constateerde in november 2020 naar aanleiding van twee administratieve decreten van de Syrische overheid dat de demobilisatie vooralsnog heel beperkt in omvang was.²²⁹

Het besluit tot ontslag uit militaire dienst en de handtekening van de hiertoe bevoegde persoon staan vermeld in het verplichte militair boekje.²³⁰

1.4.4 *Dienstplichtigen afkomstig uit voorheen oppositiegebied en illegaal uit Syrië vertrokken dienstplichtigen*

Mannen in de dienstplichtige leeftijd afkomstig uit gebieden die door de regering zijn heroverd dienen ook hun militaire dienst te vervullen.²³¹ Verzoenings-overeenkomsten boden deze mensen, nadat ze bij de veiligheidsdiensten een veiligheidscontrole hadden gehad en een schikkingsprocedure doorlopen (*taswiyat al-wada*), veelal zes maanden respijt. Er zijn evenwel berichten over arrestaties en gedwongen inlijving binnen die periode van zes maanden alsook dat mannen ingelijfd in de strijdkrachten een groter risico liepen om meteen naar het front te

²²⁵ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021.

²²⁶ TIMEP, *Brief conscription law*, 22 augustus 2019.

²²⁷ Reuters, *Syrian army demobilises some conscripted, reservist officers*, 10 december 2018, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-army-idUSKBN1091SS>

²²⁸ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021.

²²⁹ COAR, *Changes to military service reflect Damascus's unrealistic aims, growing socio-economic divide*, 24 november 2020, <https://coar-global.org/2020/11/24/changes-to-military-service-reflect-damascus-unrealistic-aims-growing-socio-economic-divide/>.

De demobilisatie was met ingang van 1 februari 2021 en betrof:

*Officieren van het Syrische Arabische leger (SAA) die in januari 2021 twee of meer jaar als reservist hebben gediend;

*Artsen die gespecialiseerd zijn in het beheren van medische diensten die twee of meer jaar als reservist hebben gediend en wier diensten niet langer vereist zijn in de SAA;

*Onderofficieren die meer dan zeven en een half jaar als reservist hebben gediend; en

*Onderofficieren geboren in 1982 (en daarmee 39 jaar oud) en die meer dan twee jaar als reservist hebben gediend.

²³⁰ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021; voor informatie over het militair boekje, zie ook het thematisch ambtsbericht Syrië documenten van het ministerie van Buitenlandse Zaken van december 2019, p. 10.

²³¹ UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic*, Update VI, maart 2021, p. 118-119.

worden gestuurd. Mannen afkomstig uit die gebieden sloten zich soms ook aan bij lokale of buitenlandse pro-regeringsstrijdkrachten in plaats van hun dienstplicht of militaire dienst als reservist te vervullen.²³² Zie ook paragraaf 3.2.4 over verzoeningsovereenkomsten.

Het EASO-rapport over militaire dienstplicht gaat in op de positie van personen die Syrië illegaal hebben verlaten en hun dienstplicht willen afkopen. Mogelijk dienen deze personen eerst een veiligheidscontrole te ondergaan en een schikkingsprocedure te doorlopen voordat de Syrische autoriteiten hen in staat stellen om de dienstplicht af te kopen. Dit laatste zou evenwel geen garantie opleveren dat men bij terugkeer in Syrië niet alsnog wordt gearresteerd wegens vermeende politieke activiteiten of wordt ingelijfd in de strijdkrachten.²³³

Amnestieregelingen

De regering heeft meermaals amnestieregelingen uitgevaardigd voor ontduikers van de dienstplicht en deserteurs. Die decreten gaven aan dat dergelijke personen zich binnen een bepaalde tijd dienden te melden bij de autoriteiten. Die amnestieën betreffen de ontheffing voor de bestraffing wegens ontduiking van de dienstplicht of de desertie. Betrokkenen blijven verplicht om hun militaire dienst te vervullen.²³⁴ Ook zijn er indicaties dat de namen van personen die zich gemeld hebben onder de amnestieregelingen vrijwel meteen geplaatst worden op lijsten van de Syrisch overheid van op te roepen personen voor hun militaire dienstplicht.²³⁵

1.4.5

Uitstel en vrijstellingen

De Wet op de Militaire Dienst staat uitstel van de vervulling van de dienstplicht toe voor verschillende categorieën mensen, waaronder studenten ingeschreven aan een universiteit, personen met een gespecialiseerde opleiding en mensen die lijden aan (tijdelijke) gezondheidsaandoeningen. Vrijstellingen zijn toegestaan voor bepaalde individuen, inclusief degenen die het enige mannelijke kind in hun gezin zijn, degenen die om gezondheidsredenen ongeschikt worden geacht en degenen die in het buitenland wonen en een vrijstellingsvergoeding hebben betaald.²³⁶

Als de ouders één zoon hebben, is het kind vrijgesteld van de militaire dienstplicht op grond van artikel 7 van de Wet op de militaire dienst. Tijdelijke vrijstellingen kunnen ook van toepassing zijn. Een man wiens broer(s) momenteel in militaire dienst is / zijn als dienstplichtige of reservist kan in aanmerking komen voor een tijdelijke vrijstelling als hij de bron van inkomsten is voor zijn ouders.²³⁷ Indien de vader van een enig zoon hertrouwt en met deze vrouw opnieuw een zoon krijgt, dan geldt de eerdere zoon nog steeds als enig zoon ondanks dat hij een halfbroer heeft. Dit geldt ook in het geval de moeder hertrouwt met een andere man en opnieuw een zoon krijgt.²³⁸

²³² Enab beladi, *Fear of forced military conscription looms over northern rural Homs again*, 6 maart 2020, <https://english.enabbeladi.net/archives/2020/03/fear-of-forced-military-conscription-looms-over-northern-rural-homs-again/#ixzz6vUjTHDna>; OHCHR, *The 'Unreconciled' concerns of civilians in Da'ra Governorate*, mei 2019, www.ecoi.net/en/document/2009388.html, p.5; UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p. 118-119.

²³³ EASO, country of origin information report, *Syria military service*, april 2021, p.30 en 31; Forced Migration Review, *Return to Syria after evading military service*, oktober 2019,

²³⁴ Atlantic Council, *Forced conscription continues despite amnesty by Syrian government*, 13 februari 2019, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/forced-conscription-continues-despite-amnesty-by-syrian-government/>; UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p. 129.

²³⁵ Forced Migration Review, *Return to Syria after evading military conscription*, oktober 2019, <https://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/return/araman-loutfi.pdf>

²³⁶ TIMEP, *Brief conscription law*, 22 augustus 2019; EASO, country of origin information report, *Syria military service*, april 2021, p.29 en 30.

²³⁷ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021, p.1.

²³⁸ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2021, p.2; EASO, country of origin information report, *Syria military service*, april 2021, p.28.

Er bestaan geen specifieke bepalingen over uitstel of vrijstelling van militaire dienst voor zeelieden. Zeelieden zijn onderworpen aan de gewone regels en procedures.²³⁹ Een bron meldt dat indien een zeeman onafgebroken vijf jaar buiten Syrië werkzaam is, hij zijn dienstplicht kan afkopen. Een zeeman die een opleiding tot kapitein volgt kan wegens die studie uitstel van de dienstplicht krijgen.²⁴⁰ Daarentegen kunnen burgerpiloten ongeveer USD 10.000 betalen om vrijgesteld te worden van militaire dienst. Ook kunnen piloten tot vijf jaar uitstel van de dienstplicht krijgen.²⁴¹

Een Syrische man in de dienstplichtige leeftijd kan op jaarlijkse basis uitstel verkrijgen voor het vervullen van zijn militaire dienst indien hij in bezit is van een geldige verblijfsvergunning voor Libanon en indien hij Syrië jaarlijks gedurende maximaal zestig dagen heeft bezocht.²⁴²

1.4.6

Afkoop

Vóór november 2020 konden Syriërs woonachtig in het buitenland hun militaire dienst afkopen door een bedrag van USD 8.000 te betalen indien hun verblijfsperiode in het buitenland minstens vijf jaar was. Onder een nieuw decreet van november 2020 gepubliceerd door het staatspersbureau, *Syrian Arab News Agency* (SANA), is de duur van het verblijf in het buitenland teruggebracht tot één jaar en is de afkoopsom verhoogd tot USD 10.000. Degenen die twee, drie en vier jaar en meer in het buitenland doorbrengen, moeten respectievelijk USD 9.000, USD 8.000 en USD 7.000 betalen om vrijgesteld te worden.²⁴³ Personen die buiten Syrië wonen en worden opgeroepen om als reservist militaire dienst te vervullen, kunnen worden vrijgesteld na betaling van USD 5.000.²⁴⁴

Als een persoon, die niet onder afstelregelingen valt of afgekeurd is voor militaire dienst, de leeftijd van 42 jaar overschrijdt zonder zijn militaire dienst te hebben vervuld, moet deze een bedrag van USD 8.000 betalen. Indien betrokkene in gebreke blijft, kunnen de autoriteiten beslag leggen op zijn bezittingen en die van zijn gezin. De militaire rechtbank kan op grond van artikel 97 van de Wet op Militaire Dienstplicht de overheid hiertoe opdracht geven. Er is onduidelijkheid of deze bepaling in de uitvoering alleen deserteurs betreft of breder door de Syrische overheid wordt geïnterpreteerd en ook wordt toegepast op dienstplichtontduikers.²⁴⁵

²³⁹ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021, p.2; Vertrouwelijke bron, 5 februari 2021, p.2.

²⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2021, p.2.

²⁴¹ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021, p.2.

²⁴² Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021.

²⁴³ Asharq Al-Awsat, *Syria amends military service law to ease economic woes*, 10 november 2020; SANA, *President al-Assad issues legislative decree No. 31 for 2020 that amends some articles of the military service law*, 8 november 2020, <https://sana.sy/en/?p=209180>; Syrian Law Journal, *Legislative Decree 31/2020*, geraadpleegd 22 januari 2021, <http://www.syria.law/index.php/recent-legislation/>; EASO, country of origin information report, *Syria military service*, april 2021, p.30; Jusoor for Studies, *Notes on Legislative Decree No. 31 to Amend the Mandatory Military Service Law*, 9 november 2020. Het decreet van november 2020 bepaalt tevens dat Syriërs blijvend in Syrië en die als beroepsmilitair werkzaam zijn onder omstandigheden en voorwaarden ontheven kunnen worden van deelname aan militaire operaties. Deze mogelijkheid geldt slechts voor personen die ongeschikt worden geacht voor militaire operaties en voor wie bepaald is dat ze alleen voor niet-veeldienst ingezet worden. Na betaling van USD 3.000, of het equivalent hiervan in Syrische ponden op basis van de officiële wisselkoers worden deze mensen alleen voor administratieve taken ingezet. <https://jusoor.co/details/Notes%20on%20Legislative%20Decree%20No.%2031%20to%20Amend%20the%20Mandatory%20Military%20Service%20Law/797/en>.

²⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021.

²⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021; HRW, *Syrian 'military evaders' face unlawful seizure of property, assets*, 9 februari 2021, <https://www.hrw.org/news/2021/02/09/syrian-military-evaders-face-unlawful-seizure-property-assets>; COAR, *Syria update, state steps up as soldiers enter public service in droves*, 15 februari 2021, p. 3, <https://coar-global.org/wp-content/uploads/2021/02/Syria-Update-15-February-2021.pdf>. Er is onduidelijkheid of de regering op basis van het amendement op wet nummer 30 van 2007 bevoegd is tot in beslagname van de bezittingen van dienstplichtontduikers. Het amendement betreft in beslagname van de bezittingen van deserteurs en van diens echtgenote en kinderen. Wet nummer 35 van 2017 bepaalt dat de regering tijdelijk de bezittingen van de echtgenote van een deserteur en diens kinderen in beslag mag nemen tot vastgesteld is dat deze aan hem zelf toebehoren. Het hoofd van de afdeling 'Vrijstellingen en reservisten' van het ministerie van Defensie gaf op 2 februari 2021 echter publiekelijk aan dat het ook gaat om dienstplichtontduikers zelfs indien deze inmiddels ouder

1.4.7

Ontduiking dienstplicht en desertie

De Syrische overheid ondernam de afgelopen jaren stappen om het aantal manschappen aan te vullen. De Syrische autoriteiten lanceerden dienstplichtcampagnes, zetten controleposten op in het hele land om degenen die de dienstplicht ontweken aan te houden, arresteerden mannen voor het vervullen van militaire dienst, vielen huizen binnen om mensen te vinden die dienstplichtig waren, vaardigden amnestieregelingen uit voor deserteurs en ontduikers van de dienstplicht en vertoonden propagandafilms, waaronder een video uit maart 2018 met vrouwen die vrijwillig in militaire dienst waren gegaan.²⁴⁶

Burgers proberen vaak onder de reserve-dienstplicht uit te komen alsook onder de militaire dienstplicht zelf door geld te betalen aan legerofficieren, niet op te vallen zodat ze niet het doelwit worden bij controleposten, van invallen en arrestaties. Een bron geeft aan meerdere arrestaties en vervolging van burgers geregistreerd te hebben in verband met de reserve-dienstplicht. De regering probeert reservisten op te sporen in gebieden die onder haar controle staan. Volgens de bron waren deze acties om reservisten op te sporen voornamelijk geconcentreerd in de provincies Aleppo en Damascus.²⁴⁷ Bronnen geven aan dat sommige potentiële dienstplichtigen, reservisten en dienstplichtontduikers alsmede hun familieleden door omkoping militaire dienst proberen te vermijden of uitstel te krijgen, voorbij controleposten proberen te komen of om hun naam van oproeplijsten voor het vervullen van militaire dienst te laten halen.²⁴⁸ Het tijdschrift *Asharq Al-Awsat* meldde dat tienduizenden Syrische mannen militaire dienst proberen te ontlopen. Velen zouden uit rijke families komen en zijn gelieerd aan invloedrijke personen met banden met de Syrische regering.²⁴⁹

In de vorige verslagperiode vaardigde president al-Assad een wetgevend decreet uit waarin gratie werd verleend voor een klein aantal misdrijven gepleegd voor 22 maart 2020 en waarin een beperkte amnestie werd voorgesteld voor deserteurs uit militaire dienst.²⁵⁰

Dienstplicht en paspoortaanvraag

Mannen die hun militaire dienstplicht nog niet hebben vervuld kunnen -tot drie maanden voordat ze geacht worden in militaire dienst te gaan naar aanleiding van een oproep hiertoe- een paspoort met een geldigheidsduur van twee jaar aanvragen.²⁵¹ Hierbij dient de aanvrager, tenzij hij behoort tot een categorie waarvoor een uitzonderingsgrond van toepassing is, toestemming te hebben van zijn militaire rekruteringsbureau.²⁵² Dienstplichtige personen die buiten Syrië verblijven kunnen een paspoort met een geldigheidsduur van twee jaar krijgen, ondanks dat ze hun militaire dienstplicht nog niet hebben vervuld.²⁵³ Voor meer

zijn dan de leeftijd van tweeënveertig jaar; zie ook UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p. 120-121 en voetnoot 575.

²⁴⁶ TIMEP, *Brief conscription law*, 22 augustus 2019; voor meer informatie over ontduiking van de dienstplicht en desertie zie: EASO, *country of origin information report, Syria military service*, april 2021, p. 34-40.

²⁴⁷ Vertrouwelijke bron, p.4, 25 januari 2021.

²⁴⁸ UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p.117 en 118; zie ook ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht veiligheidssituatie Syrië*, juli 2019, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2019/07/05/thematisch-ambtsbericht-over-de-veiligheidssituatie-in-syrie-van-juli-2019>.

²⁴⁹ Asharq Al-Awsat, *Syria amends military service law to ease economic woes*, 10 november 2020.

²⁵⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020; UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, p.3.

²⁵¹ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021.

²⁵² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p.9. Op p. 10 staan uitzonderingsgronden vermeld waaronder wegens vrijstellingen.

²⁵³ Vertrouwelijke bron, 15 januari 2021.

informatie over een paspoortaanvraag in relatie tot dienstplicht, zie het thematisch ambtsbericht documenten in Syrië.²⁵⁴

1.4.8

SDF

De *Syrian Democratic Forces* oftewel SDF is het leger van het door de Koerdische PYD geleide zelfbestuur, zoals vastgelegd in de zelfverdedigingsplichtwet van Noord- en Oost-Syrië (geratificeerd in juni 2019).²⁵⁵ De SDF is voortgekomen uit de hoofdzakelijk Koerdische strijdkrachten van de YPG. De SDF zijn een multi-etnische strijdkracht die uit vooral Koerden maar ook Arabieren, christenen alsook jezidi's en Turkmenen bestaat met hoofdzakelijk strijders die uit het noorden en noordoosten afkomstig zijn.²⁵⁶

De SDF leggen militaire dienstplicht op in gebieden die onder hun controle staan op basis van een wet op de zelfverdediging. Het betreft verplichte militaire dienst gedurende een jaar voor mannen in de leeftijd van achttien tot veertig jaar. Er hoeft maar één zoon uit een gezin te dienen, terwijl er ook een aantal vrijstellingen zijn.

Gezinnen die tijdens de oorlog een lid hebben verloren zijn vrijgesteld van de dienstplicht, evenals studenten die in het buitenland studeren of hiertoe toestemming hebben verkregen, het zijn van enig kind (dit wil zeggen zonder broers), mensen met gewonde of gehandicapte broers en zussen, en degenen die een familielid hebben dat vecht in een andere, niet-dienstplichtige strijdmacht zoals de YPG. Deze vrijstellingen, aldus het *Rojava*²⁵⁷ *Information Center*, zijn bedoeld om ervoor te zorgen dat gezinnen niet in financiële moeilijkheden komen als gevolg van het oproepen van een belangrijke kostwinner voor militaire dienst. Studenten kunnen uitstel van militaire dienst krijgen. Vrouwen kunnen zich vrijwillig aanmelden, maar hoeven geen militaire dienst te vervullen.²⁵⁸ De YPG kent ook geheel uit vrouwen bestaande eenheden; de *Yekîneyên Parastina Jin* (YPJ) oftewel de *Women's Protection Units*.²⁵⁹ De SDF bleven ook begin januari 2021 personen in de dienstplichtige leeftijd in gebieden onder haar controle inlijven. Het betrof veelal leraren.²⁶⁰ De strafrechtelijke vervolging en het ontslag van leraren door de SDF wegens het niet opvolgen van het SDF onderwijscurriculum en hen onder dwang in militaire dienst nemen, leidden tot veel protesten van studenten en andere burgers. Een aantal scholen en leraren in dorpen en steden in de provincie Deir ez-Zor kondigde aan het werk stop te zetten in reactie op het besluit tot gedwongen dienstplicht.²⁶¹

²⁵⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p.9 en 10.

²⁵⁵ European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p. 16-17, <https://statelessjourneys.org/wp-content/uploads/StatelessJourneys-Syria-August-2019.pdf>.

²⁵⁶ Wilson Center, Amy Austin Holmes, SDF's Arab majority rank Turkey as the biggest threat to NE Syria, 2019, geraadpleegd 1 februari 2021, https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/sdf_arab_majority_rank_turkey_as_biggest_threat.pdf; Voor meer informatie over de SDF zie bijvoorbeeld: European Council on Foreign Relations, *Syrian Democratic Forces (SDF)*, geraadpleegd 31 maart 2021, <https://ecfr.eu/special/mena-armed-groups/syrian-democratic-forces-syria/>; in het Koerdisch is de afkorting voor SDF: HSD. QSD is de Arabische afkorting in het Latijnse schrift.

²⁵⁷ Rojava is de benaming voor Westelijk Koerdistan. Zie: The Kurdistan Project, geraadpleegd 4 juni 2021, <https://thekurdishproject.org/kurdistan-map/syrian-kurdistan/>.

²⁵⁸ Rojava Information Center (RIC), *Law concerning military service in North and East Syria*, 10 juni 2020, <https://rojavainformationcenter.com/2020/06/translation-law-concerning-military-service-in-north-and-east-syria/>. Hier is ook de volledige engeltalige tekst van de Wet op de Militaire Dienstplicht te vinden, zie met name de artikelen 8 en 9; Enab Beladi, *Compulsory military recruitment in Jazira region: SDF imposing their authority*, 12 juli 2019, <https://english.enabbeladi.net/archives/2019/07/compulsory-military-recruitment-in-jazira-region-sdf-imposing-their-authority/>.

²⁵⁹ Foreign Policy, *The women who helped to topple the caliphate*, 15 februari 2021, <https://foreignpolicy.com/2021/02/15/daughters-of-kobani-review-female-kurdish-fighters-isis/>.

²⁶⁰ ACLED, Regional Overview Middle East 9- 15 January 2021, geraadpleegd 5 maart 2021, <https://acleddata.com/2021/01/21/regional-overview-middle-east9-15-january-2021/>.

²⁶¹ Vertrouwelijke bron, 24 maart 2021. Leraren werden ook gearresteerd omdat deze gebruik bleven maken van de leerplannen van de Syrische overheid in plaats van het onderwijsmateriaal met het ideologisch gedachtegoed van het AANES. Het onderwijscurriculum van de Syrische regering wordt nog steeds gevolgd in de door de Syrische overheid gecontroleerde gebieden binnen de steden Hasaka en Qamishli alsmede enkele dorpen; SN4HR, *Syrian Democratic Forces Have Arrested/ Detained at Least 61 Teachers Over Educational Curricula and for Forced*

Ondanks de afwezigheid van staatsburgerschap, moeten staatloze Koerden (net als andere burgers) dienen in de SDF. Het vervuld hebben van militaire dienst in de SDF door ontheemd geraakte staatloze Koerden in Syrië of door staatloze Koerdische vluchtelingen betekent niet dat deze daarmee door de Syrische regering worden erkend als staatsburger.²⁶²

1.5

Rekrutering minderjarigen

De Verenigde Naties verifieerden voor 2019 de rekrutering en de inzet van 820 minderjarigen (765 jongens, 55 meisjes) door gewapende groeperingen. 798 kinderen werden ingezet in de gewapende strijd; 147 van hen waren jonger dan vijftien jaar oud. De VN maakten de volgende onderverdeling naar gewapende groepering: YPG/YPJ (283) gelieerd aan de SDF; HTS (245), Syrische gewapende oppositiegroepen (voorheen bekend als het *Free Syrian Army*) (191), Ahrar al-Sham²⁶³ (26), andere onderdelen van de SDF (23), de Koerdische binnenlandse veiligheidsstrijdkrachten, de asayish (22), niet-geïdentificeerde gewapende groepen (11), Syrische regeringstroepen (10), regeringsgezinde militieën (5), Nur al-Din al-Zanki (3)²⁶⁴ en IS (1). De meeste gevallen deden zich voor in de provincies Aleppo, Idlib en Raqqqa. In het kader van het in juni 2019 door de VN met SDF ondertekende actieplan werden 51 door de SDF /YPG ingelijfde meisjes herenigd met hun families.²⁶⁵ Veel van de door de SDF ingelijfde kinderen hadden de leeftijd van twaalf tot veertien jaar.²⁶⁶ Verschillende bronnen spraken hun zorg uit dat minderjarigen verblijvend in kampen voor familieleden van IS-strijders zoals al-Hol en in detentiecentra voor IS-verdachten het risico lopen gerekruteerd te worden door IS.²⁶⁷

Een vertrouwelijke bron documenteerde dat de Syrische overheid toestond dat minderjarigen zich konden aansluiten bij pro-regering gewapende groepen. Het betrof vooral de NDF, een netwerk van gewapende groepen dat in de loop van 2012 en begin 2013, ontstond. Deze strijdgroepen kwamen voort uit veel andere groepen, waaronder de volkscomités oftewel *Popular Committees*, die vrijwilligers van verschillende leeftijd aannamen, waaronder kinderen en jonge mannen. Deze strijders ontvingen een korte training over het hanteren van wapens voordat ze gevechts- en niet-gevechtstaken gingen vervullen. De bron documenteerde de dood

Conscription Since the Beginning of 2021, 19 februari 2021, <https://sn4hr.org/blog/2021/02/19/55948/>

²⁶² European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p. 16-17.

²⁶³ Stanford University, *Ahrar al-Sham*, geraadpleegd 31 maart 2021, <https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/523>. Deze site geeft aan dat Ahrar al-Sham, oftewel de *Islamic Movement of the Free Men of the Levant*, een soennitisch salafistische militante beweging is die actief is in Syrië; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Kamerbrief over Ahrar al-Sham en de Europese of Nationale sanctielijst*, 25 september 2020, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/25/kamerbrief-over-ahrar-al-sham-en-de-europese-of-nationale-sanctielijst-terrorisme>. In deze brief staat aangegeven dat diverse openbare bronnen de mogelijkheid beschrijven dat Ahrar al-Sham is opgegaan in andere organisaties. In de conclusie van de brief wordt onder meer aangegeven, onder verwijzing naar een rapport van februari 2014 van de UNCOI, dat openbare bronnen onderschrijven dat onderdelen van Ahrar al-Sham in Syrië terroristische aanslagen hebben gepleegd; Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden*, 1268, Vergaderjaar 2020-2021, 8 januari 2021, <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020Z22047&did=2021D00843>.

²⁶⁴ Mei@75, HTS and al-Qaeda in Syria, reconciling the irreconcilable, 15 juli 2020, <https://www.mei.edu/publications/hts-and-al-qaeda-syria-reconciling-irreconcilable>. Deze bron stelt dat de gewapende factie Nur al-Din al-Zanki door HTS verslagen was, zichzelf ontbonden had en de strijders onder Turkse druk onder de vleugels van HTS waren gebracht. Voor informatie over de achtergrond van de Salafistische Nur al-Din al-Zanki factie, zie Thomas Pierret, *Salafis at war in Syria. Logics of fragmentation and realignment*, 29 maart 2018, <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01753795/document>.

²⁶⁵ UNSG, *Children and armed conflict*, Report of the Secretary General, 9 juni 2020, A/74/845 –A/2020/525, p. 23.

²⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 24 maart 2021.

²⁶⁷ US Lead Inspector General (Lead IG), *Operation Inherent Resolve, October 1, 2020–December 31, 2020*, p. 68 en 69, 9 februari 2021, <https://media.defense.gov/2021/Feb/09/2002578750/-1/-1/1/LEAD%20INSPECTOR%20GENERAL%20FOR%20OPERATION%20INHERENT%20RESOLVE.PDF>; HRW, *Thousands of Foreigners Unlawfully Held in NE Syria*, 23 maart 2021, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/thousands-foreigners-unlawfully-held-ne-syria>.

bij gevechtshandelingen van twee minderjarigen in de periode mei 2020 en januari 2021 die waren ingelijfd bij pro-regeringsstrijdgroepen.²⁶⁸

SDF

Een bron documenteerde sinds mei 2020 ten minste vierendertig gevallen van inlijving van kinderen door de SDF. In dertien gevallen werden kinderen teruggegeven aan de families na druk door families, lokale hoogwaardigheidsbekleders zoals stamleiders en de media. De bron registreerde ook de dood van een minderjarige in dienst van de SDF als gevolg van gevechtsoperaties waaraan deze persoon deelnam. De SDF lijfden, aldus de bron, minderjarigen in zonder toestemming van de ouders en hielden hen vast in trainingskampen. De SDF verstrekten geen informatie aan ouders over de verblijfplaats van hun kinderen en boden evenmin de mogelijkheid tot communicatie met de jongeren. De SDF indoctrineerden, volgens de bron, de kinderen zodat zij aan gevechtshandelingen wilden deelnemen. Na voltooiing van de trainingsperiode in de kampen, die tussen de zes en acht maanden duurt, zetten de SDF deze jongeren in bij gevechtsoperaties en/of bij werkzaamheden zoals het transport van munitie, het schoonmaken en bemensen van checkpoints.²⁶⁹ Het AANES meldde in januari 2021 dat het maatregelen had genomen om rekrutering van minderjarigen door de SDF tegen te gaan. De SDF hadden hiertoe in 2020 afspraken gemaakt met de VN. Informatie over de aard en effectiviteit van de genomen maatregelen is niet bekend. Persbureau *Rudaw* meldde dat enkele minderjarigen door maatregelen van het AANES weer onder de hoede van hun families waren gebracht.²⁷⁰

²⁶⁸ Vertrouwelijke bron, p. 4, 25 januari 2021; Informatie over de National Defense Forces, Popular Committees en andere pro-regerings gewapende groepen is onder meer te vinden in: Diwan, Middle East insights from Carnegie, Aron Lund, *Who are the pro-Assad militia's*, 2 maart 2015, <https://carnegie-mec.org/diwan/59215> ; VOA, Sirwan Kajo, *Who are Syria's National Defense Forces*, 26 augustus 2020, <https://www.voanews.com/extremism-watch/who-are-syrias-national-defense-forces>

²⁶⁹ Vertrouwelijke bron, p. 5 en 6, 25 januari 2021.

²⁷⁰ North Press Agency, *Child protection office of Syria's AANNES works to end recruitment of minors*, 27 januari 2021, <https://npasyria.com/en/53643/>; Rudaw, *Three SDF child soldiers returned to families in Rojava*, 28 januari 2021, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/syria/28012021>.

2 Identiteit, nationaliteit en documenten

Onder verwijzing naar de informatie over documenten in het thematisch ambtsbericht documenten van december 2019 alsmede het algemeen ambtsbericht Syrië van mei 2020, volgt onderstaand aanvullende informatie naar aanleiding van de gestelde vragen in de TOR voor dit ambtsbericht.²⁷¹

2.1 Identificatieplicht en identificerende documenten

Het is een wettelijk vereiste dat Syrische burgers bepaalde documenten tonen om zich te kunnen identificeren. Dat geldt ook bij het contact zoeken met de overheid om bepaalde diensten te kunnen krijgen. De belangrijkste documenten die volgens de Syrische wetgeving voor identificatie moeten worden gebruikt, zijn: de identiteitskaart, het paspoort, het familieboekje en het rijbewijs. Door de crisissituatie als gevolg van de oorlog begonnen de autoriteiten andere documenten te erkennen die momenteel ook worden gebruikt om de identiteit te bewijzen zoals militaire identiteitsbewijzen, uittreksels uit de burgerlijke stand en het militair boekje.²⁷²

Identificerende documenten dienen verschillende doeleinden zoals het bewijzen van identiteit, het toegang krijgen tot dienstverlening en voor het verkrijgen van bepaalde rechten bij overheidsinstellingen. Bij die instellingen kan het bijvoorbeeld gaan om scholen, rechtbanken, kadasters en gemeenten. Identificerende documenten kunnen vereist zijn bij verplaatsingen en het reizen binnen het land langs controleposten.²⁷³

Documenten die voor reisdoeleinden in het buitenland worden gebruikt, zijn het paspoort, een laissez-passer of de identiteitskaart voor het geval dat naar Libanon wordt gereisd. Voor bepaalde categorieën reizigers kan ook gevraagd worden om een reistoestemming zoals voor kinderen (zie paragraaf 1.3.6, sub-paragraaf minderjarigen) en personen in de dienstplichtige leeftijd (zie paragraaf 1.4.7).²⁷⁴

Afhankelijk van het administratieve doel vraagt de Syrische overheid burgers verschillende documenten te overleggen. Soms zijn er gerechtelijke procedures nodig om documenten te kunnen krijgen (zoals bij late huwelijksregistratie). Volgens het burgerlijk recht is de identiteitskaart het belangrijkste document dat vereist wordt.²⁷⁵

Wie deze identificerende documenten kan aanvragen hangt af van de aard van het document maar over het algemeen is het de persoon zelf die het document betreft of diens wettelijke voogd (*wali*)²⁷⁶. Voor sommige documenten kunnen familieleden via een machtiging een document aanvragen voor een ander lid van de familie. Een aanvraag voor een identiteitskaart en een militaire identiteitskaart vereisen persoonlijke aanwezigheid; een familieboekje kan aan elk van de echtgenoten worden afgegeven, uittreksels van de burgerlijke stand alsmede een paspoort kunnen aan familieleden worden afgegeven. In alle gevallen kan een persoon met

²⁷¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, algemeen ambtsbericht Syrië, mei 2020; ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019.

²⁷² Vertrouwelijke bron, p.1, 29 januari 2021 en 15 februari 2021.

²⁷³ Vertrouwelijke bron, p.1, 29 januari 2021.

²⁷⁴ Vertrouwelijke bron, p.1, 29 januari 2021.

²⁷⁵ Vertrouwelijke bron, p.1, 29 januari 2021.

²⁷⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p.10 en p.47.

een machtiging deze documenten aanvragen, behalve in het geval van een identiteitskaart. Degene die het document kan ophalen is degene die de aanvraag heeft ingediend. In sommige gevallen kan de aanvrager iemand machtigen om het document op te halen. De bron geeft aan dat in de praktijk er enige flexibiliteit is bij de autoriteiten ten aanzien van wie een aangevraagd document kan ophalen. Het is dezerzijds niet bekend voor welke documenten dat geldt.²⁷⁷

De burgerlijke stand en de paspoort- en immigratiedienst houden een centrale databank bij die in provincies wordt gebruikt om mensen in staat te stellen bepaalde documenten van een andere provincie aan te vragen. Dit databestand bevat de gegevens van de burgerlijke stand van de aanvrager en diens familieleden zoals namen en gegevens over geboorte, overlijden, huwelijk en scheiding. Vingerafdrukken, pasfoto's en biometrische data worden eveneens in dit databestand opgeslagen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken, het ministerie van Defensie en andere overheidsinstanties hebben toegang tot het centrale databestand. Eind december 2020/begin 2021 startte de Syrische overheid een proefproject dat burgers in staat moet stellen om documenten elektronisch aan te vragen.²⁷⁸

2.2 Documenten

2.2.1 Paspoort

Een aanvraag van een paspoort binnen Syrië kan door de aanvrager zelf worden gedaan, door een familielid of via een machtiging hiertoe van een ander persoon. De aanvraag van een paspoort vanuit het buitenland kan worden gedaan door middel van een machtiging²⁷⁹, door inschakeling van familie in Syrië²⁸⁰ of via een diplomatieke vertegenwoordiging van Syrië in het buitenland. Als het de eerste keer is dat het paspoort wordt aangevraagd, worden de vingerafdruk en de handtekening elektronisch vastgelegd als onderdeel van het aanvraagproces. Deze worden vervolgens in het paspoort gedrukt. Als de aanvraag betrekking heeft op verlenging of vervanging dan wel verlies van een paspoort, dan maken de autoriteiten gebruik van de eerder elektronisch opgeslagen informatie. Indien de aanvrager (bij verlenging/vervanging/verlies) niet dezelfde persoon is die eerder het oorspronkelijke paspoort heeft aangevraagd, dan registreren de autoriteiten de vingerafdruk van de aanvrager (bij verlenging/vervanging/verlies) en slaan die op in het databestand.²⁸¹

De aanvrager, wettelijke vertegenwoordiger of een door de aanvrager aangewezen persoon kan het paspoort ophalen, na goedkeuring door de paspoortfunctionaris. De paspoortambtenaar noteert in het systeem wie het paspoort ophaalt.²⁸²

Een minderjarige kan niet zelfstandig een eerste paspoort aanvragen. Om een paspoort aan te vragen heeft de minderjarige schriftelijke toestemming van een wettelijke vertegenwoordiger nodig of van een voogd die door een sharia-rechter is aangesteld.²⁸³

²⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, pagina 1.

²⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021 en 15 februari 2021, pagina 1.

²⁷⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 7. Een gemachtigde, wakil geheten, kan het paspoort aanvragen namens de in het buitenland verblijvende betrokkene. Deze dient dan een machtiging te overleggen die is afgegeven door de Syrische ambassade in het land waar betrokkene verblijft en die is gelegaliseerd door het Syrische ministerie van Buitenlandse Zaken en het directoraat Burgerzaken.

²⁸⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 8.

²⁸¹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p. 2 en 3.

²⁸² Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p. 3.

²⁸³ Vertrouwelijke bron, 29 maart p.3; UNHCR, *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018,

Aanvragers hoeven niet te bewijzen dat ze in het buitenland zijn. De aanvraag kan worden gedaan via familieleden of een persoon met een machtiging. Het is niet nodig dat een aanvrager van een paspoort aantoonde in het buitenland te zijn bij een paspoortaanvraag vanuit het buitenland met behulp van iemand met een volmacht in Syrië. Als autoriteiten willen controleren of de persoon zich binnen of buiten Syrië bevindt, kunnen ze dit afleiden uit de vermelding van de locatie waar de machtiging is afgegeven. Ook kan via de afdeling Immigratie en Paspoort gecontroleerd worden wat de reisbewegingen van de paspoortaanvrager zijn en daarmee of de aanvrager zich binnen of buiten Syrië zou kunnen bevinden.²⁸⁴ Dit laatste sluit een illegale uitreis evenwel niet uit.

2.2.2

Identiteitskaarten

Elke Syriër, man of vrouw, is verplicht om een identiteitskaart te hebben vanaf de leeftijd van vijftien jaar. Volgens de wet moet men een aanvraag indienen wanneer hij of zij veertien jaar is om de identiteitskaart te hebben tegen de tijd dat men vijftien jaar is.²⁸⁵ De ouder of voogd van de minderjarige is verantwoordelijk voor de aanvraag van de eerste keer alsook voor de vervanging op een later moment.²⁸⁶ Identiteitsdocumenten van vóór 2006 worden erkend door de Syrische autoriteiten. Deze documenten dienen echter te worden vernieuwd door de houder. Aanvragers van een identiteitskaart die minderjarig zijn, moeten worden vergezeld door een van hun ouders of een van hun familieleden om te worden geïdentificeerd bij de burgerlijke stand waar de gezinsadministratie wordt bijgehouden, of bij de Centrale Burgerlijke Stand van de Directie Burgerzaken waar hun woonplaats onder valt.²⁸⁷ Het vernieuwen van een identiteitskaart vereist de fysieke terugkeer naar gebieden in handen van de Syrische autoriteiten. Syrische ambassades vernieuwen geen identiteitskaarten van Syriërs.²⁸⁸

Op 1 maart 2021 ging de *Syrian People's Assembly*, het parlement, akkoord met een bijgewerkte versie van de wet op de burgerlijke stand. Artikel 54 van die nieuwe wet bepaalt dat identiteitskaarten tien jaar geldig zijn en dat ze niet minder dan dertig dagen en niet meer dan zes maanden vóór hun vervaldatum moeten worden vervangen. Veel Syriërs kunnen momenteel hun identiteitskaart niet verlengen omdat ze in het buitenland wonen of in gebieden van Syrië wonen waar geen toegang is tot de civiele instellingen van de regering van Syrië. In Syrië zijn nationale identiteitskaarten van cruciaal belang voor toegang tot overheidsdiensten, het doen van eigendom gerelateerde transacties en het ontvangen van door ngo's beheerde hulp. Voor Syriërs in buurlanden dienen de identiteitskaarten vaak als primair identiteitsdocument²⁸⁹, in afwachting van een (vervangend) vluchtelingenidentiteitsbewijs.²⁹⁰ Naar aanleiding van de vele reacties op de wet op de Syrische sociale media, verduidelijkte het ministerie van Binnenlandse Zaken dat de huidige identiteitskaarten geldig blijven. De vervaldatum van de identiteitskaarten, zoals genoemd in artikel 54, zou niet worden toegepast vanwege de uitzonderlijke omstandigheden waarmee het land wordt geconfronteerd.²⁹¹

²⁸⁴ Vertrouwelijke bron, p.3, 29 januari 2021.

²⁸⁵ Vertrouwelijke bron, p.1, 29 januari 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p.15; Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.3.

²⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.3.

²⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p.4.

²⁸⁸ COAR, *In Depth Analysis, New Civil Status Law Raises Concerns Over Identity Cards and HLP Rights*, 8 maart 2021, <https://coar-global.org/new-civil-status-law-raises-concerns-over-identity-cards-and-hlp-rights/>

²⁸⁹ COAR, *In Depth Analysis, New Civil Status Law Raises Concerns Over Identity Cards and HLP Rights*, 8 maart 2021.

²⁹⁰ Zie bijvoorbeeld: NRC, *Securing status*, oktober 2016, p.7, <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/securing-status.pdf>

²⁹¹ COAR, *Syria Update, Accountability within reach? International community digs in on Syria*, 22 maart 2021, p.10, <https://coar-global.org/accountability-within-reach-international-community-digs-in-on-syria-2/>.

2.2.3

Burgerlijke stand

Volgens de wet in Syrië moeten alle wijzigingen in de persoonlijke status (geboorte, overlijden, huwelijk en scheiding) binnen dertig dagen (of negentig dagen indien verblijvend in het buitenland) worden geregistreerd bij de *Nofous*. De *Nofous* is het directoraat Burgerzaken en de hier onder vallende bevolkingskantoren. Deze maken onderdeel uit van het Syrisch ministerie van Binnenlandse Zaken.²⁹²

De Syrische overheid stelt dat volgens de Syrische wet op de burgerlijke stand (*Personal Status Act*) de geboorteregistratie van alle kinderen verplicht is, en dit geldt ook voor buitenechtelijke kinderen en kinderen geboren als gevolg van onwettige relaties. Als de vader van het buitenechtelijke kind om de geboorteregistratie vraagt, dient het kind zijn naam te krijgen, anders draagt het de naam van de moeder. In zijn algemeenheid geldt dat eerst het huwelijk formeel geregistreerd moet zijn voordat het uit dit huwelijk geboren kind bij de burgerlijke stand bijgeschreven kan worden. Er zijn echter uitzonderingen waarbij op basis van een besluit van een religieuze rechtbank het kind alsnog bij de burgerlijke stand kan worden geregistreerd. In dit laatste geval kan het gaan om situaties waarin de vader of moeder het huwelijk niet wil laten registreren of wanneer de vader onbekend is.²⁹³

Uittreksel bevolkingsregister

Het is mogelijk dat een kind dat in een familieboekje staat, jaren later niet wordt vermeld in een familie-uittreksel. Dergelijke gevallen worden in Syrië aangetroffen, hetzij vanwege technische problemen met het registratiesysteem of door fouten gemaakt door de verantwoordelijke ambtenaar. Indien Syriërs wijzigingen in de persoonlijke of familiestatus laten registreren via diplomatieke missies, duurt het meestal maanden voordat de Syrische overheid de gegevens heeft verwerkt.²⁹⁴ In het geval van vertraging bij de aangifte van de geboorte van een kind gedurende een periode van meer dan een jaar, dient bij de aangifte een politierapport te worden ingediend (van het politiebureau in het gebied waar de geboorte heeft plaatsgevonden) en kan een boete verschuldigd zijn, afhankelijk van de leeftijd van het kind op het moment van inschrijving:

- Minder dan een maand: geen boete
- Van een maand tot een jaar: 3.000 SYP. In dat geval is een administratief onderzoek bij de burgerlijke stand vereist.
- Van een jaar tot 18 jaar: 10.000 SYP en een politierapport.
- 18 jaar en ouder: 15.000 SYP, en aanvullende documenten worden vereist door de burgerlijke stand.²⁹⁵

Registratie van het huwelijk

Het thematisch ambtsbericht over documenten in Syrië behandelt de huwelijkssluiting en registratie waaronder die van (traditionele) moslimhuwelijken.²⁹⁶ Een *bayan zawaj*²⁹⁷ is een huwelijksuittreksel en bevat een aantal velden of rubrieken. Het *raqm al-wathiqa* (documentnummer) is een gecodeerd nummer dat verwijst naar de provincie, de relevante burgerlijke stand en

²⁹² Vertrouwelijke bron, p.1, 29 januari 2021.

²⁹³ UNOHCHR, *Committee on the Rights of the Child reviews the situation of Children in Syria*, 16 januari 2019, <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24082&LangID=E>; Syrian Arab Republic & UNHCR, *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, 25 april 2019, P.20-23, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/69169>.

²⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p.3.

²⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.3; Syrian Arab Republic & UNHCR, *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, 25 april 2019; zie ook ministerie van Buitenlandse Zaken, Thematisch ambtsbericht Syrië documenten, december 2019, p. 39 en 40.

²⁹⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 22-26.

²⁹⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 25.

het serienummer van het document. Het raqm al-wathiqah is het nummer van het huwelijksdocument en wordt verstrekt door de sharia-rechtbank of bij een andere familierechtbank in het geval van christenen of druzen. Het *raqm al-waqia* (gebeurtenisnummer) verwijst naar het nummer van de geregistreerde gebeurtenis en de plaats waar de gebeurtenis werd geregistreerd. Het raqm al-waqia wordt gegeven door de burgerlijke stand. Deze nummers kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt voor statistische doeleinden.²⁹⁸ Artikel 1 van de bijgewerkte wet op de burgerlijke stand definieert de term *al-waqia* als volgt: "*any civil status incident, such as birth, death, marriage, divorce and incidents relevant thereto.*" (geen officiële vertaling).²⁹⁹ De (*tarikh*) *al-aqd* (letterlijk de datum van het contract), verwijst naar de huwelijksdatum, hetzij de datum waarop het huwelijk in of via een huwelijksambtenaar van de rechtbank is gesloten, dan wel de huwelijksdatum die via een retroactieve bekrachtiging van een traditioneel huwelijk wordt vastgesteld door de rechtbank. Als het een retroactieve bekrachtiging van een traditioneel oftewel 'urfi-huwelijk' betreft, zal deze datum – als het goed is, aldus de bron – corresponderen met de huwelijksdatum die is terug te vinden in de beslissing van de rechtbank (*bayan ithbat az-zawaj* of *qarar qada'iyya bi-tathbit az-zawaj*).³⁰⁰

Het huwelijkscontract of -document is een pagina uit het dossier van de sharia-rechtbank waarin de huwelijksvoltrekking wordt geregistreerd. Van die verslaglegging door de rechtbank worden drie officiële kopieën gemaakt door het administratiekantoor van de rechtbank: een voor het archief van de rechtbank (*diwan*), één voor de burgerlijke stand en een voor het echtpaar.³⁰¹ Een andere bron, verwijzend naar publicaties van de Syrische overheid, geeft aan dat beide echtgenoten recht hebben op een gecertificeerde kopie van het huwelijkscontract.³⁰²

Traditioneel moslim huwelijk

Een traditioneel moslim huwelijk is een huwelijk dat nog niet is bekrachtigd door een sharia-rechtbank en ook niet door de burgerlijke stand. Het staat bekend onder de naam urfi.³⁰³ Twee bronnen sluiten niet uit dat het mogelijk is om een traditioneel huwelijk te sluiten zonder identiteitskaart.³⁰⁴ Een van deze bronnen acht het in de praktijk onwaarschijnlijk. Degene die het huwelijk voltrekt vraagt normaal gesproken aan de huwelijkspartners naar documenten waarmee de identiteit onderbouwd kan worden zoals een individueel uittreksel van de burgerlijke stand.³⁰⁵ De andere bron stelt dat het een belangrijke reden kan zijn waarom er buiten de

²⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p.3; vertrouwelijke bron, p.1, 22 april 2021 en 5 mei 2021. Deze bron voegt toe dat deze andere familierechtbanken zijn: ruhi-rechtbanken voor christenen, madhhabiyah-rechtbank voor druzen. De term al-waqia wordt in de literatuur ook wel vermeldt als al-waq'a.

²⁹⁹ Vertrouwelijke bron, p.1, 22 april 2021.

³⁰⁰ Vertrouwelijke bron, p.1, 22 april 2021 en 5 mei 2021. De bron geeft aan dat contract niet te letterlijk mag worden genomen, dit wil zeggen het kan zijn dat er slechts een mondelinge huwelijksvereenkomst is. Bij een retroactieve bekrachtiging zal de sharia-rechter de huwelijksdatum moeten zien te achterhalen, dit kan ook op basis van getuigenverklaringen en verklaringen van de echtgenoten. Als er kinderen uit een dergelijk huwelijk geboren zijn dan is het logisch dat de huwelijksdatum verder in het verleden ligt, en dus niet de datum waarop de bekrachtiging plaatsvindt; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 23 en 24; Vertrouwelijke bron, p.3, 29 januari 2021. Deze bron geeft alleen aan de aqd verwijst naar het huwelijkscontract dat is afgesloten bij de sharia-rechtbank.

³⁰¹ Vertrouwelijke bron, p.3, 29 januari 2021.

³⁰² Vertrouwelijke bron, p.1, 22 april 2021. Voor meer informatie over het recht hebben op een gecertificeerde kopie van het huwelijkscontract (*sura musaddaga an aqd az-zawaj*) zie ook de brochure gepubliceerd door de Syrische overheid en UNHCR: <https://www.unhcr.org/sy/wp-content/uploads/sites/3/2019/11/Marriage-Contract.pdf> (Let wel: deze brochure is niet meer up-to-date). De bron geeft aan te weten dat veel Syriërs zelf zorgdragen voor de huwelijksregistratie bij de *noufus* (burgerlijke stand), in plaats van te wachten tot de rechtbank het doorgeeft, omdat ze er niet op vertrouwen dat het a) gebeurt, en/of b) niet snel genoeg.

³⁰³ Voor meer informatie zie Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p.22, 25 en 26.

³⁰⁴ Vertrouwelijke bron, p.2, 22 april 2021; Vertrouwelijke bron, p.3, 29 januari 2021.

³⁰⁵ Vertrouwelijke bron, p.3, 29 januari 2021; vertrouwelijke bron, 5 mei 2021. Deze bron geeft aan zich voor te kunnen stellen dat als de huwelijkskandidaten (of de families) en de sheikh (de huwelijksvoltrekker) elkaar al heel lang kennen, en er bijvoorbeeld wel familieboekjes zijn van de ouders van de huwelijkskandidaten, hetgeen voor een sheikh mogelijk als voldoende bewijs van registratie (van de echtgenoot of echtgenote, bij de *nufus*) kan zijn, bijvoorbeeld wanneer het onmogelijk voor de persoon in kwestie is om een identiteitskaart te verkrijgen.

rechtbank een traditioneel huwelijk wordt gesloten, omdat men geen identiteitsdocumenten bezit/ kan verkrijgen.³⁰⁶

In theorie heeft een volwassen vrouw geen expliciete toestemming nodig van haar vader of voogd voor het sluiten van een traditioneel huwelijk.³⁰⁷ Echter in een patriarchale samenleving als de Syrische wordt grote waarde gehecht aan de aanwezigheid en goedkeuring van het huwelijk door de voogd van de vrouw, ook als zij volwassen is. Het is dan ook gebruikelijk dat de vader, grootvader of een ander familielid van vaderszijde optreedt als huwelijksvoogd. Zijn instemming en aanwezigheid zijn van belang omdat hij geacht wordt de belangen van de familie en de bruid te beschermen.³⁰⁸

Gerechtelijk besluit ter bevestiging van een huwelijk

Het thematisch ambtsbericht over documenten in Syrië vermeldt drie manieren waarop moslimparen tot een sluiting en registratie van hun huwelijk kunnen komen. Het onderstaande is een aanvulling op de informatie over de derde manier om tot een sluiting en registratie van een huwelijk te komen, namelijk via een gerechtelijke procedure door een rechter van een sharia-rechtbank.³⁰⁹ Bij een besluit (*qarar*) van een shariarechtbank over de bevestiging van een huwelijk (*tathbit zawaj*) waarin sprake is van een verzoeker (*al-madiya*) en een verweerder (*al-mada alaihi*), zijn er twee partijen. Het betreft een civiele rechtszaak. Dit hoeft niet te betekenen dat ze het niet eens zijn met het verzoek om bekrachtiging van het huwelijk; dat kan maar hoeft niet. Ook bij niet-betwiste bekrachtigingsverzoeken is er altijd sprake van een verzoeker en een verweerder.³¹⁰ Een bron geeft de volgende toelichting. Beide partijen lijken het niet eens te zijn terwijl ze wel graag het huwelijk bevestigd willen zien. Het gerechtelijk besluit is een manier om de procedure te doorlopen, vooral in gevallen waarin een echtgenoot is overleden, verdwenen, een onbekend adres heeft, niet voor de rechtbank kan verschijnen of weigert het buitengerechtelijke huwelijk te valideren of te registreren, of wanneer beide echtgenoten niet in staat zijn om voor de rechtbank te verschijnen. Een advocaat die een echtgenoot vertegenwoordigt, start een rechtszaak om bekrachtiging van een buitengerechtelijk huwelijk aan te vragen. Dit werd veel gebruikt toen de goedkeuring van het registratiekantoor voor de militaire dienst was vereist en momenteel omdat de echtgenoot niet voor de rechtbank kan verschijnen.³¹¹

Huwelijk van een minderjarige

De ontheffing voor een minderjarige om te mogen trouwen wordt door de sharia-rechtbank niet in een afzonderlijke procedure behandeld met een apart document. De bron geeft aan dat dezelfde procedure bij een of beide minderjarigen wordt gehanteerd als bij een huwelijk waarbij beide partners volgens de wet in het huwelijk mogen treden. Wel kan de sharia-rechtbank bij een minderjarige huwelijkspartner om een aanvullende beoordeling vragen om het huwelijk af te sluiten. Dit gebeurt echter niet altijd. Meestal hangt dit af van een mondelinge/visuele beoordeling door de rechter van de minderjarige huwelijkskandidaat, waarbij

³⁰⁶ Vertrouwelijke bron, p.2, 22 april 2021.

³⁰⁷ Vertrouwelijke bron, p.2, 22 april 2021 en 5 mei 2021.

³⁰⁸ Esther van Eijk, 'Wijzigingen in de Syrische Wet op het Personeel Statuut: Wezenlijke hervormingen of cosmetisch knip- en plakwerk?' in: *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* Special Issue 12, december 2019, p.322, <https://www.navigators.nl/document/id9e0cc478042d44e98b2ef6875fb44db/tijdschrift-voor-familie-en-jeugdrecht-wijzigingen-in-de-syrische-wet-op-het-personeel-statuut-wezenlijke-hervormingen-of-cosmetisch-knip-en-plakwerk>; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 24.

³⁰⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 23 en 24. Het ambtsbericht beschrijft drie manieren van sluiting en registratie van een moslimhuwelijk.

³¹⁰ Vertrouwelijke bron, p.3, 22 april 2021; vertrouwelijke bron, p.4, 29 januari 2021.

³¹¹ Vertrouwelijke bron, p.4, 29 januari 2021; vertrouwelijke bron, 5 mei 2021. Deze bron geeft aan dat het in het eerste voorbeeld ging om bekrachtiging van 'urfi-huwelijken' gesloten door dienstplichtigen die geen toestemming wilden, durfden of konden vragen en (mede) daarom een 'urfi huwelijk' sloten.

geen aanvullende documenten of procedures vereist zijn. Huwelijken met minderjarigen worden in de meeste gevallen buiten de sharia-rechtbank gesloten en vervolgens voor de sharia-rechtbank bekrachtigd na rechtsgeldigheidsprocedures en het betalen van de vereiste boete. Andere strafmaatregelen zoals detentie worden zelden opgelegd.³¹² Een andere bron geeft aan dat bij een bekrachtigingsverzoek ingediend bij een rechtbank er veelal sprake is van een *fait accompli*; bijvoorbeeld de vrouw is al zwanger; er zijn al kinderen; het huwelijk wordt niet betwist. Dispensatie vragen heeft dan geen zin meer.³¹³

Vertegenwoordiging bij een mukhalaa-echtscheiding

Een *mukhalaa*-echtscheiding is een echtscheiding met wederzijdse instemming. Voor meer informatie, zie het thematisch ambtsbericht Syrië over documenten.³¹⁴ Bij een *mukhalaa*-echtscheiding moeten beide partners in beginsel aanwezig zijn om de wil tot scheiding uit te spreken. De partners kunnen zich laten vertegenwoordigen door advocaten of familieleden mits er een machtiging is die dit duidelijk verwoordt.³¹⁵ Belangrijk is dat de vrouw of haar advocaat (met volmacht) of een andere gevolmachtigde van de vrouw aanwezig of beschikbaar is tijdens de *mukhalaa*-procedures, omdat zij (een deel van) haar financiële rechten opgeeft.³¹⁶

Afgifte van documenten door de Syrische overheid voor gebieden die deze niet controleert.

In regeringsgebied zijn overheidsinstanties die documenten afgeven aan mensen wier domicilie is geregistreerd in wat nu oppositiegebied is. Aanvragen voor documenten van de burgerlijke stand door personen, afkomstig uit gebieden die nu in handen van de oppositie zijn, kunnen ingediend worden bij een van de volgende instanties:

1. Het kantoor van de burgerlijke stand waar de (familie) gegevens van de aanvrager worden bijgehouden; of
2. het kantoor van de centrale burgerlijke stand van de directie burgerlijke zaken van de provincie waar de aanvrager verblijft; of
3. het kantoor van de centrale burgerlijke stand (al-Thawra straat) in Damascus.

Voor binnenlands ontheemden is ook de mogelijkheid om zich te wenden tot vervangende kantoren van de burgerlijke stand voor de provincies:

Provincie van herkomst Locaties van vervangende burgerlijke stand kantoren

1. Raqqa	Damascus en Hama
2. Idlib	Damascus, Hama, Tartous en Latakia
3. Hasaka	Damascus en Hasaka (stad)
4. Deir ez-Zor	Damascus, Hasaka (stad), Deir ez-Zor (stad)
5. Rif Dimasq (platteland Damascus)	Damascus voorsteden (Harasta en Al-Tal)
6. Aleppo	Damascus, Aleppo (stad)
7. Aleppo (platteland)	Damascus, Aleppo (stad). ³¹⁷

³¹² Vertrouwelijke bron, p. 6, 29 januari 2021.

³¹³ Vertrouwelijke bron, p.3, 22 april 2021

³¹⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 43.

³¹⁵ Vertrouwelijke bron, p.6, 29 januari 2021.

³¹⁶ Vertrouwelijke bron, p.3, 22 april 2021; Esther van Eijk, *Family Law in Syria: Patriarchy, Pluralism and Personal Status Laws*, p. 162, 2016.

³¹⁷ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p. 4. De uitgevende burgerlijke stand wordt vermeld op het document. De lijst met vervangende kantoren kan helpen om vast te stellen waar het document was afgegeven; Toelichting: In het regeringsgebied bevinden zich honderdduizenden ontheemde burgers afkomstig uit gebieden die door de oppositie worden gecontroleerd en die documenten van de Syrische overheid nodig hebben. Ook zijn er personen woonachtig in door de oppositie gecontroleerd gebied, die naar regeringsgebied reizen aangezien ze een document van de Syrische overheid nodig hebben.

Een Syriër die geen nationaal identiteitsnummer (*al-raqm al-watani*) heeft vanwege geboorte in oppositiegebied kan later alsnog een nationaal identiteitsnummer krijgen. De betreffende persoon moet in het register van de burgerlijke stand worden ingeschreven om een nationaal identiteitsnummer te krijgen.³¹⁸ Zonder geboorteregistratie kan het problematisch zijn om de Syrische nationaliteit te verkrijgen. Onder Syrisch recht is het een voorwaarde dat de vader en de moeder van het kind een geregistreerd huwelijk hebben om de geboorte van hun kind voor registratie aan te kunnen geven; zie ook eerste alinea paragraaf 2.2.3 over speciale gevallen. De Syrische regering heeft bij verschillende gelegenheden amnestieregelingen afgekondigd om de registratie van personen geboren in gebieden buiten de controle van de regering mogelijk te maken. De bron benadrukt dat het verkrijgen van een nationaal identiteitsnummer gekoppeld is aan de registratie voor en het verkrijgen van een identiteitskaart.³¹⁹

Woonregistratie

Woonadressen worden niet in een databestand opgeslagen. Voor de opstelling van documenten is meestal informatie over woonadressen vereist zoals provincie, het district, sub-district, de buurt of dorp, de straat en eventueel het huis of gebouwnummer en een indicatie van nabijgelegen locaties. Bij veel administratieve handelingen wordt een woonverklaring (*sanad iqama*) gevraagd of een schriftelijke verklaring van een *mukhtar* waarin vermeld staat waar de persoon woont. Een mukhtar is een door de Syrische overheid benoemde burgemeester van een dorp of woonwijk. Adreswijzigingen hoeven alleen te worden gemeld in het geval van mannen in de dienstplichtige leeftijd, aangezien zij verplicht zijn de militaire rekruteringsafdeling op de hoogte te stellen.³²⁰

2.2.4

Documentfraude

Falsificatie van documenten vindt in Syrië op verschillende wijzen plaats. Een vertrouwelijke bron geeft de volgende vormen van in Syrië voorkomende documentfraude: het ongeautoriseerd maken of afgeven van documenten; het ongeautoriseerd wijzigen van legaal afgegeven documenten; vervalste echte documenten; documenten die zijn verkregen zonder gebruik te maken van de juiste juridische en administratieve procedures; gebruik maken van de identiteit van iemand anders.³²¹

³¹⁸ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p. 6; ministerie van Buitenlandse Zaken, *thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p.8.

³¹⁹ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.3 en 5; UNHCR, *Civil Documentation and Registration in the Syrian Arab Republic*, juli 2018.

³²⁰ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p. 6; zie ook ministerie van Buitenlandse Zaken, *thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019 voor meer informatie over werkzaamheden van de mukhtar, onder meer p. 8 en voetnoot 21. Een mukhtar, ook wel gespeld als *mokhtar*, verstrekt stempels, zegels en schriftelijke verklaringen die soms benodigd zijn voor documentaanvragen bij het paspoort- en bevolkingsregister. Een mukhtar beheert niet zelf de persoonsgegevens in het paspoort- en bevolkingsregister.

³²¹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p.2. De bron geeft de volgende toelichting en voorbeelden van documentfraude.

- Vervaardigd document, dit wil zeggen een reproductie van een echt document. De documenten lijken echt, maar zijn niet gemaakt, geregistreerd of goedgekeurd door de uitgevende autoriteit. Het document bevat mogelijk, maar niet noodzakelijkerwijs, onjuiste informatie. Voorbeelden hier van zijn reproducties van Syrische paspoorten, Syrische nationale identiteitskaarten; identiteitskaarten van het ministerie van Binnenlandse Zaken, Asylum Seeker Certificates (ASC-kaarten) en toegangscoupons.
- Gewijzigd echt document, dit wil zeggen een deel van een document is toegevoegd of gewijzigd nadat het legaal is afgegeven. De toevoeging of wijziging kan onnauwkeurige informatie bevatten en wordt niet uitgevoerd in overeenstemming met de toepasselijke regelgeving. Het kan bijvoorbeeld gaan om niet geautoriseerde wijzigingen in een familieboekje. Vluchtelingen en/ of tussenpersonen voegen belangrijke gebeurtenissen (pasgeboren kinderen, sterfgevallen) toe aan het familieboekje. Een andere vorm is het verlengen van vervaldata in echte paspoorten.
- Vervalste echte documenten, dit wil zeggen een document dat is uitgegeven of bijgewerkt op basis van valse of onnauwkeurige informatie, of door verhulling van feiten; inclusief documenten die zijn verkregen door de medewerking van ambtenaren, tussenpersonen en bemiddelaars. Voorbeelden hiervan zijn geboortebewijzen en -registraties met Syrië als geboorteplaats voor baby's geboren in een ander land; familieboekjes die bijgewerkt (geboorten/ overlijden/ huwelijk) zijn op basis van vervalste documenten of valse verklaringen; geboorteregistratie van een pasgeboren kind op naam van vrienden of familieleden.

2.3

Nationaliteit

De nationaliteitswet van Syrië bevat verschillende hiaten en tekortkomingen die tot staatloosheid leiden. Wet- en regelgeving alsmede culturele belemmeringen bemoeilijken dat Syrische vrouwen hun nationaliteit aan hun kinderen kunnen geven. Het kan kinderen staatloos maken als deze een Syrische moeder hebben en bijvoorbeeld een onbekende of staatloze vader, of als hun ouders hun huwelijk niet kunnen legaliseren.³²²

Syrische vrouwen hebben moeilijkheden om hun kinderen te registreren. Aangezien de Syrische nationaliteit aan een kind wordt toegekend via zijn of haar Syrische vader, ondervinden Syrische vrouwen administratieve problemen om hun kind te laten registreren bij de burgerlijke stand bij afwezigheid van de vader. Ondanks wettelijke bepalingen die vrouwen in staat stellen de Syrische nationaliteit te verlenen zonder een legale band met de vader te bewijzen, met inbegrip van buitenechtelijke kinderen, zoals in gevallen van verkrachting, gebeurt dit in de praktijk zelden onder andere vanwege sociale normen en het stigma dat eraan verbonden is.³²³ Een buitenechtelijk geboren kind met een Syrische vader kan in theorie in bezit komen van Syrische identificerende en familierechtelijke documenten als identiteitskaart, paspoort en geboorteakte. In de praktijk is dit een zeer gecompliceerde en tijdrovende –mogelijk jaren durende– aangelegenheid. Het is extra gecompliceerd indien het kind in het buitenland is geboren.³²⁴

De Syrische nationaliteitswet stelt op basis van artikel 21, paragraaf a) dat een persoon die een buitenlandse nationaliteit heeft aangevraagd en verkregen zonder voorafgaand toestemming gehad te hebben om de Syrische nationaliteit op te geven, de Syrische nationaliteit onder alle omstandigheden behoudt tenzij een beslissing is genomen door de Syrische overheid om hem deze te ontnemen (artikel

- Documenten die zijn verkregen zonder gebruik te maken van de juiste juridische en administratieve procedures. Het document bevat mogelijk, maar niet noodzakelijkerwijs, onjuiste informatie. Dit kan omvatten het verkrijgen door middel van een tussenpersoon, bemiddelaar of andere persoon of instantie die niet bevoegd is om het document te maken of af te geven, en kan gepaard gaan met omkoping. In veel gevallen wordt door de houder van het document verondersteld dat het echt is, maar dat is mogelijk niet het geval. Het is mogelijk dat de houder niet weet of het document al dan niet authentiek is. Het kan bijvoorbeeld gaan om sommige documenten die vluchtelingen uit Syrië verblijvend in andere landen hebben verkregen zoals geboorteakten, huwelijksakten, familieboekjes en paspoorten). Het kan gaan om de aankoop van een echt Syrisch paspoort via een tussenpersoon of reisagent.

- Identiteitsfraude dit wil zeggen dat iemand, met een echt document dat is verkregen en/of gebruikt, zich uitgeeft als de rechtmatige houder. Het document kan hierbij met of zonder toestemming van de rechtmatige houder worden gebruikt. Het kan ook zijn dat de rechtmatige eigenaar overleden is. Er wordt bijvoorbeeld een nationale identiteitskaart/ paspoort van een andere persoon gebruikt om grenzen te overschrijden/ zich te registreren in andere landen. Een ander voorbeeld is dat iemand gebruik maakt van de identiteit van een overleden persoon (niet-geregistreerd overlijden) om echte documenten te verkrijgen. Ook komt het voor dat iemand gebruik maakt van het ASC/ familieboekje van iemand anders om bijvoorbeeld toegang te krijgen tot gezondheidszorg, onderwijs, diensten in een land van opvang.

³²² European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p.3, <https://statelessjourneys.org/wp-content/uploads/StatelessJourneys-Syria-August-2019.pdf>

³²³ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.4 en 5; Voor meer informatie zie: European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p.8-11 en UNHCR, *COI note on the treatment of women with children born out of wedlock in Syria*, 30 september 2019, <https://www.refworld.org/docid/5db174a44.html>

³²⁴ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p.5. De afgifteprocedure is gecompliceerd en tijdrovend omdat ondersteunende documenten overgelegd moeten worden die de afstamming van het kind bewijzen. De naam van de vader en/ of moeder van het kind kan niet worden vermeld op de in Syrië af te geven geboorteakte, tenzij dit op uitdrukkelijk verzoek van de ouders is of door een besluit van een rechtbank.

Een ongehuwde moeder kan de burgerlijke stand vragen om het kind, wiens vader onbekend is, op haar naam in te schrijven. In dat geval is een beslissing van een sharia-rechtbank (vaststelling van de moederlijn) vereist om het kind toe te voegen aan de familieregistratie van de moeder. Als een vrouw seksueel is misbruikt en een kind is geboren, kan de afstamming van het kind van de moeder worden vastgesteld door middel van een rechtszaak voor een sharia-rechtbank. Zodra de geboorte van het kind is geregistreerd, kunnen alle andere documenten worden afgegeven. In de praktijk is een dergelijk gang van zaken echter erg ingewikkeld en moeilijk. Het kan jaren duren voordat de vereiste handelingen zijn afgerond waarmee de gevraagde documenten worden afgegeven. Het verschil waar het kind werd geboren, is van invloed op de te volgen procedures. Indien het kind buiten Syrië is geboren, is het proces meestal ingewikkelder wat betreft het overleggen van ondersteunende documenten.

10, lid 2). In dat laatste geval kan betrokkene een gevangenisstraf van een tot drie maanden worden opgelegd en/of een geldstraf van 500 tot 1.000 SYP. Of en in hoeverre de Syrische overheid artikel 21 paragraaf a) toepast, kon niet worden vastgesteld.³²⁵

³²⁵ Syrian Arab Republic, *Legislative decree 276, Nationality law*, 24 november 1969, geraadpleegd 12 april 2021, <https://www.refworld.org/pdfid/4d81e7b12.pdf>. Artikel 21 geeft ook andere mogelijkheden aan die tot ontneming van de Syrische nationaliteit kunnen leiden. Een Syriër kan zijn of haar nationaliteit verliezen indien deze op illegale wijze naar een land verhuist, waarmee Syrië in oorlog is en/of langer dan drie jaar in een niet-Arabisch land verblijft en geen contact onderhoudt met de Syrische autoriteiten.

3 Mensenrechten

3.1 Inleiding

Mensenrechtenorganisaties, zoals *Human Rights Watch* (HRW) en *Amnesty International* (A.I.), gaven aan dat ook in 2020 de schendingen van de mensenrechten in het gebied gecontroleerd door de regering onverminderd doorgingen. De autoriteiten onderdrukten op brute wijze elk teken van opduikende afwijkende meningen, onder meer door willekeurige arrestaties en martelingen. De autoriteiten gingen ook door met het onrechtmatig in beslag nemen van eigendommen en het beperken van de toegang tot de gebieden van herkomst voor terugkerende Syriërs.³²⁶ Het gaat hierbij om schendingen van zogeheten *Housing, land and Property (HLP-) rights*, vooral gepleegd door de Syrische autoriteiten maar soms ook door andere groeperingen.³²⁷ Zie ook paragraaf 4.3 waar een aantal voorbeelden gegeven worden. Het betreft met name gebieden die eerder in handen van de gewapende oppositie waren. De UNCOI gaf in een rapport over een decennium aan detenties en gerelateerde mensenrechtenschendingen aan dat gewapende oppositiegroepen in de loop van het conflict gebruik maakten van repressie van vermeende tegenstanders en van mensenrechtenschendingen gedurende de detentie van vermeende tegenstanders.³²⁸ De UNCOI documenteerde gedwongen verdwijningen en incommunicado-detentie, foltering, onmenselijke of vernederende behandeling, seksueel geweld en dood tijdens detentie. Dergelijke praktijken vonden plaats in het hele land. De Syrische overheid maar ook gewapende groepen die delen van Syrië beheersten pleegden mensenrechtenschendingen. De UNCOI noemde in dit verband als meest prominente gewapende oppositiegroepen:

- de voormalige aan het FSA oftewel het Vrije Syrische leger gelieerde groepen en facties voordat deze opgingen in andere verbanden en groepen zoals Jaysh al-Islam en Ahrar al-Sham;
- de op de VN-lijst geplaatste terroristische organisaties HTS (voorheen Jabhat al-Nusra) en de Islamitische Staat (IS);
- het door Turkije gesteunde gewapende oppositie/SNA;
- de door Koerden geleide strijdkrachten, waaronder de Koerdische Volksbeschermingseenheden (YPG en YPJ) die vanaf 2015 opereerden onder de paraplu van de door de VS gesteunde SDF.³²⁹

3.2 Rechtsgang

Regeringsgebied

De regering van president al-Assad heeft de volledige controle over de uitvoerende, de wetgevende en de juridische macht. Alle macht is geconcentreerd in de handen van de president en diens veiligheidsdiensten.³³⁰

³²⁶ HRW, *World Report 2021, Syria Events of 2020*, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/syria>; Amnesty International, *Report 2020/2021 The state of the world's human rights, Syria*, <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1032022021ENGLISH.PDF>.

³²⁷ Impunity Watch & Pax, *Violations of Housing, land and property rights; an obstacle to peace in Syria*, maart 2020, <https://paxforpeace.nl/media/download/policybrief-syria-hlp-2020-english-10-03-2020.pdf>; TIMEP, Part 1 : violations in government-held areas, 4 februari 2021, <https://timep.org/explainers/part-1-violations-in-government-held-areas/>.

³²⁸ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p.3, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/Detention-report.aspx>.

³²⁹ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p.3.

³³⁰ Vertrouwelijke bron, p.10, 25 januari 2021.

De Syrische veiligheidstroepen waren sinds de start van het conflict in 2011 betrokken bij de mensenrechtenschendingen, waaronder in detentie. Voormalige officieren van het Syrische inlichtingenapparaat, aldus de UNCOI, beschreven hoe foltering en mishandeling van gedetineerden systematisch waren in het hele veiligheidsapparaat en waarbij hoge officieren betrokken waren. Elke arrestatie, detentie of vrijlating van gedetineerden in een bepaalde afdeling van een veiligheidsdienst vereiste de goedkeuring van het hoofd van de veiligheidsdienst. Evenzo werden alle sterfgevallen van gedetineerden gemeld aan het hoofd van de dienst.³³¹

Indien gedetineerden die worden vastgehouden in verband met meningsuiting of betrokkenheid bij het gewapende conflict worden voorgeleid, dan is dat bij een van de volgende rechtbanken: de contra-terrorisme rechtbank, de militaire veldrechtbank of de militaire rechtbanken. Deze rechtbanken staan onder controle van veiligheidsdiensten. Hoewel de procedures bij de procesgang tussen deze rechtbanken verschillen, delen ze, aldus de bron, allemaal hetzelfde gebrek aan voorwaarden voor een eerlijk proces.³³²

De contra-terrorisme rechtbank werd ingesteld op basis van wet met nummer 22 van 25 juli 2012. De rechtbank refereert in haar uitspraken aan de wet op terrorismebestrijding nr. 19 die is uitgevaardigd op 2 juli 2012. Vóór de uitvaardiging van deze wet berechtte de Syrische regering gevangenen in overeenstemming met de artikelen van het Syrische Wetboek van Strafrecht over misdaden tegen de veiligheid van de staat, naast de artikelen (304 tot 306) die verband houden met terrorisme.³³³

De mensenrechtenorganisatie SN4HR meldde medio oktober 2020 dat tenminste 10.767 personen nog wachten totdat hun zaak door de in 2012 ingestelde contra-terrorisme rechtbank werd behandeld. Bijna 91.000 zaken waren al behandeld door deze rechtbank. De rechtbank gaf in 3.970 zaken opdracht tot in beslagname van eigendommen. SN4HR en andere bronnen benadrukken dat de rechtsgang bij de contra-terrorisme rechtbank alsook de wetgeving op basis waarvan deze rechtbank opereert flagrante schendingen van internationale mensenrechten en van fundamentele rechtsstandaarden behelzen.³³⁴ SN4HR wijst op een groot aantal gebeurtenissen dat aantoonde dat er sprake is van grove schendingen van mensenrechten en rechtsstandaarden. Het betreft onder meer willekeurige arrestaties en bekentenissen afgedwongen onder marteling; de openbare aanklager verbonden aan de rechtbank baseert zijn aanklacht op die afgedwongen bekentenissen; in beroep gaan tegen de uitspraak gebeurt bij een andere kamer van dezelfde rechtbank; de rechtszittingen zijn besloten waarbij geen media aanwezig zijn; de gronden voor veroordeling in de contra-terroriswet zijn heel vaag en ruim geformuleerd; de rechtbank oordeelt over zowel burgers, militairen als

³³¹ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p.10.

³³² Vertrouwelijke bron, p.10, 25 januari 2021; zie ook: ICTJ, *Gone without a trace. Syria's detained, abducted and forcibly disappeared*, mei 2020, p.2 en p. 10-16, https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ_PolicyPaper_Syria_Gone_Without_a_Trace_web.pdf; HRW, *World Report 2021, Syria Events of 2020*, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/syria>.

³³³ SN4HR, *At Least 10,767 Persons Still Face Trial in Counter-Terrorism Court, nearly 91,000 Cases Heard by the Court and 3,970 Seizures of Property* A Political / Security Court Which Aims at Eliminating Those Calling for Political Change for Democracy and Human Rights, 15 oktober 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/10/15/55561/>; TIMEP, *brief: Law no. 19 of 2012, Counter-terrorism law*, 1 juli 2019, <https://timep.org/reports-briefings/timep-brief-law-no-19-of-2012-counter-terrorism-law/>.

³³⁴ SN4HR, *At Least 10,767 Persons Still Face Trial in Counter-Terrorism Court, nearly 91,000 Cases Heard by the Court and 3,970 Seizures of Property* A Political / Security Court Which Aims at Eliminating Those Calling for Political Change for Democracy and Human Rights, 15 oktober 2020; ICTJ, *Gone without a trace. Syria's detained, abducted and forcibly disappeared*, mei 2020, p.2 en p. 10-16, https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ_PolicyPaper_Syria_Gone_Without_a_Trace_web.pdf; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 12 en 13.

minderjarigen; de rechters zijn aangesteld door de president; de gedetineerde of diens verdediging kan geen getuigen oproepen; de verdediging heeft nauwelijks de mogelijkheid om de cliënt te spreken of om inzage te krijgen in het dossier van de aanklacht en kan geen pleidooi ter verdediging voeren of indienen; de veroordeling door de rechtbank wordt nauwelijks gemotiveerd; gedetineerden die voor de rechtbank verschijnen blijken bij een latere zitting niet meer te komen waarbij de rechtbank geen opheldering vraagt; dissidenten, politieke gevangenen en activisten die deel hadden genomen aan de grootschalige burgerprotesten in 2011 of degenen die in samenhang hiermee waren gearresteerd vielen vrijwel niet onder door de president uitgevaardigde amnestieën.³³⁵

De meeste van de beschuldigingen tegen vermeende politieke opposanten betroffen het uitlokken van sektarische strijd, het bedreigen van het bestuursstelsel, het verzwakken van het nationale sentiment, spanning met buitenlandse vertegenwoordigers en de vijand, het ondersteunen en financieren van terrorisme en het verzwakken van het moreel van de natie. Deze gedetineerden werden soms overgebracht naar een andere veiligheidsdienst indien zij gezocht werden door meer dan een van deze diensten. De gedetineerden werden gedwongen hun vingerafdrukken in het door de veiligheidsdienst opgestelde rapport te plaatsen onder bedreiging, marteling en andere intimidatie. Veiligheidsdiensten stonden zelden toe dat gedetineerden deze onder dwang vastgelegde bekentenissen lazen en ondertekenden. In plaats van een handtekening werd een vingerafdruk gebruikt waarbij de gedetineerde in de meeste gevallen hierbij geblinddoekt was. Deze rapporten van de veiligheidsdienst werden vervolgens doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie, waarna het merendeel van deze zaken werd verwezen naar de contra-terrorisme rechtbank of naar een militair veldtribunaal. Dit hele proces kon maanden en zelfs jaren duren, waarin de gedetineerden onderworpen werden aan de ergste vormen van marteling, die vaak dodelijk bleken te zijn.³³⁶

Militaire veldrechtbanken vallen onder het ministerie van Defensie. Het zijn geheime rechtbanken waarvan de rechters bestaan uit militairen. Deze militairen hoeven geen opleiding of juridische achtergrond te hebben. Gedetineerden hebben bij deze rechtbank niet de mogelijkheid om een advocaat aan te wijzen. Een advocaat kan de zittingen niet bijwonen. De uitspraken van de rechtbank zijn definitief; er is geen mogelijkheid tot beroep.³³⁷

Noorden

Berechting van gedetineerden in gebieden in handen van gewapende facties van de oppositie of het SNA, geschiedt voornamelijk door militaire rechtbanken. In dat geval kan een gedetineerde een advocaat inschakelen. Veel gewapende facties van de oppositie voeren evenwel arrestaties uit zonder gerechtelijk bevel. In dat geval is geen sprake van een rechtszaak en zijn deze personen onder dwang verdwenen.³³⁸

Noordwesten

De *Salvation Government*, het bestuur van het door de HTS gecontroleerde gebied, heeft een gerechtelijke instantie. HTS evenwel heeft geheime gevangenen die

³³⁵ SN4HR, *At Least 10,767 Persons Still Face Trial in Counter-Terrorism Court, nearly 91,000 Cases Heard by the Court and 3,970 Seizures of Property* A Political / Security Court Which Aims at Eliminating Those Calling for Political Change for Democracy and Human Rights, 15 oktober 2020.

³³⁶ Vertrouwelijke bron, p.17, 25 januari 2021; UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p. 8 en 9.

³³⁷ Vertrouwelijke bron, p.16, 25 januari 2021; A.I., *Syria: Investigation uncovers government's secret campaign of mass hangings and extermination at Saydnaya Prison*, 7 februari 2017, <https://www.amnesty.nl/actueel/syria-investigation-uncovers-governments-secret-campaign-of-mass-hangings-and-extermination-at-saydnaya-prison>.

³³⁸ Vertrouwelijke bron, p.16, 25 januari 2021; ICTJ, *Gone without a trace. Syria's detained, abducted and forcibly disappeared*, mei 2020, p.9 en 10.

onder haar toezicht staan. HTS onderwerpt zijn gedetineerden aan geheime processen die 'sharia-sessies' worden genoemd, waarbij besluiten worden genomen door de sharia- en veiligheidsfunctionarissen (geestelijken met leidinggevende posities binnen HTS die bevoegd zijn om fatwa's uit te vaardigen en om te oordelen). Gedetineerden kunnen geen advocaat inschakelen bij hun verdediging en zien hun familie niet gedurende hun detentie.³³⁹

Noordoosten

De autoriteiten in de door Koerden gecontroleerde gebieden hanteren rechtspraak gebaseerd op Syrisch straf- en civiel recht alsook op Europese wetgeving voor onderwerpen als echtscheiding, huwelijk, wapenbezit en belastingontduiking. Het ontbreekt aan handhaving van standaarden voor eerlijke rechtspraak zoals het verbod op willekeurige detentie, het recht op juridische herziening en het recht op een advocaat.³⁴⁰ In het door de SDF gecontroleerde gebied hebben de autoriteiten eigen rechtbanken opgericht. Rechtszaken tegen politieke gedetineerden worden meestal behandeld door strafrechtbanken of door een contra-terrorisme rechtbank.³⁴¹ Gedetineerden kunnen bij een zaak voor een strafrechtbank een advocaat benoemen wanneer ze naar deze rechtbanken worden verwezen. Volgens bronnen geraadpleegd door onderzoekers van het *International Center for Transitional Justice* (ICTJ) biedt de contra-terrorisme rechtbank geen mogelijkheid voor de verdachte om toegang te krijgen tot een advocaat of om in beroep te gaan.³⁴² De meeste gedetineerden worden evenwel niet berecht; ze worden of vrijgelaten veelal als onderdeel van een akkoord met stamleiders of verdwijnen onder dwang. Personen die gezocht worden in verband met een rechtszaak krijgen meestal geen dagvaarding, maar worden zonder een dergelijke oproep opgepakt. Volgens een bron meldden de veiligheidsstrijdkrachten, de asayish, door middel van persconferenties indien arrestaties hadden plaatsgehad. De asayish maakten evenwel geen melding van personen die opgepakt werden wegens geuite opvattingen of die ontvoerd waren; er werd alleen melding gemaakt van arrestaties wegens het plegen van strafbare feiten.³⁴³

3.3 Naleving en schending

In Syrië vonden gedurende het inmiddels tien jaar durende conflict op grote schaal mensenrechtenschendingen plaats, met name door de Syrische regeringsstrijdkrachten en hun bondgenoten. De Syrische regering ondernam geen stappen om deze praktijken te beëindigen en om de verantwoordelijken te berechten.³⁴⁴

³³⁹ Vertrouwelijke bron, p. 16, 25 januari 2021; ICTJ, *Gone without a trace. Syria's detained, abducted and forcibly disappeared*, mei 2020, p.16.

³⁴⁰ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 17.

³⁴¹ Vertrouwelijke bron, p.16, 25 januari 2021; ICTJ, *Gone without a trace. Syria's detained, abducted and forcibly disappeared*, mei 2020, p.16. De bron meldt ook het bestaan van een speciale contra-terrorisme rechtbank. Het betreft een buitengerechtelijke rechtbank ingesteld in 2014 door het AANES waar verdachten geen mogelijkheid hebben om in bezwaar te gaan tegen uitspraken en waar verdachten geen verdediging kunnen voeren. De rechters zijn militairen, maar hoeven geen juridische scholing te hebben.

³⁴² Vertrouwelijke bron, p.16, 25 januari 2021; ICTJ, *Gone without a trace. Syria's detained, abducted and forcibly disappeared*, mei 2020, p.9, 10 en 16.

³⁴³ Vertrouwelijke bron, p. 16, 25 januari 2021.

³⁴⁴ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.3; Vertrouwelijke bron, 24 februari 2021. Deze bron beschreef de opstelling van de Syrische regering op de volgende wijze. Dit regime vecht voor zijn eigen bestaan. Het maakt haar niet uit om iemand van een sekte of van een groep in het algemeen te doden om zijn bestaan te behouden. Ook opposanten uit de alawitische gemeenschap treft dit lot, zoals Abdelaziz al-Kheir een vooraanstaand politicus van de oppositie uit een bekende familie uit de alawitische gemeenschap. Hij keerde in 2013 terug van een buitenlandse reis en verdween na aankomst op de luchthaven van Damascus. Het grootste deel van de Syrische bevolking is soennitisch. De meeste gebieden die in opstand kwamen tegen het regime worden voornamelijk bewoond door soennieten; de meeste gearresteerde opposanten zijn soennieten. Het grootste deel van de Syrische bevolking is soennitisch en voornamelijk soennieten bewonen de meeste gebieden die in opstand kwamen tegen het regime; de meeste arrestanten zijn soennieten. Omdat de Syrische autoriteiten de revolutie als sektarisch bestempelden, islamisten aan invloed wonnen en er enkele ernstige

Zoals aangegeven is de rechtspraak in Syrië niet onafhankelijk. Deze is ondergeschikt aan de uitvoerende macht.

In strafrechtzaken is in het algemeen een arrestatiebevel een wettelijk vereiste. De politie arresteert vaak zonder arrestatiebevel gebruikmakend van de wettelijke mogelijkheid om hiertoe over te gaan in noodsituaties en wegens de nationale veiligheid. De overheid is op basis van de grondwet en ook het Wetboek van Strafrecht verplicht om een verdachte te informeren over de redenen van arrestatie. Een verdachte heeft recht op juridische ondersteuning en is bij wet onschuldig totdat na een eerlijk proces door een rechtbank het tegendeel is vastgesteld. Verdachten hebben het recht om op borgtocht hoorzittingen bij rechtbanken bij te wonen en ook bestaat bij wet de mogelijkheid tot vrijlating van verdachten uit voorarrest zonder borgtocht. Volgens het *US Department of State* paste de Syrische overheid de wetgeving onsamenhangend toe, waaronder de toegang van een verdachte tot een advocaat voorafgaand aan een rechtszaak alsook de mogelijkheid tot verdediging bij een rechtszitting. Veel rechters veroordeelden op basis van aanwijzingen door veiligheidsdiensten terwijl het algemeen bekend was dat veel bekentenissen door toedoen van martelingen gedaan werden.³⁴⁵ Veel bronnen meldden dat arrestaties van personen verdacht van misdrijven van politieke aard of tegen de nationale veiligheid in het geheim plaats hadden en dat de verdachten geen enkele vorm van rechtsbescherming hadden en onderworpen werden aan mensenrechtenschendingen. In het geval er een rechtszaak plaats had werden deze op schijnbaar willekeurige wijze toegewezen aan de contra-terrorisme rechtbank, een militaire rechtbank of een strafrechtbank. Er was merendeels sprake van een oneerlijke rechtsgang zonder mogelijkheid tot verdediging en van snelrecht.³⁴⁶

De VS, Canada en Europa ondernamen gedurende het conflict initiatieven om de Syrische regering verantwoordelijk te stellen voor de mensenrechtenschendingen. Die initiatieven bestonden uit politieke druk, juridische stappen en economische sancties. Nederland, gevolgd door Canada, nam het initiatief om de Syrische regering onder het VN-antifolterverdrag ter verantwoording te roepen voor mensenrechtenschendingen.³⁴⁷

In februari 2021 veroordeelde een Duitse rechtbank, in een baanbrekend proces, een voormalig medewerker van een Syrische inlichtingendienst tot viereneenhalf jaar detentie wegens het arresteren van demonstranten in Syrië en het overbrengen van hen naar een detentiecentrum waar deze personen martelingen ondergingen. Deze Syriër had in Duitsland asiel aangevraagd.³⁴⁸

mensenrechtenschendingen plaats hadden door gewapende oppositiegroepen diende dit de belangen van het regime. De alawieten en andere minderheden raakten in ieder geval in de war, maakten zich zorgen over wat er gebeurde en wat dat betekende voor hun toekomst. De meesten van hen sloten zich niet aan bij de oppositie, maar er zijn ook veel christenen, druzen, ismaili's en alawieten die tegen het regime zijn. De regering van president Assad wordt echter ook ondersteund door figuren uit de soennitische gemeenschap, zoals Ali Mamlouk. De hoofden van de belangrijkste veiligheidsdiensten zijn alawieten.

³⁴⁵ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 12.

³⁴⁶ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 12 en 13; ICTJ, *Gone without a trace. Syria's detained, abducted and forcibly disappeared*, mei 2020, p.2 en p. 10-16, https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ_PolicyPaper_Syria_Gone_Without_a_Trace_web.pdf; HRW, *World Report 2021, Syria Events of 2020*, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/syria>.

³⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Brief aan Tweede Kamer, *Aansprakelijkheid Syrië voor mensenrechtenschendingen*, 18 september 2020; COAR, *Syria Update, Accountability within reach? International community digs in on Syria*, 22 maart 2021; Government of Canada, *Joint statement of Canada and the Kingdom of the Netherlands regarding their cooperation in holding Syria to account*, 12 maart 2021.

³⁴⁸ The Guardian, *The Guardian view on the crimes of Assad's regime: slow, uncertain justice*, 25 februari 2021, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/feb/25/the-guardian-view-on-the-crimes-of-assads-regime-slow-uncertain-justice>; SJAC, *Reflections on the Eyad Al-Gharib Judgement*, 4 maart 2021, <https://syriaaccountability.org/updates/2021/03/04/reflections-on-the-eyad-al-gharib-judgement/>.

3.3.1

Vrijheid van meningsuiting

De grondwet garandeert vrijheid van meningsuiting en expressie, waaronder persvrijheid. Deze vrijheden worden echter ernstig ingeperkt door andere wetgeving, alsmede doordat de Syrische overheid personen die deze rechten willen uitoefenen onder druk zet, arresteert, mishandelt en vermoordt.³⁴⁹

Sociale media

Onder verwijzing naar het algemene ambtsbericht van mei 2020 over Syrië volgt onderstaande aanvullende informatie over de controle van sociale media door de Syrische overheid.³⁵⁰ De Syrische regering probeert op allerlei manieren de inhoud van Facebook-, Instagram- en Twitterpagina's en internetgroepen in de gaten te houden. Een van die manieren is via een groep computerhackers die voor de Syrische regering werkt en onder de naam *Syrian Electronic Army* bekend staat. Ze verrichten cyberaanvallen op websites om die uit te schakelen, plaatsen spyware en malware op Androidapplicaties van mensenrechtenactivisten, journalisten en leden van de oppositie en plaatsen positieve berichtgeving op het internet en sociale media over de Syrische overheid. Bij checkpoints kunnen de autoriteiten mobiele telefoons controleren. Ook zet, aldus een bron, de overheid informanten in die zich voordoen als volgers op sociale media en geregeld rapporteren aan veiligheidsdiensten.³⁵¹ Indien de inlichtingen- en veiligheidsdiensten kennis hebben genomen van een bericht geplaatst door een Syriër op sociale media waarin deze zich afzet tegen of zich kritisch uitlaat over de regering, dan wordt deze persoon meestal op een opsporingslijst gezet. Indien betrokkene terugkeert vanuit het buitenland loopt hij of zij het risico gearresteerd te worden bij aankomst of de opdracht te krijgen zich te melden voor een 'schikkingsgesprek' bij de betreffende veiligheidsdienst. Het is vaak onduidelijk welke onderwerpen leiden tot arrestatie van hun opsteller, ook als gevolg van het ontbreken van heldere wetgeving op dit punt in Syrië. Alles wat neigt tot afzetten tegen de Syrische regering of steun geven aan de oppositie kan aanleiding zijn voor ondervraging en rekenschap geven.³⁵² Het is, aldus de bron, onmogelijk voor de Syrische overheid om alle emailcorrespondentie te volgen en gesprekken af te luisteren indien het proces van communicatie versleuteld is. Het is echter zeer aannemelijk dat bepaalde personen gemonitord en afgeluisterd worden door in te breken op hun apparatuur.³⁵³

In Syrië bestaan naast internetproviders die in overheidshanden zijn ook private providers. Deze laatste worden evenwel verplicht om indien gevraagd informatie te delen, waaronder informatie over hun klanten, met de regering en de veiligheidsdiensten. De *Information Security Administration* afdeling van de overheid controleert alle telecommunicatie en internetverbindingen in Syrië.³⁵⁴

Gebruikers van het internet moeten hun persoonlijke gegevens achterlaten voordat ze gebruik kunnen maken van de faciliteiten van het internetcafé. Internetcafés kunnen bepaalde websites blokkeren naast degene die al zijn geblokkeerd door de internetproviders van de overheid. Voor zover bekend zijn internetcafés niet

³⁴⁹ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.35-40.

³⁵⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020.

³⁵¹ Vertrouwelijke bron, p.9, 8 februari 2021; zie ook US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 39-40; Een aantal leden van de SEA staan op de EU-sanctielijst, waaronder Amar Ismael (nummer 63) met de vermelding 'Civilian - Head of Syrian electronic army (territorial army intelligence service). Involved in the violent crackdown and call for violence against the civilian population across Syria', <https://www.legislation.gov.uk/eur/2020/716/annexes/data.xht?view=snippet&wrap=true>.

³⁵² Vertrouwelijke bron, p.12, 8 februari 2021.

³⁵³ Vertrouwelijke bron, p.12, 8 februari 2021; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.40.

³⁵⁴ Vertrouwelijke bron, p.10, 8 februari 2021; Freedom House, *Syria freedom on the net 2020*, A.4, geraadpleegd 6 april 2021, <https://freedomhouse.org/country/syria/freedom-net/2020>; zie ook US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 39-40.

verplicht om internetfilters te installeren. Uit angst voor problemen installeren sommige internetcafés filters. De meeste filters worden centraal geïnstalleerd door serviceproviders.³⁵⁵

Om gebruik te kunnen maken van een netwerk van Syrische providers dient de mobiele telefoon geregistreerd te zijn op naam van de eigenaar en met het serienummer van het apparaat. Al het telefoonverkeer met vaste en mobiele apparaten (waaronder tekstberichten) door middel van de Syrische providers wordt volledig gemonitord.³⁵⁶

Er zijn voorbeelden bekend van personen die beschuldigd en of veroordeeld zijn wegens de inhoud van hun weblog, Facebook-, Instagram- of Twitterpagina. Afhankelijk van de inhoud kunnen meerdere aanklachten worden geformuleerd zoals het vormen van een organisatie met als doel de regering om ver te werpen, het verzwakken van het nationale gevoel en/of het openbaar maken van vertrouwelijke informatie.³⁵⁷ De Syrische regering controleerde het internet al voor de start van het huidige gewapende conflict. Een andere bron wees er op dat Tal al-Mallouhi, een Syrische vrouw van 18 jaar in 2009 op moment van arrestatie, nog steeds vastzit ondanks eerdere berichten dat ze vrij zou worden gelaten. Ze was opgepakt wegens een voor de regering onwelgevallig bericht dat ze op Facebook had geplaatst. Ook personen die bekend staan als aanhanger van de regering lopen het risico opgepakt te worden indien ze op sociale media commentaar plaatsen dat de regering niet bevalt. Recent werd Hala al-Jarf, een bekende nieuwslezer van de Syrische staatstelevisie, opgepakt nadat ze zich op sociale media kritisch had uitgelaten over de economische crisis in het land. Ook andere personen werden om soortgelijke redenen opgepakt.³⁵⁸

Informatie die buiten Syrië op een website of weblog geplaatst wordt, is op dezelfde wijze strafbaar als het in Syrië plaatsen van informatie op een website of weblog. Degene die de informatie publiceert kan op basis van wetgevend decreet nummer 17 uit 2012 vervolgd worden. Dit decreet, ook bekend als *anti-cyber crime law*, voert de bepalingen uit van de *Law on Network Communication and Combatting Information Crime* uit.³⁵⁹ Wet nummer 17 uit 2012 werd met de *anti-cyber crime* wet nummer 9 uit 2018 geamendeerd. Op basis van deze nieuwe wet konden per provincie gespecialiseerde rechtbanken en aanklagers worden aangesteld voor de strafvervolgning van cyber-misdaden. De bepalingen uit deze nieuwe wet zijn complementair aan bepalingen uit de *Media regulations Law 108* uit 2011 en de contra-terroriswet uit 2012. Op grond van brede bepalingen uit beide laatstgenoemde wetten is de vrijheid van expressie en mening alsmede de persvrijheid ernstig ingeperkt in Syrië. Journalisten, bloggers en anderen kunnen

³⁵⁵ Vertrouwelijke bron, p.10, 8 februari 2021; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.39.

³⁵⁶ Vertrouwelijke bron, p.11, 8 februari 2021.

³⁵⁷ Vertrouwelijke bron, p.9, 8 februari 2021; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.39. Gevoelige onderwerpen zijn onder meer president Assad, voormalig president Hafez al-Assad, het militaire apparaat, de regerende Baath-partij of invloedrijke overheidsfunctionarissen. Andere onderwerpen die gevoelig liggen bij de overheid zijn onder meer religieuze en etnische spanningen en beschuldigingen van corruptie in samenhang met de familie van de president.

³⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2021; Syrian Observer, Brocar Press, *Why does Bashar al-Assad insist on keeping Tal Mallouhi detained?* 13 april 2020, <https://syrianobserver.com/EN/features/57323/why-does-bashar-al-assad-insist-on-keeping-tal-mallouhi-detained.html>. De auteur van het artikel veronderstelde dat al-Mallouhi opgepakt werd omdat ze zich in een blog tot de president richtte en hem vroeg het proces van democratisering te versnellen. Ook riep ze hem op om zijn belofte na te komen en een einde te maken aan de ongebreidelde corruptie; Middle East Monitor, *Tal al-Mallohi is free, the Syrian people triumph*, 11 februari 2014; <https://www.middleeastmonitor.com/20140211-tal-al-mallohi-is-free-the-syrian-people-triumph/> Middle East Eye, *Arrests in Syria's Latakia signal discontent among pro-Assad communities*, 4 februari 2021, <https://www.middleeasteye.net/news/syria-latakia-assad-arrest-campaign-supporters>.

³⁵⁹ Vertrouwelijke bron, p.11, 8 februari 2021; GCHR, *Syria: newly enacted anti-cybercrime law threatens online freedom of opinion and expression*, 16 mei 2018, <https://www.gc4hr.org/news/view/1861>; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.35.

aangeklaagd en veroordeeld worden wegens aanzetten tot geweld, sektarisme of het verspreiden van onjuiste informatie. Ook het Syrische Wetboek van Strafrecht bevat een aantal bepalingen op basis waarvan personen die zich kritisch uitlaten over de Syrische overheid en gelieerde personen veroordeeld kunnen worden.³⁶⁰

Door de autoriteiten aangehouden personen worden bij ondervragingen gevraagd om hun Facebook-, Instagram- of Twitterwachtwoorden bekend te maken.³⁶¹ Voor zover bekend vragen de Syrische autoriteiten bij in- of uitreis niet aan reizigers om hun wachtwoorden van hun Facebook- of Twitterpagina bekend te maken, tenzij ze gezocht worden door een veiligheidsdienst.³⁶²

3.3.2

Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

De Syrische samenleving is zowel etnisch als religieus divers. Door het al tien jaar durende conflict, het grote aantal ontheemden en vluchtelingen zijn geen betrouwbare schattingen voorhanden over de omvang van de verschillende religieuze groeperingen. Verreweg de grootste religieuze groep betreft soennitische moslims: naar schatting driekwart van de bevolking. Daarnaast zijn er kleinere islamitische gemeenschappen van alawieten en ismailieten. Ook zijn er gemeenschappen van christenen (verschillende denominaties) en druzen alsmede kleine gemeenschappen zoals de jezidi's en nog andere groepen alsmede enkele joden.³⁶³

Het Syrische Wetboek van Strafrecht beschermt de beoefening van religie en bestraft in het geval van een ontheiliging van erediensten (artikel 463), inmenging in de beoefening van religie of het plegen van enige andere handeling die neerkomt op het vernederen van openbaar beoefende religieuze ceremonies (artikel 462). Op basis van artikel 462 kan een maximum gevangenisstraf van twee jaar worden opgelegd.³⁶⁴

Afvalligheid is niet strafbaar onder het Syrisch strafrecht. De bekering van een moslim tot een ander geloof wordt maatschappelijk gezien niet geaccepteerd.³⁶⁵ In de verslagperiode sprak de *US Commission on International Religious Freedom* (USCIRF) haar zorg uit over de situatie van een Syrisch-Koerdische man die in juli 2020 was gearresteerd in Afrin door een gewapende factie in het door Turkije gecontroleerde noorden van Syrië. Betrokkene was hoofdonderwijzer op een school en een tot het christendom bekeerde moslim. De man zou beschuldigd zijn van afvalligheid door deze groep.³⁶⁶

Hoewel IS in maart 2019 de territoriale controle verloor over haar laatste gebieden in Syrië, bleven IS-strijders incidenteel aanvallen uitvoeren op religieuze minderheden en andere kwetsbare groepen.³⁶⁷

In de verslagperiode respecteerden de Syrische regering alsmede het Autonoom bestuur van Noord- en Oost-Syrië (AANES) de vrijheid van godsdienst in de

³⁶⁰ GCHR, *Syria: newly enacted anti-cybercrime law threatens online freedom of opinion and expression*, 16 mei 2018, <https://www.gc4hr.org/news/view/1861>; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.35; Internet Legislation Atlas (ILA), *Country report Syria*, geraadpleegd 6 april 2021, <https://internetlegislationatlas.org/data/summaries/syria.pdf>.

³⁶¹ Vertrouwelijke bron, p.10, 8 februari 2021.

³⁶² Vertrouwelijke bron, p.10 en 11, 8 februari 2021.

³⁶³ ACIHL, *Religion and the law in Syria*, 11 maart 2021, p. 41.

³⁶⁴ ACIHL, *Religion and the law in Syria*, 11 maart 2021, https://acihl.org/articles.htm?article_id=26

³⁶⁵ ACIHL, *Religion and the law in Syria*, 11 maart 2021, p.14.

³⁶⁶ Kurdistan24, *Fears for fate of Syrian Kurd kidnapped and accused of apostasy by Turkish-backed Islamists*, 15 augustus 2020, <https://www.kurdistan24.net/en/story/22966-Fears-for-fate-of-Syrian-Kurd-kidnapped-and-accused-of-apostasy-by-Turkish-backed-Islamists>; Open doors, *Hope for the Middle East – 5 ways to pray for Syria*, 3 september 2020, <https://www.opendoorsuk.org/news/latest-news/middleeast-syria-prayer/>.

³⁶⁷ USCIRF, *Annual report 2020 Syria*, geraadpleegd 11 maart 2021, p.41. Dit rapport beschrijft een aantal incidenten waar onder een aanval op een kerk in Qamishli in 2019.

gebieden onder hun controle. In het door HTS gecontroleerde gebied in de provincie Idlib was sprake van religieuze onderdrukking, waaronder de steniging van een Armeens-christelijke vrouw in juli 2019.³⁶⁸ Het Turkse offensief in het noorden van Syrië in samenwerking met Syrische gewapende oppositiegroepen/SNA leidde tot de vlucht van veel mensen, waaronder etnische en religieuze minderheden. Het offensief in januari 2018 leidde tot de vlucht van veel personen uit Afrin en omgeving, onder wie Koerden en jezidi's. Verschillende bronnen berichtten dat sindsdien oppositiegroepen betrokken waren bij de vernieling van heilige plekken van jezidi's.³⁶⁹ De *US Commission on International Religious Freedom* (USCIRF) meldde in haar rapport over 2019 dat in het bijzonder ontheemde jezidi's en christenen slachtoffer werden van vervolging en marginalisering in gebieden ingenomen door Turkije en gewapende oppositiegroepen.³⁷⁰

3.3.3 Arrestaties, bewaring en detenties

De meeste arrestaties worden uitgevoerd zonder een wettelijk bevel van de rechterlijke macht. Dit geldt zowel voor de gebieden onder controle van de regering als die in handen van de SDF, van de HTS of van de gewapende oppositie/de strijdkrachten van het SNA.³⁷¹ Zie ook paragraaf 3.1.

De onafhankelijke onderzoekscommissie van de VN (UNCOI) onderzocht op basis van interviews met slachtoffers het willekeurig detineren door de verschillende bij het conflict betrokken partijen alsmede hun rol bij de vijf meest voorkomende schendingen te weten gedwongen verdwijningen en incommunicado detenties, marteling, onmenselijke of vernederende behandeling, seksueel geweld en overlijden tijdens detentie. De UNCOI gaf aan dat de detentiecentra varieerden van geïmproviseerde detentieplaatsen in kelders, scholen, militaire bases of bij controleposten tot speciaal gebouwde gevangenissen (geëxploiteerd door verschillende strijdende partijen terwijl de territoriale controle verschoof) of zwaarbewaakte ontheemdenkampen. Het rechtsbeginsel dat een verdachte van een misdrijf van zijn aanklacht in kennis moet worden gesteld en dat hij of zij in levende lijve aan een rechter moet worden voorgeleid (*habeas corpus*) werd in heel Syrië niet gerespecteerd. Dit vergemakkelijkte de veelheid aan schendingen door de machthebbers ter plekke die veel individuen in detentie ondergingen.³⁷²

Het SN4HR analyseerde informatie over familieleden van door de Syrische regering gezochte personen die gearresteerd waren wegens hun deelname aan de grootschalige burgerprotesten. In de meeste gevallen gingen regeringsstrijdkrachten over tot invallen in de huizen van gezochte activisten of dissidenten. Hierbij werden familieleden opgepakt zoals vrouwen, kinderen en ouderen. Indien bij een controlepost bleek dat de familienaam van iemand en iemands gegevens overeenkwamen met die van een gezochte activist of dissident dan werd het familielid enkel en alleen op basis hiervan gearresteerd. Dergelijke arrestaties

³⁶⁸ USCIRF, *Annual report 2020 Syria*, geraadpleegd 11 maart 2021, <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/Syria.pdf>; Persecution, *Christian woman stoned to death in Syria*, 17 juli 2019, <https://www.persecution.org/2019/07/17/christian-woman-stoned-death-syria/>

³⁶⁹ *North Press Agency, Armed men and settlers in Afrin destroy the dome of a Yazidi shrine*, 26 april 2020,

https://npasyria.com/en/blog.php?id_blog=2366&sub_blog=15&name_blog=Armed%20men%20and%20settlers%20in%20Afrin%20destroy%20the%20dome%20of%20a%20Yazidi%20shrine

³⁷⁰ USCIRF, *Annual report 2020 Syria*, geraadpleegd 11 maart 2021, p.41

³⁷¹ Vertrouwelijke bron, p.16, 25 januari 2021; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.13. Het SN4HR registreerde tenminste 149.360 willekeurige arrestaties en gedwongen verdwijningen sinds de start van het conflict in 2011 tot maart 2021; het netwerk rekende 88% van deze gevallen toe aan de Syrische overheid.

³⁷² UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p.3-5. De data over detenties is gebaseerd op 2.658 interviews gehouden gedurende de periode 2011-2020. Informatie over de gehanteerde onderzoeksmethodologie en haar beperkingen zijn te vinden op p. 46 en 47; zie ook: US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 12 – 15.

vonden volgens SN4HR niet zozeer plaats om informatie in te winnen maar eenvoudigweg als vergelding en om extra druk te leggen op gezochte personen om zich over te geven. Indien de gezochte persoon zich meldde bij de Syrische overheid, werden de eerder gedetineerde familieleden veelal niet vrijgelaten. Zij verdwenen net als de gedetineerde activist of dissident. Het komt vaak voor dat de arrestaties zonder toelichting of arrestatiebevel plaatsvinden en dat de gedetineerde persoon geen mogelijkheid krijgt om gedurende diens detentie contact op te nemen met familie. Het rapport van SN4HR werd uitgebracht naar aanleiding van de arrestatie in december 2020 van familieleden van een gevluchte politieke opposant nadat deze de Syrische regering in het buitenland op *Al-Jazeera TV* had bekritiseerd.³⁷³

Arrestaties en gedwongen verdwijningen in 2020 en eerste maanden van 2021

Verschillende Syrische mensenrechtenorganisaties verzamelen informatie over willekeurige arrestaties van personen door de verschillende gewapende partijen bij het Syrische conflict.

2020

De ngo SN4HR documenteerde over 2020 dat 1.882 personen op willekeurige en onwettige wijze werden gedetineerd, waaronder 39 vrouwen en 52 kinderen. Voor 2019 documenteerde deze ngo de willekeurige arrestatie en detentie van 4.671 personen, waaronder 234 minderjarigen.³⁷⁴ Aangezien deze arrestaties meestal zonder arrestatiebevel verlopen, de familie niet op de hoogte wordt gesteld en de gearresteerde ook geen rechtsbijstand krijgt, beschouwt de SN4HR deze arrestaties, onder voorwaarden, als gedwongen verdwijningen. Er moet aan een aantal criteria worden voldaan voordat SNHR een zaak classificeert als een gedwongen verdwijning: de persoon moet ten minste 20 dagen zijn vastgehouden zonder dat zijn of haar familie bij de relevante autoriteiten informatie kan krijgen over hun status of locatie, waarbij degenen die verantwoordelijk zijn voor de verdwijning elke kennis van de arrestatie of verblijfplaats van het individu ontkennen.³⁷⁵ Zie ook paragraaf 3.2.4

Regeringsgebied

Personen worden opgepakt bij controleposten of tijdens invallen. De buitengerechtelijke detenties vinden meestal plaats onder de verantwoordelijkheid van de veiligheidsstrijdkrachten van de regering. Elke gedetineerde loopt, aldus een bron, een groot risico om vanaf het allereerste moment van zijn of haar arrestatie gemarteld te worden. Ook weigeren de autoriteiten veelal elke gelegenheid om contact op te nemen met zijn of haar familie of om toegang te krijgen tot een advocaat. De autoriteiten ontkennen ook ronduit de willekeurige arrestaties die ze hebben uitgevoerd en de meeste gedetineerden verdwijnen vervolgens onder dwang.³⁷⁶

³⁷³ SN4HR, *SNHR condemns Syrian regime's arrest of activist Abdul Rahman al Saleh's relatives solely for expressing his opinion on Al Jazeera's 'Opposite Direction' programme*, 24 december 2020, p. 3 en 4. https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/Condemnation_of_the_Syrian_regimes_arrest_of_relatives_of_the_activist_Abdul_Rahman_ALSaleh_simply_for_expressing_his_opinion_on_the_opposite_direction_program_on_AlJazeera_en.pdf. Het SN4HR verstaat onder deelnemers aan de grootschalige burgerprotesten mensenrechtenactivisten, medewerkers van de media, hulpverleners en al degenen die deelnamen aan activiteiten tegen de Syrische overheid naast degenen die betrokken waren bij gewapende activiteiten of die uit de strijdkrachten waren gedeserteerd; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.16.

³⁷⁴ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2020*, 4 januari 2021; SN4HR, *The Annual Report of the Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2019*, 21 januari 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/01/23/54641/>; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.5. Het USDOS refereert aan de gegevens over 2020 van het SN4HR.

³⁷⁵ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2020*, 4 januari 2021, p.12.

³⁷⁶ Vertrouwelijke bron, p.18, 25 januari 2021.

In 2020 arresteerden aan de Syrische overheid gelieerde strijdkrachten, volgens gegevens van het SN4HR, tenminste 908 personen. Deze arrestaties vonden met name plaats in de provincies Daraa, Rif Dimasq (voorsteden van Damascus) en Aleppo.³⁷⁷

HRW meldde in haar jaarrapport het volgende over willekeurige arrestaties in Syrië in 2020. 'In februari keerde een prominente mensenrechtenactivist - Mazen al-Hummada³⁷⁸ - terug naar Syrië. Volgens zijn familieleden en advocaat werd hij vastgehouden bij terugkeer op de luchthaven van Damascus. Zijn verblijfplaats blijft onbekend. In juni begonnen inwoners van Sweida massale bijeenkomsten te organiseren om te protesteren tegen de verslechterende economische omstandigheden in het land. Syrische veiligheidstroepen en tegendemonstranten reageerden met brutaal geweld, sloegen de protesten neer en arresteerden verschillende anti-regeringsactivisten. Volgens de UNCOI zijn in de gouvernements Daraa, Homs, Quneitra, Rif Damascus en Sweida ten minste 34 mannen, één vrouw en 10 kinderen verdwenen door veiligheidstroepen van de regering, waaronder de militaire inlichtingendienst en de militaire politie.'³⁷⁹ Syriërs die gedurende de opstand tegen de Syrische regering hadden deelgenomen aan demonstraties liepen ook jaren later nog het risico op problemen van de kant van de overheid. Indien bekend was geraakt dat ze deelnamen aan demonstraties, dan stond dat, aldus een bron, geregistreerd bij veiligheidsdiensten.³⁸⁰

Gebieden in handen van de oppositie

De andere gewapende partijen bij het conflict in Syrië, zoals de door Koerden geleide SDF, de extremistische islamistische groeperingen en verschillende gewapende oppositiefracties, gebruiken vergelijkbare strategieën en praktijken als die van de Syrische overheid, zij het in mindere mate en op een minder systematische manier dan die van de strijdkrachten van de Syrische regering.³⁸¹ In 2020 verrichtten ook gewapende oppositiegroepen in gebieden in hun handen willekeurige en onwettige arrestaties. Het SN4HR registreerde 481 arrestaties door SDF/PYD, 146 door HTS en 347 door de gewapende oppositie/SNA.³⁸²

Terwijl HTS zich gematigd opstelde ten aanzien van het opleggen van op de islam gebaseerde regelgeving, trad het hard op tegen politiek afwijkende opvattingen.³⁸³ OHCHR, de mensenrechtenorganisatie van de VN, meldde in november 2020 verontrustende berichten ontvangen te hebben over voortdurende detentie van burgers, waaronder humanitaire hulpverleners, in Idlib, in gebieden onder de controle van HTS en andere gewapende groepen. De berichten betroffen ook executies na de arrestaties en berechtingen door de facto autoriteiten.³⁸⁴

Het US Department of State meldde dat de gewapende oppositie/SNA personen arresteerden op verdenking van banden met het AANES, maar ook een aantal Koerdische burgers met als doel om losgeld te krijgen.³⁸⁵

³⁷⁷ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2020*, 4 januari 2021, p.19.

³⁷⁸ The Syrian Observer (artikel uit Libanese krant al-Modon), What happened to Mazen Hamada?, 25 februari 2021, <https://syrianobserver.com/features/56287/whats-happened-to-mazen-hamada.html>, Mazen Hamada verbleef als vluchteling in Nederland, voordat hij besloot terug te keren.

³⁷⁹ HRW, *World report 2021, Syria events of 2020*, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/syria>.

³⁸⁰ Vertrouwelijke bron, p.17, 25 januari 2021.

³⁸¹ Vertrouwelijke bron, p.18, 25 januari 2021.

³⁸² SN4HR, *The Annual Report of the Most Notable Human Rights Violations in Syria in 2019*, 21 januari 2020

³⁸³ POMEPS, *The consolidation of a (post-jihadi) technocratic state-let in Idlib*, geraadpleegd 16 februari 2021, <https://pomeps.org/the-consolidation-of-a-post-jihadi-technocratic-state-let-in-idlib>

³⁸⁴ OHCHR, *Press briefing note on Syria – Idlib violations and abuses*, 20 november 2020, <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26524&LangID=E>; UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, a decade of detention and related violations*, 11 maart 2021, A/HRC/46/55, punt 60 en 62.

³⁸⁵ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.14.

2021

Ook in de eerste maanden van 2021 documenteerde de SN4HR honderden gedwongen verdwijningen door toedoen van regeringsgezinde strijdkrachten, HTS, de gewapende oppositie/SNA en door de SDF.

Willekeurige arrestaties in de periode januari tot en met april 2021

	Januari	Februari	Maart	April	Totaal	Observaties
Syrische regering	46	53	58	56	213	
SDF/PYD	107	79	52	49	287	
HTS	9	12	7	14	42	
Gewapende oppositie/SNA	51	27	26	28	132	
Totaal	233	171	143	147	674	
Waarvan vrouwen	5	7	9	19	40	
Waarvan minderjarigen	24	11	2	2	39	
Belangrijkste provincies	Deir e-Zor, Raqqa	Hasaka, Deir e-Zor	Rif Dimasq, Damascus	Daraa, Aleppo		

Bron: SN4HR³⁸⁶

SN4HR publiceert maandelijks rapporten over willekeurige arrestaties en verdwijningen. Deze rapporten bevatten ook een beschrijving van de belangrijkste incidenten en namen van personen die werden opgepakt uitgesplitst naar de verantwoordelijke groep. Onderstaand volgt een korte beschrijving van de belangrijkste incidenten in de eerste vier maanden van 2021.

Regeringsgebied

De Syrische regering bleef personen aanhouden uit voormalige oppositiegebieden. Het betrof personen die eerder als onderdeel van een verzoeningsovereenkomst een schikking hadden getroffen met de overheid. Die arrestaties vonden plaats bij invallen bij mensen thuis of bij aanhoudingen bij controleposten van de Syrische strijdkrachten. Het ging vooral om arrestaties in de voorsteden van Damascus (provincie Rif Dimasq), de delen onder regeringscontrole van de provincie Aleppo alsmede de provincie Daraa. Ook werden personen opgepakt waaronder regeringsgezinde mediamedewerkers, overheidsfunctionarissen en burgers wegens hun openlijk geuite kritiek op de slechte levensomstandigheden in de gebieden onder controle van de regering alsook over corruptie. Eveneens was sprake van arrestaties van personen die belden naar gebieden buiten regeringscontrole of die naar die gebieden gereisd hadden.³⁸⁷ In een artikel van *Zeit online* geeft een Syrische contactpersoon aan, verwijzend naar Douma – een voorstad van Damascus die lang in handen van de oppositie was- dat nog steeds mensen gearresteerd worden omdat ze in het verleden aan protesten hadden deelgenomen of met de oppositie hadden samengewerkt.³⁸⁸

³⁸⁶ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in February 2021*, 4 maart 2021, p.14; SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in March 2021*, 5 april 2021, p16 SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in April 2021*, 5 mei 2021, p.13.

³⁸⁷ Het betreft informatie uit de maandrapporten van SN4HR over willekeurige arrestaties en detentie te vinden op de website van SN4HR zie bijvoorbeeld: SN4HR, *At least 143 Cases of Arbitrary Arrest/ Detention Documented in Syria in March 2021, Including Two Children and Nine Women*, 2 maart 2021, <https://sn4hr.org/blog/2021/04/02/56088/>; en het rapport over april 2021, <https://sn4hr.org/blog/2021/05/02/56182/>.

³⁸⁸ *Zeit online*, "Ich verfluche die ganze Regierung", 26 mei 2021, <https://www.zeit.de/politik/ausland/2021->

Gebieden in handen van de oppositie

De arrestaties door SDF vonden vooral plaats in de provincies Deir ez-Zor en Raqqa. De SDF arresteerden personen op verdenking van banden met de gewapende oppositie/SNA en op verdenking van steun aan IS. De SDF arresteerden leraren die niet geautoriseerd lesmateriaal gebruikten en lijfden onder dwang leraren in om militaire dienst te verrichten. Ook werden media-activisten, dit wil zeggen burgers die zich met gebruikmaking van sociale media voor sociale en/of politieke doeleinden inzetten, en politici opgepakt.³⁸⁹

In het noordwesten vonden eveneens willekeurige arrestaties plaats van media-activisten en andere burgers die zich kritisch uitlieten over het bestuur door HTS. Ook werden personen aangehouden op verdenking van samenwerking met de SDF.³⁹⁰

De gewapende oppositie/ SNA arresteerde op willekeurige wijze personen en was betrokken bij ontvoeringen. Een groot aantal personen werd gearresteerd, in het bijzonder in door hen gecontroleerde delen van de provincie Aleppo, op verdenking van betrokkenheid bij bomaanslagen. Ook werden personen gearresteerd op verdenking van banden met IS; in andere gevallen, in het bijzonder in de provincie Aleppo, leek de aanhouding samen te hangen met de etnisch of religieuze achtergrond van de persoon.³⁹¹ Zie ook paragraaf 3.3.2. Verder was sprake van willekeurige arrestaties van personen afkomstig uit gebieden onder controle van de regering of van pogingen tot illegale grensoverschrijding naar Turkije.³⁹²

3.3.4

Verdwijningen en ontvoeringen

Zoals aangegeven in paragraaf 1.2.3 is het lot van veel Syriërs onbekend die sinds 2011 zijn gearresteerd door de verschillende bij het conflict betrokken gewapende groepen. Ongeveer 1.185 personen verdwenen onder dwang gedurende 2020.³⁹³ Zie paragraaf 3.2.3.

Volgens het SN4HR waren er eind 2020 in Syrië nog minstens 100.000 Syriërs onder dwang verdwenen; SN4HR documenteerde sinds 2011 tot en met eind 2020 de detentie en verdwijning onder dwang van tenminste 149.360 Syriërs.³⁹⁴

05/syrien-baschar-al-assad-regime-krieg-terrorismus-alltag. Amira uit Sweida geeft aan: 'Immer noch werden Menschen entführt und verhaftet, vor allem an Orten, die das Regime erst in den vergangenen Jahren zurückerobert hat, in Duma zum Beispiel, der größten Stadt in Ostghuta, einem Vorortgebiet von Damaskus. Das Regime verhaftet Leute, weil sie vor Jahren an Protesten teilgenommen oder mit der Opposition zusammengearbeitet haben'.

³⁸⁹ Het betreft informatie uit de maandrapporten van SN4HR over willekeurige arrestaties en detentie te vinden op de website van SN4HR.

³⁹⁰ Het betreft informatie uit de maandrapporten van SN4HR over willekeurige arrestaties en detentie te vinden op de website van SN4HR.

³⁹¹ Het betreft informatie uit de maandrapporten van SN4HR over willekeurige arrestaties en detentie te vinden op de website van SN4HR.

³⁹² SN4HR, *At least 171 cases of arbitrary arrest/detention documented in Syria in February 2021, including 11 children and seven women*, 2 maart 2021, p. 5-7, https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/At_least_171_Cases_of_Arbitrary_Arrest_Detention_Documented_in_Syria_in_February_2021_en.pdf; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 12-15.

³⁹³ SN4HR, *The Ninth Annual Report on Enforced Disappearance in Syria on the International Day of the Victims of Enforced Disappearances; There Is No Political Solution without the Disappeared*, 30 augustus 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/08/30/55402/>; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 5.

³⁹⁴ SN4HR, *The Ninth Annual Report on Enforced Disappearance in Syria on the International Day of the Victims of Enforced Disappearances; There Is No Political Solution without the Disappeared*, 30 augustus 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/08/30/55402/>; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 5; DW, *Razan Zaitouneh — The missing face of Syria's revolution*, 15 maart 2021, <https://www.dw.com/en/razan-zaitouneh-the-missing-face-of-syrias-revolution/a-56846873>. Razan Zaitouneh, een internationaal bekende Syrische mensenrechtenactivist, was een van de meest bekende gezichten van de vreedzame Syrische revolutie in 2011. Zij was samen met haar man en twee andere activisten in december 2013 door gewapende onbekenden ontvoerd in Douma (provincie Rif Dimasq); een stad die op dat moment in handen van de gewapende oppositie was. Zij is sindsdien samen met de drie anderen verdwenen. Hun lot is niet bekend.

Syrische regering

De UNCOI gaf aan dat de pro-regeringsstrijdkrachten met name in de eerste jaren van het conflict op grote schaal mensen willekeurig arresteerden en gerelateerde misdrijven begingen zoals gedwongen verdwijningen, martelingen, onmenselijke behandelingen en seksueel geweld. Tienduizenden mannen, vrouwen, jongens en meisjes werden opgepakt door de regering. In meer recente jaren werden duizenden burgers door de regering onder dwang geïnterneerd in zogeheten binnenlandse ontheemdenkampen. Ook was sprake van willekeurige detenties in heroverde gebieden nadat een bestand of een verzoeningsovereenkomst (zie paragraaf 1.3.5) overeen was gekomen. De verblijfplaats van tienduizenden personen die door de regeringsstrijdkrachten waren gearresteerd gedurende het conflict en wat er met hen was gebeurd, bleef eind 2020 onbekend.³⁹⁵ De regeringsstrijdkrachten richtten zich op verschillende groepen waaronder mensenrechtenactivisten, gezondheids- en reddingswerkers, familieleden van gezochte personen en mannen in de militaire leeftijd.³⁹⁶ De meeste slachtoffers van geweld in detentie door de regering waren afkomstig uit gebieden die in opstand waren gekomen. Deze gebieden werden vooral door soennitische moslims bewoond.³⁹⁷

Amnesty International gaf in haar jaarrapport over 2020/2021 aan dat de Syrische regering tienduizenden personen bleef onderwerpen aan gedwongen verdwijning, waaronder journalisten, mensenrechtenverdedigers, advocaten en politieke activisten.³⁹⁸ HRW gaf in haar jaaroverzicht voor 2020 aan dat Syrische veiligheidstroepen mensen in het hele land willekeurig blijven vasthouden, betrokken zijn bij gedwongen verdwijningen en mishandelingen, inclusief van terugkeerders en individuen in heroverde gebieden.³⁹⁹

Conservatieve schattingen, aldus de UNCOI, geven aan dat sinds 2011 tienduizenden mensen zijn omgekomen in hechtenis bij overheidsinstanties. Dergelijke schattingen worden ondersteund door verklaringen die zijn verkregen van meerdere overlopers van het veiligheidsapparaat. Meerdere bronnen geven aan dat, na registratie van overleden gedetineerden in militaire ziekenhuizen, de lichamen werden vervoerd en begraven in verschillende massagraven.⁴⁰⁰

³⁹⁵ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p. 3 (voetnoot 6), 8 en 9. De UNCOI geeft aan dat pro-regeringsstrijdkrachten kunnen, maar niet altijd, bestaan uit reguliere Syrische militaire, politie- en inlichtingendiensten, regeringsgezinde milities, zowel buitenlandse als binnenlandse, inclusief de NDF en Shabiha, en elementen van buitenlandse geallieerde troepen. Shabiha-milities zijn irreguliere milities die vooral bestaan uit personen van de alawitische minderheid. Zie: CTC, *Shabiha militias and the destruction of Syria*, november 2012, <https://ctc.usma.edu/shabiha-militias-and-the-destruction-of-syria/>.

³⁹⁶ UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, a decade of detention and related violations*, 11 maart 2021, A/HRC/46/55, punt 14-27, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/NewsDetail.aspx?NewsID=26811&LangID=E>. De UNCOI baseerde zich vooral op door haar gehouden interviews met 2.658 personen in de periode 2011-2020 en op een veelheid aan documentatie over geweld in detentie.

³⁹⁷ UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, a decade of detention and related violations*, 11 maart 2021, A/HRC/46/55.

³⁹⁸ Amnesty International, *Report 2020/2021, The state of the world's human rights, Syria*, p. 347.

³⁹⁹ HRW, *World Report 2021, Syria Events of 2020*.

⁴⁰⁰ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p.10. De UNCOI verzamelt en analyseert informatie over massagraven. Twee massagraven in Najha en Qutayfa aan de rand van Damascus zijn inmiddels geïdentificeerd met behulp van informatie van overlopers, satellietbeelden die de afgelopen tien jaar zijn verzameld en familieleden van overledenen. Lichamen werden vervoerd vanuit de militaire ziekenhuizen Tishreen, Harasta en 601 Mezza in Damascus. Het ging om gedetineerden die waren omgekomen in hechtenis bij de vier belangrijkste inlichtingendiensten, evenals degenen die tijdens hechtenis stierven of werden geëxecuteerd in de militaire gevangenis van Sednaya na veroordelingen door veldrechtbanken van het leger.

Verschillende Syrische mensenrechtenorganisaties doen onderzoek naar het lot van gedetineerden.⁴⁰¹ De *Association of detainees and the missing in Sednaya Prison*⁴⁰² richt zich vooral op gedetineerden die in de Sednaya-gevangenis vastzitten.⁴⁰³

Volgens gegevens van de SN4HR waren op 21 december 2020 ten minste 20.842 van de sinds maart 2011 door de Syrische regering gearresteerde familieleden van gezochte opposanten nog steeds gedetineerd of onder dwang verdwenen in detentiecentra van de Syrische overheid. Vooral tussen 2011 en 2017 werden vele familieleden van gezochte personen opgepakt. Het betrof personen die gearresteerd waren vanwege hun verwantschap met activisten in de grootschalige burgerprotesten of tegenstanders van de Syrische regering, waaronder 13 kinderen en 27 vrouwen. Deze familieleden vormen, aldus de SN4HR, ongeveer vijftien procent van het totaal aantal gedocumenteerde personen dat is vastgehouden of onder dwang is verdwenen door de strijdkrachten van de Syrische overheid. Onder degenen die in deze categorie worden vastgehouden, bevinden zich ten minste 137 personen ouder dan zeventig jaar. Van ten minste 7.926 personen die waren gearresteerd, waaronder 147 kinderen en 179 vrouwen, is bekend dat de overheid hen weer vrij liet.⁴⁰⁴

De ngo ST&J meldde de afgifte door de Syrische burgerlijke stand in verschillende provincies van honderden overlijdenscertificaten voor personen die eerder opgepakt waren door Syrische veiligheidsdiensten en waren verdwenen. Die certificaten gaven geen informatie over de doodsoorzaak en de plaats van overlijden. Ook kregen familieleden geen informatie over de locatie waar het lichaam van de overledene zich bevond.⁴⁰⁵

Gewapende oppositie

De UNCOI stelde op basis van onderzoek dat gedurende het conflict willekeurige detentie, gedwongen verdwijningen en gerelateerde misdrijven en misbruik op grote schaal plaatsvonden. Deze misdrijven werden vooral gepleegd door de regering maar ook door gewapende oppositiegroepen zoals de coalities van gewapende opposanten verenigd in het FSA (voordat deze opgingen in andere groepen zoals de Jaysh al-Islam, Ahrar al-Sham of HTS) en SNA, de SDF/YPG alsmede IS.⁴⁰⁶

⁴⁰¹ Zie bijvoorbeeld: SJAC, missing persons, geraadpleegd 31 mei 2021, <https://syriaaccountability.org/missing-persons/>.

⁴⁰² De Sednaya gevangenis ligt op ongeveer dertig kilometer van Damascus en valt onder het Syrische ministerie van Defensie. De gevangenis wordt beheerd door de militaire politie. Voor meer informatie over deze beruchte gevangenis zie: Amnesty International, *About Saydnaya*, geraadpleegd 7 april 2021, <https://saydnaya.amnesty.org/en/saydnaya.html>.

⁴⁰³ Association of detainees and the missing in Sednaya Prison, *Forcibly disappeared in Syrian detention centers*, december 2020, p. 7-10, <https://admsp.org/wp-content/uploads/2020/12/Forcibly-Disappeared-in-Syrian-EN.pdf>. De ngo interviewde honderden families van vermisten alsmede vrijgelaten gedetineerden. Die interviews leverden het volgende beeld op over de vermisten:

- * de meesten waren Arabische soennitische mannen en overwegend van Syrische nationaliteit;
- * tachtig procent van hen was ouder dan 27 jaar in augustus 2020;
- * meer dan zeventig procent had geen middelbaar onderwijs diploma;
- * meer dan zestig procent was getrouwd;
- * de meesten van hen waren gearresteerd door het Syrische leger. Anderen door een van de veiligheidsdiensten;
- * ongeveer de helft van hen was aangehouden bij een van de checkpoints;
- * de arrestaties vonden met name plaats in de provincies Damascus, Idlib, Aleppo en Homs;
- * de vermisten waren het laatst gezien in detentiecentra van het ministerie van Defensie, in het bijzonder de Sednaya gevangenis.

Bijna een derde van de geïnterviewde families gaf aan genoodzaakt te zijn om aanzienlijke bedragen te betalen om informatie te krijgen over verblijfplaatsen van hun vermiste familieleden dan wel om hun familielid te mogen zien.

⁴⁰⁴ SN4HR, *SNHR condemns Syrian regime's arrest of activist Abdul Rahman al Saleh's relatives solely for expressing his opinion on Al Jazeera's 'Opposite Direction' programme*, 24 december 2020, p.4 en 5; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 5.

⁴⁰⁵ STJ, *"My Mother still Hopes He's Alive": Dozens of Syrian Families Told their Detained Loved Ones are Dead*, 1 februari 2021, <https://stj-sy.org/en/my-mother-still-hopes-hes-alive-dozens-of-syrian-families-told-their-detained-loved-ones-are-dead/>

⁴⁰⁶ UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, a decade of detention and related violations*, 11 maart 2021, A/HRC/46/55, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/NewsDetail.aspx?NewsID=26811&LangID=E>.

Het SN4HR onderzocht eveneens verdwijningen en ontvoeringen door de gewapende oppositie. HTS maakte zich schuldig aan gedwongen verdwijningen. Slachtoffer van deze praktijk werden vooral media-activisten, journalisten, mensenrechtenactivisten, buitenlanders, medewerkers van humanitaire organisaties, medewerkers van lokaal bestuur en militairen.⁴⁰⁷ HTS leidt deze gedetineerden niet voor bij de gevestigde rechterlijke macht in de gebieden die onder haar controle staan. HTS laat deze gevangenen verdwijnen in haar geheime gevangenissen, die zijn ingesteld via haar veiligheidsapparaat. Betrokkenen worden vastgehouden in geheim gehouden locaties waar ze geen bezoek kunnen ontvangen, geen contact met hun familie hebben of een advocaat kunnen inhuren. In geheime zittingen legden, aldus de bron, shariarechtbank- en veiligheidsfunctionarissen (geestelijken met leidende posities in de groep die de taken vervullen van het uitvaardigen van fatwa's en vonnissen) vonnissen op aan de gedetineerden. Een aantal buitenlandse gedetineerden kwam vrij na onderhandelingen met organisaties waarvoor ze werken in ruil voor grote sommen geld. De gedwongen verdwijningen die door HTS zijn uitgevoerd, hebben ertoe geleid dat veel activisten en hun families het door HTS gecontroleerde gebied zijn ontvlucht naar andere gebieden buiten de controle van deze groep uit angst voor arrestatie en een onbekend lot.⁴⁰⁸

Ook de SDF waren betrokken bij gedwongen verdwijningen. Slachtoffers waren vooral burgers, activisten en politieke tegenstanders die kritiek hadden op hun beleid in de gebieden die onder controle van de SDF staan.⁴⁰⁹ In gebieden die recent nog in handen waren van IS, arresteerden de SDF personen die verdacht werden van banden met IS, waarbij nationaliteit en etniciteit van betrokkene mee konden spelen bij het overgaan tot aanhouding. Die arrestaties gebeurden onder meer bij controleposten. De SDF hielden dergelijke gearresteerde verdachten vast in detentiecentra zonder aanklacht en voorgeleiding bij een rechtbank. De SDF bieden ook geen mogelijkheid aan deze personen om bezoek te ontvangen of met hen te communiceren. Betrokkenen hebben evenmin toegang tot een advocaat.⁴¹⁰ Ook hielden de SDF in de verslagperiode tienduizenden personen vast in kamp al-Hol

De FSA en andere gewapende oppositiegroepen waren in de beginfase van het conflict betrokken bij gijzelneming en het ontvoeren van gevangen genomen regeringssoldaten, hun familieleden en buitenlanders in ruil voor losgeld of door de regering gedetineerde personen. Ook werden personen behorend tot etnische of religieuze groepen gegijzeld uit wraak wegens vermeende steun aan de regering. In latere fases van het conflict werden naast personen verdacht van steunverlening aan de regering, mensenrechtenactivisten en personen die zich kritisch uitlieten over het optreden van de gewapende groepen opgepakt. Eind 2017 gingen veel van de gewapende groepen op in de SNA waarbij samengewerkt werd met de Turkse strijdkrachten in militaire operaties in Noord-Syrië. Veel van het door UNCOI gedocumenteerd geweld door het SNA in 2018 en 2019 was tegen personen in detentie van religieuze of etnische minderheden zoals Koerden en jezidi's. De UNCOI documenteerde eveneens tientallen gevallen van geweld in detentie door de SDF/YPG in de periode 2013-2010. De slachtoffers betroffen activisten, medewerkers van ngo's, politieke opposanten en burgers die kritiek hadden geuit. Daarnaast werden duizenden mannen en jongens waaronder buitenlanders vanaf de leeftijd van twaalf jaar door de SDF gedetineerd op verdenking van banden met IS. Het betrof met name personen uit de provincies Raqqqa en Deir ez-Zor die in de nasleep van de gevechten tegen IS tussen 2017 en 2019 waren opgepakt. Vrouwen en kinderen van verdachte voormalige IS-strijders werden vastgehouden in ontheemdenkampen onder toezicht van de SDF. De UNCOI onderzocht geweld in detentie door HTS en gerelateerde groepen waaronder voorlopers als Jabhat al-Nusra. De meeste slachtoffers behoorden tot de etnische en religieuze meerderheid van Arabische soennieten. Iets meer dan een derde van de gedocumenteerde slachtoffers betrof personen afkomstig uit minderheden. In de eerste fase van het conflict gijzelde al-Nusra geregeld burgers, veelal vrouwen en kinderen, om gevangenen te ruilen en om losgeld. Minderheden waren in die periode met name het slachtoffer. HTS detineerde systematisch burgers om de politieke oppositie tot zwijgen te brengen. Het betrof met name activisten, journalisten en medewerkers van de media.

IS werd in maart 2019 territoriaal verslagen. UNCOI documenteerde geweld in IS-detentie dat plaats had in de voorgaande jaren. De helft van de geregistreerde gevallen betrof personen van religieuze en etnische minderheden. Ook vervolgde IS eenieder die beschouwd werd als tegenstander van haar bewind en ideologie. Onder de slachtoffers van geweld door IS in detentie behoorden ook jezidi-vrouwen en meisjes die tot (seks)slavernij werden gedwongen.

⁴⁰⁷ Amnesty International, Report 2020/2021 The state of the world's human rights, Syria, p. 347.

⁴⁰⁸ Vertrouwelijke bron, p.21, 25 januari 2021; US Department of State, 2020 Country reports on human rights practices Syria, 30 maart 2021, p.7.

⁴⁰⁹ Vertrouwelijke bron, p.21, 25 januari 2021; Amnesty International, Report 2020/2021 The state of the world's human rights, Syria, p.348.

⁴¹⁰ Vertrouwelijke bron, p.21, 25 januari 2021.

verdacht van banden met IS. De detentie-omstandigheden zijn slecht.⁴¹¹ De SDF lieten een aantal van de gedetineerden vrij na het sluiten van overeenkomsten met leiders van de stammen in de gebieden waar de gedetineerden vandaan kwamen.⁴¹²

De gewapende oppositiegroepen/SNA verrichtten eveneens arrestaties en gedwongen verdwijningen van personen waarvan sommige louter en alleen van etnische en sektarische aard waren. Met name Koerden, maar ook jezidi's en christenen waren het slachtoffer. Zie ook paragraaf 1.3.1, 3.2.3 en 3.2.5. Dit gebeurde vooral in de stad Afrin en in het noordelijk deel van de provincie Aleppo. Maar ook in Ras al-Ain (provincie Hasaka). Deze groepen plunderden en namen bezittingen in beslag. Vooral Syrische Koerden, die het gebied in 2018 gedurende vijandelijkheden ontvlucht waren, werden het slachtoffer. Burgers en activisten die kritiek hadden op de praktijken van deze gewapende groepen werden eveneens slachtoffer van arrestaties en gedwongen verdwijningen.⁴¹³ In 2020 was sprake, volgens de bron, van een aanzienlijke toename van ontvoeringen en arrestaties, die als gedwongen verdwijningen geclassificeerd werden in de gebieden die onder controle van de gewapende oppositiegroepen staan.⁴¹⁴

De door Koerden geleide Syrische Democratische Raad (SDC)⁴¹⁵ kondigde in 2020 de oprichting aan van een civiele werkgroep om personen die door toedoen van IS waren verdwenen op te sporen. Ook in 2020 bleef echter het lot onzeker van duizenden Syriërs ontvoerd door IS. Die ontvoeringen vonden voornamelijk plaats in het noordoosten.⁴¹⁶

Een deel van de jezidi-vrouwen en kinderen, ontvoerd door IS met name in Irak in de periode tussen 2014 en 2017, is voornamelijk niet teruggevonden en/of bereid dan wel in staat om terug te keren in de jezidi-gemeenschap.⁴¹⁷ IS bleef ondergronds actief in de onderhavige verslagperiode. Zie paragraaf 1.2.4

3.3.5

Mishandeling en foltering

De UNCOI meldde op basis van honderden interviews met voormalige gedetineerden dat pro-regeringsstrijdkrachten mannen, vrouwen, jongens en meisjes onderwierpen aan onmenselijke behandelingen en martelingen waaronder verkrachtingen en andere vormen van seksueel geweld. Deze martelmethodes omvatten het toedienen van elektrische schokken, het verbranden van lichaamsdelen, het verwijderen van nagels en tanden, schijnexecuties, het vouwen van gedetineerden in een autoband (*dulab*) en het kruisigen of ophangen van personen aan een of twee ledematen voor langere periodes (*shabeh*), vaak in combinatie met zware slagen met verschillende gereedschappen zoals stokken of kabels. De martelingsmethoden waren zowel fysiek als mentaal en hadden ernstige gevolgen op de lange termijn voor gedetineerden of leidden vaak tot hun dood. De onmenselijke omstandigheden in detentiecentra van de regering waren vaak op zichzelf al een vorm van marteling.⁴¹⁸ De

⁴¹¹ Amnesty International, Report 2020/2021, *The state of the world's human rights, Syria*, p. 348.

⁴¹² Vertrouwelijke bron, p.21, 25 januari 2021.

⁴¹³ Vertrouwelijke bron, p.21, 25 januari 2021; US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 7 en 14; Amnesty International, Report 2020/2021 *The state of the world's human rights, Syria*, p. 347.

⁴¹⁴ Vertrouwelijke bron, p.21, 25 januari 2021.

⁴¹⁵ De *Syrian Democratic Council* vertegenwoordigt een aantal politieke partijen en organisaties in Noordoost-Syrië en is de politieke tegenhanger van het AANES. Zie ook: RIC, *Explainer: The Syrian Democratic Council – A proposal for a democratic Syria*, 30 juni 2020, <https://rojainformationcenter.com/2020/06/explainer-the-syrian-democratic-council-a-proposal-for-a-democratic-syria/>.

⁴¹⁶ HRW, *World Report 2021, Syria Events of 2020*.

⁴¹⁷ VOA, *The Yazidi Women Who Do Not Want to Be Known*, 25 februari 2021, <https://www.voanews.com/extremism-watch/yazidi-women-who-do-not-want-be-known>; A.I. *The legacy of terror. The plight of Yazidi child survivors of ISIS*, 2020, <https://www.amnesty.nl/content/uploads/2020/07/Legacy-of-Terror-FINAL.pdf?x81110>.

⁴¹⁸ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p. 9 en 10.

detentieomstandigheden bij veiligheidsdiensten waren het zwaarst, vooral voor personen gedetineerd om politieke redenen of wegens de nationale veiligheid. Er was geen goede ventilatie, licht, toegang tot drinkwater of adequaat voedsel, medisch personeel en medische hulpmiddelen alsmede voldoende slaapplekken. Binnen gevangenissen en detentiecentra was de kans aanwezig op overlijden door de onhygiënische omstandigheden, het onthouden van voedsel, medische zorg en medicijnen.⁴¹⁹

De ngo SN4HR schatte dat sinds maart 2011 bijna 15.000 mensen waren omgekomen als gevolg van marteling; de meerderheid door toedoen van de Syrische regeringstroepen.⁴²⁰

2020

Op basis van duizenden geloofwaardige getuigenissen door slachtoffers van marteling, concludeerden mensenrechtenactivisten, de UNCOI en ngo's dat de Syrische autoriteiten betrokken zijn bij het systematisch martelen, misbruiken en mishandelen van vermeende opposanten waaronder gedurende ondervragingen. De meeste getuigenissen waren in 2020 afkomstig van mannelijke slachtoffers. Er was ook in toenemende mate sprake van vrouwen die aangaven misbruikt te zijn gedurende detentie.⁴²¹

SN4HR documenteerde in 2020 de dood van 157 burgers als gevolg van foltering. Honderddertig van hen kwamen om door toedoen van regeringsstrijdkrachten, veertien door SDF/YPG, negen door HTS, drie door de gewapende oppositie/SNA en één werd als overig geregistreerd.⁴²² Voor 2019 documenteerde deze ngo de dood van 305 personen die waren omgekomen door marteling, waarvan 275 door toedoen van regeringsstrijdkrachten.⁴²³

2021

Over de eerste vier maanden van 2021 documenteerde het SN4HR de dood door martelingen van 39 personen, waarvan 31 door regeringsstrijdkrachten.

Dood door marteling: januari tot en met april 2021

Maand	Totaal	Verantwoordelijke groepering
Januari	3	Regeringsstrijdkrachten
Februari	14	10 door regeringsstrijdkrachten, 1 door SDF/PYD, 1 door HTS; twee door onbekend
Maart	9	Regeringsstrijdkrachten
April	13	9 door regeringsstrijdkrachten; 4 door SDF/PYD
Totaal	39	

Bron: SN4HR⁴²⁴

⁴¹⁹ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 10 en 11.

⁴²⁰ SN4HR, *Syrian Network for Human Rights Is a Primary Source in the Latest European Parliament Resolution*, 17 maart 2021, <https://sn4hr.org/blog/2021/03/17/56031/>.

⁴²¹ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 7. Dit rapport stelt dat activisten aangaven dat veel gevallen van misbruik niet gemeld werden. Sommige slachtoffers gaven geen toestemming om hun namen of details van hun zaken bekend te maken uit angst voor repressies door de Syrische regering. Ook getuigden slachtoffers van marteling dat andere slachtoffers in detentie waren overleden.

⁴²² SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2020*, 4 januari 2021, p.16.

⁴²³ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2019*, 23 januari 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/01/23/54641/>

⁴²⁴ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in February 2021*, 4 maart 2021, p.14; SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in April 2021*, 5 mei 2021, p.13; SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in March 2021*, 5 april 2021, p.16 ; SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in April 2021*, 5 mei 2021, p.13.

Strafvervolgning van plegers

De Syrische wet beschermt het personeel van de veiligheidsdiensten, de belangrijkste instanties die verantwoordelijk zijn voor foltering. Foltering wordt routinematig toegepast in de detentiecentra van de Syrische regering. Dit gebeurt, aldus de bron, met volledig medeweten van de officieren en functionarissen van de veiligheidsdiensten. De plegers van foltering krijgen regelmatig promotie in hun functie, samen met meer bevoegdheden en meer invloed.⁴²⁵

In gebieden die onder de controle staan van de SDF, HTS en de facties van de gewapende oppositie, vonden enkele rechtszaken plaats tegen de daders van foltering als reactie op publieke woede. De meeste rechtszaken leidden tot de detentie van de daders voor een korte periode, waarna ze terugkeerden in hun baan nadat de publieke verontwaardiging was verminderd.⁴²⁶

3.3.6

Buitengerechtelijke executies en moorden

Families van door de Syrische regeringssrijdkrachten gearresteerde personen kwamen er soms jaren later achter via raadpleging van de burgerlijke stand dat hun familielid was overleden. Informatie over de omstandigheden van het overlijden werd niet gegeven. De lichamen van de in detentie omgekomen familieleden werden veelal niet vrijgegeven.⁴²⁷

Het jaarrapport over 2020 van het Department of State wijst onder meer op de doelbewuste luchtaanvallen door regeringssrijdkrachten en hun bondgenoten op medisch personeel en medische faciliteiten. Hierbij wordt verwezen naar verklaringen van de UNCOI die dit als een oorlogsmisdaad beschouwt. Het rapport wijst ook op moorden gepleegd door de HTS gedurende 2020 onder andere door het opleggen van straffen en het uitvoeren van executies zonder dat er een beslissing van een reguliere rechtbank aan ten grondslag lag. Gewapende oppositiegroepen /SNA waren eveneens betrokken bij buitengerechtelijke executies en moorden in 2020.⁴²⁸ Het SN4HR beschouwt alle burgerslachtoffers omgekomen als gevolg van de vijandelijkheden als slachtoffers van buitengerechtelijke moorden. Zie ook paragraaf 1.3.6.

Ook in 2021 waren er gedurende eerste maanden berichten die duiden op buitengerechtelijke executies en moorden. Veel van die incidenten vonden met name, maar niet uitsluitend, plaats in het door Turkije en de gewapende oppositie gecontroleerde deel van het noordwesten alsmede in de provincies Daraa en Deir

⁴²⁵ Vertrouwelijke bron, p.20, 25 januari 2021.

⁴²⁶ Vertrouwelijke bron, p.20, 25 januari 2021.

⁴²⁷ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 6 en 7; SN4HR, *Extrajudicial killings claim the lives of 113 civilians..in January 2021*, 1 februari 2021, p.8, https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/Extrajudicial_Killing_Claims_the_Lives_of_113_Civilians_Including_36_Children_Six_Women_and_Three_Victims_Due_to_Torture_in_January_2021_en.pdf. Het rapport bevat twee voorbeelden van personen die respectievelijk in 2012 en 2013 in goede gezondheid waren opgepakt door de Syrische autoriteiten en waarvan pas in 2021 duidelijk werd dat ze omgekomen waren in detentie. STJ, *Arbitrary deprivation of truth and life*, 20 mei 2021, p.3 en 4, <https://stj-sy.org/wp-content/uploads/2021/05/Arbitrary-Deprivation-of-Truth-and-Life.pdf>. Dit onderzoek maakt onderscheid tussen overlijdensverklaringen en overlijdensaktes. In Syrië zijn "overlijdensverklaringen" verschillend van "overlijdensakten". Een overlijdensakte is het document dat het plaatsvinden van overlijden bevestigt. Het is afgegeven door de verantwoordelijke lokale autoriteiten of de instelling waar de dood plaatsvond, zoals ziekenhuizen en gevangenissen, of door de "mukhtar" – het dorps- of districtshoofd, die een plaatselijke burgerlijke stand bijhoudt. Daarentegen is een overlijdensverklaring een wettelijk document afgegeven door de burgerlijke stand, waar de administratie van de overledene wordt bewaard. Dit document wordt afgegeven na vastlegging van het overlijden op basis van de overgelegde overlijdensakte. Een "overlijdensverklaring" documenteert formeel het overlijden van een persoon. Een overlijdensverklaring verkrijgen staat een weduwe toe om te hertrouwen. Een overlijdensverklaring is ook verplicht om een procedure tot 'vaststelling van erfrecht' te starten door de erfgenamen van de overledene (inclusief vrouw, kinderen, ouders en broers en zussen). Zie ook het thematisch ambtsbericht *Syrië documenten* van het ministerie van Buitenlandse Zaken van december 2019, p.45 en 46. Hierin wordt de term overlijdensakte (bayan al-wafat) gebruikt voor overlijdensverklaring.

⁴²⁸ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 23.

ez-Zor. Ook waren er berichten dat dergelijke executies en moorden plaats hadden in de provincie Rif Dimasq.

Onderstaand volgen, ter illustratie, een aantal van deze incidenten in de verslagperiode over 2021. Het overzicht is niet uitputtend en is evenmin gebaseerd op door meerdere organisaties geverifieerde informatie.

4 januari: Onbekenden doodden een lid van de militaire inlichtingendienst bij Izraa (provincie Daraa) en een ander op de weg tussen Taybek-Um al Mayazen (provincie Daraa).⁴²⁹

6 januari: Bij een moordaanslag in al-Bab stad (provincie Aleppo) werd een persoon gedood en raakten meerdere gewond.⁴³⁰

7 januari: Onbekenden doodden het hoofd van het stadsbestuur van Jasim (provincie Daraa).⁴³¹

1 februari: Een lokale AANES-functionaris kwam om bij een moordaanslag door onbekende schutters op een motor in de stad al-Busayrah in de provincie Deir ez-Zor.⁴³²

1 februari: Schutters beschoten Jihad Sultan al-Nameh, mukhtar van al-Karak (provincie Daraa), toen deze in zijn auto reed. Hij werd hierbij gedood. Hij had eerder een aantal aanslagen op zijn leven overleefd.⁴³³

16 februari: met autobom aan voertuig van een hulporganisatie werd een vrijwilliger gedood in al-Bab (provincie Aleppo).⁴³⁴

23 februari: Een luitenant van de staatsveiligheidsdienst werd vermoord aangetroffen bij al-Shifoniya in Oost-Ghouta (provincie Rif Dimasq).⁴³⁵

29 maart: Schutters vielen verschillende prominente leden van de al-Zoubi-stam in Tafas in het landelijke westen van Daraa aan, in een poging twee van de notabelen van de stam te vermoorden.⁴³⁶

3 april: Onbekende aanvallers brachten een bom tot ontploffing in de buurt van een voertuig bestuurd door een voormalige oppositiestrijder in Jasim in de provincie Daraa, waarbij zowel de man als zijn jonge zoon omkwamen. Vier andere kinderen raakten ook gewond bij de explosie.⁴³⁷

7 april: Een gewapende groep vermoordde de commandant van de luchtmachtinlichtingendienst in Dael (provincie Daraa), samen met een andere medewerker.⁴³⁸

8 april: Een gewapende groep schoot en verwondde een lid van het uitvoerend kantoor van de provinciale raad van Daraa in Al Sheikh Maskin in de provincie Daraa. De official bezweek een dag later aan zijn verwondingen.⁴³⁹

8 april: Schutters schoten en doodden Hussein al-Falah, de mukhtar van Ain Dhakar in de landelijke westelijke provincie Daraa, buiten zijn huis.⁴⁴⁰

⁴²⁹ Vertrouwelijk bericht, 13 januari 2021.

⁴³⁰ Vertrouwelijk bericht, 13 januari 2021.

⁴³¹ Vertrouwelijk bericht, 13 januari 2021.

⁴³² Etana, *Syria Military Brief: North-East Syria- 28 February 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-north-east-syria-28-february/>.

⁴³³ Etana, *Syria, Military Brief: South Syria, 16 februari 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-south-syria-16-february-2021/>.

⁴³⁴ SOHR, *Extrajudicial killing claims the lives of 138 civilians...in February 2021*, 1 maart 2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/138_civilians_were_killed_in_Syria_in_February_2021_en.pdf

⁴³⁵ SOHR, *Killed by gunshot | Body of regime officer found in al-Shifoniya area, the former stronghold of "Jaish al-Islam" in eastern Ghouta*, 23 februari 2021, <https://www.syriahr.com/en/206355/>.

⁴³⁶ Etana, *Syria Military Brief: South Syria – 15 April 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-south-syria-15-april-2021/>. De ngo Etana somt een aantal moorden op in de provincie gedurende de eerste helft van de maand april. Etana geeft aan dat de moorden gedurende de eerste helft van 2015 de instabiliteit van het zuiden onderstrepen waarbij ook entiteiten binnen en verbonden aan de Syrische regering strijden om macht en invloed.

⁴³⁷ Etana, *Syria Military Brief: South Syria – 15 April 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-south-syria-15-april-2021/>.

⁴³⁸ Etana, *Syria Military Brief: South Syria – 15 April 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-south-syria-15-april-2021/>.

⁴³⁹ Etana, *Syria Military Brief: South Syria – 15 April 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-south-syria-15-april-2021/>.

⁴⁴⁰ Etana, *Syria Military Brief: South Syria – 15 April 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-south-syria-15-april-2021/>.

12 april: IS claimde de moord op een man in de stad Darnaj gelegen ten zuiden van Deir ez-Zor in de gelijknamige provincie. IS beschuldigde de man van samenwerking met SDF.⁴⁴¹

15 april: Onbekende aanvallers op een motorfiets doodden luitenant Khaled Al-Khatib van de FSA-militaire politie. Hij werd gedood toen hij onderweg was van zijn huis naar zijn werk in al-Bab. Diezelfde dag schoten onbekenden op een motorfiets Majed Youssef al Rajab dood in het stadscentrum van al-Bab (provincie Aleppo).⁴⁴²

21 april: Een gewapende groep beschoot en doodde een medewerker van de douaneafdeling van de Syrische regering in Al Sheikh Maskin in de provincie Daraa.⁴⁴³

22 april: Een stamleider die deelnam aan onderhandelingen over een staakt-het-vuren in Qamishli werd vermoord door onbekend schutters.⁴⁴⁴

22 april: Onbekende schutters doodden Ahmad Fayez al-Hashish, een lokale medische hulpverlener, in Tal Shihab in provincie Daraa. Al-Hashish had voorafgaand aan de overgaveovereenkomst van 2018 (zie paragraaf 1.3.5) in een medisch centrum in Tal Shihab gewerkt en was een bekend figuur.⁴⁴⁵

23 april: Muhammad Hamal al-Ayed werd thuis in Hasaka dood aangetroffen. Hij was gemarteld en neergeschoten.⁴⁴⁶

24 april: Een vooraanstaand lid van de Taj-stam werd in Zuidoost-Syrië neer geschoten door onbekenden. Hij verliet op dat moment een bijeenkomst georganiseerd door de Syrische autoriteiten.⁴⁴⁷

11 mei: Leden van de Republikeinse garde, een elite-eenheden schoten twee broers dood in Talfita, een dorp in het Qalamounegebergte in de provincie Rif Dimasq. De aanleiding was niet bekend.⁴⁴⁸

17 mei: Een prominent lid van de gewapende oppositie /SNA werd vermoord aangetroffen (provincie Idlib).⁴⁴⁹

18 mei: Onbekende schutters doodden de zoon van een prominente Iraanse militieleider bij Daraa-stad.⁴⁵⁰

20 mei: Onbekende schutters doodden twee regeringsmilitairen in Sayda (provincie Daraa).⁴⁵¹

21 mei: Een naar de gewapende oppositie /SNA overgelopen regeringsmilitair werd in Salqin (provincie Idlib) door een bomaanslag op diens militair voertuig gedood.⁴⁵²

3.3.7

Doodstraf

Het Wetboek van Strafrecht biedt de mogelijkheid om de doodstraf op te leggen voor een breed scala aan misdrijven waaronder aan terrorisme gelieerde misdrijven als aanslagen en het financieren van terreurorganisaties maar ook voor misdrijven,

⁴⁴¹ Etana, *Syria Military Brief: North-East Syria – 30 April 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-north-east-syria-30-april-2021/>.

⁴⁴² Al-Monitor, *Security chaos prevails in FSA-controlled town of north Syria*, 23 april 2021, <https://www.al-monitor.com/originals/2021/04/security-chaos-prevails-fsa-controlled-town-north-syria#ixzz6wLS7BvOh>

⁴⁴³ Etana, *Syria Military Brief: South Syria – 03 May 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-south-syria-03-may-2021/>.

⁴⁴⁴ Carter Center, *Syria weekly conflict summary 19-25 april*, 29 april 2021, <https://storymaps.arcgis.com/stories/ef050bcd93048dba0c9f53fcfa92bd>.

⁴⁴⁵ Etana, *Syria Military Brief: South Syria – 03 May 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-south-syria-03-may-2021/>.

⁴⁴⁶ SN4HR, *Civilian's body discovered in Hasaka city on April 23*, 25 april 2021, <https://news.sn4hr.org/2021/04/25/civilians-body-discovered-in-hasaka-city-on-april-23/>.

⁴⁴⁷ Etana, *Syria Military Brief: North-East Syria – 30 April 2021*, <https://etanasyria.org/syria-military-brief-north-east-syria-30-april-2021/>.

⁴⁴⁸ SOHR, *Rising tension | Two brothers killed by Republican Guard's members in Rif Dimashq*, 11 mei 2021, <https://www.syriahr.com/en/216008/>.

⁴⁴⁹ SOHR, *With cold weapons | Unidentified assailants assassinate prominent member fought in "Operation Peace Spring"*, 17 mei 2021, <https://www.syriahr.com/en/216454/>.

⁴⁵⁰ Carter Center, *Syria weekly conflict summary 17-23 mei*, 27 mei 2021, <https://storymaps.arcgis.com/stories/cbc5bd9ad70e460db4839ba5594c0a80>

⁴⁵¹ Carter Center, *Syria weekly conflict summary 17-23 mei*, 27 mei 2021, <https://storymaps.arcgis.com/stories/cbc5bd9ad70e460db4839ba5594c0a80>

⁴⁵² SOHR, *IED attack | Explosion kills officer of "National Liberation Front" in Idlib countryside*, 21 mei 2021, <https://www.syriahr.com/en/216747/>.

waaronder politieke, die als verraad worden beschouwd.⁴⁵³ De doodstraf omvat misdaden als verraad, het aanvallen van militaire posten, het dragen van wapens en aansluiting bij gewapende groepen. Deze aanklachten kunnen worden ingediend tegen elke gedetineerde, of het nu gaat om een minderjarige of een burgeractivist. In de amnestiebesluiten die door de Syrische regering zijn uitgevaardigd, is de doodstraf voor criminele gevangenen teruggebracht tot levenslange gevangenisstraf.⁴⁵⁴ Amnesty International gaf in haar jaarrapport over 2020-2021 aan dat de doodstraf voor veel misdrijven van kracht bleef. De Syrische autoriteiten verstrekten nauwelijks informatie over opgelegde doodstraffen en geen informatie over uitgevoerde doodvonnissen.⁴⁵⁵

Doodvonnissen in het door de regering gecontroleerde deel van Syrië worden voornamelijk uitgesproken door de militaire veldrechtbank en door de militaire strafrechtbank, en worden uitgevoerd na goedkeuring door de president van de republiek. Het doodvonnis wordt uitgevoerd in de gevangenis of op een andere door het executiedecreet aangewezen plaats. In de Sednaya-gevangenis worden vaak doodvonnissen voltrokken. Er zijn echter doodvonnissen die buiten de Sednaya-gevangenis worden uitgevoerd, met name bij de veiligheidsdiensten. De contra-terrorisme rechtbank heeft ook tientallen doodvonnissen opgelegd, waarvan de meeste bij verstek van de veroordeelde persoon zijn gegeven.⁴⁵⁶

Sharia-rechtbanken in gebieden onder controle van HTS leggen soms doodvonnissen op na een formele, korte procedure. De doodstraf wordt onder meer opgelegd voor gestelde misdrijven als verraad, contact onderhouden met de door de VS geleide coalitie en het bestrijden van HTS.⁴⁵⁷

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Algemeen

Een bijzonder kenmerk van het conflict in Syrië is, aldus UNHCR, dat verschillende partijen bij het conflict vaak door associatie een politieke mening toeschrijven aan grotere groepen mensen, waaronder families, stammen, religieuze of etnische groepen, of hele steden, dorpen of wijken. Als zodanig kunnen leden van een grotere eenheid, zonder dat ze individueel worden uitgekozen, het doelwit worden van repercussies door verschillende actoren vanwege de werkelijke of vermeende steun aan een andere partij bij het conflict. De perceptie van het delen van een politieke mening of overtuiging met betrekking tot het conflict is vaak gebaseerd op weinig meer dan de fysieke aanwezigheid van een persoon in een bepaald gebied (of het feit dat hij/zij afkomstig is uit een bepaald gebied) of zijn/haar etnische of religieuze achtergrond.⁴⁵⁸

Baath-partij

Voor wat betreft het lidmaatschap van de heersende Baath-partij meldde een van de bronnen dat "het heel belangrijk is om in gedachten te houden dat het lidmaatschap vergelijkbaar is met het lidmaatschap van de communistische partij in het

⁴⁵³ Vanderbilt university law school, Justice for Syria, december 2013, p.11,

<https://law.vanderbilt.edu/academics/academic-programs/international-legal-studies/Justice-for-Syria-Project.pdf>

⁴⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 25 januari 2021, p.19.

⁴⁵⁵ Amnesty International, Report 2020/2021, *The state of the world's human rights, Syria*, p. 349.

⁴⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 25 januari 2021, p.19.

⁴⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 25 januari 2021, p.19.

⁴⁵⁸ UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p.94, <https://www.refworld.org/docid/606427d97.html>. UNHCR refereert in voetnoot 4564 aan: UNSC, *Report of the Secretary-General, Implementation of Security Council Resolutions 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014), 2258 (2015), 2332 (2016), 2393 (2017), 2401 (2018), 2449 (2018) and 2404 (2020)*, 24 juni 2020, paragraaf 17, https://www.ecoi.net/en/file/local/2032945/S_2020_576_E.pdf.

voormalige communistische Oost-Europa. Bijna iedereen moest er lid van zijn. Er was een enorme druk op mensen om dit te doen en het bood kansen voor degenen die lid werden. Het lid zijn van de Baath-partij is niet iets dat Syriërs meteen achterdochtig maakt. Veel Syriërs voelden zich gedwongen om lid te worden. Er waren op een gegeven moment meer dan een miljoen tot anderhalf miljoen leden⁴⁵⁹. Lidmaatschap van de Baath-partij vergrootte de toegang tot banen binnen de overheid, het militaire apparaat en de regering.⁴⁶⁰ De Baath-partij kent een systeem van kandidaat-leden en volledige leden.⁴⁶¹ Een andere bron gaf aan dat het aantal leden rond 2005 tot meer dan 3.5 miljoen was opgelopen. Het aantal actieve leden, dit wil zeggen leden met stemrecht in de bestuursorganen van de partij, was naar schatting enkele honderdduizenden personen. De Baath-partij domineerde enerzijds elk aspect van het openbare leven (van school tot leger en voor het werken bij de overheid). Anderzijds was de partij ook een kader geworden voor cliëntelisme en patronage. Onder president en tevens secretaris-generaal van de Baath-partij Bashar al-Assad werden initiatieven genomen om de partijgeleiders op te schonen. Leden moesten blijf geven van actieve inzet voor de partij. In 2017 waren al 450.000 als onvoldoende loyaal beoordeelde leden uit de partij gezet.⁴⁶² In februari 2020 hield de Baath-partij voor het eerst sinds negen jaar verkiezingen om de vertegenwoordigers te kiezen van de provinciale Baath-partijkantoren. Bij die gelegenheid riep de partijleiding op om kandidaten uit te sluiten die zich de afgelopen jaren niet volledig hadden ingezet in de strijd tegen de oppositie.⁴⁶³

3.4.2 *Leden van oppositiepartijen/ politieke activisten*

Voor geheel Syrië geldt dat een ieder die zich uit als opposant van de heersende groepering van het deel van Syrië waar hij of zij zich bevindt, het risico loopt op vervolging door die groepering.⁴⁶⁴ Onderzoek door de UNCOI alsook door internationale en Syrische mensenrechtenorganisaties bevestigen dit beeld.⁴⁶⁵

De Syrische regering hield sinds de start van het conflict tienduizenden mensen willekeurig vast en liet hen onder dwang verdwijnen wegens het vreedzaam uitoefenen van hun rechten. Het betrof onder meer advocaten, mensenrechtenverdedigers, journalisten, humanitaire hulpverleners en politieke activisten. Gedetineerden werden vastgehouden onder onmenselijke omstandigheden en werden routinematig gemarteld, wat leidde tot duizenden doden in detentie.⁴⁶⁶ Een bron omschrijft de opstelling van de Syrische regering als volgt. De regering van president al-Assad vergeeft en vergeet niet. De regering gaat

⁴⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 11 januari 2021.

⁴⁶⁰ BBC news, *Profile: Syria's ruling Baath Party*, 9 juli 2012, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-18582755>.

⁴⁶¹ US congress, *The Baath Party Apparatus*, geraadpleegd 28 mei 2021, <http://countrystudies.us/syria/54.htm>.

⁴⁶² EUI, *Local elections: is Syria moving to reassert central control?*, februari 2019, p.10 en 11, https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/61004/MED_RR_2019_03.pdf?sequence=4&isAllowed=y; Carnegie endowment, *The Banality of Authoritarian Control: Syria's Ba'ath Party Marches On*, 19 februari 2021, <https://carnegieendowment.org/sada/83906>.

⁴⁶³ Asharq alawsat, *Syria: Baath Party Elections Exclude 'Grey' Members*, 3 februari 2020, <https://english.aawsat.com/home/article/2112956/syria-baath-party-elections-exclude-%e2%80%98grey%e2%80%99-members>.

⁴⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 11 januari 2021.

⁴⁶⁵ UNSC, *Report of the Secretary-General, Implementation of Security Council Resolutions 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014), 2258 (2015), 2332 (2016), 2393 (2017), 2401 (2018), 2449 (2018) and 2404 (2020)*, 24 juni 2020, paragraaf 17, https://www.ecoi.net/en/file/local/2032945/S_2020_576_E.pdf.

De Secretaris-Generaal van de VN benadrukte dat zowel pro-regeringsstrijdkrachten als niet-statelijke gewapende groepen in de noordwestelijke, noordelijke en noordoostelijke delen van de Syrisch Arabische Republiek voortgingen met aanvallen op burgers- waaronder degenen die beschouwd werden als gelieerd aan oppositiegroepen- door het vermoorden, het willekeurig gevangennemen, het martelen en andere vormen van mishandeling en door ontvoeringen; UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p.94-160.

⁴⁶⁶ A.I., *Ten years on justice for Syrians more important than ever*, 12 maart 2021, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/03/ten-years-on-justice-for-syrians-more-important-than-ever/>; UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, A/HRC/46/55*, 11 maart 2021, *A decade of arbitrary detention and imprisonment*, 11 maart 2021, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/Detention-report.aspx>.

achter personen aan die in het verleden iets kritisch op de sociale media hebben gepost. Nadat de Syrische overheid de controle over Zuid-Syrië had herwonnen, was het bereid om personen die strijders waren geweest te laten gaan of hen na de zogenaamde schikkingsovereenkomsten buiten beschouwing te laten. De regering ging echter achter activisten, medische hulpverleners en humanitaire hulpverleners, de zogeheten *White Helmets* aan.⁴⁶⁷ Toen de regering bij het begin van de crisis in 2011 aankondigde bereid te zijn tot hervormingen, liet het de islamisten vrij maar niet de politieke activisten.⁴⁶⁸ Veel prominente burgeractivisten en journalisten die ten tijde van de burgerprotesten in 2011 gedetineerd of onder dwang verdwenen, bleven in detentie.⁴⁶⁹ Voormalige strijders die een schikking met de regering hebben getroffen liepen echter nog steeds het risico om na enige tijd opgepakt te worden, gedwongen te verdwijnen en/of in detentie om het leven gebracht te worden. Dat risico liepen ook gedurende het conflict gedeserteerde militairen uit het regeringsleger, die zich na een presidentiële amnestie hadden gemeld bij de Syrische overheid.⁴⁷⁰

Oppositiegroepen -waaronder HTS, de gewapende oppositie/SNA, de SDF/YPG- ontvoerden eveneens personen in gebieden die zij controleerden en onderwierpen hen aan foltering en andere vormen van mishandeling en hielden de verblijfplaats van gedetineerden of hun lot verborgen. Onder meer internationale mensenrechtenorganisaties, Syrische mensenrechtenorganisaties alsmede de door de VN ingestelde onderzoekscommissies maakten hier melding van.⁴⁷¹ De UNCOI gaf in dit verband aan dat de willekeurige detentie van politieke tegenstanders, journalisten, mensenrechtenactivisten en demonstranten door de regeringstroepen zowel een hoofdoorzaak als een trigger was van het conflict. Gewapende groeperingen en door de VN op de lijst geplaatste terroristische organisaties zoals HTS en IS ontnamen mensen hun vrijheid en begingen gruwelijke mensenrechtenschendingen, vaak met sektarische ondertoon. De schendingen waren grotendeels gecoördineerd om vermeende politieke tegenstanders, burgers uit minderheden en hun families te intimideren.⁴⁷² Zie ook de paragrafen 1.2.4 en 3.2.6.

3.4.3 *Journalisten en mensenrechtenactivisten*

Voor zover bekend blijft de Syrische regering personen volgen, ondervragen, arresteren en aanvallen die rapporteren over mensenrechtenschendingen. Ook journalisten die bekend staan als pro-regering ondervonden druk van de kant van de overheid indien zij zich kritisch uitlieten over de situatie in Syrië. Verschillende journalisten trokken zich terug nadat de overheid druk op hen uitoefende onder meer door ondervragingen door veiligheidsdiensten.⁴⁷³ *Reporters sans frontières* (RSF) meldde dat in 2020 28 journalisten, burgerjournalisten en mediamedewerkers vastzaten. Er werd niet aangegeven bij welke groepering personen gedetineerd zaten. In mei 2020 pakten de Syrische autoriteiten de journaliste Nada Mashraki op, die als redacteur bij het *Lattakia News Network* werkte. Zij had een bijdrage gepubliceerd over corruptie in de rechtspraak. Zij werd na een maand in vrijheid

⁴⁶⁷ Voor meer informatie over deze humanitaire hulpverleners actief in gebieden gecontroleerd door de gewapende oppositie, de zogeheten *White Helmets*, van de Syria Civil Defence zie: <https://www.whitehelmets.org/en/>.

⁴⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2021.

⁴⁶⁹ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 18.

⁴⁷⁰ Syria Direct, *Reconciliation without forgiveness: Defectors and former opposition members face deferred execution*, 9 februari 2021, <https://syriadirect.org/reconciliation-without-forgiveness-defectors-and-former-opposition-members-face-deferred-execution/>.

⁴⁷¹ A.I., *Ten years on justice for Syrians more important than ever*, 12 maart 2021,; UNCOI, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, A/HRC/46/55, 11 maart 2021, a decade of arbitrary detention and imprisonment, 11 maart 2021.

⁴⁷² UNHRC, *Disappearance and detention to suppress dissent a hallmark of a decade of conflict in Syria – UN report*, 1 maart 2021, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/NewsDetail.aspx?NewsID=26811&LangID=E>

⁴⁷³ Süddeutsche Zeitung, *Verfolgt trotz Assad-Treue*, 28 augustus 2019, <https://www.sueddeutsche.de/medien/syrien-pressefreiheit-assad-1.4579259>; Vertrouwelijke bron, p.13, 8 februari 2021; NRC, *Iedere dag is slechter dan die ervoor*, 13 maart 2021.

gesteld.⁴⁷⁴ Zie ook paragraaf 3.1.1 over arrestaties en ondervragingen van personen die zich kritisch op sociale media uitlaten over de Syrische regering. In februari 2020 keerde vanuit Nederland Mazen al-Hummada, een gevluchte activist, terug naar Syrië. Betrokkene had asiel verkregen in Nederland en verklaringen afgelegd bij het *International Criminal Court* (ICC) in Den Haag. Volgens zijn familieleden en advocaat werd hij bij terugkeer op de luchthaven van Damascus vastgehouden. Zijn verblijfplaats bleef onbekend.⁴⁷⁵

In de gebieden onder controle van de SDF hebben journalisten meer mogelijkheden om te rapporteren dan in regeringsgebied. Het bestuur hanteert soortgelijke praktijken als de regering om hen onwelgevallige berichtgeving tegen te gaan door het niet verstrekken van licenties of arbeidsvergunningen. In gebieden onder controle van gewapende opposanten is sprake van het ontvoeren en vermoorden van personen die mensenrechtenschendingen openbaar maken. HTS arresteerde enkele mensenrechtenactivisten.⁴⁷⁶

De *International Federation of Journalists* (IFJ) meldde dat in 2020 vier journalisten omkwamen in Syrië.⁴⁷⁷ SN4HR documenteerde in 2020 de gewelddadige dood van vijf personen die voor media werkten. Twee van hen kwamen om door toedoen van regeringsstrijdkrachten en Iraanse milities; twee door geweld van de Russische strijdkrachten en een persoon werd neergeschoten door onbekenden.⁴⁷⁸ Het *Syrian Human Rights Committee* (SHRC) maakte in haar jaarrapport over 2020 melding van de dood van vier journalisten en media-activisten. Drie van hen kwamen om in de provincie Idlib bij bombardementen door de Russische luchtmacht; een van hen werd neergeschoten in de provincie Raqqa door onbekende schutters. Vier andere journalisten en media-activisten raakten gewond bij bombardementen en beschietingen in de provincie Idlib.⁴⁷⁹ Het SHRC maakte in haar jaarrapport melding van een achttal in het oog springende arrestaties van journalisten of media-activisten. Het betrof, voor zover bekend, op drie na kortstondige arrestaties van maximaal enkele dagen. De meeste van deze korte aanhoudingen werden verricht door HTS. Het SNA arresteerde Mahmoud al-Dimashqi, een media-activist, in mei 2020, die vervolgens werd veroordeeld door een rechtbank tot drie maanden detentie, nadat hij online commentaar had gegeven op Syrische oppositiestrijders die een Turkse vlag droegen. De aanklacht luidde: het hebben van minachting voor het leger. Hij werd na vijftien dagen detentie vrijgelaten. Op 19 november 2020 arresteerden de SDF Muhammad Haj al-Rahim, een radiocorrespondent uit Raqqa.

⁴⁷⁴ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p. 36.

⁴⁷⁵ Vertrouwelijke bron, p.12, 8 februari 2021; Human Rights Watch, *World report 2021, Syria, events of 2021*; Trouw, *Syrische activist verdwijnt uit Nederland, vrienden vrezen dat hij is ontvoerd door regime van Assad*, 25 februari 2020, <https://www.trouw.nl/nieuws/syrische-activist-verdwijnt-uit-nederland-vrienden-vrezen-dat-hij-is-ontvoerd-door-het-regime-van-assad~b813eb243/>; The Syrian Human Rights Committee, *Re-arrest of former detainee Mazen al-Hamada*, 24 februari 2020, <https://www.shrc.org/en/?p=33384>

⁴⁷⁶ Vertrouwelijke bron, p.12, 8 februari 2021.

⁴⁷⁷ IFJ, *60 journalists were killed in 2020*, 30 december 2020, <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/60-journalists-were-killed-in-2020.html>.

⁴⁷⁸ SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2020*, 4 januari 2021, p.17; SN4HR, *Tenth annual report: the most notable human rights violations in Syria in 2020. The bleeding decade*, 26 januari 2021, p. 81 en 82; alsmede 91. Twee Syrische media activisten, Amjad Aktalani en Rasheed al Bakr, kwamen op tijdens luchtaanvallen die toegeschreven werden aan de Russische luchtmacht. Beiden werden ook genoemd in het SHRC-jaarrapport. Ook meldde SN4HR dat de familie van Jihad Muhammad Jamal in maart 2020 een overlijdensbericht kreeg van de Syrische burgerlijke stand dat aangaf dat hij in november 2016 was overleden. Jamal was een media activist die in maart 2012 in Damascus werd gearresteerd. Zijn familie slaagde in 2016 erin om hem te zien te krijgen bij een bezoek aan de Sednaya-gevangenis. Over de overige twee omgekomen mediamedewerkers verstrekke SN4HR in haar jaarrapport geen informatie.

⁴⁷⁹ SHRC, *the 19th annual report on human rights in Syria 2020, January 2020-December 2020*, januari 2021, p. 35 en 36, https://www.shrc.org/en/wp-content/uploads/2021/01/SHRC-English-report_20210112.pdf. SHRC definieert een journalist als een persoon die in een geregistreerde media-instelling werkt, en voor wie de journalistiek de belangrijkste bron van inkomsten is. Het gaat hierbij om journalistiek werk waaronder in een ondersteunend veld, zoals fotografie bijvoorbeeld. SHRC definieert een media-activist als iemand die werkt in een niet-geregistreerde media-instelling zoals Facebook-pagina's, of iemand die niet afhankelijk is van journalistiek als belangrijkste bron van inkomsten.

Hij werd thuis gearresteerd. Over de achtergrond en het verdere verloop is geen informatie voorhanden. Op 29 november 2020 arresteerde een Syrische veiligheidsdienst de sportjournalist Mazen al-Hindi. Hij werkte voor enkele regeringsgetrouwe mediabedrijven. Al-Hindi had kritiek geuit op de *Syrian Arab Federation for Football*.⁴⁸⁰ Over het verdere verloop is dezerzijds geen informatie bekend.

Op 12 december 2020 werd journalist en media-activist Hussein Khattab vermoord door onbekende aanvallers in al-Bab (provincie Aleppo). Hussein Khattab, was werkzaam voor de Turkse staatstelevisie TRT World. Op het moment van de aanslag was hij bezig met een fotorapportage over de levensomstandigheden van ontheemden in Al-Bab.⁴⁸¹ Op 6 januari 2021 overleefde media-activist en Syrië TV-verslaggever Bahaa al-Halabi een moordaanslag in het door Turkije en gelieerde Syrische gewapende groepen gecontroleerde Al-Bab (provincie Aleppo).⁴⁸² Als reactie op de aanslagen lanceerden activisten en journalisten in het noorden van Syrië een campagne om te protesteren tegen de onveiligheid in de regio, waarbij ze de aanvallen veroordeelden die volgens hen waren bedoeld om "chaos te creëren in gebieden buiten de controle van de regering". Mediabronnen meldden op 4 januari 2021 dat de Syrische vrouwenrechtenactiviste Nour al-Shalo na bijna drie maanden detentie door HTS werd vrijgelaten.⁴⁸³ De nieuwsbron *Middle East Eye* meldde in november 2020 dat HTS verschillende media-medewerkers gedetineerd hield, waaronder een Amerikaans staatsburger.⁴⁸⁴

3.4.4

Gezondheidswerkers en leden van de burgerbescherming

De Syrische strijdkrachten en hun bondgenoten vielen gedurende het conflict gericht medische faciliteiten en hun personeel aan. Het betrof niet alleen het bombarderen en beschieten van medische instellingen als ziekenhuizen en klinieken in oppositiegebieden. Medisch personeel uit voormalige oppositiegebieden liep de kans gearresteerd te worden bij verdenking dat ze op enigerlei wijze hulp had verleend aan de tegen de regering in opstand gekomen bevolking en/of dat ze zorg verleende aan demonstranten en tegenstanders van de regering. Het SN4HR documenteerde dat tenminste 3.364 gezondheidswerkers nog gearresteerd of gedwongen verdwenen zijn in Syrië sinds de start van het conflict in 2011. De Syrische overheid was verantwoordelijk voor 98% van die arrestaties en verdwijningen. In een rapport van februari 2021 wordt specifiek ingegaan op dit vraagstuk en wordt ook een aantal arrestaties en verdwijningen van individuele gezondheidswerkers beschreven.⁴⁸⁵ Ook maakte de UNCOI melding van doelbewuste aanvallen op gezondheidscentra door de Syrische regering en haar bondgenoten.⁴⁸⁶ Op 21 maart 2021 vond een artilleriebeschieting plaats door de Syrische regering op Atarib in het noordwesten van Syrië waarbij een kliniek werd geraakt. De internationale ngo

⁴⁸⁰ SHRC, *the 19th annual report on human rights in Syria 2020, January 2020-December 2020*, januari 2021, p. 33 en 34.

⁴⁸¹ IFJ, *Syria: Journalist Hussein Khattab shot dead*, 15 december 2020, <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/health-and-safety/article/syria-journalist-hussein-khattab-shot-dead.html>.

⁴⁸² Middle East Monitor (MEMO), *Syria:journalist shot in opposition-held territory*, 6 januari 2020, <https://www.middleeastmonitor.com/20210108-syria-journalist-shot-in-opposition-held-territory/>; SN4HR, *Condemnation of assassination attempt against media activist Bahaa al Halabi, a reporter of Syria TV*, 7 januari 2021, <https://sn4hr.org/blog/2021/01/07/55823/>.

⁴⁸³ COAR, *Syria update 18 January 2021, Journalists and activists targeted in northern Syria*; Middle East Eye, *Syrian human rights activist feared in danger of execution by HTS*, 20 november 2020, <https://www.middleeasteye.net/news/syria-idlib-activist-nour-shalo-hts-execution>

⁴⁸⁴ Middle East Eye, *Detained in Syria, Bilal Abdul Kareem takes US back to court over 'kill list'*, 16 november 2020, <https://www.middleeasteye.net/news/still-detained-syria-bilal-abdul-kareem-takes-us-court-over-kill-list>

⁴⁸⁵ SN4HR, *At least 3364 health care personnel still arrested/ forcibly disappeared*, 25 februari 2021, https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/At_Least_3364_Health_Care_Personnel_Still_Arrested_Forcibly_Disappeared_en.pdf

⁴⁸⁶ UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC-45/54, 21 januari 2021, punt 24 en 29; Amnesty International, *Report 2020/2021 The state of the world's human rights, Syria*, p.346, <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL103202021ENGLISH.PDF>

International Rescue Committee (IRC) meldde dat door de aanval zes burgers omkwamen en zestien anderen waaronder medisch personeel raakten gewond. Het ziekenhuis werd dusdanig beschadigd dat het buiten gebruik werd gesteld.⁴⁸⁷ UNOCHA benadrukte dat het een schending betrof van internationaal humanitair recht. Het ging om een doelbewuste aanval op een ziekenhuis waarvan de ligging bij alle strijdende partijen als bekend werd verondersteld.⁴⁸⁸

Het SHRC maakte in haar jaarrapport over 2020 melding van de dood gedurende hun werkzaamheden van twee leden van de burgerbescherming en van een dertigtal gewonden onder de burgerbescherming. Ze kwamen om of raakten gewond in Noordwest Syrië, veelal in de eerste maanden van 2020, bij beschietingen en luchtaanvallen door regeringsstrijdkrachten of de Russische luchtmacht. Ook meldt het SHRC de dood van drie medische medewerkers door beschietingen en aanslagen gedurende 2020. Twee van hen kwamen om in de provincie Idlib; een in de provincie Daraa. Ook werd een groot aantal gebouwen van de burgerbescherming alsmede ziekenhuizen en medische centra gebombardeerd door regeringsstrijdkrachten en Rusland. Dit gebeurde vooral gedurende de eerste twee maanden van 2020.⁴⁸⁹ Het SN4HR registreerde in 2020 de dood van zeven medisch medewerkers en aanvallen op tenminste tweeëntwintig medische faciliteiten als gevolg van bombardementen door de Syrische regerings- en Russische strijdkrachten. In 2019 was sprake van de dood van 20 medische medewerkers en tenminste drieëntachtig aanvallen op medische faciliteiten. Ook maakte de SN4HR melding van de arrestatie op 22 juni 2020 thuis in Damascus van Dr. Ibrahim Abdul Qader al Zu'bi, een cardioloog, door de militaire veiligheidsdienst. Op 30 juli 2020 informeerde de Syrische overheid de familie dat Dr. Zu'bi, in goede gezondheid op het moment van arrestatie, was overleden in het al-Muwasa-ziekenhuis.⁴⁹⁰

3.4.5 Palestijnen in Syrië

Door het voortslepende conflict leeft 91% van de naar schatting 438.000 Palestijnse vluchtelingen die momenteel in Syrië verblijven in absolute armoede en is 40% ontheemd. Naast economische en veiligheidsproblemen ondervinden Palestijnse vluchtelingen in Syrië de gevolgen van de Covid-19 pandemie. De Syrische regering doet geen specifiek onderzoek naar het aantal coronabesmettingen onder Palestijnse vluchtelingen. De VN-organisatie voor hulpverlening aan Palestijnse vluchtelingen, het UNRWA⁴⁹¹, geeft aan dat in 2020 de situatie in Syrië gespannen is gebleven, met vooral gevechten in het noorden alsook met sporadische uitbraken van gewapend geweld in het zuiden (met name de provincie Daraa). Dit geweld stelde ook Palestijnse vluchtelingen bloot aan extra risico's.⁴⁹²

De Palestijnse mensenrechtenorganisatie *Action Group for Palestinians in Syria* documenteerde gedurende het gewapende conflict de detentie van 1.797 Palestijnse vluchtelingen in Syrië, waaronder 110 vrouwen en tientallen minderjarigen.⁴⁹³

⁴⁸⁷ BBC monitoring, *Death reported in strike on northern Syria clinic*, 21 maart 2021. Het betrof een bericht van Syria TV, een oppositie tv-zender; IRC, *Syria: IRC statement on hospital attack in western Aleppo*, 21 maart 2021, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/syria-irc-statement-hospital-attack-western-aleppo>.

⁴⁸⁸ UNOCHA, *Briefing to the Security Council on the humanitarian situation in Syria*, 29 maart 2021.

⁴⁸⁹ SHRC, *the 19th annual report on human rights in Syria 2020, January 2020-December 2020*, januari 2021, p.27-31.

⁴⁹⁰ SN4HR, *Tenth annual report: the most notable human rights violations in Syria in 2020. The bleeding decade*, 26 januari 2021, p.77 en 78 alsmede p. 87 en 88.

⁴⁹¹ De afkorting UNRWA staat voor: United Nations Relief and Works Agency for palestine refugees in the Near East.

⁴⁹² UNRWA, *Syria regional emergency crisis. Appeal 2021*, geraadpleegd 8 maart 2021, p.7 en p.11, https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/2021_unrwa_syria_regional_crisis_emergency_appeal_final.pdf

⁴⁹³ Action Group for Palestinians in Syria, *Palestinian Brothers Ahmad and Mahmoud Hamidi Forcibly Disappeared in Syrian Prisons*, 28 februari 2021, <https://www.actionpal.org.uk/en/post/11356/news-and-reports/palestinian-brothers-ahmad-and-mahmoud-hamidi-forcibly-disappeared-in-syrian-prisons>; UNRWA, *Dera'a camp*, 1 januari 2019, <https://www.unrwa.org/where-we-work/syria/deraa-camp>.

Er zijn twaalf kampen voor Palestijnse vluchtelingen in Syrië, waaronder het kamp Yarmouk, een wijk in de stad Damascus en het kamp Daraa in de stad Daraa. Yarmouk ligt aan de rand van Damascus en had ongeveer 160.000 inwoners voorafgaand aan de Syrische burgeroorlog.⁴⁹⁴ Volgens UNRWA is ongeveer veertig procent van de Palestijnse vluchtelingenbevolking in Syrië langdurig ontheemd. De vluchtelingenkampen Yarmouk, Daraa en Ain al-Tal (Aleppo) waar voorheen meer dan dertig procent van de Palestijnse vluchtelingenbevolking in Syrië woonde, werden tijdens het conflict bijna volledig verwoest. De overheidsplannen voor de wederopbouw van het Yarmouk-kamp zijn nog niet operationeel. Wel stonden de Syrische autoriteiten de terugkeer toe van meer dan vierhonderd kwetsbare Palestijnse vluchtelingenfamilies naar Yarmouk ondanks het gebrek aan basisinfrastructuur en diensten.⁴⁹⁵

De rol van UNRWA beperkt zich tot hulp bij het levensonderhoud (voedselhulp, onderwijs, gezondheidszorg en financiële hulp). Het VN-agentschap voor Palestijnse vluchtelingen biedt geen enkele juridische/politieke bescherming. UNRWA is vertegenwoordigd in alle vluchtelingenkampen en Palestijnse gemeenschappen in de door de Syrische regering gecontroleerde gebieden. Uit UNRWA-rapporten blijkt dat veertig procent van de UNRWA-scholen en negenentwintig procent van de gezondheidsfaciliteiten buiten gebruik is vanwege de vernielingen opgelopen tijdens het conflict.⁴⁹⁶

Palestijnen die in bezit zijn van reisdocumenten afgegeven door de Syrische regering, hebben een uitreisvergunning nodig om het land te verlaten. Palestijnen die geen reisdocumenten hebben die zijn afgegeven door de Syrische overheid, hebben geen uitreisvergunning nodig. Ze moeten hun verblijfspapieren inleveren bij de immigratie- en paspoortafdeling van de Syrische overheid voordat ze het land verlaten. Ze krijgen de verblijfsdocumenten weer terug bij terugkeer in Syrië.⁴⁹⁷

3.4.6 (Staatloze) Koerden

Voor de achtergrond van het vraagstuk van de staatloze Koerden in Syrië wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht van mei 2020 alsmede het thematisch ambtsbericht over documenten in Syrië van december 2019. Additionele informatie kan onder meer worden gevonden in een rapport van het *European Network on Statelessness* over staatloosheid in Syrië.⁴⁹⁸

Het administratieve bestuur van Noord en Oost-Syrië (AANES) maakt geen onderscheid in de behandeling tussen Koerden die Syrisch staatsburger zijn en staatloze Koerden behorend tot de *Ajanib* of *Maktoumeen*.⁴⁹⁹ Staatloze Koerden

⁴⁹⁴ European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p. 20, <https://statelessjourneys.org/wp-content/uploads/StatelessJourneys-Syria-August-2019.pdf>. Dit rapport gaat ook in op de rechtspositie van Palestijnen in Syrië en geeft aan dat de Syrische overheid Palestijnen in Syrië niet de mogelijkheid biedt tot naturalisatie.

⁴⁹⁵ UNRWA, *Syria regional emergency crisis. Appeal 2021*, geraadpleegd 8 maart 2021, p.12 en 25.

⁴⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; UNRWA, *5th Brussels conference n Syria: UNRWA calls for support to help Palestine refugees*, 29 maart 2021, <https://www.unrwa.org/newsroom/press-releases/5th-brussels-conference-syria-unrwa-calls-support-help-palestine-refugees>.

⁴⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021.

⁴⁹⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020; ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019; European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p. 12-17, <https://statelessjourneys.org/wp-content/uploads/StatelessJourneys-Syria-August-2019.pdf>

⁴⁹⁹ European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p.14.

kunnen werkzaam zijn bij het AANES. Dit verandert echter niets aan hun status op nationaal niveau voor de Syrische regering. Maktoumeen (en niet-genaturaliseerde Ajanib) blijven in een precaire positie, zonder burgerschap. Hoewel ze toegang hebben tot de dienstverlening door het AANES, worden ze nog steeds geconfronteerd met ernstige obstakels in Syrië als gevolg van hun status als staatlozen. Dit geldt met name voor degenen die als ontheemden verblijven in door de Syrische regering gecontroleerd grondgebied of degenen die in het buitenland verblijven.⁵⁰⁰

Alleen Ajanib-Koerden konden op basis van decreet nummer 49 uit 2011 een verzoek indienen bij de Syrische regering tot naturalisatie. Lang niet alle Ajanib konden gebruik maken van deze mogelijkheid wegens strenge documentvereisten, de verplichting om in een bepaald district de aanvraag in te dienen en dat hierbij alle gezinsleden aanwezig dienden te zijn. Ook waren vele Ajanib-Koerden als gevolg van het conflict Syrië ontvlucht.⁵⁰¹

3.4.7 *Dienstplichtigen, dienstweigeraars en deserteurs* Zie hoofdstuk 1.

3.4.8 *LHBT*

Op papier biedt de huidige grondwet uit 2012 bescherming aan LHBT-mensen en verschaft deze hen rechten en vrijheden op basis van met name de artikelen 33, 42 en 54. Homoseksuele geaardheid wordt niet als een misdrijf beschouwd onder het Syrische strafrecht. Seksuele gemeenschap die als tegennatuurlijk wordt beschouwd is wel strafbaar tot een maximum van drie jaar detentie op basis van de jurisprudentie van het Syrische Hof van Cassatie in Damascus. Het Wetboek van Strafrecht geeft onder artikel 517 aan dat schending van openbare zeden strafbaar is en artikel 520 stelt seksuele omgang in strijd met de natuur strafbaar.⁵⁰² Onder tegennatuurlijke seksuele gemeenschap wordt verstaan homoseksuele gemeenschap tussen twee mannen of tussen twee vrouwen.⁵⁰³

Indien strafvervolgning plaatsvindt dan is dat meestal op basis van artikel 517 van het Wetboek van Strafrecht. Schending van openbare zeden kan bestraft worden met detentie tussen drie maanden en drie jaar. Arrestaties door de Syrische autoriteiten van personen beschuldigd van schending van de openbare zeden vinden niet systematisch maar wel regelmatig plaats. Arrestatiecampagnes vinden meestal plaats zonder arrestatiebevelen en de gedetineerden worden blootgesteld aan verbaal en lichamelijk geweld en soms aan seksueel geweld. De laatste

Ajanib Koerden: "Vreemdeling" in het Arabisch. Ajanib zijn staatloze Koerden die zijn opgenomen in de officiële registers van de Syrische burgerlijke stand. Ze waren aanwezig in Syrië bij de volkstelling van 1962, maar slaagden er niet in de autoriteiten te overtuigen dat zij vóór 1945 in Syrië woonden. Om die reden werden zij geregistreerd als Ajanib. Ze hebben beperkte toegang tot openbare diensten en hebben beperkte eigendomsrechten en mogelijkheden tot overerving.

Maktoumeen Koerden:

"Verborgen" in het Arabisch. Maktoumeen zijn staatloze Koerden die niet in de officiële registers van de Syrische burgerlijke stand staan. Ze namen niet deel aan de 1962-census of het zijn personen van wie de geboorte om verschillende redenen niet werd geregistreerd. Ze genieten zelfs minder rechten dan de Ajanib. Maktoumeen kunnen bijvoorbeeld niet legaal reizen in de rest van Syrië zonder speciale toestemming van veiligheidsdiensten.

⁵⁰⁰ European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p.16.

⁵⁰¹ European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, p.17-18; UNHCR, Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees, *Universal Periodic Review, Syrian Arab Republic*, 2nd cycle, 26th session, geraadpleegd 12 april 2021, <https://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKÉwiD4sTetfjvAhVphP0HHUeTBHkQFjAFegQICAE&url=https%3A%2F%2Fuprdoc.ohchr.org%2Fuprweb%2Fdownloadfile.aspx%3Ffilename%3D3231%2Ffile%3D3D%2FEnglishTranslation&usg=AOvVaw0w4vfKcQDRvVBIE0tmn8C>.

⁵⁰² Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p. 13 en 14; Syrian Arab Republic, *Penal Code (issued by legislative decree no 148/1949)*, geraadpleegd 1 maart 2021, <https://wipolex.wipo.int/en/legislation/details/10918>

⁵⁰³ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p. 13 en 14. De uitspraak van het Hof betreft basisresolutie 421 van 3 oktober 1963 over misdrijf 1450; Constitution, *Syrian Arab Republic's constitution 2012*, 19 februari 2021, https://www.constituteproject.org/constitution/Syria_2012.pdf?lang=en.

arrestatiecampagne vond plaats, aldus een bron, nadat de president had aangegeven dat afwijkende genderidentiteiten een westerse samenzwering tegen Syrië zijn.⁵⁰⁴ Voor zover bekend zijn er in het geval van een commuun delict geen aanwijzingen dat de autoriteiten verdachten aan wie LHBT-gedragingen worden toegeschreven onevenredig of discriminatoir bestraffen. Strafrechtelijke vervolging kan wel leiden tot bijvoorbeeld het ontslag van betrokkene of ontneming van het lidmaatschap van een vakbond wegens oneervol gedrag.⁵⁰⁵

Verenigingen die zich inzetten om de rechten van de LHBT-gemeenschap te waarborgen, kunnen niet bestaan vanwege de wet op particuliere verenigingen en instellingen van 1958 (wet 93) die het werk van verenigingen of bijeenkomsten zonder vergunning verbiedt. Bovendien wordt het steunen van en pleiten voor de rechten van de LHBT-gemeenschap strafbaar gesteld in het Wetboek van Strafrecht aangezien dit in strijd is met de openbare orde. De oprichting meer in het algemeen van mensenrechtenverenigingen en -organisaties in Syrië werd afgewezen door het ministerie van Sociale Zaken en Arbeid. Bovendien kan de overheid elke vereniging die zich inzet voor de verdediging van de LHBT-gemeenschap, zelfs als deze een vergunning heeft, ontbinden zonder een beroep te doen op de rechterlijke macht. De Syrische overheid kan dit doen op basis van decreet 224 uit 1969, waarmee de controle van de staat op particuliere verenigingen en instellingen werd vergroot.⁵⁰⁶ Het *US Department of State* gaf aan geen ngo's in Syrië te kennen die zich op LHBT-zaken richten. Wel zijn er verschillende online netwerkgroepen, waaronder een online tijdschrift gericht op LHBT-personen.⁵⁰⁷

De Syrische samenleving is conservatief. Het Syrische onafhankelijke online tijdschrift *Syria Direct* had in 2020 contact met een aantal LHBT-Syriërs waaronder zeven personen die in de provincies Damascus, Latakia, Sweida en Homs woonden. Op één na hadden ze allemaal te maken gehad met een vorm van fysiek en verbaal geweld, openbare vernedering of waren ze bedreigd door hun leeftijdsgenoten. Drie van de Syriërs hadden een zelfmoordpoging ondernomen en een daarvan was geslaagd nadat de vrouw voortdurend door haar familie was geslagen en gevangengezet.⁵⁰⁸

HRW onderzocht de situatie van LHBT-personen gedurende het Syrische conflict. Sinds het conflict in maart 2011 begon, zijn mannen en jongens en transgendervrouwen het slachtoffer van verkrachting en andere vormen van seksueel geweld door de Syrische regering en niet-statelijke gewapende groeperingen, waaronder IS. Heteroseksuele mannen en jongens zijn kwetsbaar voor seksueel geweld in Syrië, maar mannen die homo of biseksueel zijn - of worden beschouwd als homoseksuele mannen - en transgendervrouwen lopen een bijzonder risico.⁵⁰⁹ De HTS detineerde, martelde en doodde eveneens LHBT-personen.⁵¹⁰ In

⁵⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.14; Syria Direct, *At home and abroad, LGBT Syrians fight to have their voices heard*, 11 oktober 2020, <https://syriadirect.org/at-home-and-abroad-lgbt-syrians-fight-to-have-their-voices-heard/>; COAR, *Syria Update*, 14 december 2020, *Al-Assad alienates minority supporters in a bid for the Sunni Arab majority*, <https://coar-global.org/2020/12/14/al-assad-alienates-minority-supporters-in-a-bid-for-the-sunni-arab-majority/>. COAR gaf aan dat de president voor een gehoor van conservatieve religieuze leiders onder meer sprak over genderstoornissen als een 'vreemd iets' en een 'kwaadaardige vernieuwing', die tegenstrijdig was aan de religie. Hij koppelde dit aan de maatschappelijke invloed, waaronder drugsgebruik, van het neoliberalisme.

⁵⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.14.

⁵⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.15 en 16; HRW, *No room to breathe: state repression of human rights activism in Syria*, 16 oktober 2007. Zie paragraaf over law on associations. <https://www.hrw.org/report/2007/10/16/no-room-breathe/state-repression-human-rights-activism-syria>.

⁵⁰⁷ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.62.

⁵⁰⁸ Syria Direct, *At home and abroad, LGBT Syrians fight to have their voices heard*, 11 oktober 2020.

⁵⁰⁹ HRW, *"They treated us in monstrous ways"*, 29 juli 2020, <https://www.hrw.org/report/2020/07/29/they-treated-us-monstrous-ways/sexual-violence-against-men-boys-and-transgender>. HRW interviewde een veertigtal Syrische vluchtelingen met een LHBT-geaardheid.

⁵¹⁰ US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021, p.62.

gebieden onder controle van de SDF was volgens de bron sprake van detentie van homoseksuelen uit oogpunt van de openbare orde. Ook verwerpt de samenleving homoseksualiteit. In gebieden in handen van de door Turkije ondersteunde gewapende oppositie is het eveneens taboe om openlijk te praten over een andere geaardheid dan de heteroseksuele.⁵¹¹

Een van de bronnen gaf aan dat er in de onderhavige periode geen nieuwe informatie bekend is over eerwraak tegen personen wegens hun (vermeende) LHBT-geaardheid. Eerwraak vond in het recente verleden echter wel plaats tegen LHBT-mensen.⁵¹²

3.4.9

Vrouwen

Voor informatie over de mate van deelname van vrouwen in de verschillende delen van Syrië aan het maatschappelijk leven, waaronder in hogere posities, wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht van mei 2020. Zoals hierin aangegeven kent Syrië een patriarchale samenleving. Binnen die context -afhankelijk van sociale klasse, onderwijsniveau, gender, stad of platteland, regio, religie en etniciteit- zijn er evenwel aanzienlijke verschillen met betrekking tot genderexpressie, rolverdeling, seksualiteit, onderwijs- en beroepsmogelijkheden. Het voortgaande conflict en de maatschappelijke gevolgen ervan alsook verschuivingen in de feitelijke controle door gewapende groeperingen over delen van Syrië hebben eveneens vergaande gevolgen voor de situatie van vrouwen.⁵¹³ In dit verband benadrukt het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA) dat tien jaar conflict in Syrië de kwetsbare positie van vrouwen en meisjes, waaronder honderdduizenden zwangere personen en de vele gehandicapten, enorm verhoogde door de onveiligheid, de angst en de enorme economische druk alsmede praktijken als kindhuwelijken. Toegang tot scholen en de gezondheidszorg was niet meer vanzelfsprekend zoals dit voor het conflict was.⁵¹⁴

Informatie over deelname van vrouwen aan politieke activiteiten is beperkt beschikbaar en betreft voornamelijk de status van vrouwen in door de Syrische regering gecontroleerde gebieden. Op de *Middle East Women Leader Index* van het *Middle East Women Initiative* staat Syrië betrekkelijk laag.⁵¹⁵

Na tien jaar conflict in Syrië, heeft de Syrische regering de controle over grote delen van het noorden van het land niet heroverd. De positie van de vrouwen, waaronder in de politieke besluitvorming, verschilt sterk afhankelijk welke organisatie in het betreffende gebied de facto controle uitoefent. Vrouwen bekleden in het AANES en in de SDF in het noordoosten van Syrië hoge leidinggevende functies en op alle niveaus van deze instellingen. Ilham Ahmed, de covoorzitter van de SDC, treedt op als het de facto staatshoofd van de regio. Verder werd de SDF-operatie om Raqqa te bevrijden van IS-controle geleid door een vrouwelijke commandant, Rojda Felat.⁵¹⁶ In het noordoosten zet het AANES actief in met wet- en regelgeving omtrent het opheffen van ongelijkheden tussen mannen en vrouwen en het strafbaar stellen van

⁵¹¹ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.16

⁵¹² Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.16.

⁵¹³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020, p.52-54.

⁵¹⁴ UNFPA, *Syria's decade of conflict takes massive toll on women and girls*, 15 maart 2021, <https://www.unfpa.org/news/syrias-decade-conflict-takes-massive-toll-women-and-girls>.

⁵¹⁵ Wilson Center, *Ready to lead: understanding women's public leadership in the Middle East and North Africa*, 2020, appendix A en B, https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/uploads/documents/MEP_2002_MENA%20report_v2_Corrected_0.pdf.

⁵¹⁶ Wilson Center, *Syrian women's leadership in a fractured state*, 3 april 2020. <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/syrian-womens-leadership-fractured-state>; The Jordan Times, *Rojda Felat, female commander who led Raqqa battle*, 19 oktober 2017, <https://www.jordantimes.com/news/region/rojda-felat-female-commander-who-led-raqqa-battle>; Hawar News Agency, *Ilham Ahmed: meetings with Syrian regime did not yield any results*, 13 oktober 2020, <https://hawarnews.com/en/haber/ilham-ahmed-meetings-with-syrian-regime-did-not-yield-any-results-h19900.html>.

kindhuwelijken, huiselijk geweld en op het bestrijden van sociale en gender-ongelijkheid. Maatschappelijke organisaties, waaronder ngo's, zetten zich openlijk in voor de verbetering van de positie van vrouwen en tegengaan van geweld tegen vrouwen.⁵¹⁷

In de gebieden gecontroleerd door de gewapende oppositie in het noordwesten van Syrië ontbreken vrouwen in leidinggevende functies in de politiek en het bestuur.⁵¹⁸ In deze gebieden is geen sprake van initiatieven gericht op formele juridische gelijkheid of juridische bescherming van vrouwen. HTS, dat een groot deel van Idlib controleert, sluit vrouwen uit van politieke organen en beperkt hun fundamentele vrijheden, heeft gescheiden onderwijs voor jongens en meisjes ingesteld, handhaaft conservatieve kledingvoorschriften en dwingt vrouwen van wie de echtgenoten zijn omgekomen in het voortdurende conflict om in te trekken bij een mannelijke 'voogd'. Dit beleid wordt afgedwongen door een moraalpolitie. Activisten en maatschappelijke organisaties die zich tegen HTS verzetten, worden vervolgd en moeten in het geheim opereren.⁵¹⁹ De UNCOI signaleerde dat in gebieden ingenomen door de Syrische gewapende oppositie/SNA Koerdische vrouwen slachtoffer werden van bedreigingen en geweld en druk ervoeren om een hoofddoek te gaan dragen en af te zien van deelname aan het arbeidsproces en het maatschappelijk leven.⁵²⁰

De Syrische wetgeving bevat geen specifiek artikel dat refereert aan geweld tegen vrouwen. Op basis van decreet 1 uit 2011 schafte de Syrische overheid de mogelijkheid tot het opleggen van de doodstraf af aan personen die een moord pleegden met als motief 'eerwraak'. Op 17 maart 2020 kondigde president al-Assad een wetswijzing af waarmee artikel 548 uit het Wetboek van Strafrecht werd geschrapt. Hiermee werd moord wegens eerwraak juridisch niet meer erkend als grond voor strafvermindering.⁵²¹ Een rechter kon op basis van dit artikel eerwraak beschouwen als een verzachtende omstandigheden in geval van een misdrijf.⁵²² In de Zuid-Syrische stad Sweida protesteerden mensenrechtenactivisten op 19 november 2020 wegens de toename aan misdrijven tegen vrouwen en meisjes met als motief 'eerwraak'. Ze riepen op tot strenge bestraffing van daders. Vrouwen zouden vaak slachtoffer worden, aldus het artikel, om geldzaken als erfenissen. De daders zouden vervolgens claimen dat het om eerwraak ging.⁵²³

In het geval van geweld tegen vrouwen bestaat slechts de mogelijkheid onder het Syrisch strafrecht om ter onderbouwing van een aanklacht een door een forensisch arts opgesteld medisch rapport in te dienen. Dit rapport dient de ernst van het lichamelijk letsel aan te geven. Op basis hiervan kan de openbaar aanklager een zaak tegen de dader van het misdrijf aanspannen. De bron geeft aan dat alleen al dit vereiste het moeilijk maakt voor vrouwen die misbruikt zijn om hulp te vragen.

⁵¹⁷ Wilson Center, *Syrian women's leadership in a fractured state*, 3 april 2020.

⁵¹⁸ Wilson Center, *Syrian women's leadership in a fractured state*, 3 april 2020.

⁵¹⁹ Wilson Center, *Syrian women's leadership in a fractured state*, 3 april 2020; COAR, *Syria Update*, 18 mei 2020, punt 5 *HTS reconstitutes the morality police*, <https://coar-global.org/2020/05/18/deadly-clashes-break-out-as-northwest-violence-flares/>. De moraalpolitie werd in mei 2020 gereorganiseerd onder de naam van welzijnscentrum, oftewel *markaz al-falah*. Het is een onderdeel van de veiligheidsstrijdkrachten.

⁵²⁰ UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 28 januari 2020, A/ HRC/ 43/57, p.16 en 17.

⁵²¹ Syrian Law Journal, *Law 2/2020 Honor Killings law-Criminal Code (Amendment)*, geraadpleegd 22 januari 2021, <http://www.syria.law/index.php/recent-legislation/>; Ennabbaladi, New law abolishes honor killings' mitigating excuse in Syria, 14 maart 2020, <https://english.enabbaladi.net/archives/2020/03/new-law-abolishes-honor-killings-mitigating-excuse-in-syria/#ixzz6kHpsFFHU>.

⁵²² Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.17.

⁵²³ Al Monitor, *Honor killings increase against women in southeast Syrian city*, 3 december 2020, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/11/syria-suwayda-activists-protest-crimes-women-honor-killings.html>

Laat staan in de Syrische context met sociale normen die tegengaan dat vrouwen aangifte doen en om hulp vragen.⁵²⁴

Aangifte doen van geweld door overheidsfunctionarissen is extra gecompliceerd. Medewerkers van veiligheidsdiensten zijn bij wet beschermd tegen aanklachten over door hen verrichte handelingen bij de uitoefening van hun werk. Het is, aldus een bron, zeer onwaarschijnlijk dat iemand een klacht tegen veiligheidsfunctionarissen zal durven indienen wegens gebruikt geweld uit angst voor gedwongen verdwijning, arrestatie of beschuldigd te worden van terrorisme. Ook in het geval van geweld door de politie of een andere overheidsfunctionaris betwijfelt de bron dat het bij een aanklacht tot strafvervolgning zal komen. Het juridisch systeem is corrupt en de veiligheidsdiensten zullen, aldus de bron, meestal in het voordeel van de aangeklaagde overheidsfunctionaris handelen.⁵²⁵

In Damascus bevinden zich enkele niet-gouvernementele centra die bescherming bieden aan vrouwen tegen geweld door de echtgenoot of familieleden. Dezerzijds kon niet vastgesteld worden of en in welke mate deze instellingen nog steeds opvang en bescherming bieden.⁵²⁶ De *Syrian Commission for Family Affairs and Population*, een overheidsagentschap, heeft sinds 2017 een zogeheten *Family Protection Unit*. Deze instantie biedt, in samenwerking met een ngo, aldus de Syrische overheid, onder meer opvang aan vrouwen die slachtoffer van huiselijk geweld zijn.⁵²⁷

UNFPA werkt samen met partners om veilige ruimtes voor vrouwen in reproductieve gezondheidsklinieken te creëren, zoals in de al-Habouni kliniek in Damascus. Een dergelijke integratie vergemakkelijkt de toegang voor een groter aantal vrouwen. Vrouwen kunnen naar zo'n veilige ruimte komen zonder te hoeven zeggen dat ze naar een vrouwspecifieke ruimte gaan. Ook hebben ze gelijktijdig gemakkelijk toegang tot medische hulp, inclusief reproductieve gezondheidsdiensten. Deze alomvattende aanpak zorgt niet alleen voor meer vertrouwelijk en een minder stigmatiserend systeem, maar houdt ook rekening met beperkingen in de vrijheid van beweging voor vrouwen in Syrië.⁵²⁸

3.4.10 (Alleenstaande) minderjarigen

In het voortgaande conflict vinden ernstige mensenrechtenschendingen plaats met ook kinderen als slachtoffer. De VN verifieerden over 2019 2.638 ernstige schendingen van mensenrechten waarvan 2.292 kinderen (1.612 jongens en 401 meisjes en 279 kinderen waarvan het geslacht onbekend was) slachtoffer werden. Die schendingen betroffen met name inlijving van kinderen door gewapende partijen, detentie wegens gestelde samenwerking met opposanten, slachtoffer (zowel doden als gewonden) van oorlogsgeweld, slachtoffer van seksueel geweld en ontvoeringen. Kinderen ondervonden ook de gevolgen van aanvallen op scholen en ziekenhuizen en van het tegengaan van humanitaire hulpverlening door bij het conflict betrokken partijen.⁵²⁹ Zie hoofdstuk 1.1.2, sub paragraaf over de humanitaire situatie, en paragraaf 1.3.

⁵²⁴ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.17.

⁵²⁵ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.19.

⁵²⁶ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.19; NGO report, *Submitted to United Nations Committee for the Convention on the Elimination of All forms of Discrimination against women (CEDAW)*, juli 2014, p. 14, https://wilpf.org/wp-content/uploads/2015/06/CEDAW-Report_without-partners.pdf.

⁵²⁷ Vertrouwelijke bron, 8 februari 2021, p.18; UNOHCHR, *Committee on the Rights of the Child reviews the situation of Children in Syria*, 16 januari 2019, <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24082&LangID=E>

⁵²⁸ UNFPA, *In Syria, safe spaces for women and girls provide more than protection*, 9 oktober 2018, <https://www.unfpa.org/news/syria-safe-spaces-women-and-girls-provide-more-protection-0>. UNFPA gaf in 2018 aan 38 veilige ruimtes voor vrouwen en meisjes in Syrië te beheren waar seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten, cultureel gevoelige counseling, juridische ondersteuning en beroepsopleiding werd aangeboden aan vrouwen en meisjes die door het conflict waren ontheemd, onder wie slachtoffers van gender gerelateerd geweld, UNFPA, *Women & girls safe spaces*, 2015, <https://www.refworld.org/pdfid/551158134.pdf>

⁵²⁹ UNSG, *Children and armed conflict*, Report of the Secretary General, 9 juni 2020, A/74/845 –A/2020/525, p. 23 en 24. CF6E4FF96FF9%7D/S_2020_525_E.pdf

Vanaf de leeftijd van achttien jaar is een persoon, man of vrouw, voor de Syrische wet meerderjarig en daarmee handelingsbekwaam.⁵³⁰

Onderwijsdeelname

Vóór de start van de crisis in 2011 bedroeg de onderwijsdeelname bijna honderd procent, zelfs in het lager secundair onderwijs. Volgens het *Humanitarian Response Plan* voor Syrië van de VN van 2020 gingen bijna 2.5 miljoen minderjarigen in de leeftijd van 5 tot en met 17 jaar (61% jongens) niet naar school. Het betreft ongeveer een derde van de Syrische kinderen. Miljoenen kinderen en jongeren gaan al jaren niet naar school.⁵³¹ Hoe langer kinderen niet naar school gaan, des te kleiner is de kans dat ze terugkeren naar school. Niet naar school gaan verhoogt de risico's voor minderjarigen op kinderarbeid, rekrutering door een gewapende groep en kindhuwelijken.⁵³²

Onderwijsinfrastructuur

Het gefragmenteerde en verzwakte onderwijssysteem van Syrië heeft niet de fysieke capaciteit en de mogelijkheid om het grote aantal kinderen dat momenteel niet naar school gaat of om kinderen met speciale behoeften op te vangen. Dit geldt in het bijzonder voor kampen voor ontheemden, overbelaste gemeenschappen en afgelegen plattelandsgemeenschappen, gebieden met geen of onvoldoende onderwijsinfrastructuur of waar scholen worden gebruikt als opvangcentra voor ontheemden.⁵³³

De leerplannen die leerlingen en docenten gebruiken, variëren sterk naargelang de controlerende partij in het betreffende deel van Syrië en het beschikbare onderwijs- en leermateriaal. Het formele curriculum van de regering van Syrië wordt nog steeds in het grootste deel van het land gebruikt, maar alternatieve curricula en certificering die door oppositiegroepen zijn opgesteld, worden toegepast in het noordoosten en noordwesten. Deze laatste betreffen hoofdzakelijk materialen gebruikt in onderwijssystemen die worden beheerd door de Syrische interim-regering (SIG) in het noordwesten, het door Koerden gecontroleerde autonome zelfbestuur in het noordoosten en de regering van Turkije in het noorden van Syrië.⁵³⁴

Sinds het begin van het conflict in Syrië in 2011 tot en met 2019 werden 1.025 aanvallen op scholen en personeel gemeld, waarvan 645 geverifieerd via primaire bronnen (63 procent). Ook was sprake van 189 incidenten waarbij scholen voor militaire doeleinden werden gebruikt, waarvan 144 geverifieerd door primaire bronnen (76 procent). Meer recent, tussen januari en september 2020, werden 39 kinderen en volwassenen gedood, en raakten 47 kinderen en volwassenen gewond door 52 geverifieerde aanvallen op scholen. Het betrof vooral luchtaanvallen in het noordwesten. Ook was sprake van 22 geverifieerde gevallen van militair gebruik van scholen. Het overgrote aantal keren dat scholen voor militaire doeleinden werden gebruikt vond plaats in het noordoosten.⁵³⁵

⁵³⁰ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.1; Committee on the Rights of the Child - State Party Reports Syrian Arab Republic; vertrouwelijke bron, 5 februari 2021.

⁵³¹ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.2; UN, *Humanitarian Response Plan Syrian Arab Republic*, 28 december 2020, p.31 en 49.

<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Syrian%20Arab%20Republic%20-%20Humanitarian%20Response%20Plan%20%28December%202020%29.pdf>.

⁵³² Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.1.

⁵³³ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.1.

⁵³⁴ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.2; UN, *Humanitarian Response Plan Syrian Arab Republic*, 28 december 2020, p.49.

⁵³⁵ Vertrouwelijke bron, 29 maart 2021, p.2.

Voogdijschap en zaakwaarneming

Een stiefvader kan in Syrië niet de juridische voogdij (*wilaya*) over een kind krijgen. De vader, grootvader of een mannelijk familielid aan de vaders kant kan juridisch voogd (*wali*) zijn. Dit is gebaseerd op de erfenisregels voor het mannelijke familielid. Mocht er geen juridisch voogd zijn aan de vaders kant van het kind, dan kan de rechter het voogdijschap tijdelijk aan iemand anders toewijzen, onder wie de moeder. Dit laatste is een gangbare rechtspraktijk geworden sinds 2011.⁵³⁶ Ook de stiefvader kan het voogdijschap of zaakwaarnemerschap (*wisaya*) toegewezen krijgen. Hij kan handelen als tijdelijk voogd (*wasi*) maar niet als voogd (*wali*). De toewijzing kan in tijd afgekaderd worden en zich beperken tot specifieke acties, bijvoorbeeld om een paspoort voor het kind aan te vragen.⁵³⁷

Medische behandeling van minderjarigen

Een beslissing ten aanzien van medische verzorging en behandeling valt onder het gezag over de persoon. Bij een medische behandeling van een kind is de toestemming van een van de ouders voldoende. Niet voor alle medische gevallen is toestemming vereist, meestal is voor operaties schriftelijke toestemming vereist en is de toestemming van een van de ouders voldoende. Een wettelijke vertegenwoordiger van een kind of een voogd kan ook toestemming geven.⁵³⁸ Deze gezagstaak kan, net als andere specifieke bevoegdheden, via een *wisaya*-besluit ook aan een andere persoon (dan de *wali*) worden toegekend. Een moeder kan ook *wisaya* krijgen, bijvoorbeeld als de vader afwezig of vermist is.⁵³⁹

⁵³⁶ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, pagina 6; vertrouwelijke bron, 5 mei 2021.

De rechter kan het wettelijke voogdijschap ook toewijzen aan de moeder; Esther van Eijk, *Ontheemde en gevluchte Syriërs en obstakels voor een gedocumenteerd bestaan*, Asiel en Migrantenrecht, aflevering 3, 2021, april 2021, p. 135, <https://migratiweb.stichtingmigratierecht.nl/?page=1> Esther van Eijk gaat in op ontwikkelingen in het Syrisch familierecht. In voetnoot 5 wordt gerefereerd aan de positie van de moeder in relatie tot het voogdijschap. Een ontwikkeling in een veranderende rechtspraktijk.

⁵³⁷ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, pagina 6; vertrouwelijke bron, p.4, 22 april 2021. De rechter kan als het in het belang van het kind is – mits geen ernstige bezwaren van anderen/familie- besluiten dat de stiefvader (*zawj al-umm*) op te treden als de *wasi* van het kind en hem de bevoegdheden te geven die de rechter relevant/ nodig acht; vertrouwelijke bron, 5 mei 2021. De bron geeft aan *wisaya*-besluiten gezien te hebben waar geen periode (duur *wisaya*) is vastgesteld en waarin het aantal bevoegdheden heel ruim was (nagenoeg gelijk aan die van de *wali*). De rechter heeft hierin veel discretionaire bevoegdheid. Voor meer informatie, zie Esther van Eijk, *Family law in Syria: patriarchy, pluralism and personal status law*, 2016, p. 54 en Esther van Eijk, *Ontheemde en gevluchte Syriërs en obstakels voor een gedocumenteerd bestaan*, Asiel en Migrantenrecht, aflevering 3, 2021, april 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Syrië documenten*, december 2019, p. 47.

⁵³⁸ Vertrouwelijke bron, p.6, 29 januari 2021.

⁵³⁹ Vertrouwelijke bron, p.4, 22 april 2021.

4 Vluchtelingen en binnenlands ontheemden

Begin januari 2021 meldde de UNCOI dat van de naar schatting 22 miljoen inwoners voorafgaand aan het conflict er tot begin januari 2021 6.2 miljoen binnenlands ontheemd waren geraakt. Daarnaast stonden 5.6 miljoen Syriërs geregistreerd als vluchteling, vooral in de buurlanden maar in toenemende mate wereldwijd.⁵⁴⁰ Veel Syriërs in het buitenland staan niet als vluchteling geregistreerd. Naar schatting 1.3 miljoen Syriërs verblijven in Jordanië waarvan ongeveer de helft als vluchteling staat geregistreerd. In Libanon verblijven naar schatting 1.5 miljoen Syriërs, waarvan ongeveer de helft als vluchteling staat geregistreerd. Volgens gegevens van de Turkse overheid staan er 3.7 miljoen Syriërs in Turkije geregistreerd als vluchteling.⁵⁴¹

Verschillende organisaties en deskundigen geven aan dat gedwongen ontheemding van burgers niet alleen een gevolg is van het gewapende conflict maar als een doelbewuste strategie gezien kan worden van partijen in het gewapende conflict in Syrië.⁵⁴²

4.1 Binnenlands ontheemden

De hulpverlening binnen Syrië, met uitzondering van de grensoverschrijdende hulpverlening vanuit de buurlanden naar gebieden niet onder controle van de regering, verloopt in samenwerking met de Syrische autoriteiten. De noodhulpcoördinator van de VN (UNOCHA) heeft voor de hulpverlening binnen en van uit het gebied onder controle van de Syrische regering een veelheid aan uitvoerende organisaties waaronder de *Syrian Arab Red Crescent* (SARC) oftewel de Syrisch-Arabische Rode Halve Maan, VN-agentschappen, internationale en nationale ngo's. Voor meer gedetailleerde informatie, zie de website van OCHA en het *Humanitarian Response Plan* voor Syrië. Genoemde overzichten geven een beeld hoeveel mensen hulp ontvangen, de aard van de hulp en de locaties waar deze hulp is verleend.⁵⁴³ Voor 2021 schatten de VN dat 13 miljoen mensen in Syrië hulp nodig hebben (*People in Need*) en dat er een bedrag van USD 4.2 miljard nodig is om aan deze noden tegemoet te komen. De noden zijn het afgelopen jaar sterk toegenomen door de medische en sociaaleconomische gevolgen van de Covid-19 pandemie, en een financiële crisis die het land heeft getroffen. Hierdoor leven er inmiddels 12.4 miljoen mensen in voedselonzeekerheid, een stijging van 4.5 miljoen personen en het

⁵⁴⁰ UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/54, 21 januari 2021, p. 6 en voetnoot 29, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/ReportoftheCommissionofInquirySyria.aspx>.

⁵⁴¹ ACAPS, *Jordan*, geraadpleegd 27 april 2021, <https://www.acaps.org/country/jordan/crisis/syrian-refugees>; UNHCR, *Durable solutions dashboard*, januari 2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Durable_Solutions_Jan2021.pdf; UNHCR, *Operational data portal refugee situations*, 19 mei 2021, https://data2.unhcr.org/en/situations/syria_durable_solutions. Geraadpleegd 28 mei 2021.

⁵⁴² Refugee Protection Watch, *Trapped in between Lebanon and Syria. The absence of durable solutions for Syria's refugees*, oktober 2020, p.13, <https://www.paxforpeace.nl/publications/all-publications/trapped-in-between-lebanon-and-syria>; De UNCOI geeft aan dat de bombardementen op de civiele infrastructuur in de provincie Idlib van de Syrische strijdkrachten en Rusland als een strategie beschouwd zou kunnen worden om de bevolking gedwongen ontheemd te maken. UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 28 januari 2020, A/HRC/43/57, paragraaf 30.

⁵⁴³ UNOCHA, *Interactive humanitarian dashboard (within Syria)*, geraadpleegd 12 maart 2021, <http://www.ocha.sy.org/4wsresponse2020.html>; UNOCHA, *Humanitarian response plan Syrian Arab Republic*, december 2020, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/2020_syria_humanitarian_response_plan.pdf; EASO, *Syria socio-economic situation: Damascus city*, april 2021, p.16 en 17, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI%20Report_Syria_Socio-economic_situation_Damascus_city.pdf. Zowel formele als informele instanties zijn betrokken bij de hulpverlening. Bij de formele instanties wordt onder andere gewezen op het ministerie van Sociale Zaken en Arbeid alsmede op de rol van veiligheidsdiensten.

hoogste aantal geregistreerd ooit.⁵⁴⁴ Zie ook de paragraaf over de humanitaire situatie in hoofdstuk 1. In 2020 hadden 5.6 miljoen personen in Syrië hulp bij onderdak nodig. Het betrof onder meer binnenlands ontheemden, teruggekeerden, lokale gemeenschappen die opvang boden en Palestijnse vluchtelingen. Onder dit aantal vielen ook degenen die noodhulp nodig hadden doordat ze van het een op het andere moment ontheemd waren geraakt, de miljoenen personen in tijdelijke opvangregelingen en de mensen die in beschadigde, overbevolkte, niet afgebouwde of om andere redenen inadequate locaties onderdak hadden.⁵⁴⁵ Zoals aangegeven in hoofdstuk 1 is de veiligheidssituatie in Syrië complex met verschillende lokale machthebbers in delen van Syrië.

Verschillende hulporganisaties en media meldden in januari en begin februari 2021 overstromingen in Noordwest-Syrië als gevolg van zware regen en wind. Hierdoor ontstonden vernielingen in ontheemdenkampen in de provincies Aleppo en Idlib. Ongeveer 142.000 ontheemden werden hierdoor geraakt. Duizenden tenten werden bij de overstromingen vernield en ook basisinfrastructuur zoals scholen. Enkele personen raakten gewond en een persoon overleed als gevolg van het natuurgeweld.⁵⁴⁶

4.2 Vluchtelingen

Van de sinds 2011 uit Syrië gevluchte personen bevonden zich eind 2020/ begin 2021 in de buurlanden/ regio officieel, dit wil zeggen als geregistreerde vluchteling:

- 3.6 miljoen in Turkije,
- 865.500 in Libanon
- 663.500 in Jordanië
- 242.000 in Irak
- 130.500 in Egypte.⁵⁴⁷

Volgens *Refugee Protection Watch* (RPW), een coalitie van ngo's, verblijft 83% van de Syrische vluchtelingen in de buurlanden van Syrië.⁵⁴⁸ De meeste vluchtelingen in buurlanden leven in stedelijke gebieden; ongeveer acht procent van hen is ondergebracht in kampen. In tegenstelling tot Turkije, Jordanië en Irak kent Libanon geen officiële opvangkampen. De uit Syrië afkomstige vluchtelingen leven in meer dan 2.100 stedelijke en plattelandsgemeenschappen.⁵⁴⁹ Libanon kent de op één na hoogste vluchtelingenpopulatie ter wereld afgezet tegen de lokale bevolking, namelijk 134 vluchtelingen per duizend Libanezen.⁵⁵⁰

4.3 Terugkeer

Algemeen

De context waarin terugkeer binnen en naar Syrië plaatsvindt wordt onder meer gekenmerkt door het ontbreken van een politieke oplossing van het conflict (zie hoofdstuk 1), voortgaande gewapende incidenten in delen van het land (zie hoofdstuk 1), voortgaande mensenrechtenschendingen als willekeurige arrestaties en detenties (zie hoofdstuk 3), de verplichting voor mannen in de dienstplichtige leeftijd om hun militaire dienst of reservedienst in de Syrische strijdkrachten te

⁵⁴⁴ UNOCHA, *Syria Humanitarian Response Plan 2021*, geraadpleegd 27 april 2021, <https://humanitarian.info/plan/1044>.

⁵⁴⁵ UNOCHA, *Humanitarian response plan Syrian Arab Republic*, december 2020, p. 64-67.

⁵⁴⁶ Emergency Response Coordination Centre (ERCC), *Syrian Arab Republic, persberichten 20 januari, 26 januari en 5 februari 2021*, geraadpleegd 8 februari 2021, <https://erccportal.jrc.ec.europa.eu/Countries#/country-profile/SYR>

⁵⁴⁷ UNHCR, *Syria Regional Refugee Response Durable Solutions*, geraadpleegd 2 februari 2021, http://data2.unhcr.org/en/situations/syria_durable_solutions. Het cijfer voor Turkije betreft door de Turkse regering geregistreerde vluchtelingen uit Syrië. De andere aantallen zijn afkomstig van UNHCR.

⁵⁴⁸ Refugee Protection Watch, *Trapped in between Lebanon and Syria*, oktober 2020.

⁵⁴⁹ UNHCR, *Syria Regional Refugee Response Durable Solutions*, geraadpleegd 2 februari 2021.

⁵⁵⁰ Refugee Protection Watch, *Trapped in between Lebanon and Syria*, oktober 2020.

vervullen (zie hoofdstuk 1), het gebrek aan huisvesting, basisinfrastructuur - waaronder onderwijs- en gezondheidsinstellingen- en werkgelegenheid (zie hoofdstuk 1) alsmede problemen bij het verkrijgen van officiële documenten van belang voor identificatie en toegang tot basisdienstverlening (zie paragraaf 4.3.2) . De VN en andere hulpverleners hebben geen vrije toegang tot terugkeerders om de omstandigheden van opvang en herintegratie alsook de vrijwilligheid en duurzaamheid van de terugkeer te monitoren.⁵⁵¹ Aangezien er nauwelijks mogelijkheden zijn voor hulporganisaties om te monitoren, kan geen goed onderbouwd antwoord worden gegeven naar welke gebieden terugkeer plaatsvindt en of dit meestal de voormalige woonplaats is. Meer in algemene zin kan gesteld worden dat de mogelijkheid van terugkeer naar de plaats van herkomst afhangt van het niveau van de vernielingen ter plekke en de veiligheidssituatie. Ook wordt de mogelijkheid van terugkeer naar het gebied van herkomst bepaald door het beleid van de Syrische overheid.⁵⁵² Voor meer informatie over terugkeer naar Syrië, waaronder uit buurlanden, wordt verwezen naar het EASO-rapport over terugkeer van juni 2021. In dit rapport wordt eveneens ingegaan op potentiële obstakels voor en risico's bij terugkeer.⁵⁵³

Terugkeer van binnenlands ontheemden

Alleen al in 2020 vonden 1.8 miljoen verplaatsingen plaats in Syrië door ontheemd geraakte personen. In 2020 keerden 448.000 ontheemden naar huis terug. Dit betekende dat voor elke persoon die erin slaagde terug te keren, er vier andere mensen (opnieuw) ontheemd waren geraakt. Meer dan 600.000 verplaatsingen - het grootste aantal binnen en tussen de provincies Idlib en Aleppo - vonden plaats tussen maart en december 2020, nadat er een staakt-het-vuren was overeengekomen.⁵⁵⁴ OCHA publiceerde onderstaande kaart over de terugkeer van binnenlands ontheemden in 2020. Het betreft een schatting van de terugkeer op eigen initiatief van ontheemden. 75% van de naar schatting 448.000 binnenlands ontheemde personen die terugkeerden in 2020, keerde binnen de eigen provincie terug naar de plaats van herkomst. In totaal betrof het ongeveer 770 gemeenschappen waarheen teruggekeerd werd. De meeste terugkeer vond plaats in de provincies Idlib, Aleppo en Deir ez-Zor.⁵⁵⁵ EASO meldde dat veel ontheemden leven in de stad Damascus onder moeilijke omstandigheden. Ze zijn vaak ingetrokken bij familie of leven in onafgemaakte gebouwen zonder sanitaire voorzieningen en toegang tot drinkwater.⁵⁵⁶

⁵⁵¹ UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p. 47-52. <https://www.refworld.org/docid/606427d97.html>; TIMEP, *Part 2, detrimental conditions inside Syria*, 14 december 2020, <https://timep.org/explainers/part-2-detrimental-conditions-inside-syria/>.

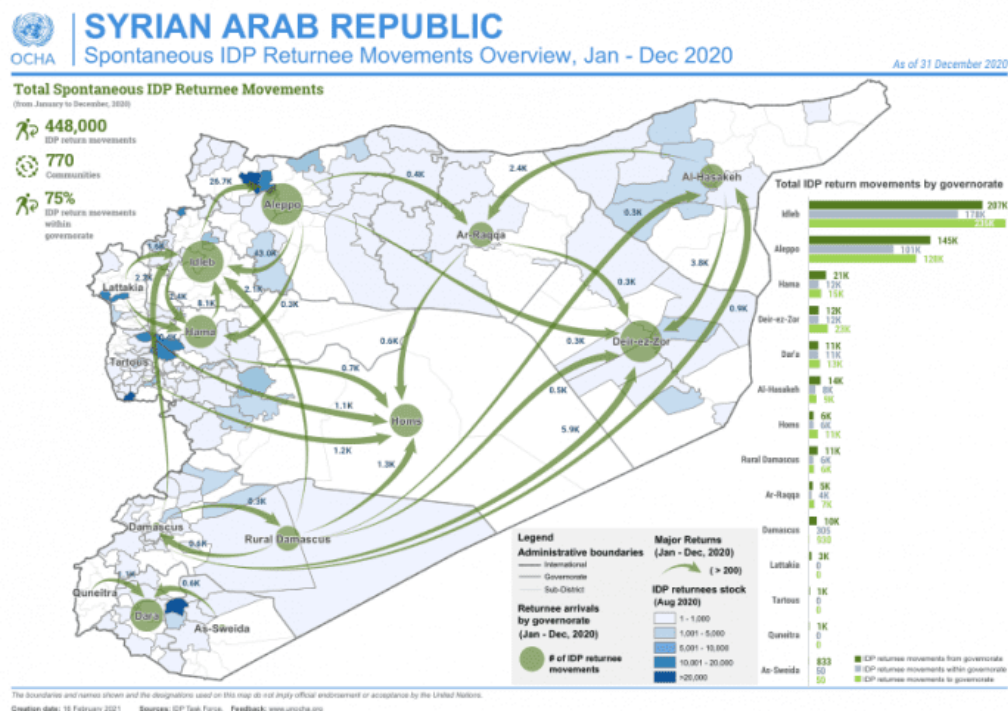
⁵⁵² Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p. 6.

⁵⁵³ EASO, *Country of Origin Information (COI) report 'Syria, situation of returnees from abroad'*, juni 2021, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_06_EASO_Syria_Situation_returnees_from_abroad.pdf

⁵⁵⁴ NRC, *The darkest decade. What displaced Syrians face if the world continues to fail them*, maart 2021, p.8, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/the-darkest-decade.pdf>. NRC meldde tevens op basis van Humanitarian Needs Assessment Program (HNAP)- gegevens voor Syrië dat er in 2020 19.000 teruggekeerde vluchtelingen waren en dat er daarmee in totaal 467.000 ontheemden en vluchtelingen teruggekeerd waren. Dit aantal is substantieel lager dan de 38.000 teruggekeerde vluchtelingen over 2020 waar UNHCR melding van maakte. Zie: paragraaf terugkeer vanuit het buitenland. De gegevens over verplaatsingen van ontheemden en terugkeer van ontheemden komen van OCHA, *Syrian Arab Republic: IDP movements and IDP spontaneous return movements Data*, geraadpleegd 23 maart 2021. <https://data.humdata.org/dataset/syrian-arab-republic-idp-movements-and-idp-spontaneous-return-movements-data>

⁵⁵⁵ UNOCHA, IDP task force, *Spontaneous IDP returnee movements overview Jan-Dec 2020*, 16 februari 2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/syr_spontaneous_idp_returnee_movements_overview_jan_to_dec_2020_final.pdf; OCHA biedt via de *humanitarian response* website toegang tot meer statistische data over terugkeerbewegingen, <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/stima/idps-tracking>; Op basis van OCHA-gegevens, geeft EASO in een rapport van april 2021 een overzicht van de terugkeer van binnenlands ontheemden in de periode 2016-2020 uitgesplitst naar provincies. EASO, *Syria socio-economic situation: Damascus city*, april 2021, p.17-20, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI%20Report_Syria_Socio-economic_situation_Damascus_city.pdf.

⁵⁵⁶ EASO, *Syria socio-economic situation: Damascus city*, april 2021, p.20, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI%20Report_Syria_Socio-economic_situation_Damascus_city.pdf.

Bron UNOCHA⁵⁵⁷

De Syrische autoriteiten stellen niet alle gebieden open voor terugkeer. Hierbij spelen mogelijk ook belangen van haar buitenlandse bondgenoten Iran, de Libanese Hezbollah en/of Rusland een rol. De autoriteiten kunnen ook voorwaarden aan terugkeer stellen. Dit laatste blijkt onder andere uit drie recent gepubliceerde artikelen door het onderzoeksbureau *Syria Report*.⁵⁵⁸ In het ene artikel meldde Syria Report dat inwoners uit enkele christelijke dorpen op het platteland in het noorden van de provincie Latakia al jaren toestemming vragen om te mogen terugkeren. Het gebied werd in 2015 heroverd door de Syrische regering en haar bondgenoten. Het gebied wordt sindsdien gecontroleerd door de Syrische regeringssrijdkrachten en door Iraanse milities, maar ligt in de nabijheid van door de gewapende oppositie gecontroleerd gebied. Dat laatste zou voor het Russische leger reden zijn om het verzoek tot terugkeer van de bewoners niet te ondersteunen.⁵⁵⁹ Het andere recente artikel gaat in op de terugkeer van oorspronkelijke bewoners naar al-Hajjar al-Aswad, een voorstad ten zuiden van Damascus en de belemmeringen die zij hierbij ondervinden. Deze stad was tussen 2012 en 2018 in handen van verschillende oppositiegroepen en is deels zwaar beschadigd als gevolg van de bombardementen door de regering en haar bondgenoten. Voor 2011 woonden hier naar schatting 200.000 personen. De terugkeer van hen is, aldus het artikel, nog niet op gang gekomen. Net als bij andere voorheen door de oppositie gecontroleerde gebieden dienen bewoners die willen terugkeren te bewijzen dat ze daar een huis bezitten. Velen kunnen dat niet omdat ze hun eigendomsbewijzen gedurende de oorlog zijn kwijt geraakt. Bovendien zijn de bestanden van het kadaster van de stad vernietigd.

⁵⁵⁷ UNOCHA, IDP task force, Spontaneous IDP returnee movements overview Jan-Dec 2020, 16 februari 2021

⁵⁵⁸ Voor meer informatie over Syria Report zie: <https://www.syria-report.com/about-us>.

⁵⁵⁹ Syria Report, *Why Won't Russia Let Displaced Christians Return to their Homes in Northern Latakia?*, 10 maart 2021, <https://www.syria-report.com/why-won%E2%80%99t-russia-let-displaced-christians-return-their-homes-northern-latakia>.

Andere voorwaarden zijn dat de bewoners hun elektriciteits- en waterrekeningen over de afgelopen jaren betalen, zich bij de gemeente laten registreren en toestemming tot vestiging van de veiligheidsdienst krijgen.⁵⁶⁰ Syria Report onderzocht ook de terugkeer naar Sbeineh (provincie Rif Dimasq). Ondanks dat de Syrische strijdkrachten deze stad in november 2013 heroverd hadden, kreeg een deel van de oorspronkelijke bewoners geen toestemming om terug te keren. De veiligheidsdiensten hielden de terugkeer van bepaalde families tegen die verdacht werden van banden met de oppositie. Alle terugkeerders moesten bewijsmateriaal overleggen dat ze eigenaar van onroerend goed in Sbeineh waren. Ook moesten de identiteitsbewijzen van alle gezinsleden overlegd worden. In het geval een familielid ontbrak dan diende dit met een politierapport onderbouwd te worden. Indien een familielid in het buitenland verbleef, dan moest een bewijs overgelegd te worden van vestiging in het buitenland. Huizen en winkels van opposanten waren geplunderd en/ of in brand gestoken. Ook waren bezittingen van opposanten in beslag genomen door leden van veiligheidsdiensten.⁵⁶¹

Terugkeer vanuit het buitenland

UNHCR registreerde over de periode 2016-2020 dat 267.170 personen vanuit buurlanden op zelfgeorganiseerde wijze vrijwillig naar Syrië terugkeerden. Dit is minder dan vijf procent van het totaal aantal vluchtelingen in de regio. Het hoogste aantal vrijwillig terugkerenden vond plaats in 2019, te weten 94.971 personen. In 2020 keerden, mede door Covid-19, 38.233 personen vrijwillig terug naar Syrië vanuit buurlanden waarvan:

- 16.805 vanuit Turkije,
- 9.351 vanuit Libanon⁵⁶²,
- 8.508 vanuit Irak
- 3.464 vanuit Jordanië.

Deze aantallen betreffen door UNHCR geregistreerde en gemonitorde terugkeer. Het totaal aantal teruggekeerden vanuit de regio kan wezenlijk hoger zijn.⁵⁶³ De VN faciliteren vooralsnog niet actief de vrijwillige terugkeer van Syriërs. Zij monitoren de situatie voor terugkeerders aan de hand van de drempelvoorwaarden, de *protection thresholds*⁵⁶⁴, en concluderen dat de situatie tot op heden niet toereikend is voor veilige en waardige terugkeer. Zie paragraaf 4.3.1 voor het standpunt van UNHCR. Vanuit Nederland keerden, voor zover bekend, slechts enkele Syriërs op eigen initiatief dan wel met behulp van particuliere organisaties terug.⁵⁶⁵

⁵⁶⁰ Syria Report, *When Will There Be a Return to Al-Hajar Al-Aswad?*, 10 maart 2021, <https://www.syria-report.com/when-will-there-be-return-al-hajar-al-aswad>

⁵⁶¹ Syria Report, *Syrian Government Restricts Returns to Southern Damascus Suburb*, 17 maart 2021, <https://www.syria-report.com/syrian-government-restricts-returns-southern-damascus-suburb>

⁵⁶² Verschillende organisaties onderzochten de terugkeer van Syriërs vanuit Libanon en stelden vraagtekens bij het vrijwillige karakter. Gedurende de verslagperiode werd Libanon bijvoorbeeld getroffen door de coronacrisis, een explosie in de haven van Beiroet en politieke, financiële en economische tegenslagen. Syrische vluchtelingen werden hier extra hard door getroffen, omdat zij veelal geen verblijfsrecht en/of een duurzaam inkomen hadden. Veel Syrische vluchtelingen in Libanon zijn voedselonzeker en leven onder de armoedegrens. Gelet op deze omstandigheden, en de toenemende discriminatie jegens Syriërs, voelden sommige Syrische terugkeerders dat ze geen andere keuze hadden dan om terug te keren van Libanon naar Syrië. SNHR, *The Syrian Regime Prevents Hundreds of Syrians from Returning from Lebanon to Their Homeland*, 9 september 2020, p. 2, <https://sn4hr.org/blog/2020/09/09/55433/>; SOHR, *Stranded on Lebanon-Syria*, 12 september 2020, <https://www.syriahr.com/en/184270/>; RPW, *Trapped in Between Lebanon and Syria, The Absence of Durable Solutions for Syria's Refugees*, Oktober 2020, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/trapped-in-between-lebanon-and-syria.pdf>, p.19-21.

⁵⁶³ UNHCR, *Syria Regional Refugee Response Durable Solutions*, geraadpleegd 2 februari 2021.

⁵⁶⁴ UNHCR, *Comprehensive Protection and Solutions Strategy: Protection Thresholds and Parameters for Refugee Return to Syria*, februari 2018, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/63223>

⁵⁶⁵ De Telegraaf, *Kunnen de Syriërs terug naar huis?*, 13 maart 2021.

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/847645794/kunnen-syrische-vluchtelingen-terug-naar-huis>, De ngo *Solid Road* helpt terugkeerders. In 2019 kregen acht personen hulp bij de terugkeer en herintegratie. In 2020 lag het reizen nagenoeg stil door de Covid-19 pandemie; voor informatie over Solidroad zie: <https://www.solidroad.nl/>. Solid road krijgt onder meer financiering voor de hulp bij terugkeer vanuit de Dienst terugkeer en Vertrek van het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Buurlanden van Syrië hebben geen tijdelijke terugkeerregelingen getroffen waarmee in dat land verblijvende Syriërs tijdelijk naar Syrië kunnen terugkeren en daarna weer worden toegelaten in het betreffende buurland.⁵⁶⁶ Vóór maart 2020 stond Turkije de afgelopen jaren toe dat Syrische vluchtelingen in Turkije tijdelijk naar Syrië konden terugkeren om daar de islamitische feestdagen *Eid al-Fitr* en *Eid al-Adha*, respectievelijk het Suiker- en Offerfeest, te vieren. De reisrestricties als gevolg van de corona-pandemie maakten deze verplaatsingen in 2020 zo goed als onmogelijk.⁵⁶⁷ Verschillende bronnen gaven aan vernomen te hebben dat sommige Syriërs verblijvend in Libanon die een bezoek brachten aan Syrië, bij terugkeer naar Libanon niet meer toegelaten werden.⁵⁶⁸

Syrische grenscontrole

Het kon niet met zekerheid worden vastgesteld dat de Syrische overheid specifieke voorwaarden stelt aan de terugkeer van Syriërs vanuit het buitenland.⁵⁶⁹ Verschillende bronnen maken melding dat Syriërs die willen terugkeren informatie moeten verschaffen aan de Syrische autoriteiten. De vragen betreffen onder meer of ze al dan niet legaal Syrië zijn uitgereisd, over hun activiteiten in het buitenland alsmede of familieleden in de oppositie hebben gezeten.⁵⁷⁰ Zie paragraaf 3.2.4.

De belangrijkste controle door de Syrische grensautoriteiten bij binnenkomst en vertrek betreft de identiteit van de persoon en of deze wordt gezocht door de veiligheidsdiensten. De autoriteiten controleren of er onder de terugkeerders zich mannen bevinden die de militaire dienst of de dienst als reservist hebben ontdoken.⁵⁷¹

Een mogelijk obstakel voor Syriërs die terug willen keren is het besluit van de Syrische overheid dat elke op eigen gelegenheid inreisende volwassen persoon verplicht is om 100 USD te wisselen tegen de officiële wisselkoers. HRW meldde dat als gevolg van dit besluit verschillende Syriërs aan de grens waren gestrand aangezien ze niet in staat waren om dit bedrag te betalen.⁵⁷²

Onderzoek naar terugkeerbereidheid en de situatie van terugkeerders

UNHCR onderzocht begin 2019 in hoeverre vluchtelingen uit Syrië die zich in Egypte, Libanon, Irak en Jordanië bevonden, overwogen terug te keren naar Syrië. Vijfenzeventig procent van hen hoopte op een dag terugkeren naar Syrië. Maar negenenzestig procent van de respondenten verwachtte geen terugkeer naar Syrië

⁵⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p.7.

⁵⁶⁷ Southern responses to displacement, *The effects of Covid-19 on Syrian refugees in Turkey*, 24 april 2020, <https://southernresponses.org/2020/04/24/the-effects-of-covid-19-on-syrian-refugees-in-turkey/>

⁵⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, pagina 6; vertrouwelijke bron, 10 februari 2021. Deze bron geeft als toelichting: Als de verblijfsvergunning van die mensen hier in Libanon niet meer geldig of als ze langer gebleven zijn dan hun visum toestaat, dan is er een kans dat ze niet meer Libanon in kunnen reizen; vertrouwelijke bron, 19 april 2021. Deze bron geeft aan dat de vijf jaar re-entry ban voor Libanon alleen werd opgelegd aan een specifieke groep individuen namelijk personen die in Libanon op irreguliere wijze verbleven en voorheen profiteerden van een regulariseringsmaatregel die plaatshad in 2014. Het vijfjaren verbod gold niet voor andere Syriërs die op irreguliere wijze in Libanon verbleven maar de boetes hiervoor betaald hadden.

⁵⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p.6.

⁵⁷⁰ Refugee Protection Watch, *Trapped in between Lebanon and Syria*, 19 oktober 2020, p.13; Omran for strategic studies, *The security landscape in Syria and its impact on the return of refugees: an opinion survey*, 17 december 2020, p.69, <https://omranstudies.org/publications/books/the-security-landscape-in-syria-and-its-impact-on-the-return-of-refugees-an-opinion-survey.html>

<https://paxforpeace.nl/media/download/trapped-in-between-lebanon-and-syria.pdf>;

⁵⁷¹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p. 6.

⁵⁷² HRW, *Syria's 100 dollar barrier to return*, 23 september 2020, <https://www.hrw.org/news/2020/09/23/syrias-100-dollar-barrier-return>; SN4HR, *The Syrian Regime Prevents Hundreds of Syrians from Returning from Lebanon to Their Homeland*, 9 september 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/09/09/55433/>; vertrouwelijke bron, 19 april 2021. De Syrische overheid kondigde meermaals aan ontheffingen te geven aan bepaalde groepen voor de betaling van de USD 100. In de praktijk werden die ontheffingen niet gegeven. Deze bron geeft aan dat ook een negatieve *polymerase chain reaction* (PCR)-test overgelegd diende te worden.

in de volgende twaalf maanden. De belangrijkste kwesties van invloed op hun terugkeerintenties betroffen veiligheid en beveiliging, kansen op levensonderhoud, toegang tot onderdak en toegang tot basisdiensten.⁵⁷³ UNHCR publiceerde in maart 2021 opnieuw onderzoeksresultaten over de terugkeerbereidheid en terugkeerplannen van Syrische vluchtelingen in de buurlanden van Syrië. Bijna negentig procent van de respondenten gaf aan dat ze niet kunnen voorzien in hun basisbehoeften. Het beeld over terugkeerbereidheid bleef gelijk. Slechts enkele vluchtelingen gaven aan in de komende twaalf maanden te willen terugkeren naar Syrië. Veiligheid, mogelijkheden om in het bestaan te voorzien en de aanwezigheid van basisvoorzieningen werden genoemd als belangrijke factoren van invloed op de terugkeerbereidheid.⁵⁷⁴

Een onderzoek door de ngo *Syrian Association for Citizen's Dignity* (SACD) onder 1.100 Syriërs in 2020 gaf aan dat de respondenten terugkeer pas overwegen indien de veiligheidssituatie wezenlijk is verbeterd en er een samenhangende politieke oplossing is voor het conflict. De belangrijkste voorwaarden die genoemd werden om te kunnen terugkeren: de ontmanteling van het veiligheidsapparaat; afgelasting van de verplichte militaire dienst of tenminste vijf jaar uitstel; het vertrek van de huidige Syrische regering; duidelijkheid over het lot van de gedetineerden. Pas op de vijfde plaats staan economische voorwaarden.⁵⁷⁵

RPW deed onderzoek onder vanuit Libanon teruggekeerde Syriërs en onder Syrische vluchtelingen in Syrië. Uit het onderzoek bleek dat de respondenten vooral hun zorg uitspraken over het risico van detentie en van inlijving in het leger om militaire dienst te vervullen. De angst voor dit laatste leidde ertoe dat van veel gezinnen maar een deel terugkeerde. De teruggekeerden wezen op de sterke aanwezigheid van het Syrische veiligheidsapparaat in de gebieden van terugkeer; in hun optiek was de veiligheidssituatie en de bescherming verslechterd ten opzichte van de situatie voor de start van het conflict in 2011. RPW concludeerde op basis van het onderzoek onder Syriërs dat de omstandigheden in Syrië niet aanwezig waren voor een terugkeer in veiligheid en waardigheid. Evenmin waren de omstandigheden in Syrië en in Libanon aanwezig voor Syriërs om een goed geïnformeerd en vrijwillig besluit te nemen. Veel Syriërs in Libanon wezen op de toegenomen druk die zij ervoeren door een verharde opstelling van de lokale autoriteiten. Ook was sprake van toegenomen spanningen en discriminatie. Teruggekeerden meldten als reden voor hun vertrek uit Libanon het ontbreken van mogelijkheden om in dat land in een bestaan te voorzien en de verslechterende economische omstandigheden.

Teruggekeerde personen waren evenwel vaak niet in staat om terug te keren naar hun woning in Syrië. Ze moesten elders in Syrië onderdak vinden. De belangrijkste aangegeven redenen waren: het huis was in beslag genomen door de Syrische overheid, men was niet in staat om te bewijzen eigenaar te zijn, het huis was vernield en de slechte veiligheidssituatie in de regio van oorsprong. Een ander obstakel is dat de VN geen mogelijkheid hebben om de terugkeer te monitoren zodat deze vast kunnen stellen dat de huidige terugkeer veilig, vrijwillig en waardig verloopt. Vrijwel alle teruggekeerde Syriërs gaven aan dat ze in staat waren geweest om officiële documenten die ze waren kwijtgeraakt te vervangen bij de burgerlijke stand in hun regio. Teruggekeerde mannen in de dienstplichtige leeftijd benadrukten dat ze voorzichtig waren bij het zich verplaatsen in Syrië, vooral indien

⁵⁷³ UN, *3RP Regional Refugee and Resilience Plan in response to the Syria crisis 2020-2021*, p.6, geraadpleegd 2 februari 2021; Zie ook het onderzoek van de Syrian Association for Citizen's Dignity (SACD), *We are Syria, Survey of 1.100 displaced Syrians on the reasons for displacement and minimum conditions for return*, juli 2020, https://syacd.org/wp-content/uploads/2020/07/SACD_WE_ARE_SYRIA_EN.pdf.

⁵⁷⁴ UNHCR, *Sixth Regional Survey on Syrian Refugees' Perceptions & Intentions on Return to Syria* 26 maart 2021, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/85739>.

⁵⁷⁵ SACD, *We are Syria, Survey of 1.100 displaced Syrians on the reasons for displacement and minimum conditions for return*, p. 3 en 4, juli 2020.

ze langs controleposten moesten.⁵⁷⁶ Zoals aangegeven in het ambtsbericht van mei 2020, hadden vrouwen - waarvan de echtgenoot of de vader waren gedood of waren vermist gedurende het conflict- grote problemen om hun eigendommen te krijgen aangezien de bewijsstukken veelal op naam van hun mannelijke verwanten stonden. Die vrouwen waren vaak niet in bezit van de vereiste officiële documenten of bewijzen over de verblijfplaats van hun mannelijke familieleden waarmee ze namens de documenthouders konden optreden.⁵⁷⁷ Ook andere bronnen wijzen op de risico's en obstakels waarmee Syriërs bij terugkeer naar hun land kunnen worden geconfronteerd.⁵⁷⁸ Van verschillende zijde wordt er op gewezen dat de Syrische overheid in de praktijk een beleid voert, dat terugkeer bemoeilijkt. In dit verband wordt gewezen op de wetten die de Syrische regering de afgelopen jaren uitvaardigde zoals wet nummer 10 uit 2018. Wet nummer 10 vereist dat Syriërs in gebieden die voor herontwikkeling zijn aangewezen, bewijs van eigendom van hun bezit (huis, land, bedrijf) moeten overleggen aan de overheid binnen een relatief korte tijdspanne. Is men daartoe niet in staat, dan kan de overheid tot inbeslagname overgaan. Volgens het *Syrian Legal Development Programme* (SLDP) wordt de wet op dusdanige wijze toegepast door de regering dat deze burgers bestraft die als opposant worden beschouwd en aanhangers bevoordeelt.⁵⁷⁹

Arrestaties na terugkeer

Zoals aangegeven in het algemeen ambtsbericht Syrië van mei 2020, komt het voor dat Syriërs verblijvend elders in de wereld, waaronder statushouders en genaturaliseerde personen, Syrië bezoeken.⁵⁸⁰ Veel Syriërs verblijvend in het buitenland, die mogelijke problemen verwachten van de kant van de Syrische overheid, proberen voorafgaand aan hun vertrek naar Syrië na te gaan of ze worden gezocht.⁵⁸¹ De mensenrechtenorganisatie ST&J gaf aan dat sommige Syriërs die illegaal terugkeerden door de Syrische autoriteiten gearresteerd werden.⁵⁸² Een andere mensenrechtenorganisatie, het SN4HR, documenteerde dat tientallen Syriërs die in 2020 vanuit Libanon waren teruggekeerd bij terugkeer werden gearresteerd. Een deel van hen werd weer in vrijheid gesteld; tientallen anderen waren onder dwang verdwenen.⁵⁸³

Terugkeerconferentie

⁵⁷⁶ Refugee Protection Watch, *Trapped in between Lebanon and Syria. The absence of durable solutions for Syria's refugees*, oktober 2020, p. 5-7. Het rapport bevat een uitgebreide beschrijving van de omvang en locatie van de respondenten alsook van de gehanteerde kwalitatieve en kwantitatieve methoden van onderzoek. Zie p. 42-46 alsmede een beschrijving van de achtergrond van het conflict, zie annex 2.

⁵⁷⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020, p. 40.

⁵⁷⁸ Trouw, *Zodra ik terugga, word ik gearresteerd*, 26 februari 2021, <https://www.trouw.nl/buitenland/assad-ziet-syriërs-graag-terugkeren-maar-kan-dat-wel-zodra-ik-terugga-word-ik-gearresteerd~b951e8e5/>; Syrian Association for Citizen's Dignity, *'Syria is not safe for any returns' says Fernande van Tets author of Four seasons in Damascus*, <https://syacd.org/syria-is-not-safe-for-any-returns-says-fernande-van-tets-author-of-four-seasons-in-damascus/>.

⁵⁷⁹ Syrian Legal Development Programme (SLDP), *HLP rights, migration and business activity in Syria*, 28 februari 2020, <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/2019Survey/OtherStakeholders/SDLP3.pdf>; Syria Direct, *Russia urges Syrian refugees to return with no guarantees for their safety*, 17 november 2020, <https://syriadirect.org/russia-urges-syrian-refugees-to-return-with-no-guarantees-for-their-safety/>.

⁵⁸⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020.

⁵⁸¹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2021, p.6; vertrouwelijke bron, 5 februari 2021. Deze bron geeft als toelichting: Mensen maken bijvoorbeeld gebruik van advocaten die dit soort informatie kunnen opvragen bij een bekende die werkzaam is bij de veiligheidsdienst. Die advocaten kunnen echter zelf niet in het systeem zoeken. Mogelijk zit er een 'verborgen notitie' in het systeem op grond waarvan toch aanhouding wordt gezocht.

⁵⁸² Syrians for Truth and Justice, *Hama: Arrests against Syrians Returning from Lebanon Illegally*, 23 mei 2020, <https://stj-sy.org/en/hama-arrests-against-syrians-returning-from-lebanon-illegally/>. Het artikel meldde de arrestatie van zestien terugkeerders in het eerste kwartaal van 2020. De rechtszaak tegen sommigen van hen werd voorgelegd aan de contra-terrorisme rechtbank. Door de Covid-pandemie en de daarmee samenhangende sluiting van officiële grensovergangen met Libanon, poogden sommige Syriërs illegaal de grens over te geraken.

⁵⁸³ SN4HR, *The Syrian Regime Prevents Hundreds of Syrians from Returning from Lebanon to Their Homeland*, 9 september 2020, <https://sn4hr.org/blog/2020/09/09/55433/>. In de periode januari tot en met september 2020 documenteerde SN4HR 62 arrestaties van terugkeerders vanuit Libanon; 25 waren weer in vrijheid gesteld en 37 anderen bleven onder dwang verdwenen. Ook was sprake van opnieuw arresteren van personen die vervolgens onder dwang ingelijfd werden door het leger.

Rusland organiseerde in samenwerking met de Syrische regering op 11 en 12 november 2020 een tweedaagse conferentie in Damascus over terugkeer naar Syrië. Veel landen bleven weg, waaronder de westerse landen, of waren niet uitgenodigd zoals Turkije. Aan de conferentie werd door zevenentwintig staten en organisaties deelgenomen waaronder de Verenigde Arabische Emiraten, China, Iran, Irak, Libanon en Pakistan. De VN waren aanwezig als waarnemer.⁵⁸⁴ De EU gaf aan niet deel te nemen. De Europese Raad benadrukte bij dit besluit dat alhoewel de beslissing om terug te keren altijd een individuele beslissing moet zijn, de omstandigheden in Syrië zich momenteel niet lenen voor de bevordering van vrijwillige terugkeer op grote schaal, onder voorwaarden van veiligheid en waardigheid in overeenstemming met het internationaal recht. De beperkte terugkeer die heeft plaatsgevonden, aldus de EU, illustreert de vele obstakels en bedreigingen waarmee de terugkeer van intern ontheemden en vluchtelingen nog steeds wordt geconfronteerd, met name gedwongen dienstplicht, willekeurige detentie, gedwongen verdwijningen, foltering, fysiek en seksueel geweld, discriminatie bij de toegang tot huisvesting, land en eigendommen evenals slechte of niet bestaande basisvoorzieningen. De Europese Unie herhaalde dat Resolutie 2254 uit 2015 van de VN-Veilighedsraad het kader vormt voor de alomvattende en duurzame politieke oplossing voor het conflict in Syrië, waarbij de onderliggende oorzaken van het conflict en van de vluchtelingen- en interne ontheemdingcrisis worden aangepakt.⁵⁸⁵ Het Europees Parlement nam op 11 maart 2021 een resolutie aan, waarin stond dat Syrië geen land is waar men veilig naar kan terugkeren. Dezelfde resolutie riep lidstaten op 'to refrain from shifting national policies towards depriving certain categories of Syrians of their protected status and to reverse this trend if they have already applied such policies'.⁵⁸⁶

4.3.1

Standpunt UNHCR

UNHCR stelt voorwaarden aan het actief ondersteunen van vrijwillige terugkeer van vluchtelingen naar Syrië. Deze voorwaarden, opgesteld in 2017, werden in februari 2018 gepubliceerd als *protection thresholds and parameters for refugee return*. UNHCR stelt dat ook in de onderhavige verslagperiode niet is voldaan aan die drempelvoorwaarden om actief vrijwillige terugkeer van vluchtelingen te ondersteunen. UNHCR bevestigde op 17 februari 2020 dat aan genoemde drempelvoorwaarden niet voldaan was om actief vrijwillige terugkeer van vluchtelingen te ondersteunen. In de onderhavige verslagperiode heeft UNHCR dit standpunt niet gewijzigd. Dit bleek ook uit *Update VI* van maart 2021 met UNHCR's internationale protectieoverwegingen met betrekking tot personen die Syrië ontvluchten.⁵⁸⁷ Het belang van die voorwaarden werd door de donorgemeenschap onderstreept op de *Brussels IV Conference on the future of Syria and the region* die op 30 juni 2020 plaats had. Die voorwaarden worden beschouwd als internationaal aanvaarde meetlat voor een veilige, vrijwillige terugkeer in waardigheid van

⁵⁸⁴ Aljazeera, *Putin says Syrian refugees should return, rebuild country*, 11 oktober 2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/11/9/russias-putin-says-its-time-for-syrian-refugees-to-return-home>; Konrad Adenauer Stiftung, *Questionable Conference in Damascus*, november 2020, p.2, <https://www.kas.de/documents/266761/266810/Questionable+Conference+in+Damascus.pdf/8c7453ec-9cd9-622a-db58-37e22ebbfce7?version=1.1&t=1607098178390>

⁵⁸⁵ European Council, *Syria: Declaration by the High Representative on behalf of the EU on the refugee conference in Damascus*, 10 november 2020, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/11/10/syria-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-refugee-conference-in-damascus/>; ICG, *After Ten Years of War, Conflict Still Paralyzes Syria*, 15 maart 2021, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/after-ten-years-war-conflict-still-paralyzes-syria>. VN-resolutie 2254 uit 2015 roept op tot de instelling van een "an inclusive transitional governing body with full executive powers".

⁵⁸⁶ European Parliament, *European Parliament Resolution of 11 March 2021 on the Syrian conflict, 10 Years After the Uprising*, 2021/2576(RSP), 11 maart 2021, punt 39, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0088_EN.pdf.

⁵⁸⁷ UNHCR, *Interim Guidance on the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Syria: Continued Applicability of UNHCR's 2017 Position*, February 2020, shared by UNHCR under cover letter dated 17 February 2020; UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic, Update VI*, maart 2021, p. 213. <https://www.refworld.org/docid/606427d97.html>

Syrische vluchtelingen naar hun land.⁵⁸⁸ De vijfde conferentie vond op 29 en 30 maart 2021 plaats. Aan de conferentie werd door meer dan tachtig landen, internationale organisaties, de EU en VN-organisaties deelgenomen. Meer dan 5.3 miljard Euro werd door donoren toegezegd voor de hulpverlening in Syrië en in de buurlanden die vluchtelingen opvangen.⁵⁸⁹ Deze toezeggingen dekken vooralsnog maar een deel af van het budget dat nodig is om de noden te verlichten, zoals genoemd in het *Humanitarian Response Plan in Syria* en in het *Syria Regional Response Plan*.⁵⁹⁰

⁵⁸⁸ Refugee Protection Watch, *Trapped in between Lebanon and Syria. The absence of durable solutions for Syria's refugees*, oktober 2020, <https://www.paxforpeace.nl/publications/all-publications/trapped-in-between-lebanon-and-syria>. De RPW coalitie bestaat uit de ngo's Basmeh, Zeitooneh, ALEF action for Human Rights, Pax, 11.11.11 en Upinion; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *algemeen ambtsbericht Syrië*, mei 2020.

⁵⁸⁹ European Council, *Supporting the future of Syria and the region - Brussels Conference, 29-30 March 2021*, [https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-ministerial-meetings/2021/03/29-30/?utm_source=dsms-](https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-ministerial-meetings/2021/03/29-30/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Supporting+the+future+of+Syria+and+the+region+-+Brussels+Conference)

[auto&utm_medium=email&utm_campaign=Supporting+the+future+of+Syria+and+the+region+-+Brussels+Conference;](https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-ministerial-meetings/2021/03/29-30/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Supporting+the+future+of+Syria+and+the+region+-+Brussels+Conference)

Government of the Netherlands, *Speech by the Minister for Foreign Trade and Development Cooperation, Sigrid Kaag, at the Brussels V Conference*, 30 maart 2021, <https://www.government.nl/documents/speeches/2021/03/30/speech-by-the-minister-for-international-trade-and-development-cooperation-sigrid-kaag-at-the-brussels-v-conference>. De minister benadrukte dat de voorwaarden voor een veilige, vrijwillige terugkeer in waardigheid nog niet aanwezig zijn. Deze voorwaarden zijn fundamenteel aan het beginsel van non-refoulement, dat ten alle tijden gerespecteerd dient te worden; Onderzoeksbureau *Upinion* onderzocht de visie van het maatschappelijk middenveld en hun organisaties over prioriteiten in de hulpverlening bij de aanpak van de crisis in Syrië en de daarmee samenhangende noden. De deelnemers identificeerden voorwaarden voor een vrijwillige, veilige en waardige terugkeer, waaronder bescherming van rechten op huisvesting, land en bezittingen, toegang tot basisvoorzieningen in Syrië, fysieke bescherming tegen willekeurige arrestaties, gevangenschap en oorlog alsook internationale veiligheidsgaranties en monitoringafspraken. *Upinion, Supporting the future of Syria and the region. Civil society in the Syrian crisis*, maart 2021, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/brussels_v_conference_-_report.pdf

⁵⁹⁰ UNOCHA, *Supporting the future of Syria and the region, 30 March 2021*, <https://www.unocha.org/supporting-future-syria-and-region-30-march-2021>

5 Bijlagen

5.1 Geraadpleegde bronnen

Artikelen, boeken en rapporten

Amnesty International, Report 2020/2021 The state of the world's human rights, Syria,
<https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1032022021ENGLISH.PDF>.

Amnesty International (A.I.), *Syria: Investigation uncovers government's secret campaign of mass hangings and extermination at Saydnaya Prison*, 7 februari 2017,
<https://www.amnesty.nl/actueel/syria-investigation-uncovers-governments-secret-campaign-of-mass-hangings-and-extermination-at-saydnaya-prison>.

Arab Center for International Humanitarian Law and Human Rights Education (ACIHL), *Religion and the law in Syria*, 11 maart 2021,
https://acihl.org/articles.htm?article_id=26.

Association of detainees and the missing in Sednaya Prison, *Forcibly disappeared in Syrian detention centers*, december 2020, p. 7-10,
<https://admsp.org/wp-content/uploads/2020/12/Forcibly-Disappeared-in-Syrian-EN.pdf>.

Brookings, Steven Heydeman, *The Caesar Act and a pathway out of the conflict in Syria*, 19 juni 2020, <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/06/19/the-caesar-act-and-a-pathway-out-of-conflict-in-syria/>.

Clingendael, *CRU Policy Brief: The Syrian Desert Hawks flying no more*, februari 2020, https://www.clingendael.org/sites/default/files/2020-02/Policy_brief_Desert_Hawks_February_2020.pdf.

Clingendael, *Turkey in Northwestern Syria*, juni 2019,
https://www.clingendael.org/sites/default/files/2019-06/PB_Turkey_in_Northwestern_Syria_June_2019.pdf.

COAR, *Syrian opposition signals willingness to stand in elections. What does it mean?*, 30 november 2020, <https://coar-global.org/2020/11/30/syrian-opposition-signals-willingness-to-stand-in-elections-what-does-it-mean/>.

COAR, *Syria update 11 January 2021*, <https://coar-global.org/2021/01/11/emboldened-self-administration-bids-for-greater-power/>.

Constitute, *Syrian Arab Republic's constitution 2012*, 19 februari 2021,
https://www.constituteproject.org/constitution/Syria_2012.pdf?lang=en.

Dam, Nikolaos van , *Destroying a nation. The civil war in Syria*, 2017.

Danish Immigration Service, *SYRIA: Security and socio-economic situation in the governorates of Damascus and Rural Damascus*, Oktober 2020,
<https://www.ecoi.net/en/document/2038473.html>.

Danish Immigration Service & Danish Refugee Council , *Security situation in Damascus Province and issues regarding return to Syria*, februari 2019,
<https://www.ecoi.net/en/document/2003890.html>.

Diwan, Middle East insights from Carnegie, Aron Lund, *Who are the pro-Assad militia's*, 2 maart 2015, <https://carnegie-mec.org/diwan/59215>.

EASO, *Country of Origin Information (COI) report 'Syria, situation of returnees from abroad'*, juni 2021, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_06_EASO_Syria_Situation_returnees_from_abroad.pdf.

EASO, *Country of origin information report, Syria socio-economic situation: Damascus city*, april 2021, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI%20Report_Syria_Socio-economic_situation_Damascus_city.pdf.

EASO, *Country of origin information report, Syria military service*, april 2021, https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_04_EASO_COI_Report_Military_Service.pdf.

EASO, *Syria actors*, Country of Origin Information Report, december 2019, <https://easo.europa.eu/sites/default/files/publications/easo-coi-report-syria-actors.pdf>.

Eijk, Esther van, *Ontheemde en gevluchte Syriërs en obstakels voor een gedocumenteerd bestaan*, Asiel en Migrantenrecht, aflevering 3, 2021, april 2021, <https://migratieweb.stichtingmigratierecht.nl/?page=1>.

Eijk, Esther van, *Family law in Syria: patriarchy, pluralism and personal status law*, 2016.

European Network on Statelessness & Institute on Statelessness and Inclusion, *Statelessness in Syria*, Country position paper, augustus 2019, <https://statelessjourneys.org/wp-content/uploads/StatelessJourneys-Syria-August 2019.pdf>.

HRW, *No room to breathe: state repression of human rights activism in Syria*, 16 oktober 2007. <https://www.hrw.org/report/2007/10/16/no-room-breathe/state-repression-human-rights-activism-syria>.

HRW, *World Report 2021, Syria Events of 2020*, <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/syria>.

HRW, *Illegal transfers of detainees to Turkey*, 3 februari 2021, <https://www.hrw.org/news/2021/02/03/illegal-transfers-syrians-turkey>.

ICCT, *New Kid on the Block: prosecution of ISIS fighters by the Autonomous Administration of North and East Syria*, 16 maart 2021, <https://icct.nl/publication/prosecution-of-isis-fighters-by-autonomous-administration-of-north-east-syria/>.

ICG, *After ten years of war, conflict still paralyses Syria*, 15 maart 2021, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/eastern-mediterranean/syria/after-ten-years-war-conflict-still-paralyses-syria>.

ICTJ, *Gone without a trace. Syria's detained, abducted and forcibly disappeared*, mei 2020,

https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ_PolicyPaper_Syria_Gone_Without_a_Trace_web.pdf.

Jusoor for Studies, *Notes on Legislative Decree No. 31 to Amend the Mandatory Military Service Law*, 9 november 2020.

MEI, *Syria's constitutional committee: the detail in the devil*, 6 januari 2021, <https://www.mei.edu/publications/syrias-constitutional-committee-devil-detail>.

Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht Palestijnen in Libanon*, januari 2021, 2 februari 2021, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2021/01/31/thematisch-ambtsbericht-palestijnen-in-libanon-januari-2021>.

Ministerie van Buitenlandse Zaken, algemeen ambtsbericht Syrië, 15 mei 2020, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2020/05/15/algemeen-ambtsbericht-syrie-van-mei-2020>.

Ministerie van Buitenlandse Zaken, thematisch ambtsbericht Syrië documenten, 6 december 2019, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2019/12/06/thematisch-ambtsbericht-over-documenten-in-syrie>.

Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Kamerbrief over Ahrar al-Sham en de Europese of Nationale sanctielijst*, 25 september 2020, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/09/25/kamerbrief-over-ahrar-al-sham-en-de-europese-of-nationale-sanctielijst-terrorisme>.

Ministerie van Buitenlandse Zaken, De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, *Kamerbrief Betreft Uitkomst internationale donor conferentie voor Syrië en regio en reactie petitie Save the Children over psychosociale steun voor kinderen in Syrië*, 4 september 2020.

Omran, *The security landscape in Syria and its impact on the return of refugees: an opinion survey*, 17 december 2020, <https://omranstudies.org/publications/books/the-security-landscape-in-syria-and-its-impact-on-the-return-of-refugees-an-opinion-survey.html>.

Omran, *Military and security services structures of the autonomous administration in Syria*, januari 2018, <https://omranstudies.org/publications/reports/military-and-security-structures-of-the-autonomous-administration-in-syria.html>.

Pro Justice, *Funding war crimes. Syrian businessmen who kept Assad going*, 2020, https://pro-justice.org/wp-content/uploads/2020/08/Businessmen-en-ebook-1_9069.pdf.

Refugee Protection Watch, *Trapped in between Lebanon and Syria. The absence of durable solutions for Syria's refugees*, oktober 2020, <https://www.paxforpeace.nl/publications/all-publications/trapped-in-between-lebanon-and-syria>.

Syrian Association for Citizen's Dignity (SACD), *We are Syria, Survey of 1.100 displaced Syrians on the reasons for displacement and minimum conditions for return*, juli 2020, p. 3 en 4, https://syacd.org/wp-content/uploads/2020/07/SACD_WE_ARE_SYRIA_EN.pdf.

SACD, *Daraa reveals the grim reality of Russian vision of safe environment*, 22

februari 2021, <https://syacd.org/daraa-reveals-the-grim-reality-of-russian-vision-of-safe-environment/>.

SHRC, *the 19th annual report on human rights in Syria 2020, January 2020-December 2020*, januari 2021, https://www.shrc.org/en/wp-content/uploads/2021/01/SHRC-English-report_20210112.pdf.

SN4HR, *At least 3364 health care personnel still arrested/ forcibly disappeared*, 25 februari 2021, https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/At_Least_3364_Health_Care_Personnel_Still_Arrested_Forcibly_Disappeared_en.pdf.

SN4HR, *The most notable human rights violations in Syria in December and for all of 2020*, 4 januari 2021, https://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/The_Most_Notable_Human_Rights_Violations_in_Syria_in_December_and_for_All_of_2020_en.pdf.

STJ, *Arbitrary deprivation of truth and life*, 20 mei 2021, <https://stj-sy.org/wp-content/uploads/2021/05/Arbitrary-Deprivation-of-Truth-and-Life.pdf>.

ST&J, *Southern Syria: A New Wave of Violence Strikes Daraa*, 17 februari 2021 <https://stj-sy.org/en/southern-syria-a-new-wave-of-violence-strikes-daraa/>.

ST&J, *"In the presence of death"*, juni 2019, <https://stj-sy.org/wp-content/uploads/2019/08/%E2%80%9CIn-the-Presence-of-Death%E2%80%9D.pdf>.

TIMEP, *Brief law: no 19 of 2012 counter-terrorism law*, 1 juli 2019.

Syrian Justice and Accountability Center (SJAC), *Shadows of surveillance. Government documents confirm Syrian embassies monitored Syrians abroad*, 24 september 2020, <https://syriaaccountability.org/updates/2020/09/24/the-shadows-of-surveillance-government-documents-confirm-syrian-embassies-monitored-syrians-abroad/>.

The Jamestown foundation, *The Syrian National Army and the Future of Turkey's Frontier Land Force*, 12 maart 2021, <https://jamestown.org/program/the-syrian-national-army-and-the-future-of-turkeys-frontier-land-force/>.

The Jamestown foundation, *The Turkistan Islamic Party in Double-Exile: Geographic and Organizational Divisions in Uighur Jihadism*, 7 september 2018, <https://jamestown.org/program/the-turkistan-islamic-party-in-double-exile-geographic-and-organizational-divisions-in-uighur-jihadism/>.

TIMEP, *Part 2, detrimental conditions inside Syria*, 14 december 2020, <https://timep.org/explainers/part-2-detrimental-conditions-inside-syria/>.

TIMEP, *Brief conscription law*, 22 augustus 2019, <https://timep.org/reports-briefings/timep-brief-conscription-law/>.

Transparency International, *Corruption Perceptions Index 2020*, <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/syr>.

UN, *Humanitarian Response Plan Syrian Arab Republic*, 28 december 2020, p.31, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Syrian%20Arab%20Republic%20-20Humanitarian%20Response%20Plan%20%28December%202020%29.pdf>.

UNCOI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 28 januari 2020, A/HRC/43/57.

UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/54, 21 januari 2021
<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/ReportoftheCommissionofInquirySyria.aspx>.

UNCOI, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/46/55, 2 maart 2021, p.3,
<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/Detention-report.aspx>.

UNGA, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, 14 augustus 2020, <https://undocs.org/A/HRC/45/31>.

UNHCR, *International Protection Considerations with regards to People fleeing the Syrian Arab Republic Update VI*, maart 2021,
<https://www.refworld.org/docid/606427d97.html>.

UNHCR & Syrian Arab Republic, *Civil documentation and registration in the Syrian Arab Republic*, 25 april 2019, p. 13,
<https://data2.unhcr.org/en/documents/details/69169>.

UNHCR, *Interim Guidance on the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Syria: Continued Applicability of UNHCR's 2017 Position*, February 2020, shared by UNHCR under cover letter dated 17 February 2020.

UNHCR, *COI note on the treatment of women with children born out of wedlock in Syria*, 30 september 2019, <https://www.refworld.org/docid/5db174a44.html>

UNOHCHR, *Committee on the Rights of the Child reviews the situation of Children in Syria*, 16 januari 2019,
<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24082&LangID=E>.

UNRWA, *Syria regional emergency crisis. Appeal 2021*, geraadpleegd 8 maart 2021,
https://www.unrwa.org/sites/default/files/content/resources/2021_unrwa_syria_regional_crisis_emergency_appeal_final.pdf.

USCIRF, *Annual report 2020 Syria*,
<https://www.uscirf.gov/sites/default/files/Syria.pdf>.

US Department of State, *2020 Country reports on human rights practices Syria*, 30 maart 2021,
<https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>.

UNSC, *Report of the Secretary-General, Implementation of Security Council Resolutions 2139 (2014), 2165 (2014), 2191 (2014), 2258 (2015), 2332 (2016), 2393 (2017), 2401 (2018), 2449 (2018) and 2404 (2020)*, 24 juni 2020,
https://www.ecoi.net/en/file/local/2032945/S_2020_576_E.pdf.

UNSC, *Children and armed conflict*, Report of the Secretary General, 9 juni 2020, A/74/845 –A/2020/525,
https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3CF6E4FF96FF9%7D/S_2020_525_E.pdf.

Upinion, *Supporting the future of Syria and the region. Civil society in the Syrian*

crisis, maart 2021, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/brussels_v_conference_-_report.pdf.

VOA, Sirwan Kajo, *Who are Syria's National Defense Forces*, 26 augustus 2020, <https://www.voanews.com/extremism-watch/who-are-syrias-national-defense-forces>.

Vanderbilt university law school, Justice for Syria, december 2013, <https://law.vanderbilt.edu/academics/academic-programs/international-legal-studies/Justice-for-Syria-Project.pdf>.

Wilson Center, Amy Austin Holmes, *SDF's Arab majority rank Turkey as the biggest threat to NE Syria*, 2019, https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/sdf_arab_majority_rank_turkey_as_biggest_threat.pdf.

Wilson Center, *Ready to lead: understanding women's public leadership in the Middle East and North Africa*, 2020, appendix A en B, https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/uploads/documents/MEP_2002_MENA%20report_v2_Corrected_0.pdf.

Nieuwsbronnen

Al-Araby al-Jadeed
Aljazeera
Al-Monitor Syria pulse
Asharq Al-Awsat
Atlantic Council
BBC
Financial Times
Guardian
Jerusalem Post
Le Point
Middle East Eye
North Press Agency
Rudaw
Syria Direct
Syria Report
Telegraaf
The Times of Israel
Trouw
Volkskrant
Zeit on line

Website

Counter Extremism Project (<https://www.counterextremism.com/about>)
Etana
Hawar News Agency
North Post Agency
Syrian Arab News Agency (SANA)
Syria law (<http://www.syria.law/index.php/recent-legislation/>)
The Syrian Observer

5.2 Kaart van Syrië

Bron: Managementboek.nl